Kumanova'dan Zeytinburnu'na
Bir Rumeli Delikanlısı

Arif Şentürk

Sözlü Tarih Çalışması

Süleyman Şenel

Sanat Hayatında
50. Yıl

Kumanova'dan Zeytinburnu'na Bir Rumeli Delikanlısı
Arif Şentürk

Süleyman Şenel

Sözlü Tarih Çalışması

Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları
Kitap No: 28

Yayın Koordinatörü
Ömer Arısoy
Mustafa Aydın

Kumanova'dan Zeytinburnu'na Bir Rumeli Delikanlısı
Arif Şentürk

Yazarı
Süleyman Şenel

ISBN 978-605-88179-9-9
TC Kültür ve Turizm Bakanlığı
Sertifika No: 20640

1. Baskı
İstanbul, Nisan 2013

Yapım:
buzzagı
www.buzzagi.com

Yayın Editörü
İlhan Efe

Metin Çözümleme
Eray Cömert

Nota Dizgisi
Mithat Arısoy

Kitap Tasarım
Halil İ. İnci

Kitap Uygulama
İlker Gökyokuş, Mehmet Karaca

Fotoğraf
Halil İ. İnci, Bilal Bal

Tashih ve Redaksiyon
Celal Volkan Kaya

Baskı-Cilt:
İklim Matbaacılık
Nişanca Mah. Arpacı Hayrettin Sk. No: 21
Eyüp - İstanbul
Tel: 0212 577 77 45 - 0212 613 40 41

ZEYTİNBURNU BELEDİYESİ

444 1984
www.zeytinburnu.bel.tr

Görsel Arşiv
Ali Gürlü, Arif Şentürk, Atilla Baykal, Erdinç Kadıoğlu, Gamze Tüfekçi, Gürsoy Babaoğlu, Hüseyin Emre, İlhan Efe, İlyas Akkuyu, Kubilay Dökmetaş, Dr. Mehmet A. Özbek, Memil Sarısözen, Naci Songur, Nezih Başgelen, Süleyman Şenel, Rüstem Avcı, Tolga Sağ, Yusuf Benli, Yusuf Sancaktar, Yücel Paşmakçı, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı Kültür Müdürlüğü

Kitaplar:
- Burçak Evren (haz.), *Surların Öte Yanı Zeytinburnu*, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Müdürlüğü, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları: 1, İstanbul, 2003. s. 74, 75, 129, 131

- Dimitar Masevski, Miodrag Arsovski-Bolto, *Kumanovo*, Noemvri 1996, s. 11, 22, 30, 65, 69, 79, 81, 85, 86, 87, 88, 155, 173, 209, 310.

- Sadi Yaver Ataman, *Dümbüllü İsmail Efendi*, İstanbul, 1974, YKB Yayınları, s. 342.

- Aydın Doğan Vakfı, *Aydın Doğan Ödülü 2011/Türk Halk Müziği*, İstanbul, 2011, Doğan Ofset A.Ş., s. 16

Kumanova'dan Zeytinburnu'na
Bir Rumeli Delikanlısı

Arif Şentürk

Sözlü Tarih Çalışması

Süleyman Şenel

ZEYTİNBURNU BELEDİYESİ KÜLTÜR YAYINLARI 28

İÇİNDEKİLER

ARİF ŞENTÜRK'ÜN DİLİNDEN

KUMANOVA YILLARI…

KUMANOVA'DA GÜNDELİK HAYAT...

KUMANOVA'DAN İSTANBUL'A...

ÖMRÜMÜN ÖTE YANI ZEYTİNBURNU'NDA

SANAT YOLUNDA ADIM ADIM...

TÜRK MÜZİK DÜNYASINDA BİR RUMELİ DELİKANLISI

ESKİ ZEYTİNBURNU

ANILAR... ANILAR...

ARİF ŞENTÜRK HAKKINDA DEDİLER Kİ...

ARİF ŞENTÜRK DOSTLARININ DİLİNDEN/KALEMİNDEN

DİSKOGRAFİ

NOTALAR

SUNUŞ

Aziz hemşerimiz, kıymetli sanatçımız Arif Şentürk'ün sesini bilmeyen, tanımayan herhâlde yoktur ülkemizde.

Rumeli havaları denince akla ilk gelen sanatçılarımızdan biri, kendisidir. Rumeli'nin havasını teneffüs etmiş, suyunu içmiş herkes onun türkülerinde bir kez daha yaşar maziyi. Bir kez daha yaşar yolculuğu. Bir kez daha yad eder, köyünden toprağından kalkıp Anadolu yollarına düşenlerin hatıralarını. Yaşamamış olanlara da yaşatır Arif Şentürk bunları. Dolayısıyla hem tarihimiz için; hem de sanatımız, türkülerimiz için vazgeçilmez bir simadır o.

Onun sesinde, aslında yüz yıllık Rumeli hikâyemizin acı tatlı hatıraları saklıdır.

1950'lerde Makedonya-Kumanova'dan kalkıp Anadolu topraklarına gelen bir ailenin çocuğu olan Arif Şentürk, ülkemizde kendine has bir müzik tarzı oluşturmuştur.

Her Rumeli türküsü, onun sesinde bir başka çınlar. Sesi, müziği, bize bambaşka bir hissiyattan seslenir.

Biz, neşenin içindeki hüznü ondan öğrenmişizdir.
Hüznün ve acının içindeki umudu bize o öğretmiştir.

Böyle sanatçılar, her milletin medar-ı iftiharıdır. Arif Şentürk, önce Zeytinburnu'nun, sonra da bütün ülkemizin iftihar kaynağı ve baş tacıdır.

Savaşlar, zaferler veya yenilgiler nihayet milletin hafızasından silinebilir.
Ama türküler kaybolmayan hafızamızdır.

Türkülerimizi dinleyerek, neler yaşadığımızı yeniden hatırlayabiliriz.
Göç yollarında her defasında bir kez daha yürüyebilir, hayatın çilesini ve mutluluğunu bir kez daha hissedebiliriz. Velhasıl, geçmişin acılarını ve sevinçlerini, her türküde yeniden yâd ederiz.

Bu bakımdan türküler, bizim en değerli arşivimizdir.
Arif Şentürk gibi sanatçılarımızın dilinden milletimizin hafızasına aktarılırlar ve orada dipdiri yaşamaya devam ederler.

Kıymetli sanatçımızın hayatına adanmış bu kitapla, bir kez daha selamlıyoruz kendisini.
Ve diyoruz ki; onun dilinde susmayacaktır hiç Rumeli'mizin sesi.

MURAT AYDIN
Zeytinburnu Belediye Başkanı

Arif Şentürk hakkında bir kitap yazmam istendiğinde, duygularımın bir anda alt-üst olduğunu hissetmiştim. Çünkü o duygularımın tozu-dumanı altında, şimdi çok uzak iklimlere savrulan çocukluk ve delikanlılık yıllarım vardı. Dahası, günün birinde, doğup büyüdüğüm Zeytinburnu'nun ve hatıralarımda dün gibi taze kalan eski Zeytinburnu yıllarının; yazarı olacağım bir kitabın konularından biri olabileceğini de aklıma hiç getirmemiştim.

Sonra; 70 yılı aşan ömrünün neredeyse beşte dördünü Zeytinburnu'nda geçiren ve hâlen yaşamını Zeytinburnu'nda sürdüren uluslararası şöhrete sahip bir halk sanatkârının hayatını kaleme almak da kolay bir iş değildi hani.

Sonuçta, bu zor deneyimi yaşamam gerekiyormuş. Zor da olsa yaşadım ve çok da keyif aldım.

Deneyim dedim de…

Okuyucunun elindeki bu kitabı yazarken edindiğim deneyimin formülünü de yazayım: *Arif Şentürk [=Zeytinburnu]… Zeytinburnu [=Arif Şentürk]...*

Kocaman bir ömrün, kısacık bir özeti işte bu…

Ve gündelik hayatın hayhuyu içinde kolayca gözden kaçabilecek bu formülü ilk çözen; gerçek değeri ancak yaptığı hizmetlerle ölçülebilecek olan Zeytinburnu'nun öz evlâdı Murat Aydın Bey'dir.

Murat Aydın Bey, bir Belediye Başkanı olarak Zeytinburnu'nun dertleriyle, sorunlarıyla uğraşırken; şehrin gündelik hayatı içinde varlığı ve sanatı ile daima göz önünde olan bir kültür-sanat elçisini hatırlamakla, gelecek kuşaklara değerli bir ahde vefa belgesini de armağan etmiş oldu. Bu armağan; bana sorarsanız, sayın başkanın hizmetlerini taçlandırmaya yetecek cinsten…

Arif Şentürk'ün Zeytinburnu'nda şekillenen hayatı; çağlar boyu "sur" dibinde süregelen kültürlerarası yaşamın ev sahibi Zeytinburnu'nun coğrafi konumunu, tarihini, yerleşim biçimini, yerleşik düzen karakteristiğinin sosyo-kültürel kimliğini ve dünya şehri İstanbul'un bir parçası olmakla ortaya çıkan muazzam göç-kon/kon-göç devinimini de tanımlıyor bir yerde. Bence, Zeytinburnu yaşamının çok bilinmeyenli denkleminin anahtarı Arif Şentürk'ün hayat formülünde gizli. Yöneticilere düşen görev ise; bunu sık sık hatırlamak ve hatırladıklarını da gelecek kuşaklara aktarmak...

Bu süreç, bir yönüyle kentlilik bilincinin gelişim ve sorumluluk temelleriyle işlese de; gelişen dünyada bundan kaçmak, su gibi akıp giden zamana karşı neredeyse mümkün olamıyor artık. Çünkü kentleri kent yapan, bir yönüyle ortaya çıkardığı semboller oluyor…

Bu bağlamda söylemek gerekirse; Arif Şentürk de, Zeytinburnu için yaşadığımız zamanın gerçek bir sembolü…

Ve bu günler; meslek hayatında yarım yüzyılı geride bırakıp, ömrünün altın yıllarını yaşayan bir abidevî şahsiyete karşı hizmetlerini hatırlama ve hatırlatma günleri… Bu günlerde, onu seven sanatseverlerin üzerine düşen görevler var...

İşte, okuyucunun elindeki bu kitabı hazırlamak da, yerine getirilmesi gereken görevlerden biri idi ve onurunu ömrüm boyunca taşıyacağım bu görev, eski bir Zeytinburnulu olarak bana düştü.

***

Yaşayan bir kültür hazinesi olarak Arif Şentürk'ün hayatından izler taşıyan bu kitabı hazırlarken; bir yönüyle "sözlü tarih çalışması" yapmayı amaçladığımı belirtmeliyim. Ama kitabın içeriğinin, bu amacın çok ötesine geçtiğini ve akademik değerde bir sanatçı monografisine dönüştüğünü de söylemeliyim.

Çünkü Arif Şentürk'ün hayatı; bir yönden, Balkanlarda asırlar boyu yurt edindikleri topraklardan kalkıp da ızdırap, gözyaşı, hasret ve endişelerle Türkiye yollarına düşen evlâd-ı fâtihân neslinin asırlara sığmayan serencamının gizemli bir halkasını; bir başka yönden de Şentürk ailesinin geçen asırdan bu yana akılda kalan varoluş mücadelesinin gizli kalmış köşe taşlarını kapsıyor.

Bu mücadele içinde; yeni yeni gelişen ve büyüyen kadîm Zeytinburnu topraklarının, belleklerde kalan yakın dönem tarihi ve sanatının zirvesine ulaşan bir sanat adamının rengârenk hayatından izler taşıyan ibretlik dersler de gizli.

Ve Arif Şentürk'ün hayat hikâyesinde; her biri gerçek olan sıfatlar, şahıslar, mekânlar ve olaylar var. Bu gerçekler de; Arif Şentürk'ün doyumsuz anlatım üslûbu içerisinde okuyucuya sunuluyor. Kitapta, Arif Şentürk'ün hayat hikâyesine dolaylı etkisi olan olaylar, üçüncü şahıslar ve kimi gelişmeler de var ve bunlar da anlatımlara ilave olarak yine Arif Şentürk'ün doğal anlatım üslubu içinde kurgulanarak okuyucuya aktarılıyor. Ve bütün bu anlatılar; fotoğraf, gazete küpürü, afiş, ilan, broşür, kaset/plak/CD kapakları vs. gibi görsel belgelerle de zenginleştiriliyor.

Kitabın ilk materyalleri; 2 Temmuz 2012 Pazartesi günü, Arif Şentürk'ün Zeytinburnu'nun eski semtlerinden biri olan Yeşiltepe'deki evinde yapılan geniş bir söyleşide şekillendi. O gün, saatler boyu süren söyleşinin DVD kayıtları, sevgili Eray Cömert tarafından çözümlendikten sonra, diğer hazırlıklara geçildi. Arif Şentürk ile yapılan onlarca görüşme ile elde edilen belge ve bilgilerle de, kitap dokuz aya yayılan bir zaman dilimi içinde basıma hazır hale getirildi. Kitap içinde kullanılan görsel materyaller de büyük ölçüde Arif Şentürk'ten ve Arif Şentürk dostlarından elde edildi.

Kitap, genel olarak üç bölüm halinde kurgulandı. Söyleşiler de bu kurguya göre şekillendi.

Bu bağlamda; Arif Şentürk ile yaptığımız ilk bölümün söyleşisi "Kumanova yılları" hakkında oldu. 1956 yılında, ailesiyle birlikte Türkiye'ye göç etmesiyle sonlanan Kumanova yıllarının ardından; İstanbul'un Zeytinburnu ilçesine

yerleşmekle başlayan yeni dönem de, kitabın ikinci bölümünü oluşturdu. Arif Şentürk'ün Zeytinburnu yıllarında, 1970'lerin ortalarında başlayan ve bugünlere kadar uzanan sanat hayatına dair verdiği bilgiler ise üçüncü bölümün konusunu meydana getirdi.

Arif Şentürk; şüphe yok ki sanat yolunda yaptığı hizmetleri ve geride bıraktığı eserleriyle, toplumumuzun belleğinde derin izler bırakan kıymetli ve emsalsiz bir şahsiyettir. Geçmiş sanat hayatı boyunca kazandırdığı ve bundan sonraki süreçte kazandıracağı eserler; dünya durdukça bu gök kubbede bir hoş seda misali yankılanacak ve kulaktan kulağa aktarılarak gelecek nesillere ulaştırılacaktır. Temennim odur ki, okuyucunun elindeki bu kitap; onun hizmetlerini ve fikirlerini yarınlara taşıyacak vasıtalardan birisi olsun...

Bu vesileyle; kıymetli sanatçı büyüğüm Arif Şentürk'e, Cenâb-ı Hakk'tan sağlık ve sevdikleri ile birlikte uzun bir ömür diliyorum.

Kitabın, yayına/baskıya hazırlanması aşamasında; Arif Şentürk dostlarının yaptığı yardımları da minnet ve şükran duygularıyla anıyorum.

Bu bağlamda; DVD çözümlemeleri ve metin okuma/düzeltme hususlarında yaptığı titiz yardımlarından dolayı kıymetli öğrencim/meslektaşım Eray Cömert'e, redaksiyonu üstlenen Celal Volkan Kaya'ya ve ayrıca notaların dizgisini ve düzeltmelerini yapan sanatçı kardeşim Dr. Mithat Arısoy'a hususi teşekkürlerimi bildiriyorum.

Genç yaşına karşın, yayın dünyasının renkli simalarından birisi olmayı başaran sevgili İlhan Efe ve değerli çalışma arkadaşlarına kitabın fotoğraf çekimlerini ve tasarımını yapan Halil İ. İnci'ye, mizanpaj/baskıya hazırlık aşamalarını titizlikle gerçekleştiren İlker Gökyokuş ve Mehmet Karaca'ya da gönül dolusu teşekkürlerimi iletiyorum.

Kitabımızın görsel yönden zenginleşmesine katkı sağlayan ve ayrıca Arif Şentürk hakkındaki görüşlerini bizimle paylaşan Sayın Ali Gürlü, Arif Sağ, Atilla Baykal, Bilal Bal, Derya Şentürk, Erdinç Kadıoğlu, Gamze Tüfekçi, Gürsoy Babaoğlu, Havva Karakaş, Hüseyin Emre, İlyas Akkuyu, Kubilay Dökmetaş, Mehdi Çetibaş, Dr. Mehmet A. Özbek, Memil Sarısözen, Naci Songur, Rüstem Avcı, Sabri Şentürk, Sami Bilgin, Soner Özbilen, Tolga Sağ, Yusuf Sancaktar ve Yücel Paşmakçı'ya ayrı ayrı şükranlarımı bildirmeyi zevkli bir görev sayıyorum.

Zeytinburnu Belediyesi adına bir kitap hazırlanması sürecini başlatan ve kitabın basım aşamasını yakından takip eden Zeytinburnu Belediyesi Başkan Yardımcısı Ömer Arısoy'a, Kültür ve Sosyal İşler Müdürü Sayın Mustafa Aydın'a ve onun şahsında Kültür Müdürlüğü çalışanlarına da tebriklerimi ve teşekkürlerimi iletiyorum.

Ve… Arif Şentürk adına gerçekleştirilen bütün etkinliklerin fikir babası, yönlendiricisi ve destekçisi olan; güzel Zeytinburnu'nun çalışkan ve geniş ufuklu Belediye Başkanı Sayın Murat Aydın Beyefendi'ye de, bu vesileyle en derin şükranlarımı ve hürmetlerimi sunuyorum.

SÜLEYMAN ŞENEL
Şişli/10 Aralık 2012

KISALTMALAR

Arn. : Arnavutça
BASAT : Bakırköylü Sanatçılar Derneği
Bkz. : Bakınız
C. : Cilt
CD : Compact Disc
CRR : Cemal Reşit Rey Konser Salonu (Harbiye-İstanbul)
Doç. : Doçent
doğ. : Doğumu
Dr. : Doktor
DVD : Digital Video Disc
H.E. : Hüseyin Emre
İMÇ : İstanbul Manifaturacılar Çarşısı
İng. : İngilizce
İst. : İstanbul
İTÜ : İstanbul Teknik Üniversitesi
LP. : Longplay (Uzunçalar)
Ltd. Şti. : Limited Şirketi
m. : metre
Mix. : Mixed
MKA : Makine Kimya Ağırbakım
MP3 : Uzantıları "mp3" olan ve "Mpeg-1+Audio Layer 3" ses dosyalarını orjinal dosya boyutunun 1/20'si oranında sıkıştırmaya imkan sağlayan teknoloji standartı.
No. : Numara
Öğr. Gör. : Öğretim Görevlisi
Öl. : Ölümü
Prof. : Profesör
Rep. : Repertuvar
s. : sayfa
S. : Sayı
San. : Sanatçı
Sok. : Sokak
T : Sahne T'si… Gazinolarda, mendirek gibi seyircilerin oturduğu salonun içine doğru giren ve uç tarafından hem sağ tarafa hem de sol tarafa yürüme imkânı sağlayan sahne yolu
THM : Türk Halk Müziği
TR : Türkiye Radyo Kurumu
TRT : Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
Tv : Televizyon
vd. : ve diğerleri
vs. : vesâir
Y. : Yıl

ARİF ŞEN
Her hakkı
mahfuzdur
1. Ramizem
2. Gidem dedi
3. O moyemir
4. Tutamadım
5. Kavakta tu
6. Ah tren k
Prod. :

ARİF ŞENTÜRK'ÜN DİLİNDEN

KUMANOVA YILLARI…

AİLE

1941 yılının 27 Aralık'ında, soğuk bir kış gecesinde, Makedonya Cumhuriyeti'nin Kumanova kasabasında doğmuşum. Babamın adı: "İsa"; Annemin adı: "Fikriye"…

Babam; Kumanova'nın Loyan köyünden, 1909 doğumlu. Annem ise Üsküplü ve esas kökeni Bosna'nın Priboik kasabası. O da 1922 doğumlu.

Annemle babam 1937'de evlenmişler. Evlendiklerinde aralarında 12-13 yaş fark varmış. Babam 28-29 civarında, annem ise 15-16 civarındaymış. Babam, 82 yaşında öldü [öl. 1991/Zeytinburnu-Yeşiltepe]; Anacığım da 80 yaşına kadar yaşadı [öl. 2002/Zeytinburnu-Yeşiltepe].

Annem 10 çocuk doğurdu. Sırasıyla: Hanımşâh, Arif, Reşat, Nazlı, Sabri, Resmiye, Remzi [Laluş], Sevgi, İsmet ve Fikret… Bunlardan Hanımşâh,

Reşat, Remzi [Laluş], Sevgi ve İsmet vefat ettiler. Hayatta olmayan Hanımşâh ablamdan sonra ben doğmuşum; kardeşlerim de benden sonra dünyaya geldiler. Şimdi hayatta olanların en büyüğü benim. Nazlı, Sabri, Resmiye ve Fikret çok şükür sağlar.

Babamın babasının adı: “Arif”; babaannemin adı: “Hanımşâh”… Ablama babaannemin adını vermişler. Amcalarım: “Nebi” ve “Murat”; halalarım da: “Âsime”, “Lâzime”…

Annemler de, dört kardeşler; en büyükleri de annem *Fikriye…* Ardından “İlyas” dayım ile “Eşrefe” ve “Mukaddes” teyzelerim dünyaya gelmişler.

Annemin babası “Hamdi”, Üsküp’te ekspermiş; tütün fabrikasında çalışırmış... Eksperlik yapan dedem iki kere evlenmiş. Nazlı anneannem, annem çok küçükken ölmüş, onu üvey annesi büyütmüş. Annem öz annesini tanımıyordu; fakat üvey anneannem “Güla”[1], Türkçe adı ile “Güllü”, anneme çok güzel bakmış.

Annem:

- Üvey annem; kendi evlatlarına, bana baktığı kadar bakmazdı! derdi.

Dedem memur olduğu için, bütün çocuklarını okutmuş; annemi de okutmuş… 1935’lerde Ortaokulu bitirmiş annem. O yıllara göre iyi bir eğitim sayılır; çünkü Kumanova’da o zamanlar pek okur-yazar yokmuş. Okuma-yazma işi olduğunda anneme gelirlermiş. Askerden gelen mektupları anneme okuturlar; hatta, bazıları mektuplarını ona yazdırırlarmış.

Aile fertlerinin isimleri hep Osmanlı kültüründen…

Bizim oralara Osmanlı kültürü öylesine yerleşmiş, öylesine işlemiş ki... Bu kültür, aile büyüklerimizin ve çocuklarının isimlerinden de belli: “Ârif”, “Âsime”, “Eşrefe”, “Feride”, “Fikret”, “Fikriye”, “Ganîmet”, “Güllü”, “Hamdi”, “Hanımşâh”, “İlyas”, “İsa”, “İsmet”, “Lâzime”, “Mukaddes”, “Murat”, “Nazlı”, “Nebi”, “Remzi”, “Resmiye”, “Reşat”, “Sabri”, “Sevgi”, “Zühre”, “Zümer”…

Hepsi de Osmanlı isimleri, Osmanlı’dan kalma isimler, Osmanlı kültürüyle gelen isimler… Çünkü Makedonya; 550 yıla yakın Osmanlı toprağı olmuş. Türklerin izi ve etkisi o topraklarda o kadar çok ki…

Makedonya [Република Македонија]: “Çok kültürlü bir Balkan toprağı”

Makedonya [Република Македонија (Republika Makedoniya)]; kuzeyde Sırbistan ve Kosova, batıda Arnavutluk, güneyde Yunanistan, doğuda da Bulgaristan ile komşu olup; daha çok Türklerin, Arnavutların ve Boşnakların yaşadığı çok kültürlü bir Balkan toprağıdır.

Osmanlıların; 550 yılın üzerine bugün de devam eden neredeyse 600 yıllık bir sosyo-kültürel hâkimiyeti vardır o topraklarda. Türklerin nüfusu çok yoğundur.

Ancak ben dünyaya geldiğimde, Makedonya; Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti’ne bağlı imiş. “Yug“ demek; “güney” demektir… Yugoslavya; yani “Güney Slavya” demek… Federasyon’da altı bölge vardı o zamanlar: Sırbistan, Hırvatistan, Slovenya, Karadağ, Bosna ve Makedonya...

Makedonya; 1991 yılında, “Makedonya Cumhuriyeti” olarak bağımsızlığını ilân edene kadar Federasyon’da kaldı. Birleşmiş Milletler, “*Makedonya Eski*

1 “Güla”, Boşnakça imiş [S. Şenel].

II. Dünya Savaşı'nda bombalanan saat kulesi [1941].

Yugoslav Cumhuriyeti" olarak bağımsızlığını tanıyor; ama bir gün inşallah tam bağımsızlığını da tanıyacak ve o yanlışlık düzelecek.

Kumanova (Куманово)

Kumanova; Sırbistan, Bulgaristan ve Makedonya arasına sıkışıp kalan, Kuman Türklerinden kalma bir kasabadır. Adını da Kuman Türklerinden alır.

Kumanova'nın nüfusu, göçlerin başladığı 1950'li yıllara kadar bayağı yoğundu. Türklerin nüfusu da oldukça kalabalıktı. Ancak, 1950'lerden sonra boşalmaya başladı.

Kumanova'nın tarihi bir saati varmış; 1941'de, Alman Savaşı'nda bombalanmış ve yıkılmış. Karşısında, Osmanlı'dan kalma "Tatar Ali Paşa Camii" var ve bu camii yeniden onarıldı. Fazla tarihi eseri yok; ama Üsküp'ün kültürü ve tarihi eserleri çok zengin. Arası da Kumanova'ya takribi 29-30 km.

*

Kumanova, oldukça bereketli topraklara sahiptir. Sıcağı çok sıcaktır, güneşte dursan yakar, soğuğu da gerçekten soğuktur. Ortasından güzel bir dere geçer. Bizler, çocukluğumuzda o derede yüzerdik; aslında günlerimiz yazın da, kışın da o derede geçerdi.

Nasıl mı?

Biz bütün yaz hem hayvanları otlatır, hem de gün boyu o derede yüzerdik. Kumanova'nın batısından, Karadağ silsilesinden sıra dağlar boyunca gelen derenin çok temiz suyu vardı. O su; aşağı yukarı Üsküp'ten başlayıp 150-200 km. boyunca devam eden sıradağlardan gelirdi. Sıradağların etekleri boyunca yerleşmiş köyler de, ekseriyetle Arnavut köyleriydi; yani Müslümanların yaşadığı köylerdi. Kışın ise, su buz tutar, o dere takır takır donardı. Bizler de, bu kez "ski" dediğimiz kıvrılmış bir demir kayak ile donmuş derede bütün gün kayardık. İklimi çok sertti. O kayaktan, herkesin evinde vardır. Yaz-kış suyun içindeydik yani. Çocukluğumu doya doya yaşadım.

Yıkılan saat kulesi ve karşısında Tatar Ali Paşa Camii... (19. yy.).

Öyle bir iklimi vardır ki; deniz olmadığından nemi az, sıcağı sıcak, soğuğu soğuk. Yazı yaz, kışı kış. Toprakta yatsan hiçbir şey olmaz.

Ben hatırlıyorum bir gece annemler evde “Mevlüt” yaptı… Akşam 8’de başladı, gece 12’ye kadar sürdü. Bu sürede yemekler yendi, Kur’ân-ı Kerîm okundu, ilâhiler söylendi, hocanın sohbetleri dinlendi; derken, kapıyı bir açtık ki tam bir metre kar yağmış… Kapıyı açamıyoruz. Babam avludan bir kürek buldu da, bahçeli evimizin sokak kapısına kadar o karı kürüdü… Yol açılıncaya kadar çıkamadı misafirler; ondan sonra artık nasıl gittiler bilmiyorum. Kar yağdı mı, bazen iki ay, üç ay erimezdi. Çatıdaki buzlar direk gibi olur, neredeyse yerlere değerdi. O kadar ayaz, o kadar soğuk iklimi vardı.

Kumanova’nın bir özelliği daha vardı… Diğer yörelerden gelip sonbaharda hayvan alırlardı; çünkü Kumanova hayvanlarının eti çok lezzetli olurdu; hani kekikli derler ya, işte ondan… Hayvancılık oldukça kuvvetliydi, orada, çiftçilik de geçim kaynaklarından biriydi. Başka bir imkân da yoktu.

Kumanova’dan çok hayvan alınmasının bir sebebi de, varlıklı Makedonyalıların sonbaharda başlayan kış hazırlıkları idi. Durumu iyi olanlar pazara iner, 5-10 tane koyun alır, bunları keser, etlerini 20-25 cm. dilimler, üzerini tuzlar, sonra da sobalı evlerinin içine asarak kuruturlardı. Yani, bir nevi pastırma yaparlardı. Kurutulmuş et ise serin yerlerde saklanır, kullanılacağı zaman suya konularak tuzu alınır ve sonra yemeğe konurdu.

Babam devlet işinde çalışıyor, arabacılık yapıyordu. Şehirde iki tane un fabrikası vardı; İstasyon’dan fabrikaya buğday getirir, fabrikadan da vagonlara un taşırdı. Ayriyeten kömür vs. gibi bir takım şeyler de boşaltılırdı.

Bizim durumumuz, çoğu komşumuza nazaran iyiydi; çünkü babam maaşla çalıştığı için iyi-kötü paramız olurdu. Oysa ahali, çoğunlukla seneden seneye buğday satmak, tütün ekmek için beklerdi. Kumanova’da, tütüncülük yapan da çoktu; tütüncülük meşhurdu.

Kumanova’da altın sarısı buğday başakları ve yeşil dağ eteklerine yerleşmiş bir Müslüman kasabası.

Bir köy evi.

Yörenin börekleri de, tatlıları da meşhurdur.

Kumanova, düz ova bir yerdir. Buğday ekilir, mısır ekilir, sulak yerlerde bahçıvancılık yapılırdı. Domates, biber, fasulye, lahana, pırasa, kabak, salatalık ekilirdi. Çok bereketli, çok lezzetli ürün alınırdı. Erik vardı, elma vardı, şeftali vardı, kavun-karpuz vardı, armut vardı… Mesela, "Türk armudu" derler bir armudu vardı, yendiği zaman bütün suları akardı.

Kumanova, suyu da bol bir şehirdir. Eskiden, bahçeli evlerde kuyu suyu kullanılırdı, ekserisinde kuyu vardı. Ayrıca, şehrin her tarafında çeşmeler akardı. Sonradan baraj yapıldı ve evlere barajdan su verilmeye başlandı, şebekelere dağıtıldı; sulama ise daha çok dereden yapılıyordu.

Suyu bol, havası temiz, iklimi güzel, toprağı bereketli Kumanova'nın mutfağı da yemekleri de çok lezzetliydi. Yemekler, oranın bağ bahçesinden yetişen sebzelerden yapılırdı. Patates, lahana, pırasa, pirinç, fasulyeden hazırlanan nefis yemekler pişirilirdi. "Büryan" pişirilirdi mesela… "Büryan" dediğim de, emekle ve sabırla hazırlanır bir yemekti. Şöyle büyük bir tepsi içinde pirinç ıslatılıp kavrulduktan sonra, pirincin üstüne kaynatılmış et parçaları konur; sonra da fırına sürülür... Fırında suyunu çekene kadar kalır... "Büryan", pirinçlerin üstündeki et parçalarına denir…

Yörenin börekleri de, tatlıları da meşhurdur. Özellikle de baklava tatlısı çok güzeldir. Bir de en güzel içeceği bozadır; bozası çok meşhurdur. Oranın bozası Vefa'nın bozası gibi yoğun değildir, daha suludur ve hafif ekşimsidir; ama çok lezzetlidir.

Nebi amcamın duası:
"Bir daha bu İstanbul'u gözümle görmeyeyim Yâ Rabbi!"

Nebi amcam, babamın en büyük abisi… Osmanlı Devleti, 1912'de Balkanlarda ağır bir yenilgiye uğradığı hâlde; 1916 yılında İstanbul'dan gelen bir emirle amcamı askere alıyorlar. Yani, o yaşadığımız toprakları kaybettiği hâlde… Amcamla beraber, Loyan köyünden aynı zamanda 15 genç daha askere alınıyor. Çanakkale Savaşı'ndan sonraki günler… Amcam, 1895 doğumlu, demek 20 yaşlarında…

Bunları önce Bulgaristan'a, Eskizara'ya götürüyorlar. Orada bir süre eğitim verdikten sonra Romanya taraflarında Ruslarla yapılan bir savaşa sokuyorlar. Bir sene kadar savaştırdıktan sonra da İstanbul'a Selimiye Kışlası'na getiriyorlar.

Selimiye Kışlası'nda kaldığı günlerde, bütün işi Sirkeci Garı'nda nöbet tutmakmış.

Rahmetli amcam:

- Nöbet tuttuğum zamanlar çok sevinirdim, derdi.

Çünkü kuru üzüm varmış ve gün boyu kuru üzüm yerlermiş. Kendilerinden evvelkiler bir üzüm çuvalı bulup açmışlar, bir yerlerde saklamışlar, nöbet tuttukları günlerde o kuru üzümleri ceplerine doldurup doldurup yiyorlarmış. Çünkü bizim oralarda kuru üzüm yoktu… Sade kuru üzüm değil, zeytin de yoktu, portakal da yoktu, mandalina da yoktu…

Amcamı, bir süre sonra Arabistan'a yolluyorlar. Ağlaya ağlaya anlatırdı:

- Bindirdiler bizi yük vagonlarına, kapıyı da kapadılar, haydi bakalım yallah!

Amcamın içinde olduğu trenin Haydarpaşa'dan yola çıktığını duyan anne babalar, redif askerleri Arabistan'a gidiyor diye her istasyonda çocuklarını aramaya başlamışlar.

Vagonların kapakları açılmıyor; ama askerler ana-babalarının seslerini işitiyorlar.

- Ahmetoğlu Mehmet var mı burada? Ahmetoğlu Mehmet!

Bir vagondan ses gelmeyince öbür vagonun önünde bağırıyorlar:

- Ahmetoğlu Mehmet var mı burada? Ahmetoğlu Mehmetttttt!

Anne babalar çocuklarını arıyorlar…

Vagonların birinden bir ses geliyor mesela:

- Ooo! Babaaaaa! Buradayıııım! Babaaaaa! Buradayıııııım!

Anneler, babalar dışarıda; çocukları içeride… Birbirlerinin yüzünü görmüyorlar… Böyle, birbirlerine hasretlik veriyorlar; birbirlerinin sesiyle hasretlik gideriyorlar.

Asker içeriden soruyor:

- Amcam nasıl? Yengem nasıl? Çocuklar nasıl? Sarı inek duruyor mu sarı inek?

Düşünebiliyor musunuz korkunç tabloyu…

Bu şekilde istasyonları geçe geçe Türkiye sınırlarını aşıyorlar. Ancak, bu kez de kömürleri bitiyor. Vagondan inip kurumuş ot, saman, ağaç dalları

Vagonlar; anne-babaların evlatlarına duyduğu hasreti taşıyor raylar boyunca...

20. yy. başlarında Selimiye Kışlası.

ne bulurlarsa kucak kucak toplayıp kazana atıyorlarmış; ancak onlar da 50 metre kadar idare ediyormuş. Ardından bir daha, bir daha, bir daha… Tekrar in, topla, in topla… Ve bu halde Amman'a kadar varıyorlar. Ürdün'ün Amman şehrine kadar…

Bir alay askeri istasyona indirmişler ve düzlük bir alana götürmüşler… İngiliz askerleri de arka tarafta mevzilenmiş; bilmiyorlar tabi. Ancak onlara, İngiliz askerleriyle savaşacakları söylenmiş ve komutanları "Gözcü Manga" için gönüllü olanların öne çıkmalarını istemiş.

Bu gözcü manga için ilk olarak rahmetli amcam:

- Ben varım! deyip öne çıkmış. Arkadaşları kendisini uyarmışlarsa da onları dinlememiş; ardından, 9 kişi daha gönüllü olunca manga kurulmuş ve çıkmışlar yola.

Güya sürüne sürüne gözcülük yapmaya bir yerlere gidiyorlarmış. Meğerse İngilizler binmiş tepelerine, yakalamışlar bunları.

- Kıpırdamayın! deyip o anda esir almışlar. Çok geçmeden de bütün alayı esir etmişler.

Amcamın göğüs cebinde bir "Serkisof" saati varmış. Hani, meşhur Demiryolları saati var ya! İşte ondan.

Amcam diyordu ki:

- Hiçbir şeye acımıyorum da, o saate acıyorum.

Gelmiş bir İngiliz askeri cebinden almış. Vermek istememiş ve on dakika kadar da boğuşmuş. Yanındaki arkadaşı uyarmış:

- Yahu manyaklaşma, ne direniyorsun? Şimdi çeker vurur seni. Bırak giderse gitsin! demiş de öyle bırakmış boğuşmayı.

Amman'dan binlerce asker yaya olarak, İngilizlerin korumaları ile Mısır'a Kahire'ye kadar varmışlar; 15 gün boyunca aç-susuz perişan hâlde. Tellerle çevrili büyük bir alanda kurulmuş esir kampında çadırlardan birine sokmuşlar bunları. Bütün gün yatıyorlarmış, yemek-içmek bol… Kuru fasulye, bulgur pilavı, üzüm hoşafı, nohut, patates geliyor… Her gün biri olmazsa diğeri mutlaka veriliyor. Rahatları iyiymiş. Bu sürede bayağı kuvvetlenmişler.

Akşamları da toplanıyor bütün Kumanovalılar bir çadıra, eğleniyorlarmış kendilerince. Bir akşam biraz ilerideki çadırda kalan Üsküplülere misafir oluyorlar; bir başka akşam Manastırlılara oturmaya gidiyorlar… Böyle böyle tam bir buçuk sene geçmiş…

Benim amcam çok dürüst adamdı… O bir buçuk seneye yakın esir hayatından çok hatırası vardı.

Biri şöyle:

Amcam bir gece bir rüya görmüş… Rüyasında bunları salıyorlar…

Amcam, başlıyor yemek öğünlerinde yenmeyen ekmekleri toplamaya. Dilim dilim doğrayıp çadırın üstünde kurutmaya başlamış. O havanın sıcağında ekmekler bir saatte kuruyor, tıkır tıkır oluyormuş. Aşağı yukarı on beş-yirmi günde yirmi çuval kuru ekmek, peksimet biriktirmiş.

Bir sabah, gördüğü rüyanın da etkisiyle, arkadaşlarına:

- Arkadaşlar! Bir şey söyleyeyim mi size? Galiba bizi salacaklar! demiş.

- Nereden anladın? Kim söyledi?

- Kalbim!

Arkadaşları takılıyorlarmış:

- Hay senin kalbine!

- Kimsin sen yahu?

- Evliyâ mısın oğlum?

İnanmamışlar tabi.

Amcam:

- Ben öyle inandım! diyor.

Arkadaşları, o ekmekleri kuruttuğu ve çuvallara doldurup doldurup tepeleme yığdığı için de amcama takılıyorlarmış; hatta kızıyorlarmış:

- N'apıcan bu kadar ekmeği?

- Niye kurutuyorsun?

- Koyacak yer kalmadı!

O da:

- Yaa bırakın dursun, olsun! diyormuş.

Çok geçmeden bir emir geliyor:

- Hazırlanın! Gidiyorsunuz!

Bunları salıvermişler, arkadaşları şaşmış kalmış.

İstanbul'a giden gemi Trablusgarp'tan kalkıyormuş. Gemiye binmişler, yanlarına o kuru ekmek çuvallarını da almışlar.

Neyse ki yanlarında o kuru ekmekler var; çünkü gemide yiyecek hiçbir şey vermiyorlarmış. Onlar da peksimetleri çeşmede ıslatıp ıslatıp yiyorlarmış. O sitem eden, takılan, alay eden arkadaşları utançlarından isteyemiyorlarmış bile kuru ekmekleri.

Onları, Selimiye Kışlası'na götürüyorlar yine. O zaman ortalık başıbozuk, devlet yok; İngilizler İstanbul'u işgal etmişler.

Bunlar Selimiye'de yatıp kalkıyorlar. Yemek gırla, bol; fakat korkunç bit salgını var… Neyse bir süre sonra teskereyi almışlar ve askerlikle alâkaları kalmamış bunların.

Askerlikle alâkaları kalmayınca, bu kez de sabahları iş aramaya başlamışlar; çünkü memlekete dönecek paraları yok.

Zaman zaman yaşlı başlı kadınlar geliyormuş yanlarına; gelinleriyle, kızlarıyla…

Diyorlarmış ki:

- İster gelinimi al, ister kızımı! Evlen! Evimizde bir erkek olsun! Evimizde erkek yok! Malımız var; evimiz var, tarlamız var, her şeyimiz var ama başımıza bir erkek yok!

Amcam ve arkadaşları kabul etmiyorlarmış:

- Biz gideceğiz Kumanova'ya! diyorlarmış.

Neyse, bir gün bir kâhya gelmiş:

- Var mı içinizde Arnavut? demiş.

11 arkadaş hep bir ağızdan:

- Biz varız! demişler.

- Geleceksiniz, çalışacaksınız, otuz gün çift süreceksiniz…

Mahmut Şevket Paşa'nın Beykoz taraflarında geniş bir çiftliği varmış… 11 çift öküz, 11 saban çift sürmüşler otuz gün boyunca… Her güne birer banknottan, otuz güne otuz banknot almışlar.

Artık paraları da var… Gitmişler Kabataş'tan bilet almaya, dönecekler Kumanova'ya. Dönecekler ama gemi Selânik'e kadar gidiyormuş; Selânik'ten sonra trenle Kumanova'ya...

Binmişler gemiye; tam Cankurtaran önlerine geldiklerinde, bir başka gemi gelmiş bunların gemisine bindirmiş. Battı, batacak, batıyor derken Jandarma onları apar-topar gemiden indirip karaya çıkarmış. Biletlerinin yanacağını düşünerek inmek istememişler; ama batıyormuş gemi nerdeyse. Derken, demişler ki haftaya tekrar aynı biletle döneceksiniz Selânik'e… Gemi, Cumartesi'den Cumartesi'ye kalkıyormuş. Bir hafta daha İstanbul'da kalmışlar bin bir güçlükle… Neyse bir hafta geçmiş, tekrar binmişler gemiye…

Gemi yine Kabataş'tan kalkmış ve yine Cankurtaran önlerine gelince, Nebi amcam el kaldırıp başlamış duâya:

- Ey Yarabbi! Laaanet olsun! Bir daha bu İstanbul'u gözümle görmeyim Ya Rabbi! diye dua etmiş.

İstanbul'da tarihi yarımada...
Sarayburnu/Cankurtaran önleri...

Nebi amcam, ne kadar yürekten dua etmiş ki, gerçekten de bir daha İstanbul'u dünya gözü ile göremedi. Çünkü İstanbul'a ölmeden önceki gelişinde, bir hastalıktan dolayı gözleri görmüyordu.

Kolera salgını ve yedi haftada yedi cenaze

Nebi amcam ve arkadaşları güç-belâ gemiyle Selânik'e varıyorlar; Selânik'ten de trenle Kumanova'ya…

1917-1918 yılları…

Nebi amcam Kumanova'da doğru kız kardeşinin evine gidiyor; babamın halasına… Niyeti, biraz dinlenip, doğduğu köy olan Loyan'a geçmek. Bütün aile orada zannediyor; hâlbuki aile Kumanova'ya taşınmış.

Demişler ki:

- Sen Loyan'a gitme, onlar taşındı Kumanova'ya…

- Nasıl yani? diye sorunca da başlıyorlar anlatmaya…

Şöyle olmuş:

Zümer amcam, yengem, Arif dedem ve Hanımşâh babaannem hep birlikte Loyan'da evlerindeler. Bir de küçük kardeşleri İsa var yanlarında; yani benim babam. Babam o sıralarda 5-6 yaşlarında…

Muhtar'ın bir adamı geliyor kapıya, tak tak vuruyor.

Diyor ki:

- Yenge! Muhtar'ın selamı var, misafiri gelmiş. Sen bir tavukla bir börek yap da gönderesin misafirlere!

Zümer amcam biraz deli bir adam; duyuyor bunu… Fırlıyor kapıya, Muhtar'a güzel bir kalay çekiyor:

- Ulan, diyor, söyle o Muhtar'a… Burası, Ali Bey'in çiftliği değil… Babasının evi de değil…

Evdekilere de hemen bağırıyor:

- Kalkın! diyor. Hemen satıyorum burayı…

Bir anda evi satılığa çıkarıyor. Satılığa çıkardığı gün de köylünün biri hemen alıyor. Aynı gün satmış her şeyi; alan köylü de parasını hemen vermiş. Tarlaları, evi, her şeyi bir çevre keseye satmış. Hani kemerlere takılan keseler var ya, işte o keselere… Ağzına kadar para dolu çevreye satmış evi barkı.

Satınca da, yayan düşmüşler yola, doğru Kumanova'ya… Araba yok, bir şey yok… Loyan ile Kumanova arası tam 6 kilometre.

Babam da küçük ya! Yol boyunca amcasına dermiş:

- Amca! Çevreyi taşıyım mı biraz?

Çevrenin içindeki şıkır şıkır para sesi hoşuna gidermiş babamın, oyuncak gibi…

Ailecek yayan yapıldak Kumanova'ya varmışlar ve aynı gün iki tane de ev satın almış amcam oradan. Tam deli işi… Tabi, keşke gelmeselermiş de Loyan'da kalsalarmış, hiç olmazsa koleraya yakalanmazlarmış.

İşte, Nebi amcam ve ailesi, Loyan'dan Kumanova'ya taşındıktan çok sonraları dönmüş askerden, bilmiyor tabi. Ama Kumaova'da kolera salgını başlamış ve bizim bütün aileyi temizlemiş: Babaannem ölmüş, dedem ölmüş, babamın amcası ölmüş, babamın halası ölmüş… Yedi haftada yedi cenâze…

Koleranın bir etki süresi varmış… Bulaşırsa, mesela hasta Pazartesi yatıyor, öbür Pazartesi ölüyor. Yerine öbür hasta yatıyor… Yedi hafta boyunca böyle… İsa babam, o zamanlar 8-9 yaşlarında, daha küçük. Nebi amcam da asker, evde büyük olarak bir tek Zümer amcam var.

Ne acı…

O Zümer amcam, her hafta bir cenazeyi alıyor, götürüyor, tek başına bir mezar kazıyor, yıkıyor, bir İmam çağırıp namazını kıldırıyor, mezarlığa arabayı çekiyor ve elinde sopa ile cenazeyi kendi gömüyor… Bir hafta birisini toprağa gömüyor, öteki hafta öbürü ölüyor; onu gömüyor, diğeri ölüyor… Tam yedi hafta boyunca böyle.

Askerden gelen Nebi amcam tabi soruyor Zümer amcama aile büyüklerini:

- Babam nerede?

- Babam öldü!

- Annem nerede?

- Annem öldü!

- Amcam nerede?

- Amcam öldü!

- Ablam nerede?

- Ablam öldü!

- Halam nerede?

- Halam öldü!

Nebi Amcam ne yapsın Kumanova'da? Ana ölmüş, baba ölmüş, hepsi ölmüş… Kendisi de çok zayıflamış; iş yok, güç yok, hiçbir şey yok.

Yaz zamanıymış, karpuz zamanı… Oranın zengin bir ağası onu işe almış da tarlada karpuz bekçiliği yapmaya başlamış.

Nebi amcam diyor:

- Adam beni tuttu, yiyebildiğin kadar karpuz ye, dedi. Bir de yemek gönderiyordu.

Amcam, meğerse askerden döndüğünde bayağı hastaymış, çok hastaymış. O karpuz bostanında yediği karpuzlar, onu diriltmiş, düzeltmiş.

Sabriye Hanım'ın ince hastalığı

Murat amcam ile babamın arasında aşağı yukarı 8-9 yaş fark vardı, Nebi amcamla da 16 yaş…

Murat amcam, Miratofsa köyünde evleniyor. Babamı da Murat amcamın baldızı Sabriye ile nişanlıyorlar. Babam ile Sabriye de, kısa süre sonra evleniyor. Ama bir süre sonra babam askere alınıyor.

Sabriye, babamı çok sevmiş; babam askere giderken bayılmış. Ve babam, iki sene askerlik yapıyor. İki sene boyunca da fakirlikten, yokluktan hiç izine gelemiyor. Yokluk zamanları; ana da yok, baba da yok… Babam, ailenin en ufağı… İki sene sonra bir geliyor ki karısı Sabriye ince hastalığa yakalanmış; yani verem hastalığına yakalanmış. Eve gidiyor, evde yok.

Soruyor:

- Sabriye nerede?

Evlâd-ı fâtihân burada yatıyor.

Bir köy mezarlığı.

Ana-babasının yanına gittiğini söylüyorlar. O da kalkıyor kayınpederinin evine gidiyor. Eve bir giriyor ki Sabriye yatakta ve son dönemlerini yaşıyor; ama kendinde:

- İsa geldin mi?

- Geldim! diyor.

Yapacak fazla bir şey yok; Sabriye evde yatıyor. Bunun üzerine babam ufak ufak ırgatlık işleri yapmaya başlıyor. Oraya, buraya çapaya gidiyor, gündelikçilik yapıyor, çalışıyor. Çalışıyor ama her Pazar mutlaka ziyaretine gidiyor Sabriye'nin. Çalıştığı yer ile köyün arası 7-8 kilometre…

Babam, bir Pazar günü, yorgunluktan, bir ağacın gölgesine yatmış; bayağı da uyumuş. Bu arada Sabriye de bekliyor babamı; ama Sabriye can vermek üzere.

Babam bir uyanıyor ki, hava kararmış, akşamüzeri olmuş. Bir fırlıyor, koşa koşa doğru köye… Kan-ter içinde giriyor içeri. Sabriye bekliyormuş babamı:

- Geldin mi?

- Geldim!

Der demez babam tutmuş elinden Sabriye'nin:

- Ha gayret!

Demeye kalmadan, son nefesini vermiş Sabriye. Babam eve gelmeden canı çıkmamış yani.

Kumanova'dan Almanya'ya yol gider…

Babam, karısı Sabriye de ölünce kendi başına kalıyor; artık kopuk tayfa… Ev var; ama kadın yok, çocuk yok, ana-baba yok. İş buldukça çalışıyor, ırgatlık yapıyor.

Kumanova uluslararası yol üzerindedir. Kumanova'nın ortasından geçen yol, taaa Almanya'ya gider: Kumanova, Vrenye, Veskos… Sırasıyla çeşitli kasabalara uğrar ve Almanya'ya kadar uzanır. Eğer Türkiye'den çıkar ve Bulgaristan yolunu tercih etmezseniz, Yunanistan üzerinden gidişte muhakkak uluslararası transit yol sizi Kumanova'ya götürür.

O yıllar, şehirlerarası yolların yeni yeni yapıldığı yıllar… Eski yollar taş idi, stabilize idi. Oralarda yeni bir iş imkânı doğmuş; arabacılık yapanlar, yol yapımı için harıl harıl taş taşımaya başlamışlar.

İşe çağırmış birisi onu, hayvanlarına bakmasını istemiş. Hayvan dediği de “manda”… Hem mandalara bakacak hem de manda ile taş taşıyacak. Ancak taş taşıma işi taa İştip’de... İştip, Türklerin bol olduğu bir yer.

Babama üç çift; yani 3 tane araba, 3 çift manda vermişler. Yani toplamda 6 manda… Onları İştip’e götürecek ve orada çalışacak.

Gündüzleri çok sıcak olduğu için, gündüzleri uyuyup geceleri yürüyerek üç günde zar zor gitmiş İştip’e. Tam 90 günde oranın parasıyla 90 lira kazanmış, dönmüş yine Kumanova’ya.

Ayşe yengemin koynundan çıkan iki Reşad altını…

90 gün sonra, babam İştip’ten tekrar Kumanova’ya dönmüş… Şimdi ne yapacak?

Babam bu kez Kumanova’dan bir çift öküz almış; ama araba yaptıracak parası yok. Arabayı bir yaptırsa, kendini kurtaracak…

Rahmetli amcamın hanımı Ayşe yengem de bizimle beraber… Çocuğu yoktu. Bizim hem anamız, hem de her şeyimizdi… Bizi o büyüttü. Annem doğurur, o büyütürdü… Çok güçlü bir kadındı; erkek gibi derler ya! Öyle…

Neyse, babamın bu hâlini görünce çıkarmış koynundan iki altın lira:

- Al şunları da, git kendine bir araba yaptır! demiş.

Babam hemen çarşıya inip araba siparişi veriyor. Zaten büyük amcam da arabacılık yapıyor; o da taş taşıyor yol yapımına…

Benim babam, kardeşlerinin en ufağı, ona göre de biraz nazlı büyümüş; biraz gevşek, ehl-i keyf yani. Amcam ise, sabah saat 3’de kalkıyor; gün boyu çalışıyormuş…

Demiş ki:

- Sabah benle beraber kalkacaksın, çalışacaksın, ondan sonra borçlarını çalışa çalışa ödeyeceksin.

Arabada yatıyormuş babam; ama o tempoya pek de ayak uyduramamış. Üç-dört gün amcamla beraber işe gitti ise de bir süre sonra savsaklamaya başlamış.

- Sen git, ben gelirim! diye amcamı gönderir, biraz geç gider; ancak amcam istirahate çekildiği saatlerde daha çok çalışarak açığını telafi edermiş. Ne de olsa babam işe gidene kadar, Nebi amcam birkaç tur atarmış.

Babam, öyle öyle kendisini toparlamış, borçlarını ödemeye başlamış.

Annem, babamların mahalleye gelince…

Babam arabacılık yapadursun, diğer taraftan bizim ailenin kadınları da boş durmuyorlar; babama münasip bir kız arıyorlar.

Türk Okulu.

Derken, o günlerde annem, bilvesile bizim mahalleye misafirliğe geliyor… 15-16 yaşlarında o sıralarda. Sene 1937 falan…

Tabi bizim kadınların hemen dikkatini çekiyor ve ne yapıp edip kandırıyorlar annemi. Hemen de ev işlerine sokuyorlar, eve alıştırıyorlar, sonra da gönlünü edip evlendiriyorlar babamla.

Okul yılları…

Çocukluğum Kumanova'da yokluk, fakirlik içinde geçti. İlk ve ortaokulu orada bitirdim.

1947'de, 6 yaşında iken okula başladım; II. Dünya Savaşı'ndan sonraki günlere rastlıyor… Savaş dolayısıyla, o zamana kadar kapalı olan okullar yeni yeni açılıyordu.

Öğretmenler de yetişkin öğrencileri ve öğrenci adayı küçük çocukları okula yazdırmaya geliyorlardı.

Üç tane okul vardı çocukluğumda: "Makedon Okulu", "Arnavut Okulu" ve "Türk Okulu"…

Çocuğu okul çağına gelmiş evlere, bu üç okuldan öğretmenler gelirler ve kendi okullarına çocukların bir nevi ön kayıtlarını yaparlardı.

Sen ne zaman Türk oldun?

Benim okula yazılmam da biraz maceralı oldu. O öğretmenler bizim evimize de gelmişler. Geldiklerinde anneme sormuşlar:

- Çocuğunuzu okula yollayacak mısınız?

- Evet.

- Hangi okulda okuyacak?

Annem:

- Türk Okulu'nda! diyor.

Bu sözden memnun olmuyorlar ki, o sırada işten eve dönen babama da aynı soruyu soruyorlar.

O da:

- Türk Okulu'nda! diyor.

Bunun üzerine, "Arnavut İsa" lâkaplı babama kızgınlıkla çıkışıyorlar:

- Sen ne zaman Türk oldun?

O da:

- Ben doğuştan Türk'üm! Türk oğlu Türk'üm! Diyor.
Bizim soyadımız "Şentürk" de oradan geliyor.

Ne işin var Arnavut Okulu'nda?

O sene yedi-sekiz arkadaş okula başladık. Ancak, onlar Arnavut Okulu'na giderken ben Türk Okulu'na ayrılıyordum. Okulumuzun adı "Türk İlkışık Okulu". Arkadaşlarımızın tamamına yakını Türk; ama aralarında Arnavut olup da Türk Okulu'nu seçenler de var.

Okuldan sonra, mahalle arkadaşlarımızla yine beraber oluyoruz. Ancak, Arnavut Okulu'na giden o arkadaşlarım bir gün kandırdılar beni…

- Ne yapacaksın Türk Okulu'nda?

- Gel Arnavut Okulu'na gidelim!

O günden sonra ben de onlarla beraber Arnavut Okulu'na gitmeye başladım. Anne-babamın haberi yok. Öğretmenlerimiz de bir sorun çıkarmadı.

Bir gün, evde ders çalışırken annem geliyor, bakıyor ki yazdıklarım Türkçe değil. Harflerime bakıyor: Arnavutça harfler…

Annem eğitimli ve akıllı bir kadındı. Bana bir şey söylemiyor; ertesi sabah beni takip ediyor. Ben yine Arnavut okuluna gidiyorum.

Ders esnasında bir baktım ki annem dalmış sınıfa. Öğretmene çıkışıyor, kızgınlıkla bağırıyor.

- Niçin yazılmamış çocuğu okutuyorsun?

Öğretmen de:

- Gelmiş, burayı tercih etmiş! diyor.

O gün, annem beni kulağımdan tuttuğu gibi yeniden Türk Okulu'na götürdü.

Yokluk yıllarında eğitim

Bizim çocukluk zamanımız yoklukla geçti. Okul hayatımız da yokluk içinde geçti. Çünkü savaştan yeni çıkmış bir Yugoslavya… Bayağı bir yokluk dönemi işte… Babamın, gizli gizli buğday, un bulmak için verdiği mücadeleler gözümün önünde.

İlkokul; 4+4: 8 seneydi… Ben 6 yaşında başladım okula, ama genelde okula başlama yaşı 7 idi. Eğitim de sabahları 8-9 gibi başlıyordu. Orası, buradan 1 saat geridir bir de.

Arkadaşlarım benden 4-5 yaş büyüktüler; her biri 38, 39, 40 doğumlu... Ben ise 1941 doğumluyum, 41'in Aralık ayında, neredeyse 42 oluyor…

Küçük olmamın sebebi sadece okula erken yaşta yazılmam değil; bir de arada savaş oldu ya! II. Dünya Savaşı… 1947'ye kadar arada bir boşluk var, okullar kapanmış, eğitime ara verilmiş; ilk defa okullar açılıyor. Benden yaşı büyük olan arkadaşlarım savaşta okula gidememiş, bu yaş farkı biraz da bu yüzden. Dolayısıyla sınıfın en ufağı benim. Ee ufak olunca da devamlı eziyorlar, hatta dövüyorlar bile.

Sabahları çok erkek kalkardım, saat 5'te. Kız kardeşimi uyandırırdım erkenden. Neden biliyor musunuz? Ben okula başladığım sıralarda kız kardeşim de -1945 doğumlu olduğu için- 2-3 yaşında, daha çok küçük. Yokluk günleri dedim ya! Devlet, okuyan çocuklara çok ucuza bir maşrapa süt veriyor; daha doğrusu süt tozu veriyor, beslensinler diye. Bir de parmak genişliğinde sandviç gibi bir şey veriyor; sütün içine atar yerdik onu… İşte kız kardeşime ondan almak için sabah 5'te kalkardım. Nasıl unuturum. Sırf bir bardak sütle bir sandviç yiyelim diye… Büyüsün, güçlensin diye.

Böyle bir yokluk dünyasında yaşadık işte.

Medrese Muallimi "Bay Öğretmen" Şevki Bey

Çok değerli bir öğretmenimiz vardı okulda. Öğretmenlerimizin hepsi de Türk'tü; sadece Jimnastik öğretmenimiz Makedon idi.

Erkek öğretmenlerimize: "Bay Öğretmen" diye seslenirdik. Onlardan biri de Şevki Bey idi. Şevki Bey gerçekten çok asil, çok cesur bir öğretmendi. Çok da iyi bir Türk'tü.

Düşünebiliyor musunuz? Biz daha ikinci-üçüncü sınıftayken İzmir Marşı'nı ve Sakarya Marşı'nı öğretmişti bize; Kumanova gibi komünist bir şehirde. Türkiye Cumhuriyeti eğitim kurumlarında öğretilen Cumhuriyet marşlarını öğretmişti, korkusuzca. Hem de vatanseverliğinden dolayı 6 ay hapis yatma pahasına. Türk tarih bilgimi de ona borçluyum. Yoksulluktan giydiğimiz takunyaların "rap rap rap" sesleriyle "Dağ başını duman almış" marşını söyler, gururla yürürdük.

"Bay Öğretmen Şevki Bey" ve minik öğrencileri…
Arif Şentürk, sol başta ayaktaki
(26 Mayıs 1950/Kumanova)

Türk İlkışık Okulu yeni bir okuldu; ama bizler eski alışkanlıkla "Medrese" diye adlandırıyorduk okulumuzu. Medresemiz de Kumanova Hastanesi'nin bahçesinde idi.

Sınıflarımız oldukça kalabalıktı. Ancak, eski usul, sınıflarda; küçük-büyük bütün talebeler aynı yerde aynı hocadan ders alır şeklinde değildi. 1., 2., 3. sınıflar ayrı ayrı idi. Sınıflarımız çok kalabalıktı; bizim 1. sınıf, tam 96 kişiydi mesela.

Bu arada Türkçeyi de iyi bilmiyoruz. Kumanova'nın Türkçesiyle, şimdi konuştuğumuz Türkçe çok farklı. Neden? Kumanova'nın konumu yüzünden. Çünkü Kumanova öyle bir köşede kalmış ki… Türklerin Türkçesi kadar Makedonların Makedoncası da bozuk; hatta Arnavutların Arnavutçası da değişik; arada kalmış bir şehir... Sırbistan, Makedonya ve Bulgaristan'ın bir köşesinde kalmış ve hepsinden de bir şeyler çalmış.

Bay Öğretmenimiz Şevki Bey, bizi bayağı okuttu. Uzun yıllar okuttu… Bir taraftan da Türkçemizi düzeltmeye çalıştı, epeyi de düzeltti; bize âdeta Türkçeyi yeni baştan öğretti.

Spor ve halklar arasındaki garip rekabet

Zamanla biz serpildik. 3. sınıf, 4. sınıf derken ortaokula geçtik.

Dersler dışında en büyük eğlencemiz "spor" ve oranın en güzel sporlarından birisi de "hentbol" idi. Kısa sürede hentbolu çok güzel oynamaya başladık.

Fakat bilemiyorum neden, Arnavutlarla devamlı bir rekabet halindeydik. Aslında bu rekabet her zaman vardı; özellikle de onlarla maç yaptığımız zamanlar. Sanki ölümüne oynardık. Canla başla boğuşurduk.

Nedense onlara yenilmek bizi çok üzerdi. Hâlbuki onlar komşularımızdı, arkadaşlarımızdı; ama o fitneyi bize sokmuşlardı işte…

Kapalı spor salonu.

Kumanova yıllarında… Arif Şentürk; en önde elinde şeker ve başında namaz takkesi bulunan küçük çocuk.
Ön sağ tarafta; Arif Şentürk'ün babası İsa Şentürk ve babasının yanında bulunan kardeşi Hacı Sabri…

Arnavutlarla aramızda daima bir rekabet vardı. Makedonlar ise bizimle yarışmazlardı; her zaman pasif kalırlardı.

“Türk” dendiği zaman uzun uzun düşünürlerdi Makedonlar, Arnavutlar. Hani zaman zaman diyorlar ya:

- Biz Türkler, Komünist rejimde ezildik, mağdur olduk! Falan diye…

Kumanova’da yoktu öyle bir şey… Oranın halkları arasında öyle bir şey yoktu.

Ha! Ezildik de şöyle ezildik: İş vermediler Türklere, Müslümanlara… Bir takım olaylardan, imkânlardan uzak tuttular bizi. Ama hiçbir zaman bir Türk, bir Makedon’a, bir Arnavut’a veya oradaki diğer halklara ezilmemiştir. Türk olarak hep başımız dik durmuşuzdur.

Spor deyince de; arkadaşlarımızla: “Üç adım atlama”, “Uzun atlama” falan oynardık. Ayrıca, Kumanova’nın güzel bir futbol kulübü vardı 1940’lı yıllarda: “Edenaysda Oktambır”… Yani; “11 Ekim” futbol kulübü.

“11 Ekim” kulübü; çok güzel bir futbol takımı idi. Hatırladığım, biz gençler devamlı kaçak girerdik takımın maçlarına; öyle para falan vermezdik. Ve herkes gibi, bende de futbola büyük bir merak uyanmıştı o yıllarda. Mahalledeki arkadaşlarımızla sık sık buluşur güzel güzel maçlar yapardık. Büyüklerimizden izin alamazsak, evimizin arkasındaki bahçelik düz alanda, inek otlatırken oynardık. Çünkü babam “arabacı” ya… Ayrıca, evimizde iki tane inek daima bulunurdu ve okuldan sonra biz inekleri alıp o düzlük alanda otlatmaya götürür, inekler otlanırken de oynardık.

Okuyamadım

Ortaokulu 1955 yılında bitirdim; ondan sonra da bir sene altı ay kadar boşta kaldım. Doğrusu okumayı çok istiyordum, ama hem Yugoslavya’daki şartlar ve hem aile şartları bu isteğime mani oldu.

Çünkü 5 tane kardeşim vardı ve kardeşlerimin hepsi de ufaktı. Bir yerde babama ve kardeşlerime yardımcı olmam gerekiyordu.

Bizde öyle bir kültür vardır ki, bırakamayız kardeşlerimizi kendi başlarına.

- Amaaaan, bana ne yav! diyemeyiz.

- Onlar ne yaparlarsa yapsınlar! da diyemeyiz.

Babam zaten gelmiş 46-47 yaşına… Yani, çok genç bir adam da değildi babam.

Kumanova`da futbol...

KUMANOVA'DA GÜNDELİK HAYAT...

ÇOCUKLARIN KAYNAŞMASI

Kumanova'da, Makedonlar ve Arnavutlarla kaynaşmış bir hâlde kardeş kardeş yaşıyorduk. Çocuklar da kendi aralarında aynı şekilde kardeşçe geçinirlerdi. Çocuklar arasında tek-tük çatışmalar olsa da bunlar önemsiz, gündelik, sıradan tartışmalardı. Bizler de arkadaşlarımızı ona göre seçerdik; bize kim uyar, kim uyamaz anlardık.

Ayrıca, Makedon çocukları ile Arnavut çocuklarından aramıza katılanlar olurdu. Bu kaynaşmadan dolayı da hepimiz bülbül gibi birbirinin dilini konuşurduk.

Çocukların bu kaynaşması biraz da aileler arasındaki güzel komşuluk ilişkilerinden kaynaklanıyordu.

Mesela; babam da annem de Makedonca bildiği için Makedonlarla güzel komşuluklar yapardık. Bir Makedon komşumuz bahçıvandı; büyük bir bostanları, bahçeleri vardı. Meyve, sebze ne ihtiyaç olursa bahçelerinde yetiştirirler; bizi de boş bırakmaz, getirirlerdi. Ürünlerini paylaşmakta çok cömerttiler.

Kumanova'da esnaf Türkler.

Türkler başındaki festen tanınırdı

Makedonya'da; hafızlarla hocalar sarıkla gezerdi. Sarık dediğim de, Arapça yazılar basılmış bez örtünün sarılı olduğu fes demekti. Onların, bir de cüppeleri vardı. Ancak, onun dışında sade bir fesli gördüğün zaman bil ki o Türk'tü. Fes, Türkler arasında giyilirdi.

Çocukluğumda, benim de fesim vardı. Rahmetli babam, en büyük çocuğu olduğum için her bayram bana "hasırlı fes" alırdı; "püsküllü fes"… Hem de Üsküp'ten alırdı, Kumanova'da fes yapılmazdı. O fesi yıllarca taşıdım başımda; ama kardeşlerim taşıyamadı. Üzülüyorum, keşke kardeşlerim de taşısaydı, oranın kültürü oydu.

Fesle çektirdiğim resimlerim de vardı, kim bilir neredEdir…

Babam demiştir: *"Türk fesi baştan çıkmaz!"*

"Fes" demişken, aklıma, arkadaşım Süâvi'nin bir hikâyesi geldi… Süâvi sınıf arkadaşımdı, ama benden bir-iki yaş büyüktü… Dördüncü sınıftayız, 11-12 yaşlarına geldik.

Sınıfımıza yeni bir öğretmen geldi: Kıymet Hanım… Daha 18 yaşlarında, yeni öğretmen olmuş.

Bizim orada kırmızı fes kullanılırdı; ama okulda derse onunla girilmezdi. Süâvi'nin de okula fesle geleceği tutmuş, kafasında koskocaman fes sınıfta oturuyor.

Öğretmenimiz Kıymet Hanım sınıfa girince Süâvi'nin kafasındaki kocaman fesi fark etti ve dedi ki:

- Çocugum, çıkar o fesi!

Süâvi:

- Babam demiştir, Türk fesi baştan çıkmaz!

- Ya oglum, çıkar şu fesi!

- Çıkarmam!

- Tamam, sokakta çıkarma! Ama burası sınıf, burada çıkar!

- Çıkarmam!

Çıkarırsın-çıkarmam, derken öğretmenle itişmeye başladı Süâvi ve öğretmenin elinden fesi kaptığı gibi çıktı gitti ve bir daha da okula gelmedi.

En büyük yemin: *"Eğer Türk'sen…"*

Benim babam Arnavut; annem Türk. Ben ise, Türkoğlu Türk'üm... Annem kadar babam da Türkçeyi iyi bilirdi. Bizim oraları zaten eski Osmanlı toprağı ve Osmanlı'nın da her tarafı Türk… Dahası Nebi amcam askerliğini Osmanlı'da yapmış; babam, Türkçeyi anadili gibi bilen Türklerle bir arada yaşamış...

Yani, bizim açımızdan Osmanlı'nın/Türklerin büyük bir etkisi var Balkan topraklarında. Ancak başka halklar ve milletler açısından da bu etkiyi tespit etmek mümkün.

Mesela Almanlar, Yugoslavya'yı istilâ ettikleri zaman soruyorlarmış:

- Gel bakayım! Sen nesin, Albanes [Arnavut]?

- Albanes [Arnavut]!

- Ya sen nesin, Makedon mu?

- Makedon!

- Ya sen? Sırp mısın?

- Sırp!

Babam da kuyruğa girmiş, sıra gelince sormuşlar:

- Sen nesin?

- Ben Türk'üm! demiş.

Çünkü babam biliyor ki, Türkler azınlıkta ve Türkçe bilen insanlar da az.

Peki, niye Arnavut olduğu halde "Türk'üm" demiş?

Çünkü Balkanlarda o kadar etkin ki Osmanlı; o kadar güçlü bir tarihi olmuş ki oralarda…

Arnavutların zaten bir etkisi kalmamış.

Mesela oralarda, en büyük yemin:

- Türk ogluyum!

Yani:

- Eğer Türk isen, sakın bana bu kötülüğü yapma! demektir.

Yahut:

- Türk'sen, bana olan şu borcunu öde! demektir.

Bir bakıma: "…mert isen", "…dürüstsen", "…sözüne güvenilir delikanlı bir adam isen", vs. anlamlarına gelir.

Yeminin büyüklüğüne bakar mısınız?

Arnavutlar kaç milyon?

Türklerin bazı âdetleri, Arnavutların âdetlerine de benzer. Bu sadece 600 yıla yakın Osmanlı hâkimiyeti altında yaşamış olmakla açıklanabilir mi? Ben bir yerde okumuştum: Arnavutların göç ettiği Ata yurt toprakları Orta Asya imiş. Çok eskilerden gelmişler. Doğru mudur bilmem…

Ama diyeceksin ki bu Arnavutlar nerede? Çünkü Arnavutluk'ta 3-4 milyon Arnavut var… Hadi taş çatlasa Kosova'da da 1-2 milyon olsun… Ama bilinmez ki mesela dünyanın pek çok köşesine dağılmışlardır Arnavutlar…

Mesela şu anda Dağıstan'da 6 milyon Arnavut varmış, Rusya'da ise 11 milyon… Azerbaycanlılar Arnavutlara "Alban" diyorlar; orada kaç milyon Arnavut var bilmiyorum doğrusu ve diğer ülkelerde…

Vaska ile Andon'un oğulları su kuyusuna düşünce…

İyi komşuluk yaptığımız bir Bulgar aile vardı: "Vaska" ile "Andon". Bir de erkek çocukları…

Andon; İstanbul'da birkaç yıl marangozluk yaptığı için güzel Türkçe bilir; babama da sohbetlerinde, "İstanbul'a gidersen şöyle git!", "Şuraya git!", "İstanbul şöyledir!", diye uzun uzun anlatır, yol, yöntem tarif ederdi.

Onlarla, bizim bahçede yaşadığımız şöyle kötü bir anımız da var…

Vaska Hanım, bir gün bize geliyor… Bahçemizdeki su kuyusunun üstü tenekeyle kapalı o zaman. Yokluk zamanı olduğu için babam yaptıramamış; etrafına bir beton atmış, betonun üstünü de tenekeyle örtmüş… Vaska ile Andon'un çocukları da, o gün tenekeye basmış ve basmasıyla birlikte kuyuya düşmüş. Kuyu, en az 5-6 m. derinliğinde… Anasının bir tek oğlu…

Tabi bir feryat, bir figan… Bütün mahalle toplanmış. Çocuğu nasıl çıkaracaklar kuyudan?

Çocuk da suya düşmüş ama su kenarında sopa gibi bir şeye tutunmuş, bağırıyor aşağıdan:

- Annee!

- Anneeeeeeeeee!

Bağırıyor; ama kimse de cesaret edip kuyuya inemiyor o esnada. Annem, çok genç o zamanlar…

Bir hışımla kuyuya inmeye yeltenmiş; bunun üzerine bir iple sıkıca bağlamışlar anacığımı. İnmiş kuyuya ve kapmış çocuğu… Yukarıdakiler başlamışlar ipi çekmeye; fakat annem ağır, çocukla daha da ağırlaşmış. Bu arada ip, koptu kopacak… Bir de sımsıkı bağlamışlar annemi; az kaldı kadın boğuluyormuş nefessizlikten. Neyse, çocukla beraber annemi yukarı çekmişler ama annem iki saat baygınlık geçirmiş. Bilinçsizlik işte! Kadını bağlayıp iple nasıl çekiyorsun? Kadıncağız, senelerce o psikolojiyi atamadı… Bir de çocuk faktörü var: Çocuk suya düşünce boğulmuş da olabilirdi ya da kafasını taşa vurup bayılmış da olabilirdi; hatta hatta çocuğun kanaması olabilirdi…

Vaksa Hanım, anneme her zaman teşekkür ederdi:

- Sen kurtardın oğlumu! diye.

Bu olay; oralarda yaşayanlar için: "Bir Türk kadınının cesareti!" şeklinde dillendirilen ve tarih boyunca belki yüzlerce kez tekrarlanan duygulara bir emsal de teşkil ediyor. Bunu biliyorlar ve takdir de ediyorlar. Biliyorlar ki, Makedonlara ve Arnavutlara nazaran böyle bir fedakârlığı ancak Türkler yapabilir.

Türklerle şaka olmaz!

1940'lı-1950'li yıllarda dahi Balkanlarda bayağı borumuz öterdi bizim. Arkada paça bırakmazdık.

Orada Komünizm ve baskıcı bir rejim olsa da "Türk" olanlar, kendini muhakkak hatırlatırlardı. Türklerle şaka olmayacağını bilirlerdi oradakiler. Aslında, mesele sadece Makedon, Arnavut, Sırp, Boşnak, vs. meselesi de değil. Biraz da Müslümanlık-Hıristiyanlık meselesiydi sanki. Müslüman deyince de öncelikle Türkler akla gelirdi bizim oralarda. Bu sebepledir ki Hıristiyan olanlar da Türklerle iyi geçinmeye çalışırlardı ve kolay kolay dalaşa girmezlerdi; hani girmeye cesaret de edemezlerdi.

Çocuklar bile bu duygularla büyürdü. Hatırlarım, bizler 10-12 yaşındayız, yanımızda daima bir çakımız bulunurdu ve o çakı bile bizden çekinmeleri için bir sebep gibi gelirdi bize. Hani kullandığımızdan değil, amaçsızca bulundururduk yanımızda işte. O küçük çakıyı kaybolmasın diye pantolon kemerinin askısına takar öyle gezerdik. Yetişkinler bile bulaşmak istemezlerdi. Oralarda kültür öyle... Türklük ayrı bir olaydı.

Demek istediğim, Atalarımız 600 yıl boyunca Osmanlı'yı, Türklüğü diliyle, diniyle, kültürüyle yaşatmışlar böyle.

Bektaşiler

Türkçe konuşulan Bektaşi köyleri

Kumanova günlerini hatırlıyorum da… Benim aklım duruyor; bu nasıl zengin ve güçlü bir kültürdür…

Makedonya'da öyle köyler vardı ki 600 yıl önce mesela Konya'dan, Karaman'dan göç etmişler. Hemen hepsi de Bektaşi köyleri… 600 yıl boyunca Türkçeden başka bir dil konuşmamışlar…

Askere giden çocuklar; ancak askerde öğreniyorlar Makedoncayı veyahut Sırpçayı. Kızların hiçbiri Türkçeden başka dil bilmiyor. Mesela; İştip ve Koçana tarafında Karatman, Cumali, Tatarlı köyleri var… Aşağı yukarı 5-10 köy… Hepsi de Bektâşî köyü. O Bektaşi köylerinde, Türkçeden başka bir kelimeye rastlayamazsınız.

Manastır tarafında; Kınalı'da, Kocacık'da… Kocacık, Atatürk'ün doğduğu köydür ve o köyde de Türk'ten başka kimse yoktur. Onlara yakın böyle bir sürü köy vardır oralarda ve onlar da Bektaşi köyleridir. O köylerde; asla Türkçeden başka bir dil konuşulmaz... 600 yılda insanlar hiç mi değişmez yani?

Kumanova'nın etrafındaki köyler de böyledir: Koynare, Göreler… Koynare köyü üç tanedir: "Orta Koynare", "Büyük Koynare", "Küçük Koynare"… Veyahut "Aşağı Koynare" ve "Yüksek Koynare" diye de bilinir… Bunların hiçbiri Türkçeden başka dil konuşmazlar.

Gelin alınır o köylerin birinden diyelim. Mesela Arnavutlara gelin gelir o köylerin birinden. Gelir, ama gelin bir kelime Arnavutça bilmez. Veyahut Türkler alırlar bir Arnavut kızı; o da bir kelime Türkçe bilmez. Yani böyle bir dünya var orada… 600 yıl geçmiş aradan ve 600 yıl boyunca yaşatmışlar dillerini, kültürlerini…

Gerçi, artık o köyleri boşaltıp Türkiye'ye geldiler o Türkler; kalanlar da azınlık kaldı… Köylerine de Makedonlar yerleşti.

Alman Savaşı'ndan kalan patlamamış bir bomba

Çocukken, misket oynardık. Demir ve cam misketten ziyade topraktan yapardık misketlerimizi. Çamura yuvarlak yuvarlak şekil verir, kurutur ve arkadaşlarımızla oynardık…

Tumba Meydanı

1947-1948 yılları…

Hiç unutmam, bir Sultan Nevruz günü okulla birlikte bir dere kenarına pikniğe gittik ve hesapta büyük çocuklar olduğumuz için de, 4-5 arkadaş, gruptan ayrı olarak, kendi başımıza dönmeye karar verdik.

Gidişimize göre de farklı bir yoldan dönüyoruz. Yolumuzun üzerinde eski tren yolu var ve tren yolunda da Almanlardan kalma patlamamış bombalar var. Almanlar 1945'e kadar orada kalmışlar...

Tren yolunun üzerinde, bu bombalardan birini bulduk ve başladık kurcalamaya. Bombanın başında vidalı bir başlık var, başlığın içinde de bir misket. Yani metal bir bilye… Biz vidalı başlığı çıkarmaya çalışıyoruz; misketi oradan çıkaracağız ve arkadaşlarımızla misket oynayacağız.

Sınıfta fesini çıkarmayan Süâvi var ya -o da geçen sene öldü [2011]- bir o; bir de Şabi adlı arkadaşımız yani Şaban… Süâvi'ye de anası bir çift çorap örmüş, Süâvi de kıyamamış çorabı giymeye, iplerle boynuna dolamış ve Sultan Nevruz pikniğine öyle gelmiş.

Bombadaki bilyeyi çıkaramayınca hırsla taşla vuruyoruz, uğraşıyoruz, ama çıkmıyor meret.

Şabi diyor ki:

- Heyy! Ya patlarsa? Patlarsa hepimizi götürür.

Süâvi de:

- Yahu diyor, hiçbir şeye acımam da şu çoraplarımı daha hiç giymedim ona acırım.

Kendi ölecek de çoraplar kalmış…

Biz o bilyeyi çıkaramadık. Patlamadı da… Öyle bıraktık orada.

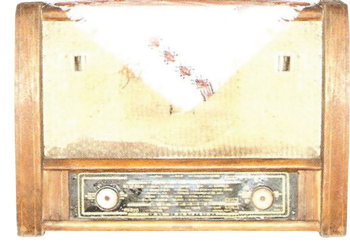
II. Dünya Savaşı'nda askerler.

Hükümet Sokağı (19. yy)

Radyonun içinde insan mı var?

Murat amcam, babamın bir numara büyüğü… Kayınbiraderi Kumanova'nın zenginlerindendi, çiftlik sahibiydiler… Yaz geldi mi amcamla birlikte çiftliklerine giderlerdi, aynı yerde otururlardı. İşte radyoyu ilk defa o çiftlik evinde gördüm kardeşimle birlikte.

Amcam açtı radyoyu… Radyodan ses çıkınca biz öyle bakakaldık. Bu ses nerden çıkıyor diye bakındık. Acaba insan var mı içinde diye düşünüyorduk. O kadar cahilmişiz. Teknolojiye ne kadar yabancıymışız. Sonraları tabi 1952'de elektrik dağıtımı başladı, her eve elektrik verilince biz de bir elektrikli radyo aldık.

Kumanova-Üsküp yolunda uyuyakalınca…

Diyelim ki, Salı günü Üsküp'te pazar kuruldu. Biz gideriz pazara ve akşam da babamı düğün yemeğine davet ederler…

Babam beni arabayla Kumanova'ya yollar, kendisi de biner trene ve 30 dakikada Üsküp'ten Kumanova'ya gelirdi.

Ben ise, atlarla akşam kalkar yola düşerdim. Ha babam, de babam, ha babam, de babam, dönerdim Kumanova'ya; dönüş yolu da gece geç saatlere kadar sürerdi.

Bir gün uyuyakalmışım arabada… Allahtan arabamızın atları çok uyumluydu; o atlar beni evin önüne kadar getirmişler. Bir uyandım ki atlar evin önünde bekliyorlar. Tabi Ayşe yengem de babamı odunla kapıda bekliyor…

Rahmetli yengem çok azametli, haşin bir kadındı, bizi de çok severdi. Babamı da severdi ama babam kaçardı ondan, biraz çekinirdi. O gece epeyi çıkıştı:

- Sen nasıl bir adamsın?

- Çocuğu niye bıraktın, niçin yalnız geldin?

Arif Şentürk (sağ başta).
Yanında kardeşi Sabri, babası İsa Şentürk ve kız kardeşleri Resmiye ve Nazlı ile birlikte.

Testiciler

- İki lokma yemek için kalkıyor, Üsküp'e gidiyor; bir de küçücük çocuğu orada kendi başına bırakıyorsun. Hiç utanmıyor musun?

- Olur mu hiç böyle? Sen ne sorumsuz adamsın! falan diye çıkıştı, kovaladı. Tabi Ayşe Yengemin endişelendiği kadar da var doğrusu; çünkü henüz 10 yaşındayım ve gece saat 12.00 civarı…

Gerçi orada soygun moygun, gasp, darp gibi şeyler yoktu o zamanlar; bir şey olmazdı… Ama yine de uzun yol, hem de yolda hemzemin geçit falan var, tehlikeli tabi…

Fakat şu atların yaptığına bakar mısınız? Hayvanlar Üsküp'ten çıkıp kendi başlarına eve kadar varıyorlar. Evdekiler zaten telaşlanmışlar. Bir de ben arabada yalnızım ve başımda babam yok.

Soruyorlar bana:

- Baban nerede?

- Yemeğe gitti!

- Saat kaç?

- Gece saat 12.00…

Haksızlar mı?

Üsküp'ün Bitpazarı'nda taze patates

Benim babam arabacıydı ya, eski yoldan giderdik. Baharda, tarlamızın taze patateslerini yüklerdik çuvallara ve gece saat 12'de çıkardık yola; 6 saatte Üsküp'e varırdık. At arabaları, saatte 5 km hızla gider. Sabah 6'da Üsküp'teyiz.

Yol boyunca yatardım arabada patateslerin üzerine… Patateslerin yeşil yaprakları vardır, onları da üstüne koyarlardı, mis gibi kokardı… O kokuyu hiç unutmam.

Üsküp'e varınca patatesleri Bitpazarı'na götürür, orada satardık. Bitpazarı hâlâ da vardır orada. Makedonlar da "Bitpazarı" der, Arnavutlar da…

Asfalt yolda tekerlek ninnisi

Üsküp yolcuğunda 2 km kadar bir asfalt yol vardı ki, hiç unutamam. O asfaltın üzerinde giderken tekerleklerden hiç ses gelmez, sadece atların ayak sesleri duyulurdu. Sabaha karşı o sesler arabada bana ninni gibi gelirdi, ayrı bir zevkti.

Okul tiyatrosu, sinema ve bisiklet

Kumanova'nın gündelik hayatı, beni en çok yeni yeni bilinçlendiğim okul günlerimde etkilemiştir. 13-14 yaşında…

Okulumuzun bir tiyatrosu vardı, arkadaşlarımız oynarlardı, biz de izlemeye giderdik; sonra da biz kendimiz ufak ufak oynamaya başladık tiyatroda.

Okul tiyatrosundan başka, şehrin tiyatrolarına da giderdik. Bir de şehrin sinemaları vardı…

O yılların çok meşhur filmlerini hatırlarım; hatta şanslı olduğumu bile düşünürüm bu hususta. "Tarzan" filmleri, "şövalye" filmleri, "kovboy" filmleri çok revaçta idi. Bir zaman geldi, en büyük zevkimiz, en büyük eğlencemiz sinemaya gitmek oldu. Her hafta değişik filmlerin gelmesini beklerdik. Sinemacılık zaten yeni bir yaşam kültürü idi dünyada, biz de bu modaya uyduk. 1950'lerin sinemasını izlemek en çok bize nasip oldu.

Futbol, tiyatro, sinema derken, çocukluk yıllarımdaki bir başka zevkim de bisiklete binmekti. Ama çok arzu ettiğim hâlde benim bir bisikletim olmadı. Param olduğu zamanlar kiralık bisiklete binerdim.

Sonra da, arkadaşlarımızla "çelik-çomak" oynadığımız zamanlar gözümün önünden geçiyor film şeridi gibi. Güzel oynardım çelik-çomağı da.

Kumanova'da Ramazan

Ben bu yaşıma kadar üç kez yaz Ramazanı'na rastladım; ilkini de Kumanova'da yaşadım. Herhalde 5-6 yaşlarında vardım. Bazı hatıralarım da var hatırlayabildiğim.

O yaşlarda, gün boyu sokakta oynuyoruz, çocukluğumuz dolu dolu geçiyor. O günleri hatırladıkça hani İstanbul'daki çocuklara acıyorum. Herkes âdeta kafeslerin içinde yaşıyor gibi, pencere parmaklıklarının arkasında, bilgisayarlarla yaşıyor gün boyu… Ne o öyle? Oysa biz çocukluğumuzda bütün gün yalın ayak sokakta gezerdik. Ayaklarımızın altı kösele gibiydi… Romatizma falan da olmazdı orada.

İşte, yine öyle yorulduğum bir günün gecesinde annem beni sahura kaldırdı… Oruca niyetlendim, sonra da yattım, kalktım ve oyuna gittim. Gün boyu terleyince de susadım. Hava çok sıcak, Ağustos veya Temmuz sıcağı var… Bizim bir su kuyumuz vardı evin avlusunda, hemen kuyuya kovayı daldırdım ve kovadan çektiğim suyu kana kana içmeye başladım. İçtim ama birden bire oruçlu olduğumu hatırladım. Su içince orucun bozulduğunu biliyorum. Bu kez de hüngür hüngür ağlamaya başladım.

Annem diyor ki:

- Oğlum unutmuşun, gene kabul olur orucun, orucuna devam et!

Ben ise inat ediyorum, diyorum ki:

- Hayır! Ben su içtim, orucum bozuldu…

Kumanova'da gündelik hayat.

İşte o yaz Ramazanından sonra ikinci yaz Ramazanını da 30-33 yıl evvel İstanbul'da yaşadım… Şimdi yine yaz aylarına rastlayan bir Ramazan yaşıyorum; oldu mu üçüncü yaz Ramazanı… Ee, yaş da oldu 72. Neredeyse üç çeyrek olduk…

Yazın sıcağında oruç tutmak

Kumanova'da Ramazanlar çok güzel geçerdi. Annem evimizin geniş avlusunun bir köşesine bir hasır atar, bir başka köşeye sofrayı kurardı. Bizler, hasıra uzanır akşam ezanının okunmasını beklerdik. Bazen de evimize yakın ana cadde üzerinde bir yerlere oturur, uzaktan görünen camiyi gözetirdik, ezan ne zaman okunacak diye.

Annem, Ramazanlarda peynirli veyahut kıymalı mantılar, börekler yapardı, böyle büyük büyük. Bizdeki mantı, Türkiye'deki mesela Kayseri'deki gibi ufak ufak olmaz, büyük büyük olurdu. Çocuğuz ya, Hoca "Allahuekber" der demez saldırırdık mantıya açlıktan.

Ramazanlarda böyle börekvârî şeyler uzun günler boyunca tok tutsun diye çokça yapılırdı. Yaz günleri 18-19 saat oruç tutuluyor çünkü.

Babam, o sıcak günlerde de çalışır, bir taraftan oruç tutardı. Mesela kışa hazırlık yapanların odunlarını kömürlerini taşırdı. Bir tarafta kömür, diğer tarafta ter… Bakarım ki babam simsiyah olmuş kömürden; ağzının kenarları da köpük içinde kalmış hatta ağız kuruluğundan dudaklarında hafif bir kanama da olmuş.

Ben küçüğüm ya! Yalvarırdım babama:

- Baba ne olur biraz su iç! derdim.

Benimle beraber diğer kardeşlerim de yalvarırlardı…

Babam da:

- Hadi oradan! Bir daha sakın böyle bir şey söylemeyin! der, bizi sustururdu.

19 saat oruç, yazın sıcağında, kan-ter içinde başlı başına bir olay. Bu nasıl bir inançtır? Ne kadar güçlü bir inançtır? Nasıl bir sabırdır?

Mareşal Tito'nun yasaklarından biri daha: *"Ramazan'da oruç tutmak da yasak"*

Kumanova'da yaşadığım Ramazanlarda, başka bir husus daha vardı: Oruç tutmak da yasaktı.

Ramazanlarda bir Müslüman'ı kesinlikle sokakta yemek yerken veya sigara içerken göremezdiniz. Oruç tutmayabilirler; ancak yemeklerin, içeceklerini kimsenin görmeyeceği yerlerde yiyip içecekler. Kapalı yerlerde, gizli olacak o iş… Zaten açık bir lokanta, birahane falan da görülmezdi.

Oysa Mareşal Tito zamanının Yugoslavya'sında Müslümanlık, İslâmcılık gibi şeyler yasaktı. İnsanlar ibadetlerini gizli yaparlardı.

Arife, bayram, seyran gibi şeyler de yasaktı. Tatil diye bir şey de yoktu; eğitim kesintisiz devam ederdi.

Hiç unutmuyorum, bir bayramda emir gelmiş Eğitim Bakanlığından… Biz de oruç tutuyoruz; 12-13 yaşlarındayız.

Bir öğretmenimiz vardı:

- Oruç tutmayacaksınız! dedi bize.

Biz de:

- Eee, tamam tutmayacağız, dedik.

Dedik; ama bize inanmadı ve bir maşrapa su getirip:

- İçin bakayım şu suyu! dedi…

[Soldan]: Şaban Gilan, İslam, Arif Şentürk, Beyadin Afuzi (1 Mart 1954/Kumanova)

- Öğretmenim, canımız istemiyor, falan dediysek de, bize zorlan içirdi o suyu ve orucumuzu bize bozdurdu.

Bu şekilde oruç bozdurmanın günahı olmayabilir; çünkü zorlama geldi bize. Demek istediğim, o zaman İslamiyet yasaktı.

Aslında yalnız Müslümanlar için değil Hıristiyanlar için de yasak vardı. Onlar için de bayram, tatil falan yoktu, işe gitmek mecburi idi. Ortodoksların iki üç bayramı vardı ve onların kutlanması da yasaktı. Rejim öyleydi çünkü.

Tek devlet bayramı vardı; o da 1 Mayıs'ta idi. Ayrıca 11 Eylül'de: "Edenays Septembır" ve yılbaşında da "Bojik" gecesi yani yılbaşı gecesi tatili yapılırdı. Başka bir tatil ve izin günü olmazdı.

Sultan Nevruz

Her 21 Mart geldiğinde, baharın müjdecisi olarak Sultan Nevruz kutlanırdı; herkes de kutlardı: Türkler, Arnavutlar, Karadağlılar, Boşnaklar, Çingeneler… Çingeneler belki daha da fazla kutlardı.

Kumanova'da bir Bektaşi Tekkesi vardı; Bektaşiler tekke usulü bir kutlama yaparlardı. Bizim ailemizde, baba tarafından gelme bir Bektaşilik vardır; babamın hala kızının çocukları Bektaşidir. Ama yakinen tekkelere girmediğim için Bektaşilerin nasıl bir kutlama yaptıklarını bilmiyorum.

Öğrenciler ise Nevruz'u daha çok okullarında kutlarlardı. Daha ziyade Türk Okulları ve Arnavut Okulları kutlama yapardı.

21 Mart geldiğinde okullar tatil olur, öğretmenlerimiz bizi pikniğe götürürdü. Daha ziyade de Kumanova'nın dışındaki çayırlara, dere kenarlarına gidilirdi. Nereye gideceksek bize bir gün önceden bildirilir; biz de anne-babamıza söyler, hazırlık yaptırırdık.

Kimi yumurta kaynatır, kimi börek yapar, kimi biraz peynir biraz ekmek hazırlardı. Herkes azığına ne koyduysa onunla gelirdi. Dere kenarında oynar, ip atlar, kutlama yapardık.

Hıdırellez ve bazı Hıdırellez âdetleri

Sultan Nevruz'dan 45-46 gün sonra Hıdırellez geliyor… 6 Mayıs'a rastlıyor.

Benim bir âdetim vardır… Hıdırellez gelince, Kumanova'da çocukluk yıllarımda gördüklerimi İstanbul'da da uygularım. Hıdrellezi kendimce burada da kutlarım. Nedir derseniz:

Mesela, yeşil dalları kırar, kapının bir köşesine asarım. Gerçi şimdi apartman olduk hep karıştık; ama olsun tanıdıklarımın kapısına gider, yine birer yeşil dal, yeşil yaprak koyarım. Bilhassa torunlarıma… Torunlarım için de dalları kırar analarına veririm. derim ki:

- Koyun yastığının altına bunları…

Bundan muradım da, baharın gelişi… Baharın yeşil yaprakları gibi torunlarım da serpilsin, gelişsin, güzelleşsin, büyüsün, çiçek açsınlar. Güzellikler olsun torunlarıma.

Kumanova'da, Nebi amcamın karısı Ayşe yengem, sabahın 5'inde fırlar düşerdi yollara; ovalardan topladığı yabani kabakları, süs kabaklarını ipe dizer; kolumuza, boynumuza, asardı… Süs kabakları baharın belki de ilk bereketi; biz çocuklar kollarımızda, boynumuzda gezdirirdik… Kim bilir belki de ömrümüz bereketli olsun diye…

Sonra, evimizin tam bitişiğinde bir dere vardı; bahçeleri sulardık o dere suyuyla… Büyük ırmaktan gelen bir su koluydu…

Ayşe yengem, bizi anadan doğma, çırılçıplak atardı dereye. Dereden çıkınca güzelce peştemalle kurulanırdık, yeni elbiseler giyerdik üstümüze. Herhalde bütün senenin uyuşukluğu gitsin de tertemiz bir ruhla baharı yaşayalım diye.

Ve o gün, anneler ilk iş olarak "kaymaçina" yapardı çocuklarına. Kaymaçina, 2-3 kilo süt, 10-15 tane yumurtadan yapılır. Süt ile yumurtayı güzelce çırptıktan sonra içine 1 kilo kadar şeker atılır. O şekerli sulu sütle, yumurtayı dökersin bir kaba ve verirsin fırına… Olur "Kaymaçina"… Bizim buralarda "krem karamel" diyorlar; ama oranın tadı ayrı.

Bir de Hıdırellez sabahı kalkılır, bahçedeki ısırgan otları toplanır ve ısırgan savaşına başlanır. Isırgan otu ile dövülenin her tarafı şişer, kıpkırmızı olur. Bu da bir eğlence âdeti işte…

Yastıklarımızın altına yeşil söğüt yaprakları koyarız. Evimizin her tarafı yeşil söğüt yaprağı olur…

Ondan sonra da, akşama ıspanaklı yahut pazılı güzel bir börek…

Mayıs'ın 6'sına varmadan evvelki akşam; yani ayın 5'inde bir de ateş yakılır ve ateşin üstünden atlanır.

İşte kutlama böyle olur, Hıdırellez böyle kutlanır… Yengemizin kollarımıza, boynumuza taktığı kabaklar üç gün durur. Dördüncü gün çıkarır dereye atarız. Dere alır götürür…

Hıdırellezi şimdilerde pek kutlamıyorlarmış. Geçenlerde gittim, gördüm oraları; bilmiyorlar bu âdetleri…

Ben de isyan ettim. Dedim ki:

- Yani niye? Niye kutlamıyorsunuz?

- E ne bileyim işte! Öyle bıraktık, bilmem ne, diyorlar…

Hâlbuki bu bir örf, bir âdet. 20-30 yıl gibi bir kısa sürede unutulup terk edileceğini hiç beklemezdim doğrusu.

Dikiş diken hanımlar.

Düğünler

Kumanova'nın düğünleri de çok güzeldir; halk, oyun oynamaya çok meraklıdır, çok sever.

Eskiden, çok güzel oynayanlar vardı. Babam da çok güzel oynardı oranın oyunlarını; hatta önde gelen oyunculardandı. Hani babam olduğu için söylemiyorum; herkes oyun oynar da, babam gerçekten oynamadaki ustalığı ile takdir edilirdi. Daha kendimi bildiğim çocukluk yıllarında, babamı seyretmeye düğünlere gittiğimi hatırlarım.

Ama Murat amcam, babamdan da üstündü bana göre. “Murat Şentürk” dendi mi akan sular dururdu.

İnce Çalgı

Bizim düğünlerimizde daha çok ince çalgılar çalardı. “ince çalgı” deyince de: “akordeon”, “keman”, “klarinet”, “zilsiz büyük def”, “cümbüş” olacak. Zilsiz defi, kadınlar düğünlerde çalarlardı. Kadınlar, oyunları daha fazla zilsiz deflerle oynarlardı. Kadınlara, fazla ince çalgı girmez; çünkü haremlik-selamlık vardı eskiden… Şimdilerde yok artık…

Aslında ince çalgı; Türklerde ayrı Arnavutlarda ayrı kullanılırdı. Mesela akordeon ve klârineti Arnavutlar daha çok kullanırdı. Türklerde ise klârinet, keman ve cümbüş daha yaygındı.

O yıllarda Üsküplü kemancı meşhur Ali Cevat Usta'yı hatırlarım ki yeri kolay dolmaz bir sanatkârdı ve dolmadı da…

Kadınlar arasında bir de Arnavutça bazı ilahilerin yapıldığını hatırlarım zilsiz def ile... Mesela Hz. İbrahim'in, oğlu İsmail'i kurban etmesini anlatan kurban ilahilerini hatırlarım; bazı mersiyeleri hatırlarım.

Davul-zurna havaları ve horolar…

"Horo" oynanırken davul-zurnalar çalar. Pek çok horo vardır orada…

Mesela: "İbrahim Hoca", "Pembe pembe", "Deryalar" türküsünde olduğu gibi iki önden bir arkadan ayak atılan "düz hava" oyunlarıdır… Bu düz hava oyunları derken de: "Timke oyunu" vardır. "Timke", Arnavut oyunudur. Sonra, "Çaçak" vardır, o da Boşnak oyunudur. Sonra "Karadağ" oyunu vardır; Karadağ civarından gelmiştir. "Payduşka" vardır, "Memedo" vardır, "Aslanbegova" yani "Aslanbey" oyunu vardır. Bir de "Osmanpaşa" oyunu vardı. "Damat" oyunu ise yeni yeni oynanıyor Makedonya'da.

Düğüncü kadınlar: *"Farko ile Fato"*

Kumanova düğünlerinde, ev eğlencelerinin en meşhur kadınları: Farko ile Fato idi. Bunlar, oranın düğünlerini iki def ile yaparlardı.

Bir de Resmiye vardı: Kemancı Resmiye... Resmiye'nin yardımcısı bir defçi kadın vardı. Lakabı "Pulo" idi. Bunlardan başka bir de Nafiye Hanım'ı hatırlıyorum.

Bu düğüncü kadınlar; hiç durmadan iki gün, iki gece düğün yaparlardı. Tabii, Kumanova'nın hovardaları da bunların peşinden koşardı. Bilhassa Farko ve Fato, hovardaların en büyük gözdeleri idi.

Hele Fato, gençliğinde pek güzel bir kadınmış. Hovardalar da hep onun çaldığı düğünlere giderlermiş, belki kaldırırız diye…

Düğüncü Fato'nun hovarda paytoncusu

Farko ile Fato'dan bahsetmişken aklıma bir şey geldi…

Kumanova'nın bir zengini vardı, mahallemizde komşuydu. Bu adamın da, iki tane paytonu vardı; paytonculuk yapardı.

Düğüncü Fato'ya âşık olmuş bu paytoncu, etrafından pervane oluyor. Fato da gençken afet mi afet. Hayranları çokmuş, çok can yakarmış.

İşte bizim paytoncu, kadının etrafında pervane oluyor. Kadın bir sigara yaktığında çıkarıyor oranın 100 lirasını, kibritle tutuşturup, sigarasını yakıyormuş Fato'nun.

Allah'ın sopası yok ya… Gün geldi, öyle fakirleşti ki bu paytoncu… Yiyecek yemekleri yoktu evlerinde; kışın yakacak odunları yoktu.

Bizi büyüten rahmetli Ayşe yengem, önlüğüne doldururdu da saman götürürdü onlara. Sobaları bir alevlik parlasın da, odaları bir parça ısınsın diye…

Büyük bir ibretlik olaydır… Yaşadık bunları da Kumanova'da. Har vurup harman savurmanın böylesi de oluyordu.

Hayat öyle acımasız ki… Ders almak lazım!

Düğünlerde lokma âdeti

Mesela, nişanlanacak bir delikanlı…

Önce gider kızı isterler. Kız evinden bir mendil gelir. O gün nişan yapılacaktır. Kadınlar en az 15-20 tepsi lokma yapar. Ama lokma dediğimiz pastanelerde, lokmacılarda yapılan küçük parmak boyundaki ya da küçük simit ebadındaki lokmalardan değil de, şöyle iki el büyüklüğünde böreğimsi lokmalar… Yağda kızartılarak hazırlanır. Kadınlar akşamdan maya tutarlar ve 15-20 tane kadın, bir kazan dolusu yağı kızdırıp su gibi yumuşak hamurları hazırlayıp yağda kızartır.

Kızgın yağa atılan hamur, "şarrr" diye kızarmaya başlar. Yağdan çıkartılan lokmalar da, yanında pekmez ve yoğurtla servis yapılır.

Nişanlarda ve Sünnetlerde bu âdet çok yaygındır; bir de evlenme düğünlerinden sonraki sabah yapılır.

Bu sefer de gelin damat, düğünden sonraki ilk sabah, yani gerdekten sonra erkenden kalktıklarında yine bu lokma ile karşılanır. Ağzı tatlı olsun diye... Sabah eve çağrılan yakın akrabaları, gelini bu lokmalarla karşılarlar. Gelin de evde bulunan herkesin elini öper.

Damat yumruklamak

Bizim zamanımızda üç gün üç gece düğün yapılırdı. Kadınlar ayrı bir yerde, erkekler ayrı bir yerde… Şimdi pek değil ama eski zamanlarda "haremlik-selamlık" da vardı.

Ama mesela kadınlar ayrı bir evde, erkekler de ayrı bir evde eğlenir. Üç gün üç gece yemek verilir. Son gece de kız evine damatla beraber damadın özel dostları ve İmam gelir. Yemekten sonra İmam duasını yapar ve dini nikâhını kıyar. Resmi nikâh ayrı kıyılır…

Duadan sonra ise yumruklarla damadı gerdek odasına atarlar. Yumruklamak dediğim de yanlış anlaşılmasın; daha ziyade şaka yollu sırtına, kafasına yumuşak yumruklar savrulur… Niye yumrukladıklarını ise bilmiyorum, herhalde ilk gece heyecanı gitsin diye damadın. Bu âdet bildiğim kadarıyla Anadolu'da da vardır.

Gelin, içi su dolu leğeni tekmeleyip devirirse…

Gelin, baba evinden atla gelirdi güveyi evine… Güveyinin babası, gelinini kucaklayarak attan indirirdi. Gelin de eve girerken, kapı önüne konmuş

olan leğene ya da su kovasına tekme vurur ve evden içeri o “bam-güm” ile girerdi. Belki de kötülüklerin o gürültü ile kovalandığına inanıyorlardı. Ardından da gelinin kafasına, üstüne leblebi, şeker, para atılırdı.

Gelin temennası

Bir de, güveyi evinde, gelinler “temenna” ederlerdi. “Temenna”, yani bir çeşit selamlama yaparlardı… Kalpten alına doğru elle yapılan bir çeşit selamlamada bulunurlardı.

Kahve ikramının böylesi

Kumanova’da, dağ köylerinin birine babamın arabasıyla bir düğüne gittim gelin almaya. Gelin almaya gidenlerin tamamı 300 kişi… 300 kişi gelin almaya gidilir mi?

Neyse gittik ama âdet gereği bizi köye sokmadılar, 1-2 km gerisinde beklettiler. Gelini almaya, içimizden birileri -herhalde erkek tarafından bir kaç kişi- gitti köye. Gelini atın üzerinde getirdiler; hava da çok soğuk.

Gelin alayı, gelinin getirilmesini beklerken, büyük bir ateş yaktılar. İki büyük kazan da kahve kaynattılar. Bir de kepçe ve 10-15 tane fincan yahut bardak…

Kazana kepçeyi daldırıp daldırıp o fincanlardan sırayla herkese veriyorlardı. İçen, boşalan fincanını içmeyene veriyordu. Böyle bir âdet...

Gelin bekleyen 300 kişiye kahve ikrâmı…

Gelin arabası: “Koçi”

Gelin almaya giden gelin alayı, gelinin gelmesini bekliyor ya… Buz gibi bir havada, gelini atın üzerinde sımsıkı sarmışlar, sarmalamışlar getirdiler… Aynı Anadolu âdeti… Ama kışın soğuğunda ne yapsın gelin? Orada da felsefe aynı: “Gelin yemez”, “Gelin içmez”, “Gelin uyumaz”, “Gelin yorulmaz”… Felsefe aynı felsefe…

At üzerinde gelini almaya gelen alaya teslim edilen gelin için hazırladıkları gelin arabası da ilginç…

At arabalarının hani iki yanına yükselti olarak konulan geniş tahtalar var ya? Ona bizim oralarda “koçi” derler… “Koçi” ile bir çeşit oda yapıp üstünü, önünü, ardını ağaçlarla, kilimlerle örtüyorlar ki gelin dışarıdan görünmesin diye. Öyle alıyorlar gelini… Köylerden alınan gelinler genellikle böyle getirilirdi kasabaya. Daha varlıklılar ise faytonla… Çünkü Ağa’nın parası var, fakir ne yapsın.

İşte köye gidip gelin alacak olanlar; düğün arabası yani “koçi” olarak babamı kiralarlardı. Babam da akşamdan arabanın üstünü hazırlardı… Dört köşesine geçirdiği çubuklarla tentelik yapardı. Bir de kilimler, hasır kilimler hazırlardı.

Benim en büyük zevkim ise, koçi arabasının üstüne yatmaktı.

Anneme derdim ki:

- At bir çul, bir yorgan, bir de yastık; yatayım arabanın üstüne…

Gelin arabasında, bütün gece yıldızlara bakardım böyle… Havalar açık olunca gökyüzünde binlerce yıldızla yolculuk ederdim. Ne güzel günlerdi…

Müslüman çobanların dilli kavalı

Müslüman çobanlar çok güzel kaval çalarlardı. "Dilli kaval" çalarlardı...

O çobanlardan bir gün bir "Çanakkale içinde…" türküsünü dinlemiştim; hâlâ da hatırladıkça tüylerim diken diken olur. Yemin billâh, o çocuk halimle tüylerim diken diken olmuştu. Nasıl bir yangındır bu? Nasıl bir şeydir o havanın tesiri? Çanakkale türküsü bence Türkiye'nin kurtuluşunun türküsüdür; yalnız Kastamonu'nun değildir[2].

Kavalla bir de: "Sabahın seher vaktinde görebilsem yârimi" türküsünü dinlemiştim, hiç unutmam. Selânik'ten bir yerlerden galiba... Belki de Rumelili Muhacirlerden yayılma bir türkü bu. Tıpkı Antakya'dan çıkan:

Şu karşıki dağda kar var duman yok
Benim sevdiceğimde din var iman yok;

türküsü gibi[3]…

"Sabahın seher vakti" türküsü, her ne kadar Eğin [Kemaliye]'den derlenmiş olsa da[4], hatta Elazığ [Harput] havası gibi koksa da bana daima Rumeli kokar… Kavalla çalınınca bu havalar, insanın içi ezilir.

Kumanova'nın tatlıcıları

Kumanova'da, tatlıcıların çoğu Müslümandır… Gençlerin en çok gittiği yer de tatlıcı dükkânlarıdır.

Biz de tulumba tatlısı veya dondurma yemeyi veya mevsimine göre boza içmeyi çok severdik. Oranın bozası çok güzeldir; Vefa bozası gibi, İstanbul'un bozası gibi de değildir… Yoğunluğu buraya göre hafif, daha sulu ve ekşimsi-tatlımsıdır. Gerçekten çok lezzetlidir; insana güç verir.

Bozacılık deyince akla Vefa Bozacısı gelir ama zaten o da bizim oralı, Prizrenli'dir. 1876'da gelmiş İstanbul'a… Yani Balkan Savaşı sıralarında gelmişler İstanbul'a; aşağı yukarı da 150 yıla yakın zamandır bu işi yürütüyorlar.

Kumanova'nın en güzel içeceği bozadır; bozası çok meşhurdur.

2 TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvarı Nota Yayınları arasında 461 numara ile kayıtlı olan "Çanakkale içinde aynalı çarşı" isimli türkü kastediliyor. Söz konusu türkü Kastamonu'da, 1948 yılında, İhsan Ozanoğlu'ndan derlenmiş ve özellikle de Radyo yayınları ve plaklar vasıtasıyla ülke geneline yayılmıştır. Ancak, bu türküden başka, Türkiye'nin pek çok yöresinde ve hatta Türkiye dışında –özellikle de Balkanlarda- çok sayıda "Çanakkale" türküsü çeşitlemesi vardır. Bu konuda da Eray Cömert'in hazırladığı "Kültürlerarası etkileşim sürecinde tarihi kimliği ile Çanakkale türküsü ve varyantları üzerine analitik bir bakış" adlı yayınlanmamış yüksek lisans tezine [İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Anasanat Dalı Türk Müziği Programı Yüksek Lisans Tezi, 2011; *Tez Danışmanı:* San. Öğr. Gör. Süleyman Şenel] ve ayrıca "Çokkültürlülük ve kültürlerarası etkileşim ekseninde Çanakkale türküsü ve varyantları üzerine bir bakış" adlı bildirisine [I. Uluslararası Türkü Sempozyumu/Sivas Valiliği, 2011] bakılabilir [S. Şenel].

3 TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvarı Nota Yayınları arasında 504 numara ile kayıtlı "Şu karşıki dağda kar var duman yok" adlı türkü kastediliyor. Türkü; Emel Akçay ve Halide Alkan adlı Rumeli Muhacirlerinden Hatay/Antakya'da derlenmiş ve kayıtlara da Hatay'ın bir türküsü olarak geçmiş. Arif Şentürk, bu çeşit yakın dönem göç olaylarıyla taşınan türkülerin, taşındıkları bölgelerin adı ile zikredilmesinin yanlış olduğunu vurguluyor ve gerçeği yansıtmadığı düşüncesiyle tenkit ediyor [S. Şenel].

4 TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvarı Nota Yayınları arasında yer alan 827 numaralı "Sabahın seher vaktinde" türküsü kastediliyor. Söz konusu türkü; Muzaffer Sarısözen tarafından Kemaliyeli (Eğinli), Refik Aktan ve Zeki Oğuz'dan derlenmiştir. Diğer taraftan, bu türkünün Drama çeşitlemesi de, TRT İzmir Radyosu sanatçılarından Hüseyin Yaltırık tarafından, Bedia Yaltırık'tan derlenmiştir. Söz konusu türkü, Nihat Kaya tarafından notaya alınarak, TRT THM Repertuvarına 2170 numara ile kazandırılmıştır [S. Şenel].

KUMANOVA'DAN İSTANBUL'A...

HELVA KUTUSUNUN ÜSTÜNDEKİ "GALATA KÖPRÜSÜ"

Kumanova tatlıcıları demişken aklıma Kumanova'da, bir tatlıcı dükkânının vitrininde gördüğüm saçtan yapılma dört köşe bir helva kutusu üzerindeki "Galata Köprüsü" resmi geldi.

Ne zaman çarşıya çıksam bu kutu üzerindeki Galata Köprüsü'ne bakmaktan kendimi alamazdım. Büyük bir özlemle seyrederdim köprüyü, etrafını ve İstanbul'u. İçime bir sızı düşerdi.

- Ne zaman göreceğim? Ne zaman Türkiye'ye gideceğim? diye…

1920'li yıllarda Galata Köprüsü.

Türkiye'ye gitmeye niyetimiz var!

1955 yılında ortaokulu bitirmiştim; ama ne yapacağımı bilmiyordum. Bu arada Makedonya'dan Türkiye'ye göçler başlamış; 1950 yılından itibaren de yüzlerce aile Türkiye'ye göçmüştü…

1956 yılı geldiğinde babamın da Türkiye'ye gitmeye niyetli olduğunu öğrendik. Zaman zaman dillendiriyordu. Daha evvel giden arkadaşları olmuş, herhalde onlar babamı ikna etmişlerdi. Çok arzuluydu ve bu arzusu da her geçen daha da artıyordu.

Bu arzu ile uzun süren bir hazırlığa girişildi; sonuçta Türkiye yolculuğu için geri sayım başladı.

Kumanova'dan ayrılık günümüz: 11 Haziran 1956, Perşembe günü...

Türkiye'ye gelme kararını neden verdik diye sorarsanız, bunun da pek çok sebebi vardı.

Evvela oralarda mutlu ve huzurlu yaşayabilme imkânımız kalmamıştı. Çocuklar için de bir güvencesi yoktu yaşantının. Onun için babam; bağımsız, Müslüman ve akrabalık bağlarımızın çokça olduğu Türkiye'ye gitmek istiyordu. Çünkü Türkiye; gözümüzde de gönlümüzde de çok güçlü bir ülkeydi.

Babamı rahatsız eden hususlardan biri de "askerlik" idi.

Türkler; Yugoslavya adına Sırplar, Hırvatlar, Boşnaklar, Makedonlar ve Arnavutlarla birlikte askerliklerini yapıyorlardı. Müslümanlarla Hıristiyanlar bir arada… Ancak, askerlikte "kazan" ayrımı yoktu. Yemeklerde domuz yağı kullanılıyordu. Oraya has özel ve ağır kokulu yağlarla yemeklerini yapıyorlardı. Böyle olunca da, Müslüman çocukları için yemek yemek büyük bir eziyete dönüşüyordu. Hem İslamî değildi, hem de sağlıklı değildi. Bu duruma Müslümanlar, bilhassa Türkler ve Arnavutlar çok itiraz etmişler, çok direnmişler; ama söz geçirememişlerdi. Yugoslavlar da: "İlla yiyeceksiniz!", diye zorluyorlardı.

Sonra, Makedonya'daki çocuklar, kuzeye –bilhassa Sırbistan taraflarına- gönderiliyorlardı askerlik için; kuzeydekiler de Makedonya'ya gidiyorlardı.

Hâl böyle olunca, bizim çocuklar etli yemek yiyemiyorlar, yemeklerini Hıristiyan arkadaşlarına veriyorlardı. Onun yerine gün boyu sadece çorba içiyorlar ve her gün kuru ekmeğe talim ediyorlardı. Her gün kuru ekmek, her gün kuru ekmek... Bir gün, iki gün, üç gün, bir ay etli yemek yiyemiyorlardı. Sonra, ağızları da pisti… Allah'a küfrediyorlar, güneşe küfrediyorlardı...

Bunun gibi pek çok sebepten dolayı babam:

- Ben, çocuklarımı burada bırakmam!

- Onlara domuz eti yedirmem!

- Allah'a küfür ettirmem!

- Çocuklarıma küfür ettirmem! diye kendi kendine söz vermişti.

Sık sık, kararlı bir hâlde:

- Gideceğim buralardan! Türkiye'ye gideceğim! diye söyleniyordu. Bu kararı verdiğinde 47 yaşındaydı ve 5 tane de küçük çocuğu vardı…

Bu kararda, ailece görüştüğümüz ve babamın en yakın arkadaşı olan Bilal Amca'nın da bir parça tesiri vardı.

Bilal Amca da Makedonya'da babam gibi arabacılık yapardı ve ailesi ile birlikte bizden bir sene önce Türkiye'ye gelip Kırklareli'ne yerleşmişti. Yerleşir yerleşmez de hemen lazım gelen vesikaları babama göndermişti. Vesika dediğim de, o zamanın Köy İşleri Bakanlığı'ndan alınan bir çeşit davet mektubuydu… "Ben onlara bakabilirim", gibi bir davet mektubu bu. Tabii, Yugoslavya Hükümeti de, Türkiye'ye göçü serbest bırakmıştı ve "Gitmek isteyen gitsin!", diyordu.

Bilal Amca, o belgeleri Türkiye'nin Üsküp Konsolosluğu'na göndermişti. Konsolosluktan bize bir mektup geldi. Mektup, Türkiye'den vesikalarımızın geldiğini söylüyordu.

Gelen mektup Türkçe idi ve Türkiye daha çok Türkleri kabul ediyordu o günlerde. Ancak sayısı binleri bulan Arnavutlar da Türkiye'ye gitmeyi istiyorlar ve konsolosluk önünde uzun kuyruk oluşturuyorlardı. Üsküp Türk Konsolosluğu yetkilileri ise, Türkiye'ye gitmek isteyenlere zorluk çıkarıyordu; Türk olmayanlara, vize vermek istemiyordu.

Üsküp Konsolosluğu'ndan evimize mektup gelince, Üsküp'e babam yerine annem gitti. Babam, Türk Konsolosluğunda Arnavutlara kaba davranıldığını duyunca, gitmekten vazgeçmiş, annem daha güzel Türkçe konuştuğu için onun gitmesini istemişti. Annemin; güzel Türkçe konuşması yanında, okuması-yazması da vardı.

Bunun üzerine annem, sabah erkenden trene binip doğru Üsküp'e gitmiş. Üsküp Konsolosluğuna varınca:

- Merhaba!

- Günaydın! demiş.

Orada, erkekler kadınlara “Merhaba” diyemezler; ama kadınlar da “Merhaba” diyemez…

Cevap gelmemesi üzerine ısrarla:

- Efendim merhaba! Günaydın! Günaydın!

- Ben Fikriye! Efendimin adı: İsa!

- Vesikalarımız gelmiş, almak istiyorum! demiş.

- Buyur gel! demişler.

- Nihayet güzel Türkçe konuşan birisi geldi!

Ve işlemlerini yarım saat içinde yapıp vesikaları anneme vermişler.

Sabah trene binip Üsküp’e giden annem, bir baktık ki akşam vakti elinde vesikalarla eve geldi.

Vesika alındı; ama daha tarlalarımız var, evimiz var, arabalarımız var… Şimdi bunları da satmak lazım…

Babam bildiriyor eşe dosta… Önce tarlaları sattık… Bizim amca çocukları aldı. Evi de, Sırbistan’dan gelen bir Hıristiyan’a sattık. Sıra geldi atlara ve arabaya… Onları da sattık ve cıs-çıplak kaldık ortada… Ama babam, evi satarken, ülkeyi terk edene kadar evde kalmak şartıyla anlaşmış.

Neyse, atlar gitti, ev boşaldı… Kumanova’da gidiş evrakları hazırlandı… Pasaportlar, tren biletleri hazırlandı… Türkiye’de lazım olacak kuzine soba, sandık, yorgan, yastık, kap-kaçak, zembil gibi ufak tefek bir sürü eşya hazırlandı… Ve eşyalar bir hafta önceden istasyonda yüklenerek Sirkeci’ye gönderildi.

Kumanova’dan ayrılık vakti: *“11.06.1956 Perşembe/Saat: 18.00”*

Artık Kumanova’dan ayrılık vakti geldi çattı… Bizi Türkiye’ye götürecek tren Almanya’dan geliyor…

Uğurlamak için köyden gelen hısım-akraba, konu-komşu hep birlikte evde toplandılar. Ağlamalar, sızlamalar… En büyük ağlamayı da Nebi amcam ve karısı Ayşe yengem yaptı. Onların çocukları da yok ya!

Ben de, o sıralar 15 yaşındaydım ve her şeyin farkındayım, o günü ayrıntılı bir şekilde hatırlıyorum.

Neyse, çıktık evden dışarı… İstasyona gidiyoruz. Eşyalarımızı Nebi amcamın arabasına attık, yanımıza da lazım gelen bazı torbaları ve yolda yiyeceğimiz ekmek, kaynamış yumurta, vs. gibi şeyleri aldık.

Caddelere hüzünle ve dikkatli dikkatli bakarak ilerliyoruz. Anne-babamın gözleri ağlamaktan kan çanağı olmuş.

Bir de köpeğimiz var: "Jaki"… Çok güzel, akıllı ve duygusal bir köpekti. Bahçede vedalaşırken Jaki annemin yanına geliyor:

- Haydi Jaki, haydi oğlum, seninle de vedalaşayım! diyor Annem.

Jaki, annemin omzuna patilerini koyup, uzun uzun yüzüne bakıyor:

Yani:

- Gidiyorsunuz da, beni nereye bırakıyorsunuz? gibilerden…

Jaki, peşimizden caddeye kadar bizi takip etti.

Babam, annem sesleniyor:

- Hadi dön Jaki! Git!

Neredeyse İstasyon'a kadar bizi takip etti.

Nebi amcam ise, o zaman sapsarı saçlı, 2 yaşındaki küçük kardeşim Remzi'yi –sonradan rahmetli oldu- almış kucağına, Kumanova'dan istasyona kadar pınar gibi akan gözyaşlarıyla araba sürüyor. Arabanın dizginlerini de Remzi'nin ellerine vermiş…

İstasyona bir geldik… Bayağı kalabalık… Bizimle beraber başka gelenler de olmuş. Zaten, tren dolu geliyor ve geldiği gibi de 2-3 dakika bile beklemeden yolcuları alıyor hemen harekete geçiyor.

İşte böyle bir curcuna içinde, eşyaları trene hücumla yükledik ve çocukları da ancak pencereden alarak Türkiye yoluna düştük.

Türkiye yolunda…

Ayakta ve kalabalıkla birlikte gidiyoruz trende; oturacak yer de yok. Üsküp'ü böyle geçtik… Köprülü'den Gevgeli'ye doğru giderken tren boşaldı da öyle yerleşme imkânı bulduk.

Yerleştik ya! Benim gözüm devamlı pencerede, devamlı pencere önündeyim; gece karanlığında boşluğa bakıyorum.

Gece, o kalabalıktan sonra uyumuşuz. Sabah uyandığımızda Yunan hududuna gelmişiz, önümüzde Selânik var…

Tren, Selânik'te bir saat kadar durdu. Selânik'i o bir saatlik beklemede gördüm ilk defa. Şehrin planlaması çok güzel geldi gözüme, çok hoşuma gitti. Caddeleri dümdüz… O kadar güzeldi ki.

Yolculuk biraz da sıkıntılı geçiyor. Kardeşlerim de çok küçük, çok hareketli; trenden düşmesinler diye gözümüz hep onların üzerinde, çevreyle falan ilgilenemiyoruz.

Nihayet geldik Dedeağaç'a… Dedeağaç'a gelişimiz öğlene rastladı; hava çok sıcak, Orada da 5-6 saat kaldık. Dedeağaç'ta bir baş lokomotif geldi ve bizim treni çekti. Artık her istasyonda duruyoruz: Dıngırdıngır, dıngırdıngır, dıngırdıngır… Böyle gidiyoruz.

Ve işte böyle böyle giderken 2 gün sonra Edirne'ye girdik… Tarih: 13 Haziran 1956, Cumartesi.

O gün, Türkiye'ye ayak basma tarihimiz.

Sirkeci'de denizi görmek…

Girdik Edirne'ye. Bizde bir heyecan bir heyecan… Zaman geçmek bilmiyor. Edirne'den sonra Uzunköprü, orası, burası derken ertesi sabah da Sirkeci'ye geldik. Hâlâ gözümün önüne gelir trenin Cankurtaran'dan viraja girişi. Birden denizi fark ettik. Hep bir ağızdan:

20. yy başlarında Sirkeci İstasyonu.

- Aaa! Deniz! Deniz! Dedik.

Biz o güne kadar deniz görmemiştik ki.

Sirkeci Garı'nda Bay Öğretmen Şevki Bey

Sirkeci Garı'nda tren durduktan sonra ben vagonun kapısına çıktım. Bir baktım, böyle, haşmetli büyük bir saat… Tam bir buçuğu gösteriyor.

Dahası, önüme bir baktım ki, benim öğretmenim Şevki Bey. Beni okutan o değerli adam önümde… Bay Öğretmen Şevki Bey…

O zamanlar âdetti… Her cumartesi günü dostları, akrabaları karşılamak; en büyük zevkimizdi. Yolcu karşılıyordun... İşin yoksa biniyorsun Zeytinburnu istasyonundan trene, gidiyorsun Sirkeci'ye ve bekliyorsun: Kim gelirse!

Çünkü merak ediyoruz, zor günler, sıkıntılı günler, dayanışma günleri. Eğer yakınımızsa alıyoruz, getiriyoruz eve, misafir ediyoruz. Veyahut yardımcı oluyoruz. Mesela nereye gidecek? Diyelim Bursa'ya… Çıkarıyoruz onu Eminönü'ne; oradaki vapurlara bırakıyoruz.

İşte bir baktım Şevki Bey orada…

- Aaa! Bay Öğretmenim!

Bay Öğretmenim:

- Arif, dedi, hoş geldin!

- Hoş bulduk!

Bizim oralarda el öpme âdeti yoktu, elini sıktım.

52 Model Plymouth taksinin şoförüne: *"Çek Zeytinburnu'na!"...*

Sonra baktım, Mukaddes [Yiğit] teyzem ve Kamber [Yiğit] eniştem de gelmişler bizi karşılamaya. Tahminim 52 model Plymouth bir taksi tuttular, geniş Amerikan arabası… Açtılar bagajını, eşyalarımızı yükledik; arkaya da olduğu gibi biz çocuklar doluştuk.

- Çek, dediler Zeytinburnu'na…

Etrafı, yarı şaşkın yarı hayranlıkla süze süze geldik Zeytinburnu'na… Teyzemler, Zeytinburnu'nun Yeşiltepe mahallesinde oturuyordu kendi evlerinde. Şimdiki 75/4 sokakta.

Bir bahçeden geçip tek katlı bir evin küçük bir odasına doluştuk; karnımız da aç. Teyzem, hemen bir şeyler hazırladı. Türkiye'nin ekmeğini de ilk defa orada tattım. Yiyecek öyle pek bir şey de yoktu. Allah ne verdiyse…

Neyse, yorgunduk yattık.

Ertesi gün oldu, babam çıktı, ev arıyor. El-âlemin evinde çoluk-çocukla öyle fazla durulmaz; zaten küçücük bir oda…

Kalacak bir yer bulana kadar da amcaoğullarıyla, dayıoğullarıyla hep beraber birkaç akşam geçirdik. Çaprazlama, uzunlama nerde yer bulursak orada yattık.

Eski Zeytinburnu ve civarının havadan görünümü (Kazlıçeşme ve Yedikule) Fotoğraf: Nezih Başgelen.

Yedikule'de 80 lira kiraya kapısız penceresiz ev

Yedikule, o zamanlar bizimkilerin de çoğunlukta olduğu bir semtti. Zeytinburnu'nun hemen bitişiği; ama biraz daha alafranga, biraz daha medenî gibi…

Babam kafaya takmış: "Yedikule de Yedikule!" Gitmiş bakmış, beğenmiş. Ali Bey diye bir vatandaşla tanışmış orada. Adamcağız da apartman gibi bir iki bina yapmış. Binanın sıvasını yapmış ama penceresi yok, kapısı yok… Bir daireyi babama 80 liraya kiralamış. 80 lira! Daha inşaat kumları olduğu gibi duruyor evin. Ali Bey, herhalde kapıyı, pencereyi hemen takarım diye ikna etti babamı.

Neyse gittik oturduk. Kumlarını falan temizledik, evi yaşanacak hale getirdik. Annem de bir çarşaf koydu cama, içerisi görünmesin diye; kapıya da bir kilim taktı... Başladık o evde kalmaya.

Yürü lan muhacir! Defol git!

Yedikule'de, binamızın önünde geniş bir meydan vardı… Mahallenin çocukları da top oynuyorlar. Nasıl da içim gidiyor… Ben de iyi top oynuyorum o zamanlar.

Çıktım meydana, top oynayan çocuklara dedim ki:

- Oynayayım ben de!

- Yürü lan muhacir, defol git! dediler bana…

Çıktım ben de eve, yukarı… 2-3 yastık vermişti teyzem, aldım o yastıkları koydum kafamı yastıkların içine ve başladım ağlamaya… Nasıl ağlıyorum biliyor musunuz? Nasıl ağlıyorum… Ne kadar zoruma gitti.

Bu söz üzerine, nasıl kaçıp da Kumanova'ya geri giderim diye düşünmeye başladım. Zaten yaz sıcağı bir taraftan, ortalık yanıyor; diğer taraftan çalışma yok, iş yok, güç yok…

Haftalık yedi buçuk liraya marangoz çıraklığı

Kumanova'da ortaokulu bitirdikten sonra, Yugoslavya'nın şartları ve kardeşlerimin küçük olmasından dolayı okuyamamıştım; ama Türkiye'ye geldikten sonra da bu arzumu gerçekleştiremedim.

Dahası yeni gelişen şartlara göre aileme destek olmak için çalışmam gerekiyordu. Öyle hazırda bir iş-güç de yoktu.

Derken, bizim mahallede evin yanında bir marangoz vardı… Ona söylemişler:

- Bir çocuk var, gelsin çalışsın mı? diye.

Marangoz da:

- Gelsin! demiş.

Neyse gittim ona bir hafta başı, başladım çalışmaya. Harrrrrrr, caaaart,

cuuuurt makineler çalışıyor, planya falan filan…

Merak ediyorum, hafta sonunda ne para verecek diye. Hafta sonunda 7.5 lira verdi bana, bildiğimiz 7.5 lira.

Ben çalışmam marangozda, dedim ve bir daha da gitmedim.

Beyazıt'ta berber çıraklığı

Babamın halasının oğlu var: Kadri Şentürk… Onların işleri Beyazıt'ta, Soğanağa'da… Hem apartman kapıcılığı yapıyorlar, hem de sabah apartmanın temizliği ve alışverişini bitirdikten sonra dükkânlarını açıp bütün gün yorgan dikiyorlar.

Kadri Dayı bir gün evimize, bizi ziyarete geldi.

Babam dedi ki:

- Kadri! Hoş geldin sefa geldin, iyi ki geldin, şöyle böyle… Yahu bu çocuğa ne iş bulalım? Senin oralarda var mı bir iş?

Senin oraları dediği, Beyazıt'ta İstanbul Üniversite'nin ana giriş binasının çaprazına gelir, -Patrona Halil Hamamı var, geçenlerde restore edildi- onun bitişiğinde de eskiden bir fırın vardı, kara fırın: Hasan Paşa Fırını… Çok meşhur bir fırındı; poğaça, börek, galeta, ekmek pişiren tarihi bir fırındı. Bu fırın da şimdi yıkıldı. İşte o arada da bir berber dükkânı vardı; yanı başında Sırmakeş Hanı, Süpürgeciler Hanı…

Kadri Dayı bana o berber dükkânında iş bulmuş, başladım çalışmaya, çıraklık yapmaya. İyi iş, işimi de seviyorum. Bahşişi de iyi…

Mesela; tıraş olan müşteriyi fırçalıyorum, ceketini tutuyorum, misk yağını püskürtüyorum ve müşteriden bahşişi alıyorum. Bahşiş iyi. Bir hafta çalıştım, 20 lira topladım.

Gidiyorum öğlenleri, alıyorum yarım ekmek; o zaman 30 kuruştu yarım ekmek, 15 kuruşa da bir peynir alıyorum ve 30 kuruşa karnımı doyuruyorum. Akşam da tramvayın arkasına yapışıyorum, bedavaya Yedikule'ye geliyorum. Tramvay da 15 kuruş çünkü. Gidiş-geliş olsa 30 kuruş da ona vermek lazım; ama o para cepte kalıyor. Tramvay arkasında geliyorum Yedikule'ye…

Atıyor kamyona eşyaları babam: *"Doğru Kırklareli'ne…"*

Ben berber dükkânında çalışmaya başladım, işim de gayet iyi; ama evin kapısı penceresi hâlâ yok. 20-25 gün olmuş, ev sahibinin yapacağı da yok. 80 lirayı da verdik ev sahibine. Babam bayağı sinirlenmiş. Neyse, babam, düşünmüş taşınmış ki Yedikule'de hayat yok; o evden çıkmayı kafasına koymuş.

Bir gün de Kumanova'ya bize davetiye gönderen Bilal Amca gelmiş evimize... Bakmış durumumuz pek iyi değil, çoluk çocuk perişan hâldeyiz, demiş:

- Hadi, gel Kırklareli'ne, boş ver buraları, sürünme buralarda...

Bilal Amca bunları söyleyince, babam atmış bir kamyona eşyaları, doğru Kırklareli'ne…

Ben eve bir geldim, annem-babam, kardeşlerim evde yok… Çok kötü oldum tabi. Durum böyle olunca, ben de Zeytinburnu'nda teyzemlerde kalmaya başladım. Sabahları berber dükkânına gidiyorum; akşamları işten çıkınca da doğru teyzemlere geçiyorum.

Kumanova günlerinde…
Sağdan: Arif Şentürk, teyzesi Mukaddes Yiğit ve arkadaşı Zekeriya Murat

Kırklareli'nden Zeytinburnu'na dönüş

Babamlar Kırklareli'ne gidiyorlar ve Bilal Amca'nın evinde misafir oluyorlar. Temmuz ayı olmuş, yaz sıcağı bir taraftan; ekinler biçilmiş tarlada iş-güç yok bir taraftan; yapacak hiçbir şey yok ne yapsınlar…

Bu durumdan annem-babam çok da memnun kalmıyor. Söyleniyor:

- Vay, niye geldim ben buraya? Çocuğu da bıraktım orada…

Tekrar babam bir kamyon tutuyor ve yüklediği gibi eşyaları kamyona, doğru yine Yedikule'ye… Bu kez Yedikule surlarının kapı civarındaki türbenin yakınında indirmiş eşyaları. Kardeşim Hacı Sabri'ye de:

– Sen burada dur da, ben bir araba bulayım! demiş.

Babam gitmiş, bir araba bulmuş, yine yüklemiş eşyaları ve bu kez doğru Zeytinburnu'na… Teyzemlerin Yeşiltepe'deki evlerine.

Babam, Yeşiltepe'de, teyzemlerin evinin yanı başında genişçe bahçesi olan büyükçe bir oda bulmuş, Marangoz Tahsin Usta'nın evini kiralamış.

Tahsin Usta Giresunluydu; hanımı da çok babayiğit, çok insancıl, çok sıcakkanlıydı. Kadıncağız bizimkilere hemen sarılmış, kardeşlerimi sevmiş, okşamış, gönlünü alacak laflar etmiş:

- Bunlar muhacir, bunlar fakir, yokluk içindeler falan filan…

Neyse bağrına basmışlar kardeşlerimi.

Ben akşam teyzemlerin evine geldiğimde dediler ki:

- Geldiler seninkiler!

- Nerede? Hani?

İşte, böyle böyle… Koşa koşa gittim tabi.

Baktım ki, geniş bir ev, geniş bir sofa, geniş bir bahçe; bahçede kuyusu da var. Bir de bahçesi ekilmiş, dikilmiş; bir sürü meyve ağacı, sebzesi var. Bu su kuyusu çok önemli… Çünkü Zeytinburnu'nda su ihtiyacı çok fazla; sokaklarda fazla çeşme de yok ve ihtiyacı olanlar, bin bir rica ile elâlemin kuyularına gidip sularını dolduruluyorlar.

Bu habere o kadar çok mutlu oldum, o kadar çok sevindim ki.

ÖMRÜMÜN ÖTE YANI ZEYTİNBURNU'NDA

YEŞİLTEPE MAHALLESİ

Yeşiltepe, Zeytinburnu'nda ilk gördüğüm ve uzun uzun nefes alıp verdiğim bir semttir.

1956 yılında Yeşiltepe çok bakir bir yerdi. Hiç yolu yoktu; yolları toprak yoldu. Eğer kışın, ayakkabılarınız sağlam değilse, muhakkak topukları yere yapışır, sizi yerde bırakırdı.

O yıllarda, evler de bahçeliydi; çiftlik evleri gibi bahçeli evleri vardı. Çoğu da iki odalı evlerdi; ama sahibi zenginse 3-4 odalı olurdu. Yüksek katlı evlere izin yoktu, tek katlı evlerdi. Oturanlar genellikle orta halliydiler ya da fakirdiler; çoğu da işçilikle geçinirdi. Hemen herkes İstanbul dışından, ekseriyetle köylerden geldikleri için toprağa bağımlıydılar, onun için de bahçelerini ekiyorlardı. Her evin önünde geniş boşluklar vardı; geniş bahçeler, ferah bir mahalle görüntüsü veriyordu.

Bozkurt Fabrikası 1956 yılının Sonbaharında yapılmaya başladı ve o sayede pek çok insan ekmek yedi. Sonra pek çok fabrika açıldı, böylece Zeytinburnu'nda fabrikalı yıllar başladı.

Yeşiltepe, Zeytinburnu'nun en güzel semtlerinden, en güzel mahallelerinden biriydi. Zaten, o tarihte birkaç mahalle daha vardı... Herkesin bildiği birkaç mahalle, birkaç durak vardı. Çoğu da minibüslerin indirme-bindirme duraklarıydı: Sümer, Şabanağa, Yenidoğan, Kahveler, Kazlıçeşme, Veliefendi, Nuripaşa, Çırpıcı, Artezyen, Arnavudunbağı, Merkezefendi, vs.

Babam yine arabacılığa başlıyor

Ben berber çıraklığına devam ediyorum; ama babam bir türlü yapacak bir iş bulamıyor. Her gün kendine bir iş aramaya çıkıyor…

Yine bir gün iş aramaya çıkmış; bulmuş da. O sıralarda yol yapımı vardı ve yeni yeni yollar yapılıyordu. Babam işte o yol yapımında çalışmak için bir iş bulmuş. Bütün gün çalışmış kazma kürek… Akşam eve bir gelmiş, bağırıp çağırıyor… Elleri, kazma sallamaktan hep kabarmış.

- Ne yapacağız? diyor Babam…

- Ne yapalım? İş yok güç yok!

Giresunlu ev sahibinin hanımı kulak misafiri olmuş bu konuşmalara.

- Hayrola? demiş. Ne bağırıyorsun?

- Ne bağıracağım! demiş. Bak şu ellerime…

Babamın kabarmış, soyulmuş ellerini görünce:

- Sen orada [Kumanova'da] memur muydun? demiş.

- Değildim…

Yeşiltepe sokaklarında.

- Neydin peki?

- Arabacı!

- E madem arabacıydın, git al kendine bir at da, hiç olmazsa kendini kurtar.

Babam da diyor ki:

- Ee bir odamız var bizim. Atı da mı burada yatıracağım?

Bunun üzerine kadın tutuyor babamın kolundan, doğru evin arkasına götürüyor. Meğersem 4-5 tane atı sığdıracak kadar geniş bir ahırı varmış kadının… Kadın oralarda inek bakmış, sütçülük yapmış.

- Al sana ahır! demiş.

Ertesi gün, babam doğru pazara gidiyor; bir at, bir de araba satın alıyor.

Akşam eve bir geldim. Oooooo!

Annem dedi:

- At da aldık, araba da aldık…

- Yaaa nasıl?

Dedi ki arkada ahır da varmış!

- Yapma!

O günden sonra, babam başladı arabacılık yapmaya…

Muhacir Bakkal Memet Aga

Bir de evimizin önünde bir "Muhacir Bakkal" vardı: Memet Aga…

Memet Aga, Bulgaristan'dan gelmiş Yeşiltepe'ye… Hem bakkal dükkânı var hem nalbur dükkânı… Yeri de eski Kulüp Sineması'nın olduğu yerdi. Kulüp Sineması; Arnavut Bakkal Memet Aga'nın nalburiye dükkânı ile beraber arsasıydı…

O zaman, bol bol gecekondu yapılıyor Zeytinburnu'nda; araba-maraba da yok.

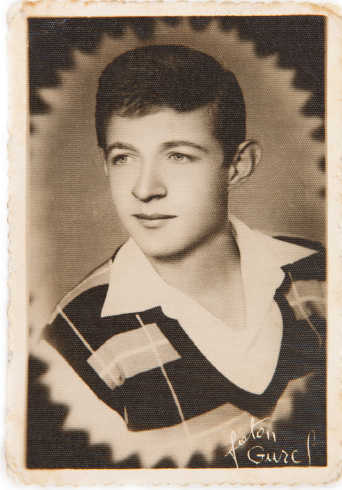
Muhâcir Bakkal, babama demiş ki:

- Gel hemşerim! Çalış burada!

Babam yerleşiyor oraya, başlıyorlar birlikte çalışmaya.

Geliyor vatandaş, diyor ki:

- Bana 100 kiremit!

1962 / Zeytinburnu

Ekrem Kurt

Kâzım Yıldız

- 100 tane priket.[5]

Babam, yüklüyor arabaya…

- Bana iki ambar kum!

Babam onu da atıyor arabaya… Böyle böyle arabacılık yapıyor, taşıyıcılık yapıyor. Oooooo, akşama eve geliyor ki cukka sağlam…

Bir yandan ben, bir yandan da babam çalışıyoruz. Ben de bu arada 20 lira bahşişi 25 liraya çıkardım… Aç değiliz, çorba kaynamaya başladı yani, güzel şeyler oluyor.

Memet Aga dedim de… Allah ömürler versin Memet Aga'nın bizim hayatımızda çok özel bir yeri vardır. Ekmeğimizi, onun sayesinde çıkarıyor babam.

Muhacir Agam, şu anda 96 yaşında; hâlâ da hayatta; çok güzel bir adam. Sadece bizde değil, nice fakir fukaranın üzerinde emeği, hakkı vardır. Çok muhtaç insana baktı, çok insana yardım etti.

Mesela; ev yapacak değil mi bir adam… Parası da yok… Geliyor diyor ki:

- Aga be olur mu bana 100 priket, 2 ambar kum, 200 tane kiremit alsam da sana her ay taksitle ödesem?

- Olur be yav! diyor…

Yani böyle bir adam…

Demin dedim ya, hâlâ sağdır. Geçen gün karşılaştık pazarda… Baktım bir şeyler almış eve gidiyor.

- Maşallah maşallah, Allah nazardan saklasın! dedim. Hâlâ ayakta durabiliyor.

Mümin Usta ve "Marmara Berber Salonu"

1956 yılında, Menderes hükümeti döneminde, İstanbul'un pek çok yerinde değişiklikler oldu, dünya kadar yıkım yapıldı. Hani bugünlerde kentsel dönüşüm falan diyorlar ya! İşte bu kentsel dönüşümün âlâsı oldu o yıllarda.

Mesela Aksaray'dan Beyazıt'a kadar olan sağ bölge olduğu gibi yıkıldı ve yol genişletilerek Millet Caddesi boydan boya açıldı… Hani Tayyare Evleri var ya! İşte o evlerin karşısına gelen bölge Beyazıt'a kadar yıkıldı. Yol boyunca onlarca tarihi eser, hanlar, hamamlar yıkıldı veya kesildi. Sırmakeş Hanı, Süpürgeciler Hanı hep kesildi…

Bu arada, çalıştığım Lâleli'deki berber dükkânı da yıkıldı. O yıkılınca, tam yetişmeye başladığım sırada işsiz kalmış oldum; işe başlayalı 3-4 ay olmuştu. Bu arada havalar soğudu, yağmur-çamur mevsimi başladı.

Berber dükkânı yıkılınca, bu kez Cağaloğlu/Divanyolu'nda, tam durağın

5 *priket* [=briket]

karşısında, eski Hayat Mecmuası'nın bitişiğinde bir berber dükkânına çırak olarak girdim: "Marmara Berber Salonu"…

Marmara Berber Salonu; çift katlı bir yerdi. Üstü kadınlar için, altı da erkekler içindi.

Salonun sahibi de "Mümin Usta"… Mümin Gül… Nur içinde yatsın. Benim dünyaya gelmeme sebep olan İsa babam nasılsa, beni büyüten ve koluma altın bilezik veren de Mümin Usta'dır. Sanat hayatımda ise rahmetli Nida Tüfekçi'nin hakkını ödeyemem. Bunlar benim için aynı derecede saydığım, kutsal değerde insanlardı. Allah, her üçüne de rahmet eylesin.

Abdullah Yüce

Yeni işyerim Cağaloğlu'nda olunca, bu kez trenle gitmeye başladım berber dükkânına… 4 Aralık 1955'de, Türkiye'nin ilk elektrikli hattı açılmış Sirkeci ile Halkalı arasında… Fransızlar yapmış. Tren oldukça hızlı olduğundan herkes tercih ediyordu.

Zeytinburnu tren istasyonuna gitmek için Yeşiltepe'den aşağı doğru şimdiki Bulvar Caddesi boyunca yürüyordum. Trenden de Kumkapı'da iniyor ve Divanyolu'na kadar yayan gidiyordum. O zamanlar gencim tabi, 16 yaşındayım.

Orada istikrarlı çalışınca iki senede çıraklıktan kalfalığa, kalfalıktan da ustalığa geçtim. 1958 yılına kadar çalıştıktan sonra ayrıldım.

Erdoğan Arıpınar

Berber çıraklığında edindiğim dostluklar

Marmara Berber Salonu'nda çalıştığım yıllarda çok güzel günlerim geçti, çok güzel insanlar tanıdım.

Mesela; Abdullah Yüce'yi tanıdım, bizim müşterimizdi. Büyük bir sesti o zamanlar, çok da şöhretliydi. Sonra, Sadri Alışık da oraya tıraşa gelirdi. Hayatımda ilk defa, boynunda gümüş zinciri, gümüş madalyonu olan bir adam görmüştüm. Yaprak-vârî bir madalyonu vardı boynunda ve kısa kollu bir gömleği…

*

Bir de, benim bir Fahri kalfam vardı… Çok büyük bir ustaydı o da; çok marifetli bir ustaydı; fakat bir "at yarışı" hastasıydı.

Onun sayesinde de, o zamanın en ünlü jokeyleri ile tanıştım ve ne kadar "at" varsa hepsini adlarıyla öğrendim. Öğrendim ama hayatımda hiç at yarışı oynamadım: Ekrem Kurt, Çılgın Mümin, Kâzım Yıldız hepsini tanıdım. Bunlar o zamanın en meşhur jokeyleri; İstanbul'un en büyük jokeyleri… Bizim orası, âdeta at yarışçılarının merkezi gibi olurdu.

*

Orada tanıdığım ünlülerden biri de daha çok bir spor yazarı olarak tanınan gazeteci Erdoğan Arıpınar'dı. Aslen Balıkesirli olan Erdoğan Arıpınar'ı öğrencilik yıllarında tanıdım. Ben de yeni kalfa olmuştum. O, Sultanahmet'in arka taraflarında bir öğrenci yurdunda kalıyordu; ben de pazar günleri, yurttaki çocukları tıraş etmeye gidiyordum.

Sadri Alışık, Dümbüllü İsmail Efendi ile birlikte

Onunla dostluğumuz yıllarca devam etti ve bugünlere geldi. Hâlâ da yazıyor önemli bir gazetede…

*

Erdoğan Arıpınar, Tercüman Gazetesi'nde çalışırken, bir de Ali Gümüş'ü tanıdım. O da güreş sporu konusunda uzmandı. Daha çok güreşler hakkında yazıyordu. Bir ara FIFA Genel Sekreterliği de yaptı.

*

Ali Gümüş, FIFA Genel Sekreteri iken bu kez de İsmet Atlı'yı tanıdım. O da eski bir dünya şampiyonu… İsmet Atlı, esasen Adanalıdır. Adana'nın Kozan ilçesindendi.

İsmet Atlı

İsmet Atlı ve Güreş Milli Takımı kadrosu

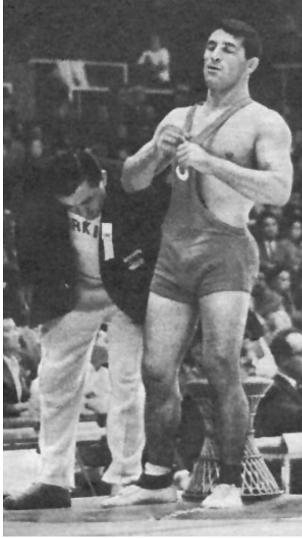
"İsmet Atlı" demişken aklıma geldi… İsmet Abi, İran'ın yenilmez pehlivanı Tati'yi yenerek dünya şampiyonu oldu. Çok yetenekli bir adamdı, şâirliği de vardı… Sonradan çok zengin oldu, varlıklı bir iş adamı oldu. Geçenlerde duydum ki; kıymetli araştırmacı-müzisyen dostumuz Halil Atılgan, hakkında iki cilt kitap yazmış, çok da mutlu oldum[6].

Mustafa Dağıstanlı

İsmet Abi'nin şampiyon olduğu senelerde güreş milli takımı fırtına gibi esiyordu. Şampiyonlukları neredeyse kimselere bırakmazlardı. Kimler vardı derseniz; mesela 52 kiloda: Mehmet Kartal, 54 kiloda: Hüseyin Akbaş, 57 kiloda: Mustafa Dağıstanlı, 62 kiloda: Hayri Şahin… Sırayla İsmail Ogan, Hasan Güngör, İsmet Atlı, Hamit Kaplan gidiyor… 1956, 57 ve 58'lerin milli güreş takımı…

Grekoromende de 52 kiloda Rizeli Dursun Ali Erbaş, Yaşar Yılmaz, Müzahir Sille, Ziya Doğan, Necdet Uçar, Tevfik Kış ve yine Hamit Kaplan.

İsmail Ogan

Benim delikanlılık zamanlarımda, yani 17-18 yaşlarında iken, bu güreşçiler hep bir armadaydı, değişmez armada… Başlarında da Yaşar Doğu ve Celal Atik vardı antrenör olarak. Yaşar Doğu ayrıca ekip başkanıydı. Onların hepsi Pierre Loti Oteli'ne kamp yapmaya gelirlerdi Çemberlitaş'a… Yani benim berberlik yaptığım dükkânın yakınına… Berbere de gelirlerdi, çoğunu ilk önce orada gördüm…

Sadece güreşçiler değil, milli futbol takımı oyuncuları da gelirlerdi. Zaten bende futbol ve güreş merakı var… İşte onun için kendimi çok şanslı sayıyorum.

Pehlivanlık bedduali bir meslektir

Güreşe bayağı bayağı meraklıyımdır; ama derler ki: "Pehlivanlık bedduali bir meslektir".

Neden mi? Anlatayım…

Pehlivanlıkta bilinen en büyük pehlivan kimdir: Kel Aliço…

Kel Aliço, tam 26 sene Kırkpınar'da başpehlivanlığı kimseye bırakmamış bir adamdır; aynı zamanda da, Sultan Abdülaziz'in başpehlivanıdır. Ama sonu hüsranla bitmiştir.

6 Halil Atılgan, *İşte O Pehlivan İsmet Atlı*'dır, Ankara, 2007, Adana İl Kültür Müdürlüğü, Adana Beş Ocak Matbaası-Has-Soy Matbaacılık Ltd. Şti, C. I (375 s.), C.II (424 s.). Söz konusu kitapta İsmet Atlı'nın hayatı ve şiirlerine bol görsel kaynakla birlikte genişçe yer verilmekte; ayrıca dünya ve Türk pehlivanlarının oyun çeşitleri detaylıca anlatılmaktadır [S. Şenel].

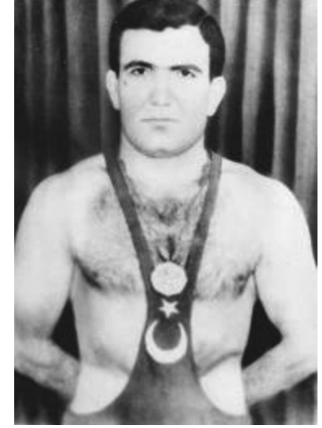
Kel Aliço'dan sonra Hergeleci İbrahim, Kırkpınar'da başpehlivan olmuştur. Onun da sonu sefaletle bitmiştir; mezarı Gebze taraflarında… Eee, ya Koca Yusuf? Koca Yusuf da bir dünya şampiyonu; dünyayı yendi ama n'oldu? O da Titanic gemisiyle birlikte Atlantik Okyanusu'na gömüldü.

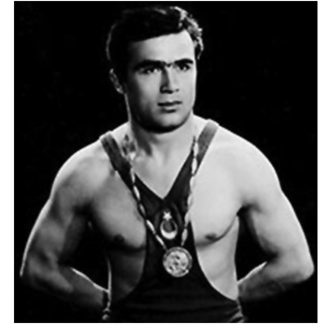
Şöyle bir bakıyorum da, şimdiki pehlivanlara… Mesela Ahmet Taşçı, Gökhan Arıcı, rahmetli Kara Ali, Mustafa Yıldız, Aydın Demir, Kadir Birlik, Nazmi Uzun… Bunların çoğu arkadaşlarım ve Kırkpınar şampiyonları. Ama Nazmi Uzun'un babasından kalma yerleri var idare ediyor; oysa çoğu varlıkla yokluk arasında yaşadı ve yok oldu gitti. Kara Ali bir trafik kazasında öldü. Hamit Kaplan da öyle.

Diğer taraftan Başpehlivanlık yapanların bir kısmı "hakemlik" ya da "yağcılık" falan yaparak geçinmeye çalışıyorlar; pek azı varlıkla yaşıyor. Bunlardan İsmet Atlı'yı ve Mustafa Dağıstanlı'yı ayırıyorum.

Ben genç pehlivan arkadaşlarıma diyorum ki:

Aklınızı başınıza toplayın!

Hamit Kaplan

Tevfik Kış

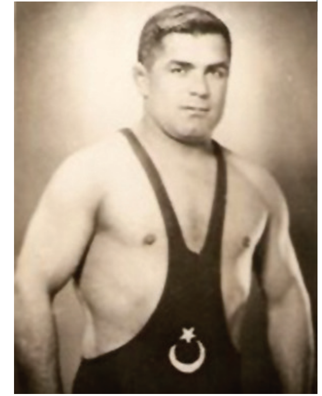
Babamın arabası ve Bozkurt Fabrikası'nın bereketi

Ben işten ayrıldığımda, babam da Bozkurt Fabrikası'nda arabacılık yapıyordu.

Bozkurt Fabrikası, biz Yeşiltepe'ye yerleştiğimiz 1956 yılında, daha yeni kurulmuştu ancak o fabrika kısa sürede Zeytinburnu insanının yükünü çekmeye başladı; çok insan o fabrikadan ekmek yedi. Babam da kazandı.

Fabrika o kadar geniş ve o kadar büyüktü ki, hem de uzunlamasına… Babam, fabrika içinde arabacılık yapıyordu, yük taşıyordu. Kazancı da ona göre arttı.

Mesela, 2 tane beşe on kalas (5x10), 10 torba çimento, 20 tane tuğlayı, 25 lira yevmiye ile taşıyorken; fabrikada çalışmaya başlayınca ayda 750 lira kazanmaya başladı. Kaliteli bir işçinin aldığı para en fazla 250-300 liraydı o zamanlar. Eee ben de kazanıyordum… Böyle böyle toparlanmaya başladık. Annem de kardeşlerimi büyütüyor...

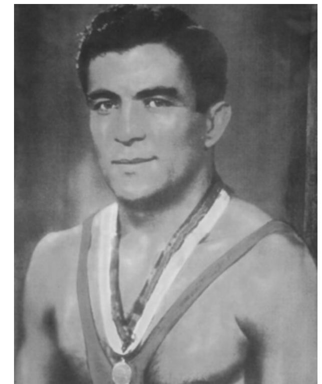

Yaşar Doğu

Biz Yeşiltepe'ye yerleştikten sonra, ikiz kardeşlerim İsmet ile Fikret de dünyaya geldi. Böylece olduk 7 kardeş; ama onlardan birinin ömrü vefa etmedi; İsmet öldü, Fikret kaldı.

Yeşiltepe'nin ilk esnafı: *"Berber Arif"*

Berber çıraklığından ustalığa geçip işi iyice öğrenince, Zeytinburnu'nda bir berber dükkânı açmaya karar verdim. 1958 yılıydı… Dükkânı hem de Yeşiltepe'nin tam göbeğine açtım. Yeşiltepe'nin ilk esnafı benim…

Evet! Yeşiltepe'nin ilk esnafı benim; çünkü buralarda o zamanlar hiç esnaf yoktu. Sadece biraz aşağıda bir bakkal vardı; gerisi ise hep bağ, bahçe ve evler… Bir de eski Adliye binası arkasında, yani şimdiki Yeşiltepe Polikliniği'nin olduğu yerde bir "Asmalı Kahve" vardı. Asmalı Kahve de

Celal Atik

Kumanova'dan Türkiyeye geliş...
1956 Pasaport resmi.
(Soldan) Arif Şentürk, Resmiye, Sabri, anne Fikriye Şentürk, anne kucağında Laluş Remzi, baba İsa Şentürk ve ikisi arasında Nazlı.

Karadenizlilerin, Trabzonluların kahvesiydi; "Yüksek Kahve" de derlerdi.

Dükkânı Yeşiltepe'nin tam göbeğine açtım. Hiç unutmam, bir Sonbahar günüydü… O gün bir yağmur yağdı, bir çamur… Sular seller akıyor yol boyunca. Karşıdan karşıya geçebilmeye imkân yok. Tıraşa gelmek isteyen müşterilerim için karşıdan karşıya geçmek büyük problem oldu; yola iskeleler kurduk da öyle gelebildiler.

Yeşiltepe'nin esnafları bir arada (1958 yılı).
Üst sıra soldan: Arif Şentürk (Berber), Cafer (Sobacı),
Alt sıra soldan: Aslan (Bozacı), Lütfü Şentürk (Kuşçu), Ali (Kahveci), (?), Cavit Yüksel (Arnavut Cavit).

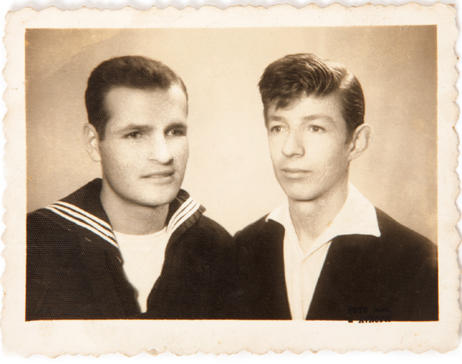
Bazı hobiler…

Yeşiltepe'de berber dükkânını açtım ya! İşler gayet iyi. Yanımda kalfalar da var. Ben de hem berberlik yapıyorum, hem de fırsat buldukça futbol oynuyorum. Sinemaya gidiyorum. Sinemaya gitmek o günlerdeki en büyük hobimizdi, bilhassa yaz akşamları… Dükkânı kapatıp gidiyordum sinemaya…

İlk takım elbise ve terzinin bayramlık unutkanlığı

Biz Türkiye'ye geldiğimizde, Şeker Bayramı yeni geçmişti. Bayramdan 4-5 gün sonra gelmiştik. Ardından 70 gün kadar sonra da Kurban Bayramı geldi. Ben o sıralarda Beyazıt'ta berber dükkânında çıraklık yapıyorum.

Kurban Bayramı'nda annem bana güzel bir kumaş almış, kendime bir ceket diktireceğim. Hayatımda ilk defa bir terziye ceket diktireceğim. Terzi de evimizin karşısında komşumuzdu. Giresunlu bir terziydi; küçük bir dükkânı vardı.

Çocukluk arkadaşı Cevat Serbest ile...
(1962)

[Soldan Ayaktakiler]: Cevat Serbest, Arif Şentürk [Soldan Oturanlar]: Mehmet Ali Destan, Seyfettin Hafız (1966)

Kumaşı götürdüm:

- Dikebilir misin? Dedim.

- Dikerim! Dedi.

Neyse, prova yapıldı ve ben bıraktım gittim.

Berberlerin, eskiden arife günleri işleri çok yoğun olurdu; bayram namazına kadar da çalışırlardı. Ben de sabaha kadar çalıştıktan sonra, yorgun-argın ve biraz büyük bir heyecan ve merakla eve geldim, yattım. Sabah ceketi alacağım ve ilk defa ceket giyip sokağa çıkacağım. Gençlik işte…

Neyse terziye bir gittim; adam daha kumaşı kesmemiş bile, bırakalım dikmeyi, biçmeyi. O hırsla eve geldim, vurdum kafayı yattım. Hüngür hüngür ağlıyorum. O gün bütün gün ağladım.

Çünkü o günlerde gidip hazır bir şeyler alamazsın, yoktu… Beyoğlu'nda belki bulunabilirdi belki; ama o da çok pahalıya patlardı. Bizim gibiler ancak Tahtakale'ye eskicilere gider ve ikinci el elbise alabilirlerdi. Oralarda belki hesaplı eski elbiseler uydurulabilirdi, ayıp değil ki… Çok da gittik eskicilerden elbise almaya Tahtakale'ye… Kendimize, kardeşlerimize hoşumuza giden bir şeyler çok aldık.

Ama terzinin o ihmalini kolayca gidermeye imkân yoktu. Doğrusu bayramım zehir oldu. Herkes çıktı gezmeğe, bayramlaşmağa, ben ise çıkamadım; çünkü kıyafetim yoktu. Bu anıyı hiç unutamam.

O terzi beni bayramda mağdur ettiği gibi, bayramdan sonra da elbisemi yapmadan memleketi Giresun'a gitti. Kumaşım da ortada kaldı. Ancak, döndükten 15-20 gün sonra dikebildi ceketi. Çok çok üzüldüm o bayram…

Beni en çok rahmetli anacığım teselli ederdi. Babam daha çok iş-güç derdinde…

Ne yapsın adam? Hiç rahat bırakmıyorlardı ki, devamlı işe çağırıyorlardı. Ona bayram-seyran yoktu, sürekli çalışıyordu. Evde oturmağa kalksa, gelirler eve, kapıyı çalarlar:

- N'olur! İki çeki odun aldım, gel bana taşı…

- 300 kilo kömür aldım, onu taşı…

Nebi amcam ve Ayşe yengem de İstanbul'da

1958 yılıydı… Bir akşam işten eve geldim, evde bir sürpriz: Nebi amcam ile Ayşe yengem gelmişler Kumanova'dan.

Aman Allahım! Aman Yâ Rabbim! Ne büyük mutluluk, ne büyük sevgi; sarmaş dolaş olduk, saatlerce… Ama amcamın gözleri görmüyor.

Nebi amcam, çok temiz kalpli bir adamdı. Hani, İstanbul'dan:

- Ya Rabbim! İstanbul'u bir daha bu gözlerimle görmeyeyim! diye bedduayla ayrılıyor ya!

Gerçekten de, bir daha geldiğinde, İstanbul'u gözleriyle görmüyor.

Neyse, amcamlar da yerleştiler evimize; beraber yaşamaya başladık yine. Çünkü onların çocukları yoktu, yalnızlardı, çocukları bizdik, biz vardık.

Babam amcamı 5-10 gün sonra atıyor at arabasına, götürüyor Cerrahpaşa Hastanesi'nin Göz Kliniği'ne…

Doktor da yaşlı, tecrübeli bir doktormuş. Muayene etmiş güzelce, tahliller falan…

Demiş ki:

- Sakın sağa sola boşuna para harcama! Bunun göz pınarları kurumuş, çaresi yok bunun…

Amcamın göz pınarları kurumuş… Zaten bakınca kolayca anlaşılıyordu; gözleri sanki çukurlaşmıştı.

Biz aramızda para topladık ve şimdiki oturduğumuz yerde, Yeşiltepe'nin merkezinde 4 odalı bir ev satın aldık.

Babamın kulağı delik…

Henüz daha yollar asfalt olmamış, önümüzde de bir kuru dere… Yağmur yağdığı zamanlar, sular böyle aşağı doğru akardı.

Babam duymuş ya!

Dedi:

- Şu evi alırsak, yarın öbür gün burası çarşı olur.

- Ya baba! Ne çarşısı? Görmüyor musun şu yolların halini? Nereye çarşı yapılıyor?

Babam, bizden daha ileri görüşlüymüş. Hakikaten, biz evi alır almaz Belediye bir daldı bozuk toprak yola, yolları bir düzeltti… Bir de asfalt… Diyebilirim ki, Zeytinburnu'nun en büyük asfaltı bizdedir. Yarım metre beton döküldü neredeyse, üzerine bir de zift… Yolda bir istimlâk yapıldı… Oldu mu bize cadde? Gerçi komşuların da girişimi ile Adliye'den düz gelen yola kavis verilmesi yüzünden bizim topraklarımız 50 metre kadar yola katıldı; ama olsun… Ne yapalım? Şükürler olsun, gene de epeyi yer kaldı bize.

Biz böyle güzel bir yer kurduk kendimize. Evimiz de var… Evimiz oldukça geniş…

Yeşiltepe'de üç arkadaş: Muammer Sertel, Arif Şentürk ve Behzat Mertol (1962)

[Soldan]: Arif Şentürk, Abbas Çayla, Behçet Gülmez, Necati Şimşek, Zeki Gülmez, Ramazan Gülmez, (?), Cevat Serbest, (?).

Yeşiltepe'nin üç kafadarı:
Kumanovalı Necati Şimşek, Kumanovalı Arif Şentürk ve Kalkandelenli Abbas Çayla…

Sonra, arka tarafımıza bir de ahır yaptı babam… Arabacılığa devam… Eee, 4 odalı güzel bir evimiz oldu.

Ben de Yeşiltepe'ye berber dükkânı açınca her şey daha iyi olmaya başladı.

Makedonya'dan gelen göçlerle şenlenen Yeşiltepe

1950'li yılların sonuna doğru, yavaş yavaş Zeytinburnu'na göçler de başladı. Yeşiltepe'ye göçler başladı. Bayağı göç oldu. Makedonya'daki arkadaşlarımın hemen hepsi yavaş yavaş geldi. Artık benim de delikanlılık zamanım.

Göçlerle beraber, bizim oraların müzisyenleri de gelmeye başladı. Kalabalıklaşınca nişanlarımız, düğünlerimiz de olmaya başladı. Ee müzisyenlerimiz de var…

Yeşiltepe'nin müzisyeni de, oyuncusu da, kabadayısı da: "Biz üç kafadar"

Düğünlerde bir "akordeon" ve bir "def" bize yetiyor. Kendimizce eğlenebiliyoruz. Meğerse Kumanova'daki çocukluk dönemimizde fazla bir şey öğrenmemişiz. Ben; çok fazla bir şey bilmiyormuşum şahsen. Büyüklerimizden oyunlarımızı, türkülerimizi öğrenmeye biraz biraz buralarda başladım: İbrahim Hoca oyununu, Pembe pembe oyununu, Payduşka'yı, Çaçaklar'ı, Timke'yi, Memedo'yu, Osmanpaşa'yı hep buralarda öğrendim.

Bu arada şunu da söylemem lazım:

Delikanlılık yıllarında benim çok sıkı olduğum iki arkadaşım daha vardı: Kumanovalı Necati Şimşek ve Kalkandelenli Abbas Çayla…

19-20 yaşlarında, üçümüz de aynı boydayız; uzun boylu, filinta gibi gençleriz. Bizi yalnızca akşamları uyku ayırıyor. Onun dışında bütün gün benim berber dükkânımda sohbetteyiz. Bir yere gideceksek beraber, bir düğüne gideceksek yine beraber… Düğün olursa, akşam dükkânı kapattıktan sonra yine beraber. Düğünler de daha çok evlerin içinde yapılıyor o yıllarda; odalarda oluyor. Gündüzleri ise, bilhassa Cumartesi, Pazar günleri dışarıda, avluda, sokakta oluyor.

Zaman geldi; bizim buralarda bayağı düğün işleri olmaya başladı. Biz de üç arkadaş şarkı, türkü ve oyun işini bayağı ilerlettik. Adeta biz olmazsak düğün olmuyor buralarda. Ben, ufak ufak şarkı, türkü okumaya başladım: Arnavutça, Türkçe, Makedonca şarkılar, türküler…

Düğün yapılacaksa biz yapıyoruz; oyun oynanacaksa biz oynuyoruz; türkü söylenecekse biz okuyoruz; adam dövülecekse de biz dövüyoruz… Biz olmayınca, düğün sahipleri soruyor:

- Nerede bunlar?

Arkadaşım Necati, biraz sabırsız… Mesela biz oynuyoruz, diyelim. Bizde âdettir; oynayan adamın önünde mendili alıp da kendisi oynamağa kalkarsa bu davranış oynayanlara bir hakarettir.

Ee! Böyle yapıldığı zaman da…

Biz oynuyoruz ortada; güzel de oynuyoruz… Herkes de bizi izliyor, alkışlıyor. Ama birisi geliyor, alıyor mendili… Böyle olunca da sopayı yiyor.

Veyahut alkollü gelmiş meclise, orada meclisin huzurunu bozuyor… Önce ikaz ediyorsun:

- Yapma arkadaş, yanlış oluyor! Bizde böyle bir şey olmaz! Bizim kültürümüzde böyle bir şey yok; hadi, ne olur! Falan…

Eğer:

- Size ne? Ne karışıyorsun? Gibi bir cevap gelirse, o adamı kapıyorsun ve o ortamdan uzaklaştırıyorsun. Olay bu… İşte böyle bir gençlik bizdeki o zamanlar…

Çocukluk arkadaşı Muhammet Sertel ile... (Askere gittiği gün çektirilen bir resim)

Üç kafadar askerde…

1960 yılının tam ihtilâl olduğu 27 Mayıs günü, benim o iki arkadaşım askere gitti.

Onlar benden bir yaş büyüklerdi; 26 Mayıs'ta yola çıktılar. 27 Mayıs'ta yolda yakalanıyorlar bunlar: Asker kaçağı… Yakalanınca da, doğru alaylarına… Ama o zamanki asker kaçaklarına ceza yok.

Onlar askere gidince ben burada yalnız kaldım… Onlardan biri Fuat Bey Tekstil fabrikasında çalışıyordu. Mensucat Santral Fabrikası'nda yani… Diğeri ise Akfil boyahanesinde boyacı idi.

Arkadaşlarım askere gittikten bir yıl kadar sonra, 1961'in Nisan ayının 10'unda da beni Askerlik Şubesi'ne çağırdılar. Gittim… O zamanlar, Askerlik Şubesi, şimdiki Belediye Başkanlığı binasının olduğu yerdeydi.

Dediler ki:

- Jandarma olacaksın!

Hazırlıklarımı yapmaya başladım ve 21 Nisan 1961 Salı günü ben de birliğime teslim olmak üzere yola çıktım.

Asker arkadaşı Halil Saraylı ile (21 Aralık 1962/Yozgat)

Asker oldum Jandarma…

Elimde yıkanmış toz şeker torbasından yapılma bir bez torba var; eşyalarım bu torbada… Haydarpaşa'dan çıktım yola, doğru Yozgat'a… Akşam bindim, 24 saatte Yozgat/Yerköy'e vardım.

Yerköy'e inince bir otele gittim. Trenden inenler doğru o otele gidiyorlar. Otelci atmış enlemesine yatakları; ver 2,5 lirayı, yat oraya! Biraz da param var ve param da anneme diktirdiğim kesede saklı. Keseyi de belime bağladım; hani, ne olur ne olmaz, soyulmayayım diye.

O gece güzelce uyumuşum... İşte askerliğin en güzel yanı bu… Kimse bakmıyor o yatakta bit var mı, pire var mı, kirli mi, pis mi, temiz mi?

Bir askerlik hatırası
(Yozgat/1962)

Yorgunsun ya! Yat gitsin.

Sabah oldu. Minibüs çığırtkanları:

- Yozgaaaat! Yozgaaaat! diye bağırıyor.

Bindik bir minibüse, doğru gittik Yozgat'a… Yozgat'ta daha iner inmez, zaten inzibatlar bekliyorlar.

Benden başka askerliğe gelenler de var. Onlara teslim olduk artık.

Bir duvara doğru dizdiler hepimizi, isimlerimizi yazdılar… Gideceğimiz bölüğü söylediler, sonra da iri yarı bir asker geldi bizi almaya. Bu arada sordu:

- Var mı, aranızda muhacir?

Dedim:

- Ben varım!

Geldi yanıma.

Dedi:

- Nerelisin?

Dedim:

- Kumanovalıyım!

- Ooo! dedi, sarıldı boynuma.

Eski askermiş, benden bir sene önce… O yıllarda jandarmalar 30 ay askerlik yapıyor; askerlik genel olarak 24 ay, ama jandarmalara 30 ay…

Yazıcılara dedi ki:

- Yaz bunu Birinci Bölük'e…

Beni hemen yazdılar I. Bölük'e ve aldı götürdü beni. Meğerse o asker, alayın en usta aşçısıymış. Kendisi gibi bir "muhacir" arıyormuş; biraz torpil geçecek, biraz da hemşehricilik yapacak… Memleket hasreti işte… Bir de pek fazla Türkçe bilmiyor; kendisi Kütahya'dan gelmiş Yozgat'a. Buna rağmen, bir "Arnavut" arkadaş arıyor kendine işte.

Neyse, beni götürdü; önce bir takım asker elbisesi aldı bana… Beni sanki oğlunu askere götürür gibi götürüyor. Oranın en kabadayı adamı… İri yarı bir pehlivan...

Ayrıca beni aldı götürdü hamama, bir güzel yıkandım ve o asker elbisesini bir giydim üstüme; geçtim aynanın karşısına… Kendimi tanıyamadım.

Başladım askerliğe… Ama bu arada mesleğimin "berber" olduğumu da

söyledim. Bu sefer beni hemen bölüğün Berberhanesi'ne seçtiler. Keşke söylemeseydim berber olduğumu.

"Çavuş-Onbaşı Bölüğü" komutanı Yüzbaşı Fazıl Bayraktar…

Neden mi? Çünkü gündüz bütün gün eğitim; akşam eğitimden sonra herkes kaçışıyor bir yerlere, sağa sola; ben ise gidiyorum Berberhane'ye tıraşa… İşim, akşam saat 9'da bitiyor. Sonra tekrar yat, sabah 5'te kalk ve yine doğru Berberhane'ye, bu kez sabah 8'e kadar… Berberhâne'den sonra yine içtimaya yani eğitime…

Bu arada top da oynuyorum. Bu sefer de beni hemen alayın Jandarmagücü futbol takımına seçtiler. Taraftarın tezahüratı bana yetiyor tek başına… Bütün alay –ki mesela 1000 asker varsa- hepsi birden:

- Hayde bre Arnavut! Diye bağırdı mı, o bana yetiyor.

Böyle böyle 45-50 gün kadar eğitim yaptıktan sonra; yanımızda Kurs Bölüğü: "Çavuş-Onbaşı Bölüğü" var... "Çavuş-Onbaşı Bölüğü"nün komutanı da Yüzbaşı Fazıl Bayraktar… Fazıl Yüzbaşı, Kastamonu'nun Araç ilçesinden. Sonradan General de olmuş; Paşa da olmuş: Fazıl Bayraktar Paşa. Fazıl Yüzbaşım, o zamanlar zıpkın gibi asker. Beni direkt kendi bölüğüne aldı: 6. Jandarma Er Kolu Alayı Kurs Bölüğü. Yozgat'ta, Çarşı'nın içinde… Artık, ben eğitime gitmiyorum… Alay giderdi eğitime. Ben ise alayda kalırdım. Eğitim yerine akşamları tıraşa giderdim. Bu arada yine top oynuyorum.

O arada, 1962'de, Adnan Menderes'in Yassıada Mahkemeleri sürüyor. Ve Çorum biraz siyasi olarak sıkıntılı; bizi koruma olarak Çorum'a gönderdiler.

Sabahınan esen seher yeli mi?

Yozgat'ta Alayımızın tam karşısında bir çay bahçesi vardı: "Şehir Çay Bahçesi"…

O bahçede gün boyu bir plak çalıyordu. İki yüzlü, arkalı önlü bir plak. Bir yüzünde:

Dersini almış da ediyor ezber
Sürmeli gözlerin sürmeyi neyler…

Çeviriyorlar, öbür yüzünde de Yozgat sürmelisi…

Sabahınan esen seher yeli mi
Benim gönlüm divane mi deli mi

Çalan da okuyan da Nida Tüfekçi. Yozgatlı Nida Tüfekçi…

Galiba Coşkun Plak firmasından çıkmış bir plaktı; ben bu türküyü hep dinlerdim. Plak kılıfından Nida Tüfekçi'nin resmini görmüştüm.

Yozgatlılar, Nida Tüfekçi'yi çok severdi. Ama ben oradayken, Yozgat'a hiç gelmedi, görmedim.

Bir husus daha var…

Bizim alayın konserleri yapılırdı. Bu konserlere Âşık Veysel geldi, Aliye

Akkılıç geldi, Turan Karabulut geldi, Emin Aldemir geldi; hatta tiyatrolar ve kumpanyalar geldi; ama Nida Tüfekçi gelmedi.

Yüzbaşı Fazıl Bayraktar

Kurs Bölüğü Ankara'ya gidince…

Neyse, bir süre sonra bizim "Kurs Bölüğü", Fazıl Bayraktar Yüzbaşım ile birlikte Ankara'ya gitti; ama ben kaldım Servis Bölüğü'nde… Servis Bölüğü'nde bu kez Astsubay Gazinosu'nun berberiyim. İstanbul'dan gelen askerler içinde çok sayıda arkadaşım da oldu. Ankara'dan, İzmir'den hep aynı tertibiz. Biz 30 ay boyunca orada kaldık ve hiç dağıtıma gitmedik. Normalde Jandarma 6 ay eğitim yapar, ondan sonra da dağıtıma gider; ama biz alayda kaldık. Kimi futbolcu olarak; kimi yazıcı olarak, kimi de benim gibi berber, vs. olarak…

Askerlik hatıralarımı hiç unutamam. O kadar güzel günlerim oldu ki.

Asker Ocağı'ndan sanatkâr manzaraları

Benim bir devre arkadaşım vardı. Türk sinemasının sayılı isimlerinden biri oldu: "Yavuz Özkan"… İdeolojik, sosyal olaylara temas eden filmler çevirirdi; hatta 1980'li yıllarda -yani ihtilâl sonrasında- bir ara Türkiye'den kaçtı gitti Almanya'ya, sonra da tekrar geldi. "Demiryolu" filmini çevirdi, "Maden" filmini çevirdi…

Yavuz Özkan benim devre arkadaşımdı, 30 ay beraber askerlik yaptık; askerde de benim yatak arkadaşımdı… Aslen Kütahyalıdır.

Askerde çok çeşitli tipler vardı... "Hayati" vardı mesela; benden biraz daha torpilliydi. Ben "muhacirim" ya, biraz geride kalıyorum onlara göre. Hayati, altın dişli bir delikanlıydı; Ankara'nın Abdallarından…

Hayati, kendini orada sevdiren arkadaşlarımızdan biriydi. Kısa boyluydu ama çok güzel topçuydu; "santraf" oynardı, "libero" oynardı. Ondan ne top geçer, ne de adam geçerdi. Hayati'nin müzisyenliği de vardı; ama çok zayıftı. İlişkileri ise çok güçlüydü… Bir balo olur, düğün olur; bir bakarız Hayati sahnede… Hiç de sevimli bir sesi yoktu; ama okutuyorlardı işte. Gazinoda saz çalan arkadaşlarımız da vardı, orkestramız da vardı.

Askerlik günleri… (Yozgat/1963)

Hayati ile bir anımı anlatayım…

Bizim yatak odamız ile gazino çok yakındı. Hayati'yi her akşam dinliyoruz sahneden. Kibar kibar anons ediyor türküyü:

- İyi akşamlar saygıdeğer komutanlar ve hanımefendiler! Programa başlamadan önce, okuyacağım türküyü sunuyorum:

"Ceviz oynamağa geldim odana…"

Türkü, o zamanlar çok meşhur: Nezahat Bayram okurdu, Saniye Can okurdu, Muzaffer Akgün okurdu… Kayseri, Bünyan türküsü…

Bir de Selahattin Tunç vardı; bando takımından. Bando takımının tempomajörü idi. Selahattin Onbaşı'nın çok güzel sesi vardı. Ona daha çok Yılmaz Şen bağlamayla eşlik ederdi. O da Zeytinburnulu… Onlar okurlar, ben de kenardan dinlerdim. Cesaret edip de okuma teklifinde bulunmadım. Biraz da, muhacirliğin verdiği bir eziklik galiba. Bana: "Hadi lan ordan!" falan derlerse çok üzülürüm, diye.

Tabi zamanla bitlendik[7]; ustalaştık orada. Bir de arkamda kale gibi bir pehlivan arkadaşım var, bana kol-kanat geren: Nazmi Şenyüz… Nazmi, aslen Kütahyalı idi; Kütahya'daki Pehlivan Lokantası'nın da sahibiydi.

Selahattin'den dinlediğim bir türkü vardı. Hiç unutmam. Yılmaz Şen çalar, Selahattin okurdu **[Bkz. NOTA NO: 01]**:

Benim ahım zalımlara kalmasın
Anam babam saçlarını yolmasın
Sevip sevip beni koyun mezara
Bu vatanım düşmanlara kalmasın, diye...

Bu türkü Kore Savaşı dolayısıyla plaklara okunmuştu… Halkı çok etkilemişti, iyi de sattı. Gerçi biz askerlik yaparken, Kore Savaşları geçeli 7-8 sene olmuştu; ama hâlâ sıcaklığı vardı ve halk üzerindeki etkisi de devam ediyordu. Kaldı ki biz Askeri Gazino'dan bahsediyoruz.

O zamanlar, Abdullah Bayşu'nun çok besteleri vardı. Osman Bayşu'nun babası:

Uçun kuşlar uçun kuşlar
Bizim bağlar viran kalsın…

Bilmem ne diye… Çok meşhurdu o zamanlar…

Ahmet Sezgin, Nuri Sesigüzel, Selahattin Erorhan, Yıldıray Çınar da okurdu.

Yavuz Özkan…

Bu sanatkâr arkadaşlarımız içinde en renklisi Yavuz Özkan'dı. Ama askerde çok problem bir adamdı. Hoş, gerçi hâlâ problem ya!

Her akşam gelirdi yanıma:

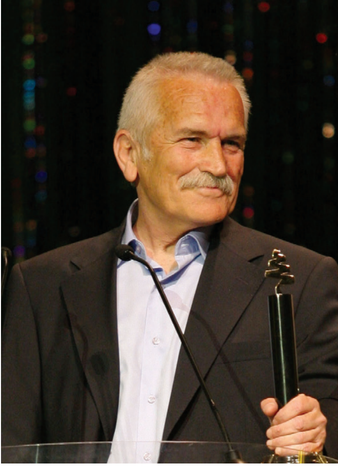
- Arnavut n'olur 1 lira ver…

- Ya defol git işine!

Sonunda, verirdim de…

Ertesi akşam gene gelir ve parayı alınca Yozgat sokaklarına kaçardı. Çok yakışıklıydı, kızlar ona bayılıyordu.

7 *Bitlenmek [Argo]:* Palazlanmak, canlanmak, cesaretlenmek, ustalaşmak.

Yavuz Özkan

Yavuz'la tanışmam şöyle oldu:

Yavuz 4. Bölükte idi. Ben de 1. Bölük'te… İlk gittiğimiz günlerde Bölükler arası bir maç yapılmıştı, 4. Bölük ile 1. Bölük arasında. Yavuz santrafor oynuyor, giymiş 9 numara formayı; ben de 5 numarayım.

Top, Yavuz'a gittikçe ben basıyorum tekmeyi… Basıyorum dizimi… Hırlaşıyoruz karşılıklı… Biraz da çirkeflik yapıyor. Biz orada bayağı bir hırlaştık. Komutan çağırdı bizi ve Alayın top sahasının yanındaki Abdullah Deresi'ne, Abdullah Bahçesi'ne yolladı, ceza verdi bize:

- Marş marş!… Yat-kalk! Yat-kalk!

Biz terlemişiz zaten, bir taraftan da sıcak hava… Derede, yat-kalk, yat-kalk! Tabi birbirimize küfürler de ediyoruz, kızgın lâflar da ediyoruz.

- Ulan geberteceğim seni! Öldüreceğim seni!

Neyse ceza bitti! Dediler:

- Tekrar gelin, oynayın!

Baktım, o kaçtı gitti sağ açığa; benim karşımdan kaçtı gitti…

Bu olaydan sonra onunla dost olduk…

Akşam çarşıya kaçar, gece geç vakit gelirdi. Bazı lâkayıt hareketler, askerliğe yakışmayan davranışlar… Arkadaş hatırına bana eziyet ederdi yani…

Sonra ben bir kızdım buna ve "Onbaşı" olmaya karar verdim. Onbaşı olursam bunun hakkından gelirim diye düşündüm. Gerçekten de o kızgınlıkla gittim, katıldım kurslara ve "Onbaşı" oldum…

Bölük Onbaşısı olunca, artık bölük benden soruluyor. Ama Yavuz gene aynı Yavuz… Mesela geliyor gece geç saatte, sabaha karşı saat 3'te… Ayık gelse tamam ama sarhoş.

Ya da şaka yapıyor aklı sıra; eski, büyük kapıdan geliyor ve kapıya bir tekme savuruyor, bizler de fırlıyoruz yataklardan:

- Allah! Ne oldu?

O zamanlar Yunanlılarla bir dalaşmamız var; Kıbrıs olayları dolayısıyla; "İhtiram mangası" var, hazır kıta bekliyor… Ve onunla ilgili bir olay oldu zannediyoruz, yataklardan fırlıyoruz… Ardından onu görünce tabi, küfrün bini bir para… Galiz küfürler havada uçuşuyor.

- Sen adam değilsin!

- Sen Müslüman evlâdı değilsin! Gâvur bile değilsin… Nesin sen?

Bir de Çavuş Ali Şahin vardı; Sivaslı... O da Servis Bölüğü'nde bizimle yatıyor. Dişleriyle Aziz Basmacı'ya benzerdi… Ona da küfürler ediyor.

Neyse! Yatağa uzanır; yarım saat sonra nefretî makamından bir şarkı… Gece olmuş saat 3.00-3.30. Acemi askerler de var, uyuyorlar…

- Yavuz sus!

Susturamazsın.

Bu kez yarım saat sonra şiir faslı başlar…

Yakın bir ahbaptan uzunca bir mektup aldım,
Benden sitayişle bahsetmiş,
Artık onu sevmiyorum demiş.

Ben ise esen sabah yeli gibiyim,
Unutamazsın nokta noktam unutamazsın.
Kan değil tüküremezsin
Ruj değil silemezsin
Dişi dudaklarına dişlerimle yazdığım dört heceli ismimi unutamazsın…
Nokta noktam…

Rıza Polat Akkoyunlu'nun bir şiiri bu… Bu şiirler, Yavuz'un hep kafasında.

- Oğlum sus! Oğlum sus! Yeter!

Saat 4.00'e doğru, bayılır gider.

Eee şimdi ben Onbaşıyım!

Sabah saat 8 oldu mu?:

- Bölük kalk! Bölük kalk!

Herkes kalkıyor, Yavuz uyumaya devam ediyor.

- Kalk ulan!

- Ne olur Arnavut! Yatayım biraz...

- Kalk!

- Ne olur yatayım!

Tabi kıyamıyorsun, çünkü devre arkadaşım…

Ben de koğuşun kapısını kapatıyorum, çıkıp gidiyorum. Yatıyor öğlen 12'ye, 1'e kadar. Kimse de arayıp sormuyor. Ama adam büyük problem…

Bir haber gelir:

- Yavuz disiplinde!

Giderim yanına, kızar söylenirim; ama ihtiyaçlarını da alırım… Onun bana verdiği cevap ne?

- Sana ne ulan! Olur…

Böyle bir insandı işte Yavuz. 3-4 yıldır görüşmüyoruz. Taksim-Sıraselviler'de, İlkyardım Hastanesi'nin karşısında bir yazıhanesi vardı, ofisi vardı; ama kapattı galiba. Maalesef görüşmüyoruz.

İzin

9 aylık askerim… Dedim ki bir izine gideyim. İzin kâğıdımı aldım, geldim terminale… Otobüsler o zamanlar Sirkeci'de indiriyor… Ama saat geç oldu; tren seferleri de bitti! O zamanlar, gece geç vakitlerde sadece tramvaylar çalışıyordu; bindim tramvaya, geldim Yedikule'ye… Yedikule'den fırtına gibi geçtim ve Zeytinburnu'na doğru yürümeye başladım. Bayağı da bir yol vardı Yeşiltepe'ye…

Neyse geldim eve, kapının önüne. Beni kimseler görmedi. Ee tabii, bizim ailede ilk defa askere ben gitmişim. Bir de geleceğimi kimseye söylemedim.

Doğru Nebi amcamın, Ayşe yengemin evine gittim. Pencereleri alçaktı. Bahçeden geçtim, girdim içeri ve vurdum cama:

- Tak tak tak!

Biz Ayşe yengemizi çok severdik. Belki de annemizden daha fazla severdik;

Surların beri yanında...

çünkü o yetimdi, çocuğu da yoktu, bizi o büyütmüştü. Allah rahmet eylesin!

Neyse camı vurdum. Dedi:

- Kim o?

Dedim:

- Benimmmm!

- Arifff!

- Ooooo! Hayda bakalım!

Evde bir bayram bir bayram, hem de nasıl bayram.

Neyse, güzel kıyafetlerim var evde… Askerde de biz, bu işlerde uyanık devreyiz. Bizim tertipler, askerlik botlarını ayakkabıcı arkadaşlara söktürür, sivri burunlu, yumurta topuklu ayakkabılar yaptırırdı…

Bu arada, bizim senemizde de, askerlere "haki" renkli elbiseler gelmişti; parlak asker elbisesi. Daha önceleri çuval gibi elbiseler vardı, onları giymiştim. Anlayacağınız gösterişli bir elbise… Elbiseyle, bir de tabanca vermişlerdi; onu da almıştım yanıma. Jandarmayız yav! Yanımda mermi de vardı, doğrusu ben sevmezdim silahı fazla… Hayatta, silaha karşı hiç ilgim olmadı.

O zaman bir aylık izin kullandım. İznim bitti ve tekrar döndüm Yozgat'a…

İzin dönüşü

Alayımızın karşısındaki Şehir Çay Bahçesi'nde gün boyu yine rahmetli Nida Tüfekçi'nin türküleri çalıyor.

Asker yolu beklerim
Günü güne eklerim
Sen git yârim tâlime (de)
Ben burayı beklerim

Ama artık 30 ay geçmek bilmiyor… Hatta sinema açıldı sinemaya da gidiyoruz, yine günler bitmiyor.

Bu arada, ben futbol antrenmanlarına artık çıkmıyorum. Çünkü yeni nesil çocuklar gelmeğe başladılar, hepsi sporcu çocuklar, hepsi de antrenmanlı, zıpkın gibi… Hem talime gidiyorlar, hem de idmana geliyorlar. Ve biz gevşek bir takım olduk; alayda "amca" olduk yani. Bizim üst devremiz de var… Ama benim berberliğim devam ediyor.

Berberlik yaptığımdan dolayı, ben askerlik boyunca hiç evden para istemedim. Çünkü tıraş ediyorum ya! Kaç para kazandım o gün? Diyelim ki 5 lira… 2,5 lirası Alay'ın, 2,5 lirası benim cepte.

Bölük Komutanı soruyor:

- Kaç para kazandın oğlum?

- 5 lira Komutanım!

- Ver 2,5'unu…

- Haydi, sen de kolonya alırsın, sabun alırsın… Böyle güzellikleri vardı… Harçlık da çıkıyordu, bahşiş de çıkıyordu.

Ben 30 ay boyunca Yozgat'ta kaldım. Yozgat'ın bütün güzelliklerini tattım; Çamlık'ının tadına doya doya vardım.

Ben Yozgat'ı çok sevdim, Yozgatlıları çok sevdim… Çamlık'taki çamların hepsini iyi bilirim… Sanki sayacakmışım gibi gelir.

Gerçi askerlikten sonra Yozgat/Merkez'e gitmek hiç kısmet olmadı. Kazalarına gittim de, içine gidemedim: Şefaatli'ye gittim, Sarıkaya'ya gittim, Boğazlıyan'a gittim, Yerköy'e gittim ama Yozgat'a gidemedim. Konser dolayısıyla gittim tabi kazalarına da.

Ama kısmet olursa gideceğim. Özel gideceğim ve Alaya da gireceğim.

Diyeceğim ki:

- Ben şu bölükte, şu karyolada, şu sırada, şu yollarda askerlik yaptım. Henüz yerinde durduğunu biliyorum.

Bir de, Servis Bölüğü'ne geçtikten sonra, artık rahatım… Çok geniş pencereleri vardı; tarihî bir bina, eski bir bina…

Ben o pencerenin her tarafını çiçeklerle donatmıştım. Mutfaktan teneke alıyor, içine toprakları dolduruyor, çiçek ekiyordum.

Bir sarmaşık vardı… Tesadüf etti ve pencereye böyle bir sardı. Karyolam da pencerenin dibinde… Çiçekleri akşamları suluyorum, camı da açıyorum; mis gibi çiçek kokusu.

Bir gün komutan geçiyormuş. Demiş:

- Kim yaptı bunu? Nedir bu ya?

Arkadaşlarım bana "Arnavut" diyorlardı…

- Komutanım! Arnavut'un çiçekleri, o yaptı…

- Bravo! Helâl olsun! demiş.

Askeriz; ama artık, ismimiz asker oldu… Pijamayla yatıyoruz mesela, gündüzleri asker elbisesi giymiyorum; onun yerine berbere verilen kadifeden bir takım elbise vardı onun giyiyorum. Ayakkabılarım zaten yapılmış Zeytinburnu'nda…

İşte, böyle, güzel askerlik anılarım oldu. Arkadaşlarımla çok güzel şeyler paylaştık; güzel günler geçirdik.

Askerlik dönüşü Berber Zeki'nin sürprizi

30 aylık askerlik serüveni tamamlandıktan sonra, teskeremi alıp Zeytinburnu'na döndüm… Tarih: 27 Kasım 1963.

Döndüğümde bir hayalim vardı. Bir süre dinlenip, ondan sonra kendime bir iş arayacaktım; ama kısmet olmadı. Askerden döndüğüm gün yine bir berber dükkânı açtım Yeşiltepe'de… Ve yine dinlenme imkânı bulamadan çalışma hayatına başladım.

Askere gideceğim zaman da öyle olmuştu. Bir Pazar günü dükkânı satmış, Salı günü de askere gitmiştim. Yani, herkes askere gitmeden önce dinlenirken, bende dinlenme olmamıştı. Bari askerden geldiğimde biraz dinlenebilseydim; ama yine kısmet olmadı.

Nasıl mı oldu? Şöyle:

Evimizin tam karşısında, bir berber dükkânı vardı: "Berber Zeki"… Mahalleye çıkmış, dolaşıyorum, beni gördü dükkâna çağırdı.

- Ooo! Hoş geldin! Nasılsın, iyi misin?

- İyiyim Zeki Abi.

- Geçmiş olsun! Teskereyi aldın değil mi?

- Sağol Zeki Abi, aldım.

- O halde gel dükkânı sana satayım, dedi.

Dedim:

- Daha bugün geldim, şöyle 3-5 gün bir dinleneyim…

Dedi:

- Gel! Boş ver gezmeyi! Hemen başla! Ben, Belçika'ya gideceğim! Gel sana satayım hemen başla!

-Yapma ya!

Üç aşağı beş yukarı, biz 300 liraya anlaştık, aldım dükkânı… Bir koltuk, bir ayna, bir de lavabo var… Hemen geçtim koltuğun başına. Bir süre öyle çalıştım.

Derken, evimizin cephesi güzel ve genişti. Gecekondu döneminde olduğu için bazı imkânlar daha fazlaydı. Bir de her ay dükkânın 300 lira kirası vardı.

Babam dedi ki:

- Oğlum gel buraya bir dükkân yapalım… Hem kendi yerimize geçelim hem de kiradan kurtulalım...

Neyse biz karar verdik yapmaya. Babam ile beraber birkaç priket, birkaç kiremit, kum, falan derken, tak diye yaptık dükkânı buraya. Ben de hemen

Askerlik sonrası… 1964

Berber Arif, elinde makası ile… Solunda kardeşi Sabri, Sabri'nin kucağında da oğlu Ercan… Ercan'ın kolundan tutan da berber çırağı Bayram (Dilsiz Bayram) [Yeşiltepe/1971].

geçtim kendi yerime ve kiradan kurtuldum.

Askerden önce, müşterilerimin çoğu mahallenin gençleriydi. Mahalleden esnaflar ve komşular da gelirdi ama daha ziyade gençler gelirdi. Askerden döndükten sonra da yine gençler gelmeye başladılar…

Zeytinburnu'ndan üç sene ayrı kalınca…

Başladım berberliğe… Başladım ama ben gidince, Zeytinburnu'nun gidişatı da değişmiş… Bilhassa bizim oralardan Zeytinburnu'na göçler olmuş. Bu kez o hemşehriler başladılar benim dükkânıma tıraşa gelmeğe… Bütün gün dükkânda tıraş ediyorum, sohbetler ediyoruz. Eskiden, bayağı toplanırdık onlarla, akşamları sinemaya, şuraya, buraya da giderdik.

Böyle böyle, beni buralarda iyice tanıdılar. Sesimi de biliyorlar; ayrıca bir de futbol takımları kurulmuş, berberlikten arta kalan zamanlarda futbol oynuyorum…

Bu arada, benden önce askere giden iki arkadaşım da askerden dönmüşler. Ben, 30 ay askerlik yaptığım için, benden sonra gidip de ben gelmeden dönen arkadaşlarım var. Benim iki canciğer arkadaşımla, askerden dönünce yine buluştuk; bizim sac ayağı kuruldu yine. Düğünlere davetler de başladı. Bizler de, sırf eğlence olsun diye gidiyoruz düğünlere.

Sonra, dükkâna bir kalfa aldım, artık daha kolay kaytarıyorum dükkândan. Kalfalara bırakıyorum dükkânı.

Zaten bir süre sonra futbolu bıraktım, yerine hakemlik yapmaya başladım. Daha önce ufak tefek hakemliklerim oluyordu ama bu işe daha çok zaman ayırmaya başladım.

Futbolcu Arif

Futbola ilgim aslında çok küçük yaşlarda başlamıştı. Taa Kumanova'da… Türkiye'ye gelince devam etti. Amatör takımlarda oynardım eskiden. Aksaray/Langaspor'a transfer olunca lisansımı da oradan aldım. Amatör bir takımdı Langaspor. Oradan daha başka takımlara… Pek çok amatör takımda oynadım.

Mesela Merterspor'da oynadım, Güvenspor'da oynadım; hatta Güvenspor'un kurucularından birisi oldum. Güvenspor'u, askere gideceğim zamanlarda kurmuştuk… Kısa sürede de bayağı bir seyircimiz olmuştu.

Sonra, askerde de oynadım; güzel maçlar yaptık. Dedim ya bir ara Jandarmagücü'ne seçilmiştim.

Daha askerdeyken kopmaya başlamıştım oyunculuktan. 1965-1966 yıllarında da tamamen bıraktım.

Berber Arif'in futbol hakemliği

Eskiden Zeytinburnu'nda çok iddialı maç yapılırdı. Korkunç iddialı maçlar olur, burada kıyâmet kopardı. Benim futbola olan ilgimi ve sevgimi

arkadaşlarım biliyorlar; ama güvenecek hakem bulamıyorlardı. Hakeme çok ihtiyaç oluyordu anlayacağınız. İşte bir süre sonra, beni hakem olarak da maçlara çağırmağa başladılar. Bir-iki maçı yönettikten sonra, daha çok hakemlik yapmaya başladım. 1965'te artık iyice hakemliğe merak sardım.

Mesela beni götürüyorlardı hem de iddialı maçlara… Bazen de tanımadığım insanlardan teklif gelirdi, nasılsa duymuşlar bir yerlerden.

- İllâ da Arif yönetsin!

- Berber Arif'i götürelim!

O zaman "Arif Şentürk" yok, "Berber Arif" var.

Mesela Kanarya'da çok iddialı maçlar olurdu, giderdim. Kâğıthane'de maçlar olurdu giderdim. Oraları hep yabancı… Ben kimseleri tanımıyorum. Maçları yönetir gelirdim, bir olay da olmazdı.

Hakemliği o kadar seviyordum ki, tamamen hobi olarak oradan oraya koşturup duruyordum. Karakterim de biraz dikti, kimseye paça vermezdim; o açıdan güvenirlerdi bana. Sonra, babamın oğlu bile olsa haksızlığa toleransım olmazdı. Haksız ise haksız; faul ise faul… İllâ da birine pas geçeyim de, bizim takımdır da, arkadaşımdır da… Olmaz öyle bir şey… Hiç kimseyi özellikle gözetmezdim; kimseye torpil yapmazdım. Arkadaşlarım da bunu iyi bilirlerdi ve bana çok güvenirlerdi.

Bir ara, gittim, resmi hakemliğe müracaat ettim. O zamanlar, hakemlerin yönetim merkezi Dolmabahçe'deydi. Deniz tarafındaki kalenin tribün altında bir yerdeydi.

Gittim, dedim ki:

- Ben semtimde sevilen ve takdir edilen bir hakemim; amatörce hakemlik yapıyorum ve ben bu işe gönül verdim. İstedim ki bu işi resmi olarak yapayım. Eğer mümkünse…

O zamanlar yaşım da müsait… 24 yaşındayım.

Dediler ki:

- Hakem olman için 5 sefer milli olman lâzım… Veyahut lise diploması gerekli.

Eee ben Kumanova'da, ortaokul diploması almıştım; lise diplomam yok… Milliliğim de yok… Yani, yattı benim hakemlik işi. Resmi bir hakem olamadım. Çok büyük hayal kırıklığı yaşadım, içime dert oldu. Çünkü hakemlik içimde bir ukdeydi, ama olmadı.

Olmadı da ben bir şey olmalıydım; çünkü kabıma sığamıyordum o sıralar…

Resmen hakem olamadım, ama arkadaşlarım yine de beni maçlara çağırmaya devam ettiler. Hatta şöhretim o kadar yayıldı ki "Şöhretler Kupası" maçlarına falan da çağırmaya başladılar. Bu maçlar oldukça iddialı maçlardı. Kıran kırana geçerdi. Seyirciler çok fanatik olurdu; bir hata oldu mu kimsenin gözünün yaşına bakmazlardı.

Kızkardeşi Resmiye ve Dayıoğlu
İsmet Lagumciç.

Bu da sana son olsun Arif!

Bir gün Bakırköy, Zuhuratbaba'da bir maç var: Küçükçekmece Şöhretleri ile Bakırköy'ün Yücelspor'u… Orta hakem de benim.

Maçın 30. dakikasında bir top geldi ve sağ bek altı pas içinde topu elle kesti. Altı pas içinde elle kesme cezalı bir hareket ve penaltı verilmesi lâzım. Ben de verdim penaltıyı.

Zuhuratbaba, açık bir stattır. Seyirciler, saha çizgilerinin yanlarına dizilirler… Bu sefer penaltı atılacak diye, kale arkasına doluştular. Penaltıyı Küçükçekmecespor atacak. Bir futbolcu topu dikti penaltı noktasında bekliyor. Yüzlerce adam kale arkasında; golü bekliyorlar. Ben de o arada, çizgi görünsün diye seyircileri iteliyorum, çizgiyi kapatmalarını engellemeye çalışıyorum.

Diğer taraftan, Yücelspor'un santraforu tek başına santrada bekliyor; ama kendi sahasında. Küçükçekmece'nin kalecisi kalesinde… Ve geriye kalan bütün topçular 18 çizgisinin içinde…

Küçükçekmece'nin oyuncusu penaltıyı kullandı… Topa bir vurdu, gol olmadı… Yücelspor'un kalecisi topu tuttu ve hemen bir degaj yaptı; top hooop santraforda... Santrafor da bir atakla rakip takımın sahasına geçti ve kaleciyle karşı karşıya kalıp golü attı. Degajdan sonra topu alan oyuncu kendi sahasında idi; yani, 18'in berisinde. Topu aldı, gitti ve golü attı.

Ama; o golü atınca, kıyamet koptu. Küçükçekmecespor'un sol açığı Aliş vardı; bir de Refik… Benim hemşerimdi Refik, 6 numara oynar, iyi topçuydu. Ali, Refik'in yeğeniymiş; bana geldi, bir yumruk salladı… Ben de eğildim ve ona bir tane çaktım. Ben çakınca yere kapaklandı, yüzünü de kapattı. Bende bez ayakkabılar vardı, bir tane de suratına patlatınca tam uzandı. İşte ondan sonra kıyamet koptu.

Ben diyeyim 500 kişi, siz deyin 700 kişi… Tartaklıyorlar beni… Bayağı tartaklıyorlar. Her kafadan bir ses çıkıyor, herkes bir şey söylüyor.

Diyorlar ki:

- Sen penaltıyı niye verdin?

- O golü niye saydın?

- Ali'ye niye yumruk attın?

Gibi böyle yüzlerce soru, yüzlerce suçlama, yüzlerce küfür…

O arada beni kurtardılar, bir minibüse bindirdiler.

Minibüsün ön tarafında oturdum… Bir baktım ki ön torpidoda hayatımda gördüğüm en büyük tornavida duruyor… Sanki dirseğim kadar… Tabi şuurumu kaybetmişim; biraz da budalalık var… O tornavidayı aldım ve minibüsten indim gerisin geri. Benim elimde o tornavidayı görenlerin halini görmeliydiniz. İnsanoğlunu orada gördüm sanki koyun sürüsü gibi… Kurt nasıl koyun sürüsüne saldırır ve koyun sürüsü de böyle hırrr diye dağılırlarsa, aynen öyle… Hangi tarafa gitsem millet nasıl da kaçışıyor bana yakalanmamak için. O tarafa gidiyorum öyle, bu taraf gidiyorum yine öyle… Ama kimseyi yakalayamıyorum; kaçıyorlar. Bir yakalasam katliam yapacağım o an; o kadar şuurum bozulmuş…

Neyse, arkadaşlarım bana arkadan sarılıp sakinleştirmeye çalıştılar ve beni oradan uzaklaştırmak için apar topar bir taksiye bindirdiler… Taksi de beni Bakırköy tren istasyonunun civarında indirdi.

1975 / Yeşiltepe

1978 / Yeşiltepe

Taksiden zar-zor indim… İner inmez de bir tretuvara oturdum; çünkü yediğim tekmelerden ayaklarım çalışmıyor, ayaklarım bitmiş. Tekrar bir taksiye binip eve zor geldim.

Pantolonumu bir açtım, ayaklarımda yüzlerce tekme izi var; her tarafı mor… Farkında olmadan yüzlerce tekme yemişim.

Evde rahmetli babam beni bir gördü… Hemen komşumuz Kasap Recep Ağa vardı -o da hemşerimiz, Trakyalı-, ona bir koyun kestirmiş, koyunun sıcak derisini de almış gelmiş.

O sıcak deriyi benim vücuduma bir sardı, deri vakum gibi yapıştı. Hani insanın bazen böyle bir yerinde bir çıban çıkar da, o çıban zonk zonk zonklar ya, aynen öyle! Vücudum ağrıdan "zonk", "zonk", "zonk" atıyor… Deriyi sarar sarmaz da, deri, tam üç saat boyunca vücudumda zonkladı… Üç saat sonra vücudumdan bir boşaldı; âdeta kendiliğinden ayrıldı, açıldı. Deriyi kaldırdım baktım, hiçbir morluk kalmamış. Ne morluk var, ne de ağrı…

Ondan sonra dedim ki:

- Bu da sana son olsun Arif!

Hakemlik de böyle bitti.

Boksa da merak sardım…

Askere gitmeden öndeki günler, Yeşiltepe'de berberlik yapıyorum. Bir abimiz vardı, milli boksör Halit Ergönül. Halit Abi tıraşa bizim dükkâna gelirdi. Karagümrük'teki Vefa Stadı'nın içinde de boks çalışması yapardı. Bir gün beni de götürdü oraya. Öylece ben de boksa merak sardım. Bir süre de boks yaptım.

Askerde, Alaylararası boks müsabakaları yapıldı. O müsabakaların birine ben de katıldım. Ankara'dan, Aydın'dan, Antakya'dan yarışmaya gelmişlerdi. Maçlarda rakiplerimi yenip birkaç alayın içinde finale kaldım.

Finalde de rakibim Kemal Kılıçoğlu… Kemal, Konyalı millî bir boksör. Onunla finalde bir maç yaptık; yaptık ama beni resmen paçavraya çevirdi. O milli boksör… Belki 20-30 defa milli olmuş; beni böyle döve döve âdeta kum torbasına çevirdi.

- Bir daha bu eldivenleri giymem! diye o gün de yemin ettim ve boksu da bıraktım.

Annem bana kız bakıyor

Sene 1964-65… Annem bana Bayrampaşa'da kız bakıyor… Gitmiş bir kız beğenmiş, ama ben görmedim. Alacağım kızı ancak düğün haftası görebildim. O da gelinlik, nişan, düğün ihtiyaçlarını almaya gittikleri vakit. Gizli gizli gittim peşlerinden de öyle gördüm çocuklarımın anasını… 1965'in Ağustos ayında da evlendim.

Bu evliliğimden büyük kızım İnci ile oğlum Ercan dünyaya geldi; Allah bu iki evladı bana verdi.

Üsküp'e kuru kahve, Türkiye'ye kuru çay

Evlendikten sonra da berberliğe devam ettim. İşlerim iyiydi. Kendimce, dükkânda bazı yenilikler de yapıyordum; çünkü atıl kalsın istemiyordum. Biliyordum ki semtimizin eski usul çalışan berberleri, başlangıçta nasıl kurdularsa dükkânlarını öyle götürüyorlardı ve hiç de gözle görülür değişiklikler yapmıyorlardı dükkânlarında. Hâlbuki ben öyle değildim, her zaman dikkat çekici yenilik yapmak taraftarıydım.

Buna rağmen yine de yerimde duramıyordum. Farklı bir şeyler yapmak zorundaydım. Çünkü berberlik, atın kuyruğu gibi; insanı ne uzatıyor ne de kısaltıyordu. Ama cepte devamlı para oluyordu; çünkü tıraş işi nakit işti. İş bir ev, bir arsa, bir daire almaya gelince, işte onları alamıyordun.

O zamanlar, yurtdışına çıkış da serbestti; hatta bir ara istenildiği zaman da gidilebiliyordu. Sonradan yurt dışına gidiş senede dörde indi.

Yurt dışına gidiş serbest olunca, ben de otobüslerle yurtdışına çıkmaya başladım. Üsküp'e gidiyordum. İşleri aksatmamak için de dükkâna iki tane kalfa almıştım.

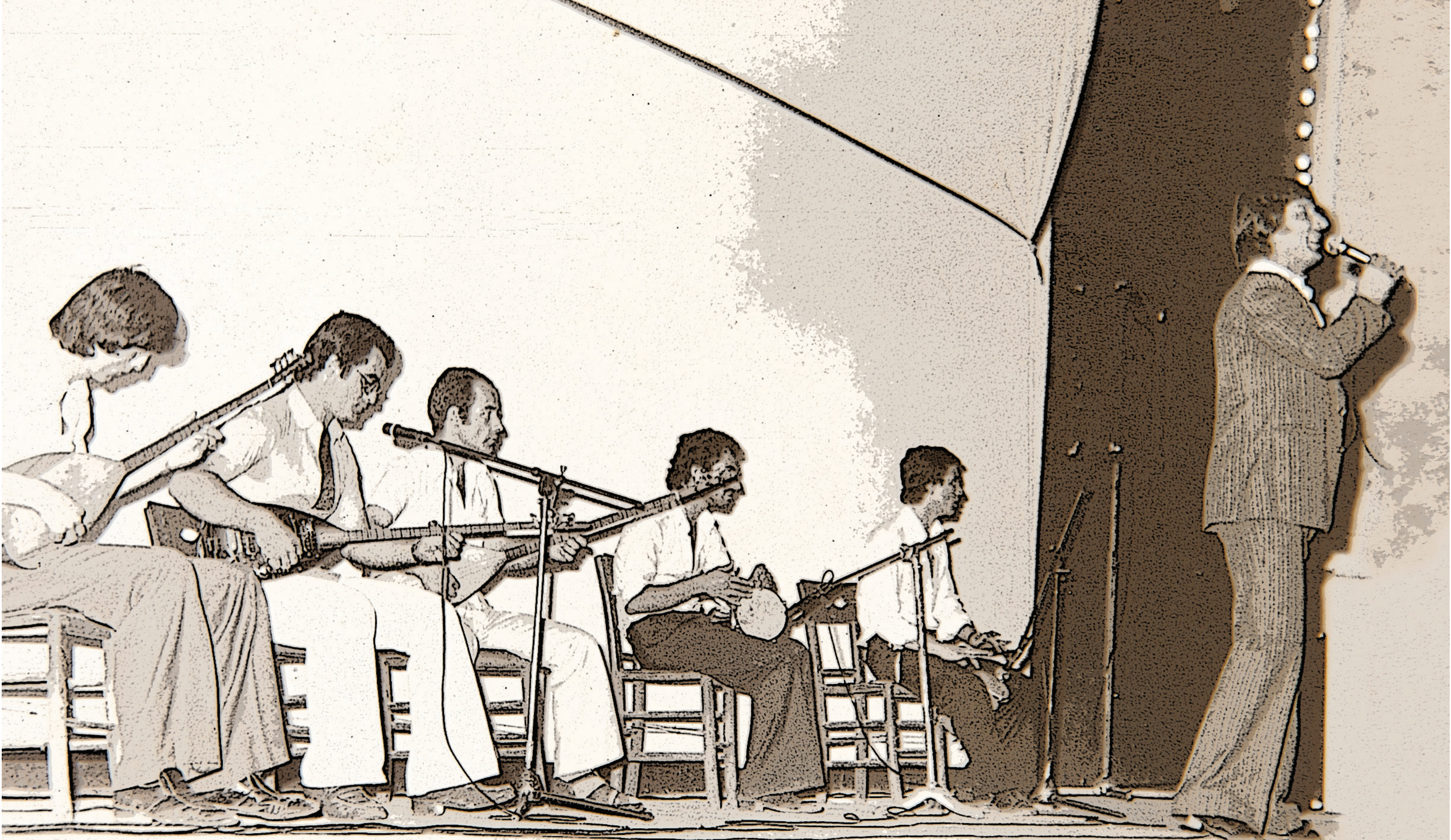
Üsküp'e giderken 40-50 kilo kuru kahve götürüyordum, Türk kahvesi… Gelirken de 15-20 kilo çay getiriyordum.

Kahveyi İstanbul'da 25 liraya alıyor, Üsküp'te 50 liraya satıyordum. Sonra, oradan getirdiğim çayı da bir miktar kârla satıyor; böylece, hem götürdüğümden hem de getirdiğimden çifte para kazanıyordum. Yani bir çeşit bavul ticareti yapıyordum.

[Soldan]: Fikriye Şentürk (Annesi), Arif Şentürk, Hurişah Şentürk (Eşi), Resmiye Şentürk (Kız kardeşi).
[Önde]: Ayşe Şentürk (Ayşe yenge/Nebi amcasının hanımı) ve kardeşi Fikret Şentürk (Bisiklet biniyor).

SANAT YOLUNDA ADIM ADIM...

Profesyonel müzik hayatının ilk sahnesi [1976]

KUMANOVA HALKININ SANAT GELENEĞİ VE ANNE-BABAMIN HALK SANATKÂRLIĞI…

Sanata olan ilgi ve sevgimin kaynağını, ailemden aldığım genler kadar Kumanova'nın kültür-sanat hayatının bana kazandırdığı değerlere de borçluyum.

İlk aklıma gelenler de, Kumanova'nın düğünleri, dernekleri, kır eğlenceleri, ev içi sohbetleri ve her gün kulaklarıma çalınan gündelik şarkıları, türküleri.

Annemin de, babamın da sanata yatkınlığı vardı. Ailemizin başka büyüklerinde de bu alanda gözle görünür bir yatkınlık vardı.

Mesela çocukluğumda, Kumanova düğünlerinde babamın oyununu hayran hayran seyretmekten çok büyük zevk alırdım. Hususi olarak, babamı seyretmek için düğünlere giderdim. Onun oyunundaki ustalık herkes tarafından da takdir edilirdi. Çok ustaca oynardı oraların oyununu. Ama Murat amcamın oyunu, babamın oyunundan da güzel gelirdi bana.

Kumanova düğünlerinden, bir delikanlının etkilenmemesi ve oyuna kalkmaması pek akla gelmezdi. Bizim oranın insanı gerçekten çok güzel oynardı.

Doğrusu ben de oyun oynamayı pek severim; hatta fena da oynamam. Demek ki; oyun sevgisinde o düğünlerin etkisi oldu. E oynama yeteneği olunca, müzik yeteneği de olmaz mı?

Annemin sesi çok güzeldi; babam da güzel türküler söylerdi. İlk öğrendiğim türkülerden birini de rahmetli babamdan işitmiştim:

Aliş'imin kaşları kâre (aman)
Sen açtın sineme yâre
Bulamadım derdime çare (aman)
Görmedim hiç (ah) civan Aliş'imi Tunaboyu'nda

Ve

Dayler dayler viran dayler
Yüzüm güler kalbim ayler
Yüreğimden kanlar damlar
Bir olaydı bir olaydı
Ne olur benim olaydı

Bu türküler, Türkiye'de de çok iyi biliniyor ve çok seviliyor zaten.

Anacığımın sesi de çok güzeldi. Evde, düğünlerde, kadınlar arasında şarkı türkü okurdu. Ancak annem, türkülerden ziyade Türk Sanat Müziği şarkıları söylemeyi severdi; çok da güzel söylerdi.

Hatırladığım şarkılardan biri de, merhum Sadettin Kaynak'ın: "Batan gün kana benziyor" şarkısı… Çok güzel okurdu o şarkıyı. O yıllarda bizde radyo yok, elektrik yok; kim bilir nereden öğrenmiş? Şehirde ise tek tük gramofon var sadece… Herhalde gramofon plaklarından öğrenmiş.

Anacığım mesela bana birkaç tane türkü de verdi. Ondan öğrendiğim bazı türküler Türkiye'de hiç duyulmamış türkülermiş. Mesela: "Potinimin tabani" türküsünü ondan öğrendim[8].

Potinimın tabani
Yabanidir yabani
Ya alırım ablani
Ya vururum babani

Potin bağım çözüldü
Bağla sevdiğim bağla
Ben askere gidiyom
Ağla sevdiğim ağla

Aç kızım şemsiyeni
Doğsun güneşlik sana
Küçücüksün be yavrum
Olmaz gelinlık sana

8 Bu türkünün bir çeşitlemesi için şu kaynağa bakınız: Prof. Dr. Hamdi Hasan, ***Makedonya Türklerince Söylenen Türküler***, 2008, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, s. 262.

Süleyman Şenel

İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'ndan Süleyman Şenel, bu türküyü 1986 yılında notaya aldı benim sesimden[9] ve birkaç kez de profesyonel sanatçılar tarafından seslendirildi. Ben de kasetlerimin birinde okudum **[Bkz. NOTA NO: 02].**

Annemin bana söylediği türkülerden biri de "Turnam" türküsüdür… Onu da kim bilir nerelerden öğrenmiş annem **[Bkz. NOTA NO: 03]**…

Şöyle:

Turnanım kanatlari
İbrişimdir ibrişim
Al yanak öper iken
Kırıldı altın dişim
Turnam turnam
Sen nerelisin turnam
Ben buralarda durmam…

Tek kıtası kaldı aklımda… Biraz düşünsem diğer kıtaları da hatırıma gelir[10].

Mahmut Amca

7-8 yaşlarında hatırladığım bir "Mahmut Amca" vardı Kumanova'da. Bir akrabalığımız yoktu herhalde ve onu bir konser salonunda dinlediğimi hatırlıyorum. Konser dediğim de, bildiğimiz bir tiyatro salonunda öyle herkesin birer birer şarkı/türkü okuduğu bir konser.

Ailemizde öyle profesyonel müzisyenlik yapan birisi yoktu… Saz çalan birisi de yoktu…

Müzik Öğretmenimiz Kemânî Cemuş Bey

Kumanova'da iken, okulumuzda bir müzik öğretmenimiz vardı: "Cemuş Bey"… Dersi keman ile yapar, bize de keman dersi verirdi. Sesi çok iyi değildi ama müzik adına pek çok şeyi öğretti bize.

Ben, öğretmenimizin öğrettiği parçaları bir kere dinleyince hemen kavrardım. Bazen de arkadaşlarımız bildiği parçaları sınıfta okur, bize öğretirdi.

Bir gün Cemuş Öğretmenimiz, bir kız arkadaşımıza da türkü okuttu ve ben hemen ezberledim. Öğrendiğim ilk Türkçe, Anadolu parçasıymış:

Lamba da şişesiz yanmaz mı
Cicim bana yâr bulunmaz mı…

O kız arkadaşımdan bir de:

Süt içtim dilim yandı (amanın amanın)
Döküldü kilim yandı (ben sana kurbanım)

Türküsünü öğrendim…

Bu türküler oraya nasıl gitmiş acaba? Yine o dönemin gramofon plaklarından

9 Bkz. Arif Şentürk: Yemen [Kaset/H.E.544/ Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti]; "Yemen Yemen şanlı Yemen", İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Genel Müdürlüğü, Türkülerimiz Söylenir Üç Kıtada, 4 CD, İstanbul, 1998. Bu türkünün, Sabri Gencer'in sesinden TRT İzmir Radyosu sanatçılarından Nihat Kaya tarafından derlenmiş bir çeşitlemesi; TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Nota Repertuvarı'nda, 3287 numara ile kayıtlıdır.

10 Bu türkünün, Türkiye'de bilinen çeşitlemeleri de vardır. Ancak, Bandırma doğumlu Achilleas Poulos adlı Rum müzisyenin, Parsekian plak şirketi için doldurduğu 532 numaralı plâğın, Makedonya çevresinde yayılma ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır [Kıymetli öğrencim/meslektaşım Eray Cömert'in, Yunanistan'dan plağını temin ederek bize dinlettiği Achilleas Poulos'un okuduğu türkünün notası için bkz: **NOTA NO: 04**]. Muhtemelen mübadele yıllarında Bandırma'dan Amerika'ya göçen ve orada vefat eden Achilleas Poulos'ın doldurduğu söz konusu plak; tahminen 1930'lu yılların başında yayınlanmıştır ve genel hatlarıyla söylemek gerekirse; Arif Şentürk'ün annesinden öğrendiği türkü ile Achilleas Poulos'un seslendirdiği türkü arasında hem güfte hem de ezgi yapısı bakımından benzerlikler ve farklılıklar vardır. Fikriye Şentürk; türküyü bu plaktan öğrenmiş ve türkü zaman içinde bellek yanılması ile değişmiş olabilir. Konu aydınlanana kadar, bu iki parça, birbirinin çeşitlemesi olarak değerlendirmelidir [S. Şenel].

herhâlde... Kadriye Latifova'nın plaklarını da biliyorum; Fahri Kayahan da çok sevilirdi mesela.

Makedonca şarkılar/türküler

Delikanlılığa yeni yeni adım attığım 12-13 yaşlarında, oranın güzel Türkçe türküleri yanında, Makedonca şarkılar/türküler de öğrenmeye başlamıştım. Çok güzel eserlerdi ve onları da çok severdim. Bunlardan bazıları da, rahmetli Hayri Demirovski'nin besteleriydi. Ardı ardına çok güzel besteleri yayınlanan Hayri Demirovski'nin herkes tarafından sevilen ve dilden dile dolaşan belki 30-40 tane hit olmuş bestesi vardı. Belki de oranın en meşhur parçaları hep Hayri Bey'in besteleri idi. O kadar çoktu ki...

Hayri Bey'in çocukluğumda öğrendiğim ilk bestesi de "*Mariçelli*" idi… Sokaklarda bağıra bağıra okurdum çocukluğumda; çok güzel bir şarkıydı…

En meşhur bestelerinden birisi de: "*Bitola moj roden kraj*" şarkısıdır. "*Bitola benim doğduğum şehir…*" Yani, doğduğu Manastır'ı methediyor.

Bir de: "Mariçele liçnodevoyçe [Mariçe! Güzel kız!]" diye bir bestesi vardı… Ve "Tugina pusto davosdaane" [Gurbet de viran kalsın]…

Hayri Demirovski'nin Makedon müziğine, Makedon kültürüne çok katkısı oldu. Ben onun hayranlarından biriydim. Makedonya'dan da tanışırdık; ama onu yıllar sonra İzmir Fuarı'na gittiğim günlerde İzmir'de gördüm. Maalesef rahatsızdı.

Çok müsterihim ki Makedonya Kültür Bakanlığı, vefatından 2-3 yıl önce, ona Makedonya'nın son 60 yılının en büyük bestekârı ödülünü verdi. Ve 22 Ekim 2009'da da vefat etti. Allah rahmet eylesin.

Mateçköylü Yakup Amca

Kumanova'nın renkli müzisyen şahsiyetlerinden biri de "Yakup Amca" idi. Mateçköylü, güngörmüş bir adamdı. Çok güzel ve çok güçlü bir sesi vardı; şarkı-türkü söylerdi, bazen düğünlere onu dinlemeye giderdik.

Yakup Amca'nın öyle şiddetli, öyle güçlü bir sesi vardı ki… Mesela bir nara attı mı, duvarda asılı gaz lambası "püfff" diye sönerdi. Öyle bir diyaframı vardı.

Yakup Amca, biraz da hovarda bir adamdı. "Hovarda"; Türkiye'de zamparalık yapana falan deniyor… Kumanova'da öyle değil! Kadınların peşine düşen, içki içen, arkadaşları ile başıboş gezen, düğünlere falan gidip etrafı kolaçan edenlere "hovarda" denirdi. İşte Yakup Amca biraz öyle bir adamdı.

Yakup Amca'ya da yıllar sonra, İzmir Fuarı'nda tesadüf ettim. O da Hayri Demirovski gibi son günlerini yaşıyordu, astım hastası olmuştu…

O diyaframlı, koç gibi adam konuşamıyordu ve bedeni çok zayıf düşmüştü. Çok çok üzüldüm. O da İzmir'de rahmetli oldu.

Demek ki bu topraklar, insanı çürütüyor.

Hayri Demirovski

Sabri Gencer

Sabri Gencer de, Kumanova'dan… Sesi güzel bir kardeşimizdi. Aynı yaştaydık. Ondan birçok Arnavutça türkü öğrendim ben. Çok terbiyeli, güzel sesli bir insandı.

Sabri'nin Arnavutça türküleri çoktu. Onun sesini çok sever ve beğenirdim. Kumanova'da, ona şarkı/türkü okutuyorlardı. Yani okumaya benden önce başladı. Babası "Himo Abi" de, güzel türkü okurdu; onun da sesi çok güzeldi… Bir o kadar da nekre bir adamdı babası; bir çeşit komedyendi. Anlattıklarına göre, sohbetlerde, milleti güldürür, kırar geçirirmiş.

Sabri Gencer, İstanbul'da bayağı bir süre yaşadıktan sonra İzmir'e, Buca'ya taşındı ve orada Belediye Zabıtası oldu. 5-6 yıl kadar önce de rahatsızlandı ve bizi erkenden terk etti, gitti. Ona da Allah rahmet eylesin[11].

Şarkıcılık/Türkücülük hayalim bile değildi…

Kumanova yıllarında bir çalgı çalmayı hiç düşünmedim. Ailemizde de çalan yoktu. Ama asker hayatımda çalgı çalmayı istedim ve hatta denedim; ama maalesef başarılı olamadım. Denedim dediğim de, gerçekten bir saz aldım kendime, ancak tek başıma bir türlü öğrenemedim. Şöyle ustaca çalıp da bana saz çalmayı öğretecek birisi olmadı orada. Bir parça, "Şakir" diye, Bursalı bir Çavuş arkadaşım vardı ve o biraz püf noktalarını gösterdi, o kadar… Yani bu iş bir kabiliyet meselesi… Olmadı. Saz çalmayı öğrenemedim. Ama Şakir Çavuş'tan bir türkü öğrendim ki hâlâ aklımdadır **[Bkz. NOTA NO: 05]:**

Bağa girdim üzüme
Diken battı gözüme…
Diken seni keserim
Yâr göründü gözüme

Saz çalamadım; ama günün birinde şarkıcı/türkücü olmak gibi bir şey de yoktu aklımda. Bunu hayal bile edemezdim. Bunu hayal etmediğim gibi 30 ay süren askerlik hayatımda bir kez bile müzisyen arkadaşlarıma özenip onlarla birlikte bir şarkı, türkü okumadım. O arkadaşlarım da benim müziğe olan merakımı öğrenemediler.

Buna karşılık öğretmenlerim; daha okul yıllarında benim sesimi fark edip de derslerde şarkı, türkü okumamı isterlerdi. Hatta eş-dost ve mahalle arkadaşlarım da şarkı, türkü okuduğumu bilirlerdi. Bilirlerdi; ama benim sesim bana öyle fevkaladeliği olan bir ses gibi de gelmezdi. Dahası bana herkesin sesi güzel gelirdi. Dolayısıyla, günün birinde şarkıcı/türkücü olmak gibi bir şey hiç aklıma gelmedi.

Sanatçı olmak yerine, futbol kalecisi olmayı çok isterdim mesela. O yıllarda güzel top oynardım… Evimizde annem yere yatak serdiğinde, yatak üzerinde bir sağa bir sola, bir sola bir sağa atlar, kalecilik yapardım aklım sıra.

Kosova radyosunu dinlerken…

Yaşım 14-15 olduğunda ufak ufak içimde kıpırdanmalar olmaya başladı. O da İsmet Veyseli sayesinde oldu.

11 Sabri Gencer; TRT Türk Halk Müziği Repertuvarı'na Üsküp, Priştine ve Kumanova çevresinde yaygın pek çok türküyü kazandıran bir kaynak kişidir. Bilhassa İzmir'de yaşadığı yıllarda; İzmir Radyosu sanatçılarından Nihat Kaya, kendisinden pek çok türkü derlemiş ve notaya alarak TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvarı'na kazandırmıştır.
Nihat Kaya tarafından, Sabri Gencer'den derlenen türküler şunlardır [S. Şenel]:

- "Aman Huriye'm Sen Misin [Üsküp]", TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvar No: 3277, *Kaynak Kişi:* Sabri Gencer; *Derleyen ve Notaya Alan:* Nihat Kaya.
- "Belgrat Yolu Uzun Urgan [Üsküp]", TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvar No: 3278, *Kaynak Kişi:* Sabri Gencer; *Derleyen ve Notaya Alan:* Nihat Kaya.
- "Ben Bir Sabah Erken Kalktım [Üsküp]", TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvar No: 3279, *Kaynak Kişi:* Sabri Gencer; *Derleyen ve Notaya Alan:* Nihat Kaya.
- "Bugün Benim Efkarım Var [Üsküp]", TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvar No: 3281, *Kaynak Kişi:* Sabri Gencer; *Derleyen ve Notaya Alan:* Nihat Kaya.
- "Bugün Benim Efkarım Var (Eminem) [Üsküp]", TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvar No: 3280, *Kaynak Kişi:* Sabri Gencer; Derleyen ve Notaya Alan: Nihat Kaya.
- "Elma Attım Denize [Üsküp]", TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvar No: 3282, *Kaynak Kişi:* Sabri Gencer; *Derleyen ve Notaya Alan:* Nihat Kaya.
- "Fındık Serdim Harmana [Üsküp]", TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvar No: 3283, *Kaynak Kişi:* Sabri Gencer; *Derleyen ve Notaya Alan:* Nihat Kaya.
- "İndim Yarin Bahçesine [Priştine]", TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvar No: 3284, *Kaynak Kişi:* Sabri Gencer; *Derleyen ve Notaya Alan:* Nihat Kaya.
- "Kalk Muradiye Gidelim Bize [Üsküp]", TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvar No: 3285, *Kaynak Kişi:* Sabri Gencer; *Derleyen ve Notaya Alan:* Nihat Kaya.
- "Mendilimin Ucu Pembe [Üsküp/Kumanova]", TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvar No: 3286, *Kaynak Kişi:* Sabri Gencer; *Derleyen ve Notaya Alan:* Nihat Kaya.
- "Ne Mahzun Durursun [Üsküp]", TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvar No: 2664, *Kaynak Kişi:* Sabri Gencer; *Derleyen:* TRT İzmir Radyosu Müdürlüğü; *Notaya Alan:* Nihat Kaya.
- "Potinimin Tabanı [Üsküp]", TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvar No: 3287, *Kaynak Kişi:* Sabri Gencer; *Derleyen ve Notaya Alan:* Nihat Kaya.

İsmet Veyseli, bizim Kumanovalı bir sanatçımızdı. Çok güzel bir sesi vardı. Her pazar ve salı günleri saat 08.00 ile 08.15 arasında, onun sesinden türküler dinlerdik Kosova radyosundan… Kosova, bizim komşumuz olur. Radyo yayınları da Priştine'den yapılırdı. O yıllarda bizde radyo yoktu!

İsmet Veyseli şarkılarını, türkülerini Arnavutça okurdu. O zamanın meşhur sanatçılarından Necmiye Pagaruşa ve Kâmili Vogel de türküler okurdu. Bir de Ramo Süleymanoğlu… Oradaki adıyla: "Ramo Süleymanovski"… O da Türkçe türküler, şarkılar okurdu.

İşte onları dinlerken:

- Keşke ben de sesimi bir gün radyodan böyle duyurabilsem! Demeye başladım kendi kendime.

Kumanovalı Sanatçılar

Türkiye'ye, Kumanova'dan ve genel olarak Makedonya'dan çok sanatçı geldi. Türkiye sahnelerinde çok Makedonyalı sanatçı var...

Benden başka, türkücülük yapan Fuat Erenoğlu var; İmran Salkan kardeşimiz var, Ramazan Güney var…

Amatör müzisyenlik yılları

Benim amatörce de olsa müzikle ilgilenmem Zeytinburnu yıllarında oldu. En çok da 1950'li yılların sonlarına doğru, bizim gibi Balkanlardan göçüp de Zeytinburnu'na yerleşen muhacirlerle birlikte ortaya çıkmaya başladı.

Çünkü o göçlerle birlikte, bizim oraların müzisyenleri de geldi ve nüfus kalabalıklaştıkça bizim nişanlarımız, düğünlerimiz daha bir coşkulu olmaya başladı.

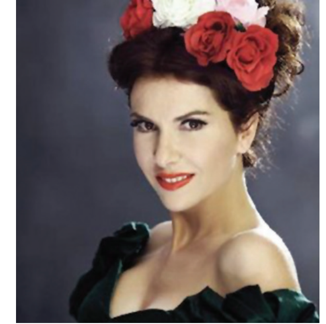
Oysa Zeytinburnu'na ilk geldiğimiz günlerde, daha çok kendi odalarımızda bahçelerimizde eğleniyorduk… Düğünlerimizi, nişanlarımızı da yine oralarda kendi eğlence yöntemlerimizle yapıyorduk. Mesela o yıllarda bir akordeon, bir def, eğlencelerimize yetiyordu.

Oysa göçlerle beraber müzisyenler de gelince, Kumanova'da çocukluk günlerimde öğrendiklerimin ne kadar yetersiz olduğunu fark ettim. Bu kez, büyüklerimizin oyunlarını daha bir dikkatli izlemeye, müzisyenlerin çalıp okuduğu şarkıları, türküleri daha bir dikkatli dinleyip öğrenmeye başladım. "İbrahim Hoca", "Pembe pembe", "Payduşka", "Çaçaklar", hep buralarda öğrendiğim oyunlar oldu.

Bir zaman geldi, büyüklerimizden öğrendiğimiz oyunları arkadaşlarım Kumanovalı Necati Şimşek ve Kalkandelenli Abbas Çayla ile birlikte bizler de oynamaya başladık. Düğün müzisyenliği gerektiğinde o işi de yine bizler üstlendirdik. O zaman da ben solist olurdum, onlar da "çalgıcılık yaparlardı. Ben Arnavutça, Türkçe, Makedonca şarkılar, türküler okurdum. Bizim buralarda, biz olmazsak âdeta düğün olmazdı. Düğün yapılacaksa biz yapıyorduk, oyun oynanacaksa biz oynuyorduk; türkü söylenecekse de yine biz söylüyorduk.

Fuat Erenoğlu

İmran Salkan

Nida Tüfekçi

Neriman Altındağ Tüfekçi

1 Saniye Can
2 Muzaffer Akgün
3 Kemal Koldaş
4 Nezahat Bayram
5 Şahin Gültekin
6 Ali Can
7 Nurettin Çamlıdağ
8 Selahattin Erorhan

Bu arada, benim esas okulum, "radyo" idi. Evimizde gün boyu radyo çalardı ve orada çalan şarkıları, türküleri âdeta ezberlerdim. Bu şekilde kalburüstü sanatçıların isimlerini, okuduğu eserlerini de iyice öğrenmiştim.

Nitekim adını radyolardan işittiğim sanatçıların bazılarını Yozgat'ta, "Alay konserlerinde" dinleme imkânı buldum. Yüzlerini gördüm. Mesela Âşık Veysel'i, Aliye Akkılıç'ı, Turan Karabulut'u, Emin Aldemir'i hep o konserlerde dinledim.

Kulaklarım başka sanatçıların okuduğu, Radyo yayınlarından ve plaklardan dinlediğim türkülerle doldu. Bu yolla da pek çok türkü öğrendim: Nezahat Bayram'ı, Saniye Can'ı, Muzaffer Akgün'ü, Nida Tüfekçi'yi, Neriman Altındağ Tüfekçi'yi, Bayram Aracı'yı, Abdullah Bayşu'yu, Ahmet Sezgin'i, Nuri Sesigüzel'i, Selahattin Erorhan'ı, Yıldıray Çınar'ı, Rıdvan Cor'u, Zekeriya Bozdağ'ı, Malatyalı Fahri Kayahan'ı, Salih Uygun'u, Nihat Mercanlı'yı, Ramazan Şenses'i, Nimet Balkan'ı, Talip Özkan'ı, Kemal Koldaş'ı, Şahin Gültekin'i, Seha Okuş'u, Mustafa Geceyatmaz'ı, Ali Can'ı, Nurettin Çamlıdağ'ı, Niyazi Yılmaz'ı hep o yıllarda tanıdım.

Amatörce de olsa müzisyenlik işlerinden askerlik dolayısıyla 3-4 yıl uzak kaldıktan sonra, askerlik dönüşü yine kendimce birkaç yıl daha devam ettirdim.

Yeşilköy Halkevi'nde üç yıl

Bir zaman sonra, müzisyenlik işini kendi kendime yapamayacağımı anlayınca, 1971-73 yıllarında, Yeşilköy Halkevi'nin halk müziği ve koro çalışmalarına devam ettim. Soyadını hatırlayamayacağım, Necmi Bey bizi çalıştırıyordu.

Eğer daha önce böyle bir fırsat bulabilseydim, daha önce eğitim almayı isterdim. Ama o yıllarda Zeytinburnu kırsal bir yer sayılırdı, fakir bölgesi idi, yokluk vardı; gecekondu hayatı yoğundu.

Yeşilköy'de güzel şeyler öğrendim. Arkadaşlarımın çoğu zengin aile çocuklarıydı; eğitimli, kültürlü çocuklardı. Liseyi bitirmiş, üniversiteye giden çocuklardı. Beni ve geldiğim çevreyi yadırgamadılar, dahası bağırlarına bastılar. Belediye başkanının çocuğu da vardı arkadaşlarımız arasında. Dostluk, kardeşlik ve samimi bir ortam vardı. Onun için, Yeşilköy Halkevi'nde geçirdiğim günler, benim hayatımın da adeta bir dönüm noktası oldu.

Bir de Yeşilköy Halkevi'nin 1973 yılında yaptığı bir mezuniyet konserini hatırlıyorum, Harbiye'deki Lütfü Kırdar Kapalı Spor Salonu'nda. Belki de müzik hayatının içine, esas olarak bu konserden sonra girmiş oldum.

O konserde, halk oyunları gösterileri yapılmış ve koro ile bir konser verilmişti ve Necmi Hocam, bana "Karanfilli" türküsünü okutmuştu. Bu türkü, bir Rumeli türküsü değildir, bir Orta Anadolu türküsüdür. Türküyü Şakir Öner Günhan meşhur etmişti; Hocam da benim ağzıma, okuyuşuma uygun olacağını düşünmüştü.

TRT'de Türk Halk Müziği Amatör Ses Yarışması…

Sene 1974… Bir gün dükkânda oturuyorum. TRT Radyosu'ndan bir anons duydum: "Türk Halk Müziği Amatör Ses Yarışması"…

İstanbul'dan yarışmaya katılacak adaylar; kayıtlarını TRT İstanbul Radyosu'nun Harbiye'deki binasında yaptıracaklarmış… Günde 3-4 defa anons etmeye başladılar. Daha önce böyle bir anons duymamıştım, gittim kaydoldum. Kayıt numaram da: 223.

Yine bir gün dükkâna bir sarı zarf geldi, o devlet dairesine ait sarı zarflarından bir zarf… Diyor ki falanca tarihte -bir Çarşamba günü- dinleme var. Mektup, ses yarışmasına katılım çağrısı yani… Yaklaşık 3 ay sonra…

O gün gelince de, kimseye haber vermeden çektim gittim Harbiye'ye.

Çıktım gittim ama ben orada okuyacağım türküleri öyle bir seçmiştim ki, kendi yöremden hiç türkü hazırlamamıştım. Adı üzerinde, bu yarışma: "Amatör Ses Yarışması" idi. "Yöre Yarışması" değildi ki; ben ne bileyim. Öyle olmayacağını bilseydim, ona göre hazırlanır; Rumeli türküleri hazırlar, öyle giderdim.

Herkes girdi sıraya… Ben de girdim ve beklemeye başladım. Neyse sıra bana geldi, girdim içeri. Dinleme de Mesut Cemil Stüdyosu'nun arkasındaki C Stüdyosunda yapılıyor.

İçeri bir girdim: Kenan Şavklı, Metin Eryürek ve Binali Selman okumak isteyenlere eşlik etmek üzere, saz grubu olarak oturuyorlar. Başka da kimse görünmüyor içeride ve stüdyo karanlık… Tonmaister odası da karanlık… Demek ki ışığı mahsus söndürmüşler.

Hazırladığım dört tane türkü vardı: "Eklemedir koca konak ekleme", "Kerez çiçek açayi", "Sevda olmasaydı" ve "Vardar ovası"…

Türküyü okuyorum:

Eklemedir koca konak ekleme (aman aman)
Nazlı da yârim yine yine geldi aklıma…

Daha türkünün yarısında, tak diye yelekli bir adam girdi içeri. Elleri yelek cebinde…

- Oğlum!

- Buyur hocam?

- Sen nerelisin?

Dedim:

- Ben Rumeliliyim.

- A be oğlum! Sen niçin okuyorsun Anadolu türkülerini? Biz boğazımıza kadar doluyuz. Madem Rumelilisin, o zaman niye Rumeli türküleri okumuyorsun?

O zaman bu söz aklıma bir çivi gibi çakıldı. Hiçbir zaman da aklımdan çıkmadı. Bunu duyunca:

- Hocam bir tane okuyayım! Dedim ve başladım okumaya.

Bulut gelir seher ile
Çiçek açar bahar ile…

Ben bunu okuyunca, bana kimseye yapılmayan bir tolerans yaptılar ve beni dışarı çıkarttılar. Çıkarken de:

- Hadi, dışarı çık! Biraz gez de aklını toparla, ondan sonra yine gel! Dediler.

Dışarı çıktım ve radyo binasından Taksim'e, Gezi Parkı'na doğru dolaştım, dolaştım, dolaştım, dolaştım… Dolaştım ama aklıma pek bir şey gelmiyor.

Neyse gerisin geri döndüm. Biraz da onların yardımıyla: "Daracık sokakları duman bürüdü", "Debreli Hasan", "Bulut gelir seher ile" ve "Vardar Ovası" türküsünü okudum, çıktım.

- Haydi sen git! Biz sana haber veririz! Dediler.

Oradan ayrıldım.

TRT İstanbul Radyosu
C Stüdyosu'nda ilk bant kaydı

Radyo binasından ayrıldım; ama dinlemeyi kazanacağıma dair hiçbir umudum yok. Neler yaşadığımı, ne olduğunu anlamaya ve hatırlamaya çalışıyorum. Türkiye'deki bu tür şeyleri bilemiyorum ki…

Gerçi bana bir tolerans gösterdiklerini fark etmiştim ama bir anlam veremiyordum. Heyecanla sonucun açıklanmasını beklemeye başladım…

Aksaray'da bir arkadaşımın dükkânı vardı, oraya takılıyorum. Bu arada ufak tefek ticaret de yapıyorum, onun için sık sık yurtdışına gidiyorum.

Bir gün baktım postacı yine bir zarf ile geldi. Yine bir Çarşamba günü, benim bant yapmaya beklendiğim yazıyor: 13 Haziran 1975, Çarşamba günü.

Ooooo! Bu kez aldı beni bir heyecan… O Çarşamba günü de geldi çattı.

İstanbul Radyosu binasına sabah erkenden gittim… Saat 11'e randevu vermişlerdi, yine dinlemenin yapıldığı C Stüdyosu'nda bant kaydı yapılacaktı. O gün, stüdyodan içeri girdim; baktım solistlik yapacak benden başka kimse yoktu; demek bana özel randevu vermişlerdi.

Sınavı kazandığımdan ayrıca ailemden kimsenin haberi yoktu. Zaten babama anlatsam da anlamazdı. Annem bu işin kompetanıydı ama ben yine de haber vermemiştim.

Neyse, girdim C Stüdyosu'na… Yine dört tane türkü seçtim, 15 dakikalık bant için. Yine: "Bulut gelir seher ile", "Debreli Hasan", "Daracık sokakları duman bürüdü" ve "Vardar Ovası" türkülerini okudum.

Bana, stüdyoda rahmetli Binali Selman mey çaldı; sonra Metin Eryürek, Kenan Şavklı, Mustafa Günaydın, Ömer Akpınar ve Ali İhsan Yılmaz…

Ben bandı doldurdum ve çıktım gittim.

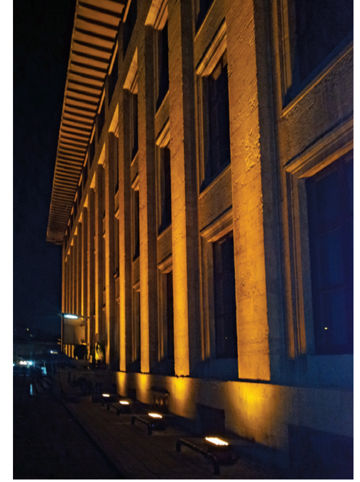
Radyo'daki o ilk bant gününü hatırlamak bana hâlâ korkunç bir heyecan ve ürperti verir. Bir de dolduracağım bant denetimden geçer mi geçmez mi korkusunu yaşamak var ki o da başka bir hikâye… O duygular, kolay kolay anlatılmaz, yaşamak lazım.

Nida Tüfekçi'nin anonsu:
"İsmi Arif Şentürk!
Kumanova kasabasından; kendisi berberlik yapar!"

İstanbul Radyosu'nda ilk bandımı yaptıktan sonra, bir yandan heyecanla sonucu bekliyor, diğer yandan işime-gücüme devam ediyorum… Böyle böyle 20 gün kadar geçti.

Bir gün Unkapanı taraflarında geziyorum. Küçükmustafapaşa'da bir asker arkadaşım vardı, ona biraz uğradım; oradan çıktıktan sonra da Unkapanı Köprüsü'ne kadar yürüdüm. Sonra da köprüyü geçince bir dolmuşa bindim. Dolmuş; Taksim-Aksaray arası çalışıyor.

Dolmuşta, şoför koltuğunun yanı başındaki koltuk boştu, bindim. Dolmuşta

TRT İstanbul Radyosu

da radyo çalıyor.

Bu arada şoföre şöyle bir baktım; Mukaddes teyzemin kızı Ramize'nin kocası Yusuf...

- Aa Yusuf merhaba! Nasılsın, iyi misin?

- İyiyim Arif Abi! Sen nasılsın? Falan…

Bu arada radyoda bir melodi çalıyor; "Bulut gelir seher ile" türküsünün aranağmesi ama ben hatırlamaya çalışıyorum.

- Bu nerenin müziğiydi, hangi türkünün aranağmesiydi?

Derken, birden dondum kaldım: "Bulut geeeeliiiiiiiiiir seher iiileeeeee"…

- Aaa! Ben okuyorum Yusuf! dedim sessizce.

- Evet Abi! Senin adını anons ettiler! dedi.

Meğerse o sırada Nida Tüfekçi Hocamın sunduğu radyo programı yayınlanıyormuş. Radyo'da. Saat, öğlen ya 3 ya da 4 civarı… Önce beni anons etmiş, beni anlatmış:

> "Yugoslavya'nın Kumanova kasabasından, ismi Arif Şentürk, kendisi berberlik yapar, okuyacağı türkü:
>
> *Bulut gelir seher ile*
> *Çiçek açar bahar ile*
> *Herkes sarılmış yârine*
> *Yağma yağmur esme be deli rüzîgâr yârim yoldadır".*

Diye böyle türküyü anons etmiş.

Ben dondum kaldım o an… Okuduğum türkü, ilk defa yayınlanıyor. Ne diyeceğimi de bilemedim. Arkada yolcular var ve ben onlara da diyemiyorum ki:

- Yaaa, ben bu okuyanım! diye…

Düşünebiliyor musunuz böyle bir heyecanı… İkinci kıta da okundu, bu arada biz de Aksaray'a geldik.

Benim annem de, benim gibi radyokolikti… Anacığım o esnada radyoyu dinliyormuş: "Yugoslavya, Kumanova kasabasından Arif Şentürk" deyince, teypte hazır kaset varmış; basmış "Rec" tuşuna, kaydetmiş. Benim akıllı annem radyodan türküyü kasete kaydedince, elimde bir belge de oldu.

Bu arada mahalledekiler de duymuşlar o türkü yayınını.

- Ayde ayde, radyoya çıktın bugün! Falan filan, takıldılar bana.

Bu ilk bant kaydında okuduğum dört türküden "*Bulut gelir seher ile*" ve "*At martini Debreli Hasan*" türküleri, denetimden yayınlanabilir hakkı almış.

1983 / Bir düğün salonu sahnesinde.

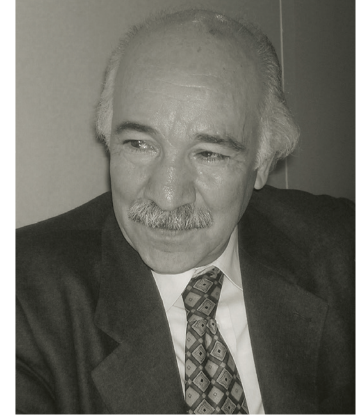

"*Daracık sokakları duman bürüdü*" ile "*Vardar Ovası*" türkülerine ise yayın izni çıkmamış. Radyo tabiriyle, bu iki türkü denetime takılmış.

Denetimden geçen iki türkü, tüm TRT Bölge Radyoları'nda hazırlanan programlarda ardı ardına çalınmaya başladı.

TRT İstanbul Radyosu'nda bir bant kaydı daha…

Okuduğum türküler yayın denetim komisyonundan geçince, Harbiye'deki Radyoevi'ne daha sık gidip gelmeye başladım. Bir taraftan da yeni bir bant kaydını nasıl yaparım diye fırsat kolluyorum. Bu arada, Ahmet Yamacı, TRT İstanbul Radyosu Halk Müziği ve Oyunları Şube Müdürlüğü görevinden ayrıldı ve yerine Mehmet Özbek atandı. 1978-79 yılları galiba.

Dr. Mehmet Avni Özbek

Nasıl yeni bir bant yaparım diye fırsat kolluyorum ama bir taraftan da aklımda, rahmetli Nida Tüfekçi'nin sözleri var. Bana:

- Ne işin var senin Anadolu türküleriyle, Rumeli türküleri çalış! Demişti ya!

Bir bant daha yaparsam, hangi türküleri okurum diye kendimce yeni türküler belirlemeye çalışıyorum. Bunun için de yakınlarımdan Rumeli türkülerini bilenlere daha bir dikkatle kulak kabartıyorum. Kulaklarımda olanları daha bir dikkatle tahlil ediyorum ve kendimce ayıklıyorum. Bir de, daha eski Radyo dinleyiciliğim zamanından hafızama takılan türküleri hatırlamaya çalışıyorum.

Bu arada bizim oranın düğünlerinde okunan türkülere bakıyorum mesela. Düğünler bizim için çok önemli… Oralarda pek çok türkü, şarkı seslendirilir. Ben radyodan duyduğum bazı Rumeli türkülerini, bizim düğünlerden de biliyordum aslında. "*Bulut gelir seher ile*", "*Kırmızı gülün ali var*" gibi türküleri "Kuşçu Emin" lakaplı Kahveci Emin'den öğrenmiştim mesela… Babam da söylerdi. "*Tutamadım ben bu yerlerde bir vatan*" türküsünü ise Zeytinburnu'nda ikamet eden Kahraman [Kıran] Amca'dan öğrenmiştim. Kahraman amca, Bektaşi idi. Bu türküyü plaklara da okudum ama bir sanatçı arkadaşımız, benim haberim olmadan TRT THM Bant Denetimi'nden kendi adı ile geçirmiş ve TRT Türk Halk Müziği Repertuvar Kurulu'ndan da onun adı ile geçmiş türkü **[Bkz. NOTA NO: 06]**[12].

Neyse, böyle böyle hazırlıklarımı yaptıktan sonra, bir gün, İstanbul Radyosu THM ve Oyunları Şube Müdürü Mehmet Özbek'in makamına uğradım ve kendisine bir bant daha yapmak istediğimi bildirdim. O görüşmede, banda okumayı düşündüğüm türküleri de çıplak sesle kendisine okumaya başladım.

Mehmet Özbek, türküleri dinledikten sonra bant doldurmam için onay verdi, bunun üzerine ben de hemen hazırlıklara başladım. Bana verilen bir stüdyo gününde de ikinci bandımı gerçekleştirme imkânı buldum.

Bu bantta da dört türkü seslendirdim. Okuduğum türküler: "*Aman bre deryalar…*", "*Tutamadım ben bu yerlerde bir vatan*", "*Hayde Müradiye*" ve "*Kavakta turna sesi var*"…

Bandı doldurduktan sonra sabırla Denetim Kurulu'nun kararını beklemeye başladım.

12 Arif Şentürk'ün sözünü ettiği türkü için bkz: "Tutamadım ben bir yerlerde bir vatan", TRT Müzik Dairesi Başkanlığı THM Repertuvarı, Sıra No: 2144, *Kaynak Kişi ve Derleyen:* Fuat Erenoğlu; *Notaya Alan:* Nejat Buhara.

TÜRK MÜZİK DÜNYASINDA BİR RUMELİ DELİKANLISI

Aman bre deryalar kanlıca deryalar biz nişanlıyız
İkimiz de bir boydayız biz delikanlıyız

“AMAN BRE DERYALAR…”

TRT İstanbul Radyosu Halk Müziği ve Oyunları Şube Müdürü Mehmet Özbek'in verdiği imkânla doldurduğum ikinci bandın flaş parçası “Aman bre deryalar” türküsü oldu:

Aman bre deryalar kanlıca deryalar biz nişanlıyız
İkimiz de bir boydayız biz delikanlıyız…

Bu “Deryalar” türküsünü önce Gani Yüksel'den duymuştum. Ona kendi aramızda “Ganuş Hoca” deriz; hâlâ sağdır. Çok değerli bir ritimcidir. Öyle ki bir düğünü bir defle bitirebilecek kadar ustadır. Bütün hayatı neredeyse düğünlerde geçmiştir.

Ama Ganuş Hoca bu parçanın sözlerinin tamamını bilmezdi: “Aman bre deryalar biz nişanlıyız” mısraından başka bir şey bilmez, diğer satırları da hatırlayamazdı. Sözlerin tamamının bulunmasına, benim akordeoncum Abdül Aga yardımcı oldu: “Abdül Yıldız”…

Şöyle ki:

Bir akşam berber dükkânıma geldi Abdül Aga… Radyo'dan bant kayıt tarihi almış, ona hazırlanıyordum. Bu türküyü Abdül Aga'ya mırıldanınca Abdül Aga hatırladı diğer sözlerini ve oturduk hep birlikte yazdık… Parçanın tamamı böyle ortaya çıktı.

Abdül Aga, Manastırlı; yani Makedonyalı… Ama türkü, aslen Bulgaristan'ın bir türküsü… Ganuş Hoca ile Abdül Aga, türküyü herhalde radyolardan veyahut kasetlerden işitmişler. Yanlış hatırlamıyorsam Bulgaristan'da “Osman Azizov” diye bir sanatçı büyüğümüz okumuş bir kasete.

Abdül Yıldız ile
Belçika'da (1989)

Neyse, bu türkünün sözlerini hatırlayıp açığa çıkarınca ben de iyice ezberledim ve hazırlıklarımı yaparak yine bir Çarşamba günü İstanbul Radyosu'nun yolunu tuttum. Benim Çarşamba günlerim biraz bereketli olmuştur hayatımda…

Radyoya gidince tabii çok mutlu oldum. Bana o günkü emisyonum için çok sağlam, her biri diğerinden kıymetli sanatçıları görevlendirmişlerdi: Yavuz Top, Erhan Kutsal, Mustafa Günaydın, Münir Bulduk… Başkaları da var… Öyle güzel bir ekip var…

Stüdyoya girdim, girdim ama müthiş derecede gribim, su gibi terliyorum. Bana Mesut Cemil Stüdyosu'nun yan koridorda bulunan kapısının karşısındaki stüdyolardan birini vermişler yine; girdim ve türküleri birer birer okumaya başladım:"*Aman bre deryalar…*", "*Tutamadım ben bu yerlerde bir vatan*", "*Hayde Muradiye*" ve "*Kavakta turna sesi var*" türkülerini…

Heyecanım yatıştıktan sonra, bir ara başımı döndürüp baktım ki, kumanda odasından -tonmaister odasından- belki yirmi kişi beni izliyor. Heyecanım daha da arttı. Kendi kendime dedim ki:

- Böyle türkü mü olur? Hadi defol git! Falan diyecekler…

O an, kovulacağım korkusuna kapıldım.

Bir de, yine heyecandan galiba, "Deryalar" türküsünü, 7/8 değil de 8/8'lik bir ritmde okumuşum… Herhalde o günkü hastalığımdan dolayı oldu, sesime hâkim değildim çünkü tam olarak… Neyse, bant kaydı bitti ve ben de çıktım gittim.

Eee, sonradan bir başladı yayın… Sabah, akşam "Deryalar" çalıyor…

İlk önce Nida Tüfekçi Hoca, sunuculuğunu yaptığı bir programda çaldı türküyü. Sonra da Ömer Akpınar kendi programında çaldı… Onlardan sonra hemen hemen bütün prodüktörler sabah, öğlen, akşam, hatta gece programlarında çalmaya başladılar. Günde 4-5 defa çalınıyor… Devamlı "Deryalar… Deryalar…".

İlk televizyon programı

İlk katıldığım televizyon programının daveti de rahmetli Nida Tüfekçi Hoca'mdan geldi. Çekimler için Ankara'ya gittim ve o gün de çok büyük heyecan duydum. Nida Tüfekçi Hoca'm, sunuculuğunu yaptığı programı bahar türkülerine ayırmıştı. Programın prodüktörü Zeynep Esen [Arıduru] idi. Ben de, programda:

Bulut gelir seher ile
Çiçek açar bahar ile
Herkes sarılmış yâriyle
Yağma yağmur esme be rüzgâr…

türküsünü okuyacaktım.

Bir yandan televizyona çıkacak olmanın heyecanı, diğer yandan uçağa ilk defa binecek olmanın heyecanından olacak kalbim küt-küt, küt-küt

çarpıyordu… Bir de param da yoktu; borç para bulup, Aksaray'dan kendime bir takım elbise almıştım.

Neyse, Ankara'ya gittim, stüdyoda çekim başladı. Nasıl duracağımı da bilmiyorum kamera karşısında. Dik dik dikilmişim böyle… Hani biraz ileri gidersem görüntü bozulur veya görüntü dışına çıkarım diye korkuyordum. İşte o günün heyecanını, o kalp çarpıntısını hiç unutamam.

Herhalde biz çekimleri Perşembe günü bitirdik ve ben İstanbul'a döndüm. Dönerken de uçak biletini geri verip otobüsle dönmeyi tercih ettim. Otobüs bileti 150 liraydı. Yol harçlığı olarak verdikleri 550 lirayı tasarruflu harcayarak 100 lira kâra geçtim. Böylece ödünç para ile aldığım elbisenin borcunu da ödeme imkânı buldum.

TÜRKÜLER GEÇİDİ: Bahar türkülerinin yer aldığı "Türkülerin Dilinden" programında yer alan sanatçılardan Bedia Akartürk, "Gitme Bülbül Gitme" adlı türküyle ekrana gelecek. Ümit Tokcan ise "Ezer bahar almayınca" adlı türküyü söyleyecek.

22.00 Türkülerin Dilinden

"Bahar Türküleri"

Ankara Televizyonu Müzik Şubesi'nden Zeynep Esen, Sacit Doğruyol, Zafer Ası'nın birlikte hazırladıkları, Nida Tüfekçi'nin sunduğu **"Türkülerin Dilinden"** programında sanatçılar bahar türküleri söylüyorlar. Sıvas ve Artvin ekipleri ise bölge halk oyunlarını sergiliyorlar. Sanatçılar şu türkülerle ekrna geliyoriar:

Yasar Topçam **"Yine geldi yaz baharın ayları"**.

Koro: **"Açıl mor menevşem"**

Mihrican Bahar: **"Geyik senin baharın mı yazın mı?"**.

Ümit Tokcan: **"Ezer bahar almayınca"**.

Bedri Ayseli: **"Bahar geldi, geldi, gül açtı"**.

Bedia Akartürk: **"Gitme bülbül gitme"**.

Arif Şentürk: **"Bulut gelir seher ile"**.

İsmail Nar: **"Eser bahar yaz olunca"**

…Halk müziği ile yakından ilgilenenlerin kaçırmaması gereken program, öğretici bir nitelik taşıyor. Sohbetlerin müzikle ölçülü olarak verildiği yapım seyirciyi ekran başında sıkmıyor. Bu bölümde sevilen sanatçı Bedia Akartürk, kendine özgü yorumuyla dikkati çeken Mihrican Baha[r] ve Ümit Tokcan programın as sana[t]çıları. Bu arada diğer sanatçıların a[y]güzel türkülerle ekranı doldurdu[ğu] görülüyor.

Katıldığım ilk televizyon programı yayınlanınca…

İstanbul'a döndükten 2-3 gün sonra, Ankara'da çekimleri yapılan o ilk televizyon programı yayına girdi. O zamanlar sadece TRT var, herkes TRT'ye bakıyor... Babam da hayatta…

Programın yayın günü Pazartesi günü idi. Annem, babam, kardeşlerim, akraba, konu-komşu hep beraber seyrediyoruz böyle. Hatta televizyon herkeste de yok o zamanlar… Komşular bize doluşmuş… Hep beraber seyrettik…

Ertesi gün sokağa çıktım, bakıyorum herkes bana bakıyor. Dedim ya millet hep TRT seyrediyor diye.

- Ne zaman sanatçı oldun?

- Sen TRT'ye nasıl çıktın? Gibilerden tavırlarla bana bakıyorlar.

Bir televizyon programı daha

Daha ilk programın heyecanını atmadan, iki gün sonra Foto Avrupa'ya yine bir telefon gelmiş:

- Abi! Ankara'dan aranıyorsunuz…

Gidiyorum telefonun başına:

BABA MESLEĞİNDEN BİR TÜRLÜ VAZGEÇEMİYOR

Halk Müziği sanatçısı Şentürk 24 yıldır berberlik yapıyor

İŞBAŞINDA: Sanatçılığın yanı sıra berberlik çalışmalarını sürdüren Arif Şentürk bir müşterisini traş ederken görülüyor ...

Enis AYYILDIZ

Üç kez TV ekranına çıkan ve geçtiğimiz günler içerisinde de "Türkülerin Dilinden" adlı programda folklor eşliğinde "Bulut gelir seher ile" adlı türküsü ile ekranda izlediğimiz Arif Şentürk tam 24 seneden beri erkek berberliği yapıyor.

Daha 15 yaşındayken Yugoslavya'nın Kumanova kasabasından göçmen olarak Türkiye'ye gelen sanatçı o günden beri berberlik çalışmasını aralıksız olarak sürdürüyor.

İstanbul Radyosu'na 1975 yılında bölge sanatçısı olarak giren Arif Şentürk "Rumeli türkülerini" iyi okuması ile tanınıyor.

Türk Halk müziği sanatçısı Arif Şentürk'ün 10'a yakın derlemeleri var. Bunlardan birkaçı şöyle: "Aman bre deryalar", "Bir evler yaptırdım mor lamize", "Tutamadım ben bu yerde bir vatan", "Ne hoş imiş kalkan delen ovası", "Debreli Hasan"

ÖZEL ÇOCUK EĞLENCE PROGRAMI

KUŞLAR

- Alo buyurun! Ben Arif Şentürk!

- Arif Bey, Çarşamba günü, falanca programa bekleniyorsunuz. Arı Stüdyosu'nda…

-Hay hay! Tabii efendim!

Gidiyorum havaalanına, biniyorum uçağa. Tabii büyük bir korku ve heyecanla Ankara'ya gidiyorum; ama ilkine göre biraz daha rahatım.

Siyah-beyaz günlerden bir televizyon yayını [Zaman Zaman İçinde]

Halit Kıvanç ve "Zaman Zaman İçinde"

TRT'de ilk katıldığım aktüel program ise, Halit Kıvanç'ın sunduğu meşhur, "*Zaman Zaman İçinde*" programı oldu. Program yayına girdikten bir süre sonra, beni de o programların birine çağırdılar.

O günkü programa, benden başka, eskilerden Abdullah Yüce, Erol Büyükburç ve Zerrin Özer gibi sanatçıları da davet edilmişlerdi… Zerrin'in okuduğu "*Uslan artık deli gönül*" parçası da piyasaya yeni çıkmıştı.

Bu gidiş-gelişlerden sonra, artık Ankara'nın aranan bir sanatçısı oldum; ancak bu gidiş-gelişler benim için yorucu ve masraflı olmaya başlamıştı. Dahası, her programda bir tane eser okutmak için çağırıyorlardı.

KUMONOVA'LI BERBER ARİF"

Son "Zaman Zaman İçinde" ekranında "Aman Bre Deryalar" türküsünü söyleyen, hem de çok güzel söyleyen Arif Şentürk, türkücülükle berberliği bir arada yürütür... Dükkânı Zeytinburnu'ndadır (solda). Ve bu sevilen türkü, pek yakında bir Türk filmi olacaktır...

TELEVİZYONUN şöhrete ulaştırdığı sanatçılar arasına bir yenisi daha eklenmek üzere... Halit Kıvanç'ın sunuculuğunu yaptığı "Zaman Zaman İçinde" programında Rumeli Türküsü okuyarak ekrana gelen Arif Şentürk, yapılan tekliflere daha fazla dayanamıyarak film ve plak çalışmaları için "Evet" dedi...

1941 yılında Yugoslavya'nın Kumonova kentinde dünyaya gelen Arif Şentürk 1956'larda göçmen olarak ailesi ile birlikte anavatana gelir... Şentürk ailesi Türkiye'ye geldiği zaman Arif 15 yaşında, ilk ve ortaokulu Yugoslavya'da Türkçe eğitim yapan okulda bitirmiş bir gençtir. Ailesi Arif'i meslek sahibi olabilmesi için Divanyolu'nda bir berberin yanına çırak olarak verir.. İşte bu dönemde berber çırağı Arif boş zamanlarında spor yapmayı düşünür. Vefa İhtisas Klübü'ne girerek boks yapmaya başlar.. Askerliğe kadarda sürer bu uğraşı.. Ancak askerliği sırasında milli boksör Ali Kılıçoğlu ile karşılaşıp ringde iyi bir dayak yiyince aklı başına gelir boksu bırakır...Askerlik dönüşü Arif futbolcu olarak çıkacaktı karşımıza...Amatör küme takımlarından Langa'da beş yıl top koşturur.. Ve birgün yolu Yeşilköy Halkevi'ne düşer... Halk müziği çalışmalarını izler. İşte bu günden sonra Arif için berberlik ile Türk Halk Müziği birlikte yürüyecektir..

1968'den, 1975 yılına kadar tam yedi yıl düğün salonlarında çalışır Arif Şentürk.. Gündüzleri Zeytinburnu'ndaki berber dükkânında müşterilerini traş ederken akşamları elinde mikrofon türkü söyler...

"Sonra bir gün, arkadaşlar İstanbul Radyosu'nun bir sınav açtığını haber verip, katılmam için ısrar ettiler.. Sınavda okuyacağım türküleri Anadolu'nun çeşitli yörelerinden seçmiştim.. Rumelili olduğum halde doğup büyüdüğüm yörenin türkülerini söylemem gelmemişti aklıma.. Sınav kapısında Nida Tüfekçi hoca geldi yanıma.. Nereli olduğumu sorup Rumelili olduğumu hatırlattı. "Yağma Yağmur Esme Be Deli Rüzgâr" adlı Rumeli türküsü benim mahalli sanatçı olarak radyoya girmemi sağladı.. Sınavı kazanmıştım.."

BİR KOLTUKÇA KAÇ KARPUZ...

Arif Şentürk, ilk kez 1978 yılında "Türkülerin Dilinden" programıyla ekrana geldi... Bunu daha sonra Nida Tüfekçi'nin hazırlayıp sunduğu "Ezgilerimiz Türkülerimiz" programı izledi...

Ama şöhret kapılarını "Zaman Zaman İçinde" programı açtı ona.. Bu programla iki kez ekrana gelince çeşitli teklifler almaya başladı...

Ancak gelen tekliflere "Evet" demeden önce çok düşünmüş.. Neden mi dinliyoruz berber türkücüyü:

"Ayağımı yere sağlam basmak zorundayım. Asıl mesleğim berberlik. Zeytinburnu'ndaki dükkânımda çalışıp evimin ekmek parasını çıkarıyorum.. 1965 yılında Hurişah'la evlendim.. 14 yaşında İnci, 12 yaşında Ercan adlı iki çocuk babasıyım. Amacım berberlikle Türk Halk Müziği'ni bir arada yürütmek.. 'Aman Bre Deryalar' adlı türkünün öyküsü şimdi senaryo haline getiriliyor. Çalışmalar biter bitmez filme başlayacağız.. Plak çalışmaları ne gösterecek bilmiyorum.. Müzik yaparak geçinebileceğime inanırsam bırakırım berberliği.. Berberlik yapmam ama, dükkânımı da kapatmam.. Bir arkadaşıma verir, onun çalıştırmasını isterim.. Bir aşamanın içindeyim.. Zaman ne gösterecek bunu hep birlikte göreceğiz..."

İşte "Zaman Zaman İçinde" programının şöhret kapılarını araladığı bir sanatçı. Sanırız yakın bir tarihte, berber Arif Şentürk, Türk Halk Müziği sanatçısı Arif Şentürk'e bırakacak...

Yugoslavya'nın Kumonova kentinde dünyaya gelen Arif Şentürk, bokstan, futbola kadar sporun çok dalıyla uğraşmıştır... İyi saz çaldığı kadar, iyi de bilardo oynar.. İnanmıyor musunuz? İstanbul'un Zeytinburnu'na gidip gözlerinizle görün....

33

Televizyondaki ilk solo programım…

Ankara'ya tek türkülük programlara katılmak için gelip gittiğimi ve bu seyahatlerimin de benim için çok yorucu olduğunu bilen prodüktör Zeynep Esen Hanım:

- Arif Bey! Saz arkadaşların, oyun grubun ve kıyafetlerinle birlikte gel Ankara'ya; 3-4 parça oku! Sizi bir de böyle çekelim, iyi olur! Dedi.

Gerçekten de şıkır şıkır kıyafetlerimle, saz arkadaşlarımla, oyuncu arkadaşlarımla gittim Ankara'ya ve o gidişimde de 4 parça okudum. Ve o program da yayınlandıktan sonra, bizim hava iyiden iyiye değişti.

Bu arada Erşan Başbuğ ile Adem Gürses, haftada 2-3 kez "Yurttan Sesler" programları yapıyorlar. Onlar da bir programa davet ettiler beni… Arkadaşım Soner Özbilen ile beraber gittik Ankara'ya. Programa "Bursa Zafer Ekibi" de davet edilmişti; çok güzel bir ekipti. O oyun ekibi ile radyo dışı olarak

bizden de görüntü ve ses aldılar. Ankara Radyosu'nda da türküleri önce bantlara kaydettikten sonra, programda playback okuduk. Böyle olunca, üç türkülük bir bant kaydım daha oldu elimde. O bandı da denetimden geçirttim ve radyo yayınlarında kullansınlar diye sanatçı arkadaşım Ali Gürlü'ye teslim ettim. Ali Gürlü de, Pazar sabahları, 9.00 ile 9.30 arasında yayınlanan "Dinleyici İstekleri" programında, istek türkü olarak bunları çalmaya başladı. Ömer Akpınar da, yaptığı programlarda benim okuduğum türkülere bolca yer verdi. Ömer Bey'i çok severdim; o da beni severdi ve benim bir türkümü mutlaka programa koyar, sonra da uzun uzun güzel sözlerle benden bahsederdi.

Yeri gelmişken belirteyim: Ömer Akpınar, Lunapark Gazinosu'nda çalışırken, bir ara bana "baş bağlama" olarak eşlik de etti. Üzerimde pek çok emeği oldu Ömer Bey'in.

Deryaların bereketi

O zamanın en önemli yayın organı TRT idi. TRT Repertuvar Kurullarından ve Müzik Yayın Denetim Kurullarından bir defa "olur" alındı mı tamamdır… Bütün Türkiye Bölge Radyolarında hatta televizyonda yayınlanabiliyordu

eserler… O zamanlar TRT'nin tek kanallı, siyah-beyaz bir televizyon yayıncılığı vardı Türkiye'de…

Dedim ya! Bizim "Deryalar" tek kelimeyle patladı. Sabah-akşam, her gün 4-5 defa yayınlanıyor.

Bana bu türkünün bandını da verdiler; bant da elimde. Televizyon yayınları için işim daha kolay artık.

Çekimler çoğunlukla Ankara'da yapılıyor… O zamanın en önemli prodüktörleri: Zafer Ası, Kayhan Öztepe, Erşan Başbuğ, Adem Gürses, Zeynep Esen… Kısa sürede hemen her prodüktör beni programına çağırdı. Bir programdan çıkıp diğerine koşuyordum. Radyoya gidiyordum, düğünlere gidiyordum ve televizyon çekimlerine yetişmeye çalışıyordum.

Düğün, falan dedim ya! Televizyona çıkmaya başlayınca, işler de çoğalmaya ve bizim maddi durum iyiden iyiye düzelmeye başladı. O hızla, evvela gecekondu gibi bahçeli evimi yıkıp, iki katlı eve çevirdim.

Hüseyin Emre

İMÇ'nin plakçıları/kasetçileri soruyor: *"Kim bu Arif Şentürk?"*

Radyo'da gün boyu türkülerim okunmaya ve sık sık televizyonda görünmeye başlayınca, Unkapanı'ndakiler de beni harı harıl aramaya başlamışlar.

Bir Pazar günü, evin kapısı çalındı. Pencereden bir baktım Emre Plak'ın sahibi Hüseyin Emre… Kendisini tanımıyorum tabi…

O güne kadar iyi-kötü adımız duyuldu, düğünlere de gidiyorum ama ben daha plak yapmamışım. İşte, hem de bir Pazar günü Hüseyin Emre karşımda… Yanında da tanıdığım bir arkadaşım var, her nereden bulduysa…

Demiş ki bizim arkadaşa:

- Sen Arif Şentürk'ü tanıyor musun?

Demiş:

- Tanıyorum!

- Evini biliyor musun?

- Evet!

O zaman da:

- Gel gidelim! demiş.

Neyse, aldılar beni Pazar günü evden ve gittik Ataköy'deki Kampinglere… Restoranları da var o kamp yerinin.

Yemek yedik, sohbet ettik, epeyi konuştuk.

Dediler ki:

- Pazartesi günü Emre Plak'a gel, görüşelim!

Pazartesi günü oldu, gittim tek başıma; yeri de Unkapanı'nda…

Bu arada belirteyim ki hayatım boyunca hep tek başıma çalıştım ben. Hiç arkamda, yanımda bana yardımcı olacak, menajerlik yapacak, akıl verecek kimsem olmadı. Hep yalnız uğraştım.

Neyse, yalnız başıma gittim, görüştük, anlaştık… O zamanın parasıyla 100.000 liraya anlaştık.

100.000 lirayı bir arada görünce…

100.000 liraya anlaştıktan sonra, parayı çıkarıp önüme koydular, sonra da bir poşete doldurup elime verdiler.

Şimdi ayıp olmazsa bir şey söylemek isterim… Bu 100.000 lirayı zamanına göre çok iyi para falan zannetmeyin. O para ile bir ev almak, bir araba almak mümkün değildi, ahım şahım bir para değildi. Değildi ama zülf-ü yâre dokunmak gibi de olmasın -bir de geçmiş zaman- size o anlaşmada "aldatıldığımı söylesem" hiç de yalan olmaz. Olmaz da, doğrusu şu ki ben 100.000 lirayı o gün ilk defa bir arada görüyordum.

İlk longplay:
"AMAN BRE DERYALAR"

O günlerde, evimde de dükkânımda da telefon yok. Telefon sahibi olmak, sıra ile olan bir işti. Telefon İdaresi'ne başvuruyorsunuz ve bekliyorsunuz sıranın size gelmesini, hemen de çıkmıyor… Ama komşumuz *Foto Avrupa*'nın telefonu vardı. Allah razı olsun, benim yükümü çok çekti onlar…- İşte Hüseyin Emre'ye, benimle görüşmek ister diye, *Foto Avrupa*'nın telefonunu vermiştim; gerçekten de gün geldi, Hüseyin Bey beni aradı:

- Arif Bey! Hazırsanız plâğı yapalım! Dedi.

Ben hazırlığımı tamamladım ve kararlaştırdığımız gibi; Beyoğlu/Tünel'de, Marşandiz Stüdyosu'nun karşısındaki han içinde bulunan büyük bir stüdyoya gittim: Galiba "Hayri" stüdyosu idi.

Stüdyonun içine bir girdim ki, kimler var kimler... Yücel Paşmakçı, Tuncer İnan, Hamdi Özbay, Arif Sağ, Osman Bayşu, Ali İhsan Yılmaz, Kavalcı Hamza… Böyle 8-10 kişilik bir ekip…

Plağın yönetmenliğini de Arif Sağ üstlenmiş. Ayrıca tonmaisterliğini, o zamanın en meşhurları Memet Günay [Memo] ve Sıtkı Acim yapacaklar.

Başladık türküleri çalıp okumaya… "Deryalar" türküsünü okudum, "Ramize'm" türküsünü okudum, "Debreli Hasan" okudum, "Tutamadım bu yerlerde bir vatan" okudum… Sonra; "Gidem dedim yârenlerim darıldı", "Mavi yelekli yârim", "Vardar Ovası", "Daracık sokakları duman bürüdü", "Kavakta turna sesi var" ve "Ah tren kara tren" türkülerini seslendirdim. Plâğa iki tane de Arnavutça türkü okudum: "Roka mandolina" ve "O Mayomira".

Plak kayıt işi bittikten sonra da, yayıncı plâğı yayınlansın diye beklemeye başladım.

Bu arada bir şey söylemek isterim. Ben, hayatımın akışını hep oluruna bıraktım. Hani şöyle olsun, böyle olsun ya da şöyle olursa şöyle yaparım, böyle olursa böyle yaparım gibi bir hayalcilik içinde olmadım.

Bu işte de öyle oldu. Ben plak için 1980'de anlaştım, stüdyoya girdim, türküleri okudum, ancak longplay 1981'in Mart veya Nisan ayı civarında yayınlandı. Tamamen yayıncının bir takdiri...

Longplay yayınlanınca…

Longplay çıktı ya! Aman Yarabbi! Kıyamet kopuyor… Okuduğum parçaların hemen hepsi tuttu, ama en çok da "Deryalar" patladı…

Öyle ki, hangi köşeden gitsem, yolum nereden geçse, plakçılarda hep "Deryalar" çalıyor. Aksaray'da, Beyazıt'ta, İstiklal Caddesi'nde, Zeytinburnu'nda…

Dükkânların hoparlöründe, seyyar satıcıların arabalarında hep bizim "Deryalar" çalıyor…

"Deryalar" türküsü, 19 hafta liste başı…

"Deryalar", her yerde çalıyor ama henüz kimse beni yeterince tanımıyor. Bu arada "Deryalar", türkü listelerine de girmeye başladı. Mesela Hürriyet Grubu'nun çıkardığı "Gong Mecmuası" vardı… Onların listeleri çok yakından ve çok dikkatli takip ediliyordu.

O günlerin birkaç türküsü daha vardı flaş olan… İbrahim Tatlıses'in: "Ayağında kundura" türküsü çok meşhurdu; İzzet Altınmeşe'nin "Esmerim biçim biçim" türküsü de çok sevilmişti.

Bu eserler de listelerde çok kaldı ama "Deryalar" türküsü 19 hafta liste başı kaldı. Plakta okuduğum "Debreli Hasan" türküsü de listede 4. sırada.

"Deryalar", tam 19 hafta liste başı…

Düğünler, plaklar, berber dükkânı derken bir de turneler çıktı…

Plaklar çalıyor, radyolar çalıyor, televizyon programları oluyor, düğünler ardı ardına geliyor… Plak listelerinde adım geçiyor ve bol bol röportajlarım yayınlanıyor… Bazen günde iki iş birden alıyorum; durmadan oradan oraya koşturup duruyorum. Bizim Zeytinburnu'ndaki berber dükkânını da kalfalar devam ettiriyor. O iş 1983 yılına kadar da devam etti zaten…

İşte hâl böyle iken çok geçmeden menajerler de peşime düşmeye başladılar; geliyorlar buluyorlar beni…

Sağdan-soldan Hasan Şöhretler'in adını çok duymuştum: "Dürüst adamdır" diyorlardı onun için ve önce onunla anlaştık. Oysa bir sürü menajer vardı peşimde. Hasan Şöhretler; ayrıca, hemşerim sayılırdı. Egeli; ama kökeni bizim oralara dayanıyordu: Selânikli idi…

Hasan Şöhretler ile 1980 yılında ilk turneyi patlattık: Trakya'ya turne yaptık. Yaptık da aynı sene ihtilal oldu…

Turneye, Kamil Sönmez ile beraber gittik. On günlük bir turneydi ve çok güzel geçti. Kamil ile turneye gitmek gerçekten çok güzeldi, onunla beraber olmak güzeldi… Bu Trakya turnesi, benim ilk turne tecrübem oldu.

Döndük; ardından hemen sanatçıları değiştirip, bu kez de Anadolu'ya bir turne düzenlediler: Anadolu turnesinde de Nesrin Topkapı vardı yeni kadroda. Nesrin Hanım'ın sesi de çok güzelmiş ve o turneye solist olarak gitmeye ikna edilmiş. Sonra Osman Yağmurdereli, Işıl Yücesoy ve şantözler falan daha başkaları da vardı.

Anadolu turnesinde, büyük tecrübe kazandım. Taa Finike'ye kadar gittik o gezide; hatta Marmaris'e, Marmara Ereğlisi'ne kadar gittik… Karadeniz'de dolaştık… Adapazarı'nda konserler verdik…

Bu turnenin en büyük sıkıntısı, gece saat 12'de otelde olmaya mecbur olmamızdı. Çünkü ihtilalden dolayı, gece yarısı sokağa çıkma yasağı vardı.

Ve nihayet Anadolu turnesi de bitti ve İstanbul'a döndük.

İzmir Fuarı'nda / 1982…

İzmir Fuarı'nda…

Turne bittikten sonra, o tur organizasyonunun sahibi Hasan Şöhretler, bu kez de bana İzmir Fuarı'nı bağlayacaktı… Epeyi görüşmelerimiz de oldu. İlk teklif de menajer Ziya Kelli'den geldi… Anlaştık gibi; ama ben tam söz vermedim. Derken Hasan Şöhretler, İzmir Lunapark Gazinosu sahibi Nuri Yalçuk'un kardeşi Cengiz Yalçuk ile görüşmüş; sonunda onunla anlaştık. İzmir Fuarı'na ilk kez katılacağım. Cengiz Yalçuk ile -o zamanın parası- 25.000 lira yevmiye üzerinde anlaştık… Geceliği 25.000 lira.

Ben anlaşma yapınca, sanki İzmir'de saz sanatçısı yokmuş gibi, Defçiyi bile İstanbul'dan İzmir'e götürdüm; hem de uçakla…

Ayrıca; orada bir halk oyunları ekibi kurdum, bizim oraların oyunlarını oynayan bir ekip… Zaten benim güzelliğim ve farklılığım o idi.

Kadroda kimler vardı?

Hatırlayabildiğim kadarıyla: Hülya Koçyiğit, Erol Evgin, Ahmet Özhan, Belkıs Akkale, Ateşböcekleri [Ercan Bostancı-Yalçın Ota], Selahattin Alpay… Çok güzel kadroydu.

Bu kadro içinde, bana sadece 20 dakika sahnede kalma imkânı veriyorlardı. Süre yetersiz ama kadro o kadar büyük ki, süre yetişmiyor. Tabi:

- Sahnede niye fazla kaldın? kavgaları da oluyordu…

Kimisi de:

- Ben önce çıkacağım! diye tartışıyor birileriyle…

Ben oyun ekibi kurmaya karar verince bu düşüncemi patronla da paylaştım. O da:

«Sağdan say…»

Fuardaki en kalabalık gruplardan birisi de kuşkusuz Arif Şentürk ve grubu oluyor. Özellikle Rumeli türküleri okuyan Arif Şentürk, sahneye tamamı tamamına 16 kişi ile çıkıyor. Matinelerde ve her gece sahneye çıkmadan önce ekibini gazinonun kulis kapısına dizen Arif Şentürk, **"sağdan say"** diyerek tek tek saydırıyor arkadaşlarını ve 16 rakamını bulduktan sonra da içeriye alıyor teker teker. Arif Şentürk, **"Bizim gruptaki tüm arkadaşların ayrı ayrı görevleri var program akışı içinde. Sahne saatleri zaman zaman değiştiği için arkadaşlardan bir bölümü bizim sahneye çıkacağımız saatte yanımızda olmuyor. Bunun için bir süreden beri sahneye çıkmadan önce, hepimiz bir araya geliyoruz ve sağdan say diyerek sayı hesabında 16 rakamını bulduktan sonra sahnenin yolunu tutuyoruz.**

16 kişilik ekibi kontrol…

Arif Şentürk askerlik günlerini anımsıyor herhalde.. 16 kişilik ekibinin tamam olup olmadığını, "sağdan say" komutuyla öğreniyor. İşte Arif Şentürk ekibini sıralamış, sahneye çıkmaya hazırlanıyor.. (Şenol ÇETİN)

- O zaman, sana 20.000 lira daha fark vereceğim, oyun ekibinle sahneye çık! Dedi.

Bu söz üzerine; 7 kız 7 erkek oyuncu daha buldum ekibe… Saz ekibimle birlikte olduk 20'ye yakın kişi.

Sahnede sıra bana geldiğinde; önce saz arkadaşlarım çıkıyor, sonra da oyun ekibim iki oyunluk bir gösteri yapıyordu, ardından da ben çıkıyordum. Ayrıca oyuncu çocuklar, ben türkü söylerken de, folklorik giysileriyle etrafımda dolaşıyorlardı; hatta zaman zaman ben de onların oyununa katılıyordum.

Güzel programlar oluyordu.

Lunapark Gazinosu'nda işim bittikten sonra ise, bu kez doğru Menekşe Çay Bahçesi'ne gidiyordum. Orası da Nuri Yalçuk'un yeriydi… Nuri Bey, aslen Malatya kökenliydi ama İzmir'in eski ağalarındandı. Allah razı olsun, bana her zaman sahip çıkmış, beni bir kardeşi olarak saymıştır.

İzmir Fuarı, o zamanlar 20 Ağustos-20 Eylül tarihlerinde açılıyordu. 33 gün çalışıyorduk.

O sene, hemen herkes sükût-u hayale uğradı; ama ben en iyi şekilde geçirdim İzmir Fuarı'ndaki günlerimi. Hemen her gün basın geldi, benimle röportajlar yaptı; televizyonda programlarım yayınlandı, gazetelerde boy boy resimlerim çıktı.

Ama para kazandın mı derseniz, size yemin ediyorum ki 30.000 lirayla döndüm İstanbul'a, gecede 45.000 lira yevmiye alırken… Sadece 30.000 lira…

Neden? Çünkü onca insanın masrafları benim üzerimde. Bir de saz sanatçısı arkadaşlarımı bile otobüse bindirmeyip uçakla getirip götürüyorum İstanbul'dan İzmir'e, İzmir'den İstanbul'a… Sanki orada "def", "saz" çalan yokmuş gibi. Uçak da pahalı o zamanlar, şimdiki gibi değil ki… Kişi başına 100 liradan aşağı değil.

İkinci kez İzmir Fuarı'nda…

Bir sene sonra, İzmir Fuarı'na yine davet edildim. Benim ikinci Fuar maceram oldu. Tabi bu kez daha temkinli davrandım.

Fuar'da çalışmam için beni çok arayan oldu. Bu arada menajeri de çıkardım hayatımdan ve görüşmeleri doğrudan ben yapmaya başladım.

Mesela Nuri Yalçuk aradı yine…

- Arif, geliyor musun?

- Tabi Baba! Geliyorum!

E başka taraflardan da arayanlar var, teklif getirenler var. Var da, benim de kendimce alışkanlıklarım var. İstikrara çok önem veririm ben; alışkanlıklarımdan da kolay kolay vazgeçmem.

Mesela, ben yıllarca sadece Emre Plak ile çalıştım ve başkasına plak, kaset yapmadım. Bana bir yerlerden teklif mi geldi? Oradan on yerine bana buradan beş versinler ve benim kafam rahat olsun, daha iyi diyordum… Adamı tanıyorum, biliyorum ya! Ondan bana bir zarar gelmeyeceğini biliyorum ya! Mesele yok o zaman… İşte böyle…

Nuri Yalçuk arayınca da böyle oldu…

Bana:

- Geliyor musun? dedi.

Benim cevabım:

- Geliyorum Baba!

İkinci sene de gittim İzmir'e, tabi yevmiye biraz daha değişti. Ben de akıllandım! Bu kez sadece iki tane saz sanatçısı götürdüm İstanbul'dan. Orada, saz sanatçısı çok... Bana kimler kimler çalmadı ki İzmir'de… Mehmet Dallıdere, kaval ve bağlama çalardı; Yılmaz Atalar davul çalardı… Onlar, ayrıca İzmir Radyosu'nun saz sanatçıları.

Ben, İzmir Fuarı'ndaki ikinci senemi de güzel bir şekilde geçirdim. İkinci sene kimlerle çalıştım derseniz? Emel Sayın, Edip Akbayram, Ateşböceği Ercan, Barış Manço, Hülya Süer, Belkıs Akkale, Mazhar-Fuat-Özkan… Herkese nasip olmayan bir olay… Böyle güzel bir ekiple çalışmak da, insana haz veriyor, mutluluk veriyor.

Muzip hayranının "tatlı" şakası...

Herkese çiçek...

Şentürk'e ayva

FUAR Lunapark Gazinosu'nda sahneye çıkan Arif Şentürk'e "muzip" bir hayranı tatlı bir şaka yaptı önceki gece...Her zaman olduğu gibi sevilen "deryalar" adlı şarkısı ile finali yapan ve seyirciyi selamlayan Şentürk'e düzgün bir paket içinde 1.5 kiloluk bir ayva hediye edildi.

Seyircilerin bile kahkahalar atmasına neden olan hediye olayı sonrasında Arif Şentürk, "Görüyorsunuz herkese çiçek gelir, bize de ayva" diye espri yaptı...

Neden sonra kulise dönen Şentürk, eski bir arkadaşının tatlı şakası ile karşılaştığını öğrendi de, içi rahatladı.

Neden sonra kulise dönen Şentürk eski bir arkadaşının tatlı şakası ile karşılaştığını öğrendi de, içi rahatladı...

Arif Şentürk kendisine sahnede ayva hediye edilince önce şaşırdı, sonra grup elamanları ile bir güzel yedi...

Bir sene de assolist Samime Sanay'dı. O kadroda Ajda Pekkan, Edip Akbayram, İzzet Altınmeşe, Selami Şahin, Hülya Süer, Okşan Ay, Gönül Öner, Ateşböceği Ercan, Mustafa Tarhan, Nilgün Altınel, Merih Fırat, Alper Dadaş gibi isimler vardı. Çok güzel bir kadro idi yine…

5-6 sene bilfiil İzmir Fuarı'na gittim.

Yine turneler için düştüm yollara…

Fuarlardan sonra, bu sefer beni yine turnelere çağırmağa başladılar. Nesrin Topkapı ile çıktığım son turneden sonra, bu kez 1984 yılında "Çiçek Konser" şirketinin organize ettiği 33 günlük bir turneye çıktık. "Çiçek Konser" şirketinin yeri Aksaray'da idi; sahibi de Şinasi Çiçek'in kardeşi Nihat Çiçek…

Turne ekibinde, İstanbul Radyosu'nda Türk Sanat Müziği okuyan Kevser Tanrıkul ve ben varız flaş isim olarak ve diğer arkadaşlar var.

Bir anımı anlatıyım:

Sene: 1984… Turnenin de ilk günü.

Keşan ile Edirne arası iki program yapıyoruz. Keşan'da programımızı yapıp Edirne'ye geçtik. Edirne'deki konser Edirne Stadı'nda olacak… Kırkpınar güreşlerinin yapıldığı günlerdeyiz. Yani Haziran'ın son günleri ya da Temmuz'un ilk günleri içindeyiz.

Gece programımı bitirdim ve oradan ayrılıp, doğru, kaldığımız otele gittim; çok yorgun olduğum için de hemen yattım. Ancak, yarım saat geçmeden bir telefon çaldı. Saat, gece saat 12 civarı.

Kimlik Kartı

ARİF ŞENTÜRK

★ **Adı:** Arif
★ **Soyadı:** Şentürk
★ **Takma adı:** "Deryalar"
★ **Milliyeti:** T.C.
★ **Doğum tarihi:** 1941
★ **Doğum yeri:** Kumanova (Yugoslavya)
★ **Medeni hali:** Evli
Çocukları: İki
Boyu: 1.81
Kilosu: 75
Saç rengi: Kumral
Göz rengi: Koyu yeşil
Mesleği: Berberlik, şarkıcı
Adresi: 75/1 Sok. Veliefendi Zeytinburnu — İstanbul
Burcu: Akrep
★ **Karakteri:** Merhametli, çabuk sinirlenen, kin tutmayan
★ **Öğrenim durumu:** Ortaokul
★ **Beslediği hayvan:** At
★ **En çok kullandığı söz:** "Yarabbi şükür"
★ **Sevdiği şans oyunu:** Tombala
★ **Hoşlandığı şeyler:** Spor, müzik dinlemek, tiyatro
★ **Sevdiği tarihi kişi:** M. Kemal Atatürk
★ **Sevdiği ağaç:** Ihlamur
★ **Sevdiği hayvan:** At
★ **Beğendiği mücevher:** Altın
★ **Sevdiği şehir:** İstanbul
★ **Gitmek istediği yabancı ülke:** Hawaii
★ **Sevdiği saat:** 12.00 — 13.00 arası
★ **Sevdiği gün:** Perşembe
★ **Sevdiği ay:** Mayıs
★ **Sevdiği mevsim:** İlkbahar
★ **Sevdiği harf:** A
Sevdiği sayı: 41
★ **Sık sık gördüğü rüya:** "Dağınık rüyalar görürüm".
★ **En büyük arzusu:** "Çocuklarımı yetiştirip onlara güvence sağlamak"
★ **Beğendiği kız tipi:** "Kumral uzun saçlı"
★ **En kötü anısı:** "Geçen yıl kardeşimin geçirdiği kaza"
★ **En iyi anısı:** "1978 yılında TV programına çağrıldığım gün"
★ **Tatilini geçirmek istediği yer:** Marmaris
★ **Canını sıkan şeyler:** Yalan, yapmacık hareketler
★ **Kendisini güldüren şeyler:** Nokta — Virgül
★ **En çok kızdığı olay:** "Rakiplerimin, bana ait olan parçalara sahip çıkmaları"
★ **Başlıca kusurları:** "Çok çabuk samimi oluşum, cemiyete girdiğimde bazı kişilerin başkışlarına sinirlenirim"
★ **Başlıca meziyetleri:** "Kinci olmamam"
★ **Kompleksleri:** "Lekeli olan eşyadan nefret ederim"
★ **İlk plağı:** "Deryalar"
★ **Müziği başladığı tarih:** 1975
★ **Müzisyen olmasaydı ne olurdu:** Futbolcu
★ **Sevdiği içki:** Rakı
★ **Sevdiği yemek:** Kuru fasulye, pilav, hoşaf
★ **Kullandığı sigara:** Maltepe
★ **Sevdiği giyim tarzı:** Spor
★ **Otomobili:** Anadol
★ **İdealindeki otomobil:** Anadol
★ **Yaptığı sporlar:** Bir zamanlar futbol, boks, hentbol
★ **Sevdiği yazar:** Halide Edip Adıvar
★ **Sevdiği şair:** Cahit Sıtkı Tarancı
★ **Sevdiği ressam:** Picasso
★ **Sevdiği müzik türü:** "İyi olan hepsini"
★ **Sevdiği besteci:** Saadettin Kaynak
★ **Sevdiği şantör:** Neco
★ **Sevdiği şantöz:** Nilüfer
★ **Beğendiği film:** "Sevgili öğretmenim."
★ **Sevdiği çiçek:** Menekşe

- Alo, buyrun!

Resepsiyon görevlisi:

- Sizi pehlivanlar çağırıyor, aşağıda bekliyorlar Arif Bey! dedi.

- Oğlum ben yattım!

- Muhakkak inecekmişsiniz efendim!

Neyse, indim… Bir de baktım ki benim eski arkadaşlarım. Biri Aydın Demir… Aydın Demir, Kırkpınar'da üç kere şampiyon olmuş bir başpehlivan… Yanında da arkadaşları var…

Diyorlar ki:

- İllâ çayıra gidip, eğleneceğiz!

Gece olmuş saat 12… Yorgunluktan dökülüyorum. Bir türlü söz dinletemedim…

Neyse gittik… Yaz zamanı ya! Bir kolsuz gömlekle oturduk çayıra.

Aydın'ın arkadaşları da yemek için hazırlık yapmışlar; kuzu çevirmişler. Getirdiler ortaya… Yanında salatalar, meyveler, rakılar… Ha babam, de babam su gibi gidiyor rakı. O kadar dalmışız ki sohbete… Birden sabah ezanı okunmaya başladı.

Hoca:

- Allahuekber, diyor…

Kalktık, gittik otele… Ben hemen yattım… Yattığımda saat 5'ti… Sabah 8'de de:

- Bölük kalk! yaptılar.

Kalktım, doğru arabaya bindim; herkes arabada beni bekliyor:

- Günaydın!

- Günaydın!

Ama benim sesim çıkmıyor, kısık… Ses gitmiş… Tunca Nehri'nin kırağı çarpmış beni, bir de üzerimdeki kısa kollu gömlek… Ne yapacağız şimdi? Turnedeyiz ya!

Günlerden de Pazar. Her taraf kapalı. Başladık nöbetçi eczane aramaya. Neyse, bulduk bir eczane. Soğuk algınlığına iyi gelecek ilaçlar, iğneler… Sesim perişan ve konuşamayacak vaziyetteyim.

Şimdi sırada Çanakkale var; Çanakkale'ye doğru gidiyoruz…

O gün Allah'tan Çanakkale işi iptal oldu. O akşamki sıkıntıyı öyle atlattık.

Çanakkale işi iptal olunca, sonraki durak Akçay'a geçtik. Akçay'dan sonra da Manisa'nın Menemen ile Muradiye arasında bir kasabasına… Oradan geçtik Aydın'ın Çine ilçesine… Orada iki iş birden attık; sonra da Denizli-Afyon tarafına saptık. Yavaş yavaş Güney'e hatta Güneydoğu'ya ilerliyoruz. Adana, İskenderun, Antakya-Samandağı, Gaziantep…

Tabi yol boyunca hep tedirgin oldum hani:

- Yav, ne işi var bu adamın Antakya'da? derler diye…

Özellikle Antakya civarında, halkın çoğu Arapça konuşuyor; batının kültürüne yabancılar…

Böyle düşündüm; ama endişelerimin yersiz olduğunu hayretle gördüm. Hayatımda yaşamadığım ilgiyi gördüm oralarda…

Şöyle:

Antakya'da, gazino-vârî bir yer vardı; bir müzikhol… Orada türkü okuyorum… Salonda da bir masa etrafında bir grup var… Kalantor oldukları belli… Yanlarında bir adam duruyor. Ben türkü okuyorum onların masasının önünde ve paralar benim kafamda uçuşuyor. Oysa turnede böyle şeylere pek rastlanmaz. Gazinolarda, düğünlerde olur; ama turnelerde pek olmaz. Adamlar, meğerse beni televizyonda izlemişler, sevmişler de… Kafama paraları onun için savuruyorlar.

Oradan geçtik Samandağı'na… Samandağı ülkemizin tam köşesi… Samandağı'nda da benzer bir tablo… Allah'ım! Ya Rabbim!

Sahneye bir çıktım, baktım ki herkes ayakta… Meğerse bizim bu batı taraflarından yüzlerce banka müdürü, öğretmen, polis, asker, şunlar, bunlar… Göç edenler, oralarda vazife görenler… Dörtyol'da çok muhacir olduğunu da biliyordum. Tabi, TRT televizyonu o zamanlar tek kanal. Bir tek TRT var. Halk en çok TRT'yi ve bir de Suriye sınırında oldukları için Arap kanallarını izliyorlar. Orada bir mutlu oldum, bir mutlu oldum anlatamam.

Samandağı'ndan döndük Dörtyol'a… Dörtyol'da da bir anım var…

Gece çıktık programımızı yaptık ve geç olduğu için orada kaldık. Sabahleyin, bizim muhacirlerden bir delikanlı geldi yanımıza, sırtında da bir çuval…

- Arif Abi, abim sana bu çuvalı gönderdi! Dedi…

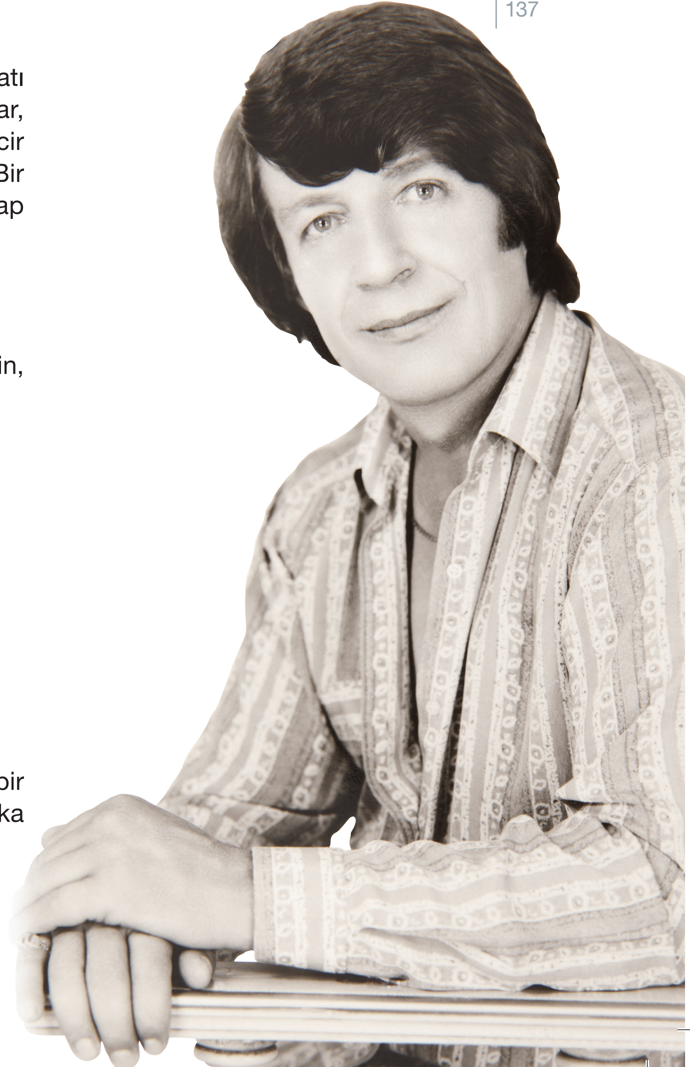
- Ne var oğlum orada?

Dedi:

- Bir çuval portakal…

- Çuvalın ağzını aç, otobüsün kapısından içeri boşalt! Dedim.

O esnada otobüs hafif rampada duruyor. Delikanlı o çuvalı otobüse bir boşalttı; arabanın taa sonuna kadar içerisi portakal doldu. Ben de şaka olsun diye seslendim bizimkilere:

- Doya doya yiyin, işte portakal… Görün işte Arnavutlar nerelerde varmış. Görüyorsunuz, Arnavut Dörtyol'da bile var! Dedim. Gülüştük…

Yol boyunca güle oynaya yedik o portakalları.

Samsun Fuarı'nda…

1984 yılında, İzmir Fuarı'na benzer bir fuarı Samsun'da da açmışlar; ama Samsun Fuarı, İzmir Fuarı'ndan önce Haziran - Temmuz aylarında yapılıyor; ardından da İzmir Fuarı açılıyor…

Samsun Fuarı da oldukça büyük ve geniş bir fuar… O fuarın yönetim kurulu başkanı da: Kemal Değirmencioğlu… Kemal Bey'in hanımı Rumelili…

Yeni açılmış olması dolayısıyla, sanat işleri ve halkın katılımı bakımından pek verimli olmamış. Benim de İzmir Fuarı'na katıldığımın 5. senesiydi. Sene 1985… Samsun Fuarı 2. kez açılacak... Hal böyle olunca, düşünmüşler taşınmışlar, demişler ki:

- Arif Şentürk'ü getirelim biz Samsun'a…

Çünkü ilk sene Neco Gazinosu'nda folklorik gösteriler; hatta uluslararası folklor festivali yapılmış, fakat istenilen netice alınamamış. O açık hava gazinosu dolmamış.

İşte, 1985 senesinde gittim Samsun Fuarı'na… Yine 15-20 ülkenin folklorik oyun ekibi Fuar'a davet edilmiş: Ruslar, Arnavutlar, Sırplar, Çinliler, Mısırlılar, Polonyalılar, Çekoslovakyalılar hep gelmişler…

Ben ne yaptım? Her ülkenin oyun ekibi sahneye çıkıp gösterisini yaptıktan

sonra sahneye çıktığımda Fuar'a katılan bütün grupların bayraklarını sahnede bir araya toplayıp karma yapıyordum. Sonra da, kendi repertuvarımdan seçtiğim parçaları okuyordum. O zamanın en meşhur parçası, Mustafa Topaloğlu'nun okuduğu: "Oy oy Emine" türküsüyle de porgramı bitiriyordum. Sıra, hareketli türküleri okumaya gelince, sahnede bayrakları olan ülkelerin bütün folklorik oyuncularını sahneye çıkartıyordum; onlar da bizlerle beraber oynuyorlardı.

Müthiş bir tablo oluyordu. Sanki Birleşmiş Milletler Sahnesi gibi…

Böyle böyle iki-üçüncü günde gazino dolmaya başladı. İnsanlar yer bulamıyorlardı. Herkes de memnun…

O sene, Samsun'da 15 gün çalıştım. Samsun Fuarı'ndan sonra da İzmir Fuarı'na gittim.

1985 yılında, İzmir Fuarı'na son kez gittim; ama Samsun Fuarı'na gidişim sonraki yıllarda da devam etti.

1986 yılında, bir kez daha Mayıs ayında aradılar beni Samsun'dan:

- Arif Aga, hazır mısın?

- E kardeşim tamam! Hazırım!

Ne yapıyordum bu sefer? Alıyordum iki tane saz arkadaşı yanıma… Abdül Agam'ı alıyorum -hani "Deryalar"ı bana ilk defa öğreten var ya! Abdül Yıldız… Onun yanına bir de bağlama sanatçısı: Sami Bilgin… Tamamdır işte! Oranın da saz sanatçıları var… Bir karma yapıyorum sanatçılardan, çalışıyorum bir 15 gün daha… Böyle böyle 5-6 yıl Samsun Fuarı'nda çalıştım.

Samsun Fuarı sahnesinde kuaförlük… (1986)

Samsun Fuarı'nda… (1986)

Yurtdışı turneleri

1984'de plağım çıktıktan sonra, yurtdışından teklifler de gelmeye başladı. İlk olarak da Almanya turnesi için bir teklif geldi… 1988 yılında.

Almanya turnesinde kimler var? Faruk Tınaz var mesela; Burhan Çaçan var, Ferdi Tayfur var… Gittik! Çok güzel bir turne yaptık, pek çok şehirde konserler verdik: Münih'te, Stuttgart'ta, Berlin'de, Köln'de, Düsseldorf'ta, Ulm'da…

O ekip içinde ve Almanya turnesinde de hiç yabancılık çekmedim. Hiçbir tepki ile karşılaşmadım.

Hani:

- Bu adam Rumeli sanatçısıdır! diye kimse bana bir tepki vermedi. Çünkü oraya da biraz korkuyla gitmiştim; ama oraları için de boşuna endişelenmişim.

Emre Plak'tan bir longplay daha: "*HAMDİ* / A BRE SÜLMAN AGA"

1981'de ilk plağım çıktıktan sonra, bir ara yine Hüseyin Emre çağırdı beni. Yine plak yapmak istiyordu. Yıl: 1984… O plağı da yaptım. İsmi: "Hamdi/A bre Sülman Aga"… O da güzel longplay oldu.

Müzik yönetmenliği Celal Özsarı'nın üstlendiği bu longplayde de 12 türkü okudum. Bu kez plağın her iki yüzünde, "Hamdi" ve "A be Sülman Aga" türkülerini ön plana çıkardık. Bu iki türküden başka sırasıyla: "Berber dükkânının kilidi", "Dillerin kaymak", "Drama'nın içinde", "İnce giyerim ince", "Kalk gelin hanım", "Kurdelemin uçları", "Pınar baştan bulanır", "Rahime", "Ver ateşi yalan dünya" ve "Yandı Kumanova" türküleri de yer aldı.

Bu longplay'i de itina ile okudum; çok çalıştık, çok özendim…

Bir longplay daha: "BATI TRAKYA TÜRKÜLERİ"

Üçüncü longplayim *Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı* adına yayınlandı. Bu vakıf, o zamanlar Prof. Dr. Turan Yazgan başkanlığında faaliyet gösteriyordu ve daha çok Türklük dünyasına dönük faaliyetlerde bulunuyordu.

"Batı Trakya Türküleri" adı verilen bu longplayde de Rumeli çevresinden 11 türkü seslendirdim. Bunlar, sırasıyla: "Tutamadım ben bu yerde bir vatan", "Drama içinde kurulur pazar", "Bulur gelir seher ile", "Sil gözünün yaşını", "Pınar baştan bulanır [Ölüm Allah'ın emri…]", "Kalk gelin hanım", "Sabahın seher vaktinde görebilsem yârimi", "Yandı

Kumanova", "Gemi kalkar sulara akar [Kara kara kazanlar]", "Ak bacadan duman tüter [Uyur isen uyan Ali'm]", "Gümülcine Karşılaması [Oyun Havası]".

Bu plak için okuduğum türküler yanında, Balkanların o günkü sıkıntılı siyasi ve sosyal olayları göz önünde bulundurularak, benim ağzımdan bir takdim yazısı hazırlandı ve bir sunucu aracılığıyla da plakta dinleyicilere takdim edildi. Bu metin şöyle:

> "Toprağının her zerresini gözyaşlarımla ıslatıp, her köşesini adım adım, avuç avuç çiğnediğim; esaret altında da olsa havasını, çiçeklerinin kokusunu, bulutlarını, rüzgârlarını teneffüs ettiğim; suyunu, nehirlerini, göllerini, pınarlarını, çamurlu sularını, bataklıklarını içtiğim; cami cami, tekke tekke, mezar mezar dolaşıp, hürriyeti için Tanrı'ya yalvardığım benim memleketim, şehrim, kasabam, köyüm, mahallem, sokağım, evim, barkım, yurdum, yuvam, Batı Trakya'm…
>
> Her gün, her an, her saniye tarihten, Türklükten, İslamiyet'ten, asırlık dev bir çınar ağacını kökünden sökercesine uzaklaştırdığını; köklerinden biri olan beni, camimi imaretimi, han ve hamamlarımı, medreselerimi, tekkelerimi temellerinden söküp yok etmeye çalıştıklarını gördükçe, hissettikçe, yaşadıkça, kalbimdeki, beynimdeki acı, sızı, ızdırap büyüyor, büyüyor, bir öfke seli haline geliyor. Kendimi, tarihimi, şerefimi kurtarmalıyım."

Bu metinde yer alan duygular, büyük ölçüde Balkanların o günkü halini anlatıyor. Bakıyorum da, o günden bu güne ne çok şey değişti; şaşırmamak mümkün değil. Değişti; ama umut yine aynı umut, dilek yine aynı dilek, ruh yine aynı ruh, özlem de yine aynı özlem...

Ben memleketimi biraz da türkülerinde seviyor, türkülerinde özlüyorum.

Emre Plak'tan iki longplay'e iki de kaset: "DERYALAR" ve "HAMDİ"

Özelikle 78 devirli, tek yüzlü, çift yüzlü birer ikişer eserlik plakların devri geçtikten sonra başlayan longplay (uzun çalar) devri de kaset çalarlar çıkınca sona erdi. Artık müzik sektöründe plak yerine "kaset [cassette]" dönemi başladı.

Bu dönemde, Emre Plak; ilk olarak "*Deryalar*" plâğımın kaset versiyonunu yayınladı. Böylece, "Deryalar"; kaset döneminde yayınlanan ilk kasetim oldu. Kasette yer alan türküler de, longplay'deki türkülerin tamamını kapsıyordu. Fakat plak için okuduğum halde longplay'e alınmayan "Ne hoş imiş Kalkandelen kızları", "Yalı kenarı" ve "Aliş'imin kaşları kara" türküleri de kasete, fazladan kondu[13].

Emre Plak; "Deryalar" kasetinin ardından, daha evvel yayınladığı *"Hamdi / A Bre Sülman Aga"* longplayinin kaset versiyonunu da yayınladı aynı isimle… Bu kasetteki türküler de, plakta yer alan türkülerin tamamı idi; ama fazladan longplaya alınmayan "İstanbul sarayları" ve "Alaybeyi" türküleri de kaset kapağına yazıldı[14].

Sonuçta bu iki kaset, o zamana kadar müstakil olarak doldurduğum kasetlerden değildi.
Kaset piyasası açılınca, bizler de o günlerde saz arkadaşlarımızla kendimizi

13 Bkz. "Arif Şentürk /Deryalar" [Kaset/KB-93-34-Ü-028-636], Emre-Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi

14 Bkz. "Arif Şentürk/Hamdi" [Kaset/KB.87.34-Ü.028-525], Emre Plakçılık ve Bant Sanayi

"Deryalar" kasetinin korsan kapağı

test etmek amacıyla Yeşiltepe'deki komşumuz *Stüdyo Kemal*'in Almanya'dan getirdiği teybe kayıtlar yapıyor, sonra da yaptığımız kasetleri dönüp dönüp dinliyorduk. O kasetler, o günlerin hoş bir hatırası olarak eş-dost arasında elden ele dolaştı. Dediğim gibi, o güne kadar henüz kaset yapma heyecanı yaşamamıştım.

Bu arada "Deryalar" kasetiyle ilgili aklıma gelen hoş bir hikâyeyi de yeri gelmişken anlatayım.

Bir gün yolda yürürken baktım korsanını satıyor bir genç. Kasete bir de matbaada bastırdığı siyah-beyaz kötü bir kapak koymuş. O zamanlar pek fotokopi imkânı da yoktu. Neyse, sergide bu korsan kaseti görünce kızdım ve söylendim adama:

- Ayıp değil mi korsan kaset satıyorsun?

Ne cevap verse beğenirsiniz.

Dedi ki:

- Niye ayıp olsun ki Arif Abi, senin reklamını yapıyorum işte, daha ne istiyorsun?

Adam bir de kapak üzerinde kendi dükkânının reklamını yapmış… Güler misin ağlar mısın?

Güldüm gitti…

Kaset devrinin ilk [hakiki] müstakil kaseti: "YEMEN"[15]

Çok geçmeden Hüseyin Emre, bu kez de bir kaset anlaşması yapmak üzere benimle görüştü. Tahminim 88 yılıydı… Gerçi daha evvel, 3 adet longplay yapmak üzere anlaşmıştık ama plak sektörü ömrünü tüketince üçüncü longplayin yapılmasından vazgeçmiştik. Bu kez de kaset için benzer bir anlaşma yaptık. Bir yerde, yapmadığım longplay yerine bir kaset anlaşması yapmış olduk.

Kaset anlaşması yapınca gerçekten çok özendiğim bir işe giriştim. Yönetmenliğini de, "Hamdi" longplay'inin yönetmeni Celal Özsarı üstlendi; Celal Bey, TRT İstanbul Radyosu'nda sanatçıdır ve tecrübeli bir arkadaşımızdır. Uzun bir süre repertuvar çalışması yaptıktan sonra stüdyoya girdik ve kaset çalışmasını tamamladık.

Kasetin adını da "Yemen" koyduk; çünkü öne çıkartmak istediğimiz bir türküydü: "Yemen Yemen şanlı Yemen" türküsü… Bu türkü, şanlı tarihimizin acı hatıralarından birinin türküsüdür ve Balkanlardaki varlığı pek bilinmez; hala da bilinmez.

Kasette, "Yemen" türküsünden başka sırasıyla: "Mendilimin yeşili", "Hanım Ayşe", "Gemi kalkar sulara akar", "Beyler bahçesi", "Muradiye", "Havada durna sesi gelir", "İstanbul'un etirafı meteris", "Mendilim ucu pembe", "Ağlama gelinim" ve "Potinimin tabani" türkülerini seslendirdim.

15 "Arif Şentürk/Yemen" [Kaset/H.E.544], Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.

Bizce kaset çok güzel oldu… Çok özendik. Doğrusu, "Hamdi" kasetinden sonra patlayacağını tahmin etmiştim; ama olmadı. Dünyada pek çok sektör sanatçısının başına gelen, maalesef benim de başıma geldi.

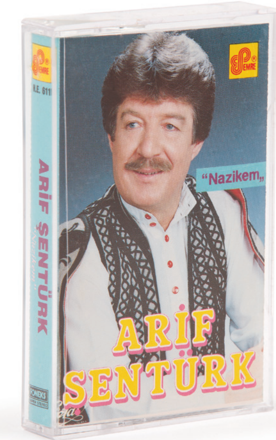
Kendi saz takımımla bir müzik kaseti: "NAZİKE'M"[16]

"Yemen" kasetinde işler iyi gitmedi ya; bu durum içimi kemirdi durdu. İtina ile uğraşıyoruz, emek veriyoruz ama olmuyor! Bu kasetler niçin satmıyor? Yapımcılara da kızamıyorum; onlar ne yapsın? Bir de korsan kasetçilik meselesi var başımıza belâ olan; parayı korsanlar kazanıyor. Peki korsanlar bizi kemiriyor diye bir şey yapmayacak mıyız? Bitecek mi bu işler? Hayır! Bir şekilde devam edecek…

Ben kendimce bir çözüm buldum… Halkın ilgisini çekecek; satın almasını teşvik edecek bir albüm yapmalıydım. Bu düşüncelerle, doğru, Hüseyin Emre'nin yanına gittim.

Kafamdaki fikir de şuydu:

Halk konserlerine çıktığım saz ekibiyle birlikte stüdyoya girecek ve sanki geniş bir meydanda halka konseri veriyormuşum gibi bir kaset yapacaktım. Daha önce TRT sazları ile çalıp okuduğum gibi okumayacaktım; hatta yönetmenliğini de kendim yapacaktım.

Hüseyin Emre'ye dedim:

- Usta! Ben bir şeyler hazırladım, gelip okuyayım?

O da:

- Buyur gel! dedi…

Stüdyo randevusu da bir Ramazan gününe denk geldi. Gittim ama o gün oruçluyum… O oruçlu halimde, öğlen saat 13'te kayda bir girdim; akşam saat 18.00'de işimiz bitti. Kayıtları, saz arkadaşlarımızla beraber canlı yaptık; hücum kayıt dedikleri şekilde… Mix ve edit işlemleri bitince aldım makaraları elime, götürdüm Emre Plak'a teslim ettim.

O kasette yine Yücel Paşmakçı Hocamızın, Şarköylü Mustafa Karayel'den derlediği: "Baye gider al topuklu Nazike'm" türküsünü okudum. Bu türküden dolayı da kasete, "Nazikem" adını verdik. Ve bu türkü de, ummadığımız bir şekilde tuttu…

Kasette, kendi saz arkadaşlarım yanında, TRT İstanbul Radyosu'ndan birkaç sanatçı ile piyasadan birkaç yetenekli sanatçı da eşlik etti. İki "akordeon", bir "klarinet", "darbuka", "def", "bağlamalar", falan çaldılar.

Bu kasette; o gün stüdyoda okuduğum türkülerden: "Nazike'm", "Kerime", "Kırmızı gülün ali var", "Çanakkale içinde", "Sabahın seher vaktinde", "Sallasana sallasana mendilini", "Takuşum", "Şefo", "Dayiler dayiler", "Estergon kalesi", "Mavrova'dan aldım Sümbül" ve "Hanım Ayşe" türküleri yer aldı.

Kaset yayınlandıktan sonra, aynı düşündüğüm gibi oldu ve beklediğimizden daha çok tuttu.

16 "Arif Şentürk/Nazike" [Kaset/H.E.611], Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.

İnsanlar doya doya oynasınlar diye; kına gecesi tadında kesintisiz bir müzik kaseti: "RUMELİ TÜRKÜLERİ"[17]

"Akordeon", "klarinet", "darbuka", "def", "bağlama" gibi kendi saz grubumla yaptığım "Nazikem" kaseti tutunca, bu kez daha farklı bir fikir gelişti bende: Bir meydan konseri soundunda, kesintisiz bir eğlence müziği kaseti yapacaktım. Halkımız, bir kına gecesi olduğunda taksın benim kasetimi teybe ve doya doya kesintisiz oynayabilsin diyordum kendi kendime.

Bu düşüncemi de Hüseyin Emre'ye anlatınca yine bana tam destek verdi ve bu düşüncelerle stüdyoya girdim. Stüdyoda büyük ölçüde yine kendi sazlarımla kayda girdim. Ayrıca, genç yaşına rağmen çok usta bir sanatçı olan Göksun Çavdar bana klarinet çaldı; çok güzel çaldı. Göksun'u bana tavsiye eden de Erdinç Kadıoğlu kardeşimdi. Erdinç de o kasette darbuka çaldı… Sonra Muhsin Özdemir kaval çaldı…

Stüdyoda hiç kesmeden, duraksamadan 15-16 parçayı birbirine bağlayarak okudum. Ayrıca, parça aralarına, insanlar horolarını doya doya oynasınlar diye sözsüz parçalar koyduk ve kasetlerin her iki yüzünün sonlarına yine sözsüz oyun havaları serpiştirdik. Sonuçta kaset oldu bomba… Bu kasette de yepyeni bir repertuvar yaptım. Çok güzel türküler seslendirdim: "Dudi (Üsküp)", "Teyare teyare", "Tahir Aga", "Bosna-Hersek", "Reco", "Versinler", "Delikanlı (Üsküp)", "Gostivar kızları (Üsküp)", "Bir fırtına tuttu beni", "Çalın davullarım", "Kızılcıklar", "Yarım hava"…

Bu kasetten de çok güzel dönüşler oldu… Bu düşüncemiz de tuttu ve halkımız bize büyük teveccüh gösterdi.

Parçaların, kesintisiz çalınıp okunduğu "Rumeli Türküleri" kaseti tutunca bu kasetin farklı versiyonları da ardı ardına piyasaya çıktı. Adları da yine: "Rumeli Türküleri" ve "Rumelim" vs. olarak.

Bu kasetlerin "Rumeli Türküleri" versiyonlarında [*Arif Şentürk/Rumeli Türküleri [H.E.647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.*]: "Ar gelir Osman Aga", "Çifte çifte paytonları", "Debreli Hasan", "Deryalar", "Hokka hokka lokumlar", "Kadriyeme ben yandım", "Koca konak", "Koca Yusuf", "Mori lale", "Nazlı da yarim", "O Ramo", "Odan kapıcık", "Pakize", "Safiye" türküleri yer aldı.

"Rumelim" versiyonunda ise [*Arif Şentürk/Rumelim (H.E.647) Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti*]: "Çifte çifte paytonlari", "Ar gelir Osman Aga", "Damat (Oyun

17 "Arif Şentürk/Rumeli Türküleri" [Kaset/H.E.647], Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.

Havası)", "Derbeli Hasan (Drama Köprüsü)", "Kadriye", "Koca Yusuf", "Koca konak", "Hokka hokka lokumlar", "Ramo", "Safiye", "Rodop dağları (Pakize)" ve "Yüksek tavan (Oyun Havası)" adlı türkü ve oyun havaları okundu.

Klip devrini de gördük

Plak, kaset derken bir de klip devri başladı. Klip devrini de gördük… Ben iki-üç klip çektim. İlki "Sarı pabuç" türküsüne… "Tayyare Tayyare" türküsü diye de bilinir ya… Sene galiba 1992-1993 yıllarıydı, belki de 1994'dü. Diğeri de "Ar gelir Osman Aga/Safiye" türküsü… Bir de galiba "Yazan kâtip kara yazmış yazımı" türküsüne… Priştineli Halil İbrahim Mısırlı'dan, Muzaffer Sarısözen ve Halil Bedi Yönetken'in Ankara Devlet Konservatuvarı adına derlediği çok asil bir türküdür bu.

Klipler, Flash TV'de program yaptığım yıllarda çok yayınlandı. Hatta başka kanallarda da döndü durdu; ama klip yayınlayan kanallar o zamana göre o kadar çok para istiyorlardı ki, tabi imkânlarımız tükenince yayınlanmamaya başladı.

İMÇ Blokları/Unkapanı Müzik Çarşısı

İMÇ Blokları bir zamanlar, kafa koparan bir mezbaha idi.

Biraz sesi olan ya da hiç olmayan bir adam çevresi ve parası varsa; kafayı uzatıp işini görüyor. Parayı alanlar, stüdyoya sokup, 2-3 saatte adama 10 tane türkü okutuyorlar; sonra da veriyorlar eline kaseti, "Hadi güle güle" deyip gönderiyorlar.

O adam da doldurduğu kaseti ne yapacak? Kendi evinde gün boyu dinleyecek; dönecek dönecek bir daha dinleyecek.

Bana derseniz:

- Oradan para kazandın mı?

Cevabım:

- Hayatta kazanmadım!

Çünkü benim menajerim yoktu; akıl hocam yoktu. Ben daima kandırıldığımı düşündüm. Benim gibi belki de pek çok insan böyle düşündü. Diyelim 4 tane kaset yapmak şartı ile bir sözleşme imzalattırılır ve adamlar kendi istedikleri kadar para verirler. Hak edileni vermezler. Hep duyduk buna benzer şeyler.

Bir faydası varsa, plak, kaset, CD çıktıktan sonra gündemde kalabilmek imkânı sağlayabilirler… Gazetelere reklam verebilirler. Ben bu açılardan Hüseyin Emre ile çalıştığım için biraz şanslı idim.

Şimdiki aklım olsaydı, mesela "Deryalar" türküsü piyasada patladığında, yapımcı firmalarla farklı pazarlık yapardım. O zaman da bir menajerim yoktu ki… 19 hafta *Gong Mecmuası*'nda 1. sırada kalan bir parçadan söz ediyoruz. Kimseye parayla böyle bir şey yaptıramazsınız.

İMÇ'nin korsanla başı dertte…

İtina ile uğraşıyoruz, emek veriyoruz kasetler, CD'ler satmıyor. Niçin? Çünkü millet korsana kazandırıyor parayı. Unkapanı'nı korsanlar istila etti.

Hatta, kaset, CD'lerin korsanları ile hâlimiz ne olacak derken, bir de Em-pe-3 (MP3) diye bir şey çıktı başımıza. Gidiyor adam, 50 tane, 100 tane parçayı bir CD'ye toplatıyor, veriyor 5 lira ve benim emeğime sahip oluyor. Korsan kazanıyor; ama ben kazanmıyorum, yapımcım kazanmıyor, müzisyenim kazanmıyor… Benim emeğimi, hiçbir vergi ödemeden ucuza satın alıyor. Bütün kasetlerimden, plaklarımdan, okuduğum parçaları bir yere topluyor ve benim emeğime sahip oluyor.

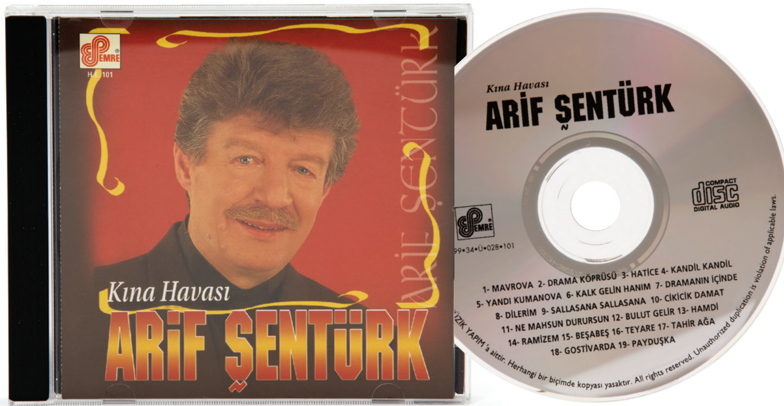
Bu haksız kazanç değil mi? Unkapanı'nı biraz da bunlar bitirdi. Sanatçıları bunlar bitirdi.

CD döneminin ilk albümü: "KINA HAVASI"[18]

Yapımcım Hüseyin Emre, Compact Disc dönemi başlayınca bu kez de bir CD yapmak istediğini bildirdi bana; konuştuk, anlaştık.

Bu kez, öyle plaklar kasetler gibi A ve B yüzleri yok CD'lerde… Bir de süre biraz daha olabiliyor. Daha çok zamana ihtiyaç var… Bu da daha çok eser demek.

Bunda da daha evvelki kesintisiz okumalar yaptığım kasetler gibi eserleri birbiri ardına bağlayarak, sanki bir kına gecesi eğlencesi yapıyormuş gibi okumayı hedefledim; öyle de yaptım. Adını da "Kına Havası" koyduk. Bizim oraların kadınları nasıl horolarını durmadan oynuyorlarsa aynen öyle duraksamadan oynasınlar istedim benim albümümle. Bu kez de, anonim türküler yanında, bizim oraların Arnavutça, Makedonca oyun havalarından ve türkülerinden daha bol seçtim.

Stüdyoya yine bizim saz arkadaşlarımızla girdik ve yine sıkı bir çalışma ile işimizi bitirdik.

Bu albümde de şu türküleri seslendirdik:

"Mavrova'dan aldım (Sümbül) bir okka nohut", "Drama köprüsü bre Hasan dardır geçilmez", "Yandı Kumanova", "Kalk gelin hanım", "Drama'nın içinde", "Vay vay dillerin kaymak", "Sallasana sallasana mendili", "Ne mahzun durursun karanfil beyaz", "Bulut gelir seher ile", "Gitme Hamdi gitme bre oğul", "Bir evler yaptırdım more Ramizem", "Sarı papuç toz atar (Teyyare Teyyare)" ve "Viran kalsın Tahir Ağa meyhaneler"…

"Besabeş", "Gostivarda", "Cikicik damat", "Payduşka", "Hatice", "Kandil kandil" gibi Arnavutça ve Makedonca oyun havalarını, aralara serpiştirdik.

Bu albüm de, halkımız tarafından çok ilgi gördü, çok beğenildi.

18 Arif Şentürk/Kına Havası [Kb-99-34-Ü-028-101/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti].

Bir albüm daha…
Adı: “MELİHA”[19]

Bu plakların, kasetlerin, albümlerin ardı ardına yayınlanması, bir sanatçı için, sanatının sürekliliği açısından çok önemli… Bizler, kendimizi belli zaman aralıklarında halka hatırlatmazsak sanki bir şeyler eksik kalıyor. Yeni çalışmaları sunmak sanki bir görev gibi oluyor.

Tabi artık bunca şey yaşadıktan sonra, bunların size para kazandırmasını düşünmüyorsunuz… Zaten artık bu işlerden yapımcılar bile para kazanamıyor. Sanatçılar zaten kazanamıyordu. Bizler bir yerde kamu hizmeti görüyoruz işte.

Bu duygularla yoğun olduğum günlerin birinde, hiç kimseye bir şey söylemeden, sessiz sedasız sanatçı arkadaşlarımla toplandık ve bir stüdyoya girip hazırladığımız türküleri seslendirmeye başladık. Sonra da elime master kayıtları alıp yine eski dostum Hüseyin Emre’nin kapısını çaldım. Cüz’i bir paraya anlaştık ve Hüseyin Bey yine basım işini üstlendi. Ancak, CD, *Eti Müzik* adına yayınlanmış oldu.

Bu albümde de yeni yeni eserler seslendirdim. Okuduğum türküler şunlar oldu: “İndim gönül bahçesinden bir demet gül topladım (Bebeğim)”, “Küp içinde unum var”, “Bahçelerde biberiye (Makedonlu)”, “Roka mandolina”, “Hastane önünde incir ağacı”, “İreyhan eker misin”, “Bahçelerde börülce (Meliha)”, “Ah sabah oldu sabah oldu”, “Mihane”, “Karyolamın demiri”, “Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar”...

İstanbul Gazinoları

1981 yılında, Nesrin Topkapı ve Kamil Sönmez ile birlikte çıktığımız Trakya ve Anadolu turnelerinden sonra bana da İstanbul’daki gazinolara çıkmak nasip oldu.

O zamanlar; 1980 İhtilali’nin ardından konulan sokağa çıkma yasağı devam ediyordu. Gece saat 12’den, sabah saat 5’e kadar sokağa çıkmak yasaktı. Yani sabah 5’ten gece 12’ye kadar çalışılabiliyordu.

İlk teklif de, Trakya turnesinden döndükten sonra geldi. Hem de Lunapark Gazinosu’ndan… Neşe Karaböcek, türkücü İsmail Kılıç, Zerrin Özer ve birkaç kişiden müteşekkil bir sanatçı grubu ile çalışacaktım. Lunapark’ın sahibi de, İstanbul’un gazino hayatının efsane patronlarından, meşhur Osman Kavran idi. Anlaştık ve çalışmaya başladım.

Ben yine saz arkadaşlarımı, oyuncu arkadaşlarımı hazırladım Lunapark Gazinosu için ve tasarladığım sahne performansımı uygulamaya koydum.

Bu arada şunu söylemem lazım ki; ben, gazino hayatım boyunca hep Rumeli türkülerini, Rumeli tarzı oyun havalarını seslendirdim ve kendi tarzımın dışına hiç çıkmadım. Oyuncu arkadaşlarımı da hep oralardan seçtim; özelikle Üsküp, Makedon ağırlıklı bir müzik ve oyun tarzı uyguladım.

Mesela, benim erkek oyuncularım “Çuçuk” oyunuyla sahneye çıkıyorlar;

19 Arif Şentürk/Meliha [Eti Müzik Yapım Ltd Şti.]

ardından da "Çoban" oyunu oynuyorlardı. "Çoban" oyunundan sonra da kızlar sahneye geliyorlar ve erkeklerle ikili oyunlar oynuyorlardı. Mesela "Karadağ" oyununu oynuyorlardı, "Payduşka" oyununu oynuyorlardı.

Oyuncu çocuklarım güzel bir gösteri yaptıktan sonra da sahneye ben giriyorum türkümle ve ardı ardına okuyordum türküleri… Dinleyicilerle konuşuyordum ve isteklerini de yerine getiriyordum.

Gazino güzel ve nezih bir ortamdı… Herkes oturmuş rakısını, viskisini içiyor, yemeğini yiyor, eğlenceden keyif alıyordu.

Ben Lunapark Gazinosu'nda, ilk işimde 15 gün çalıştım. 15 gün sonra ise solist ve alt kadro değişti; eski kadrodan bir tek ben kaldım ve programlarıma bir 15 gün daha devam ettim. Bu da benim için büyük bir motivasyon oldu. Böylece, Lunapark Gazinosu'nda 1 ay aralıksız çalışmış oldum.

Lunapark Gazinosu'ndan ayrıldıktan bir süre sonra, bu kez de Gar Gazinosu'ndan bir teklif aldım. Gar Gazinosu'nun müdürü Hüseyin Mandal Bey idi. Hüseyin Bey, benim hemşehrim idi ve beni de çok severdi.

Bir gün dedi ki:

- Gel bizde çalış!

O zamanlar assolisti de Sevim Tuna idi… Ayrıca, Zerrin Özer, İzzet Altınmeşe de vardı kadroda…

Gar Gazinosu'nda çalışma dönemim tamamlanınca da bu kez Cankurtaran'daki *Pembe Köşk Gazinosu*'na davet ettiler beni. Orada da Muazzez Ersoy ile birlikte aşağı yukarı bir ay kadar çalıştım. Muazzez Hanım, o zamanlar yeni yeni filizleniyordu orada da.

Yine aradan uzun bir süre geçince bu kez Çakıl Gazinosu'ndan bir teklif aldım ve orada çalışmaya başladım. Artık 1984/1985'e geldik. Çakıl Gazinosu'nun da çok güzel bir sanatçı kadrosu vardı. O kadroyla da aşağı yukarı bir ay kadar çalıştım.

Böyle böyle sanat hayatımız, İstanbul'un gazino kültürü içinde de iyiden iyiye şekillenmeye devam etti.

Bir sanatçı için İstanbul gazinolarında çalışmak…

Söylemem gereken bir husus var…

Bir sanatçı için İstanbul gazinolarında çalışmak, herkese nasip olan bir şey değildir. Zira oraları; sanat yapmanın da, sanatçı olmanın da iliklere kadar hak edildiği hakiki ortamlardır dense yeridir.

Şimdi yeni nesile bakıyorum da; kolayca: “Ben sanatçıyım!” Diyorlar.

Oysa, birkaç düğüne gitmekle, birkaç televizyona çıkmakla sanatçı olunmuyor. Sanatçılık daha zahmetli bir iştir.

Eğer bu işin bir mihenk taşı varsa, gazinolar bu işin mihenk taşıdır. Çünkü oralarda yer alabilmek ve hatta uzun süre kalabilmek için, sizin hem halk tarafından hem de işverenler tarafından seçilmiş olmanız ve takdir görmeniz gerekir. Bu da hiç kolay bir iş değildir.

Gazino kültürü

Gazinolarda çalışmak; turnelerde, fuarlarda, düğün salonlarında çalışmaya, oralarda konser vermeye benzemez. Çünkü oralarda; daha kozmopolit veya daha yerli seyirciler sizi dinler. Dinlerken de çoğunlukla kendilerine ücretsiz yapılan sunumları alırlar. Fuarlar; bir yerde daha popülist amaçlara hizmet eder, sanatın sürüm yerleridir. Sanatınızı sergilemeniz için size verilen süre azami 15-20 dakikadır. Hadi bilemediniz duruma göre yarım saattir, bir saattir. O da, sanatçının derecesine göre değişir.

Oysa gazinolarda durum daha farklıdır. Sizi, para ödeyerek tercih eden seyircilere verirsiniz konserlerinizi; yani seçilmişsinizdir. İster 20-25 dakika olsun, isterse yarım saatten daha fazla…

Assolist altı gruplar da bir çeşit gazinonun çerezidir, çeşnisidirler. Bu grupta yer alanlardan da seyirciler kadar, gazino patronlarının ve organizatörlerin beklentileri büyüktür. Bazen çok çok büyüktür ve bütün bu talepleri karşılamak şarttır.

Sözgelimi benden, daha çok Rumelili kimliğimle program yapmamın istendiğini anlamam hiç de zor ve anlaşılmaz bir şey değildir. Ben bu amaca nasıl hizmet ederim diye düşünmez ve önlemimi de ona göre almazsam, bu çeşit isteklere de cevap vermiş olamam. Çünkü beni izlemeye gerçekten de öncelikle Rumelili izleyiciler gelir... Gazino patronunun benden böyle bir isteği olduğunu da bilirim ve ona göre

Pembe Köşk'te bir akşam [1982].

çalışırım. Gerçekten de beni izlemeye çok sayıda Rumelili, Trakyalı hemşerilerimiz gelmiştir. Daha açık söylemek gerekirse, benim bu çerçevede çok özel müşterim de vardır.

Çünkü ben daima birinci vizyon bir sanatçı olarak o ortamlarda bulundum. Benim gibi, benden başka bir sanatçı olmadığı için de hemşehrilik duygularına ve hemşehrilik özlemlerine karşılık vermeye çalıştım. O dostlarımız da masalarımızı ciddi ciddi doldurdular ve matinelere gönül ferahlığı içinde geldiler.

Hele hele kadınlar matinesindeki curcunanın bir parçası, özellikle Rumelili ve Trakyalı kadınlarımız sayesinde oluyordu. Ortaya çıkan tablo ise, tek kelimeyle görülmeye değer bir tabloydu.

Film artisti Arif Şentürk

Şu ana kadar, üç filmde "başrol" aldım; pek çok da ikinci, üçüncü derece rollerim oldu.

İlk film teklifini, 1985 yılında aldım. Yapımcı Yüksel Yazıcı; "*Soykırım*" adlı bir film çekecekti. Yönetmenliğini ve senaristliğini Remzi Jöntürk yapacaktı. Bulgarların, Türklere karşı giriştiği asimilasyonu, yaptığı zulümleri ve acılarla dolu göç hikâyelerini işleyen dramatik bir film olacaktı. Kabul ettim. Filmin kadrosu da bayağı kalabalıktı; gerçekten usta oyuncular vardı: Yıldırım Gencer, Baykal Kent, Piraye Uzun, Hayati Hamzaoğlu gibi. Sonra; Sevgi Sevilay, Kazım Kartal, Süheyl Eğriboz, Muharrem Gürses… Sait Seyit, Füsun Oben, Atilla Ergün, Barış Aydın, Alpay Ziyal ve Nil Uzun gibi isimler. Çekimler Çatalca'da, İnceğiz taraflarında yapıldı. Ben bu filmde hem oynadım hem de müzik yönetmenliği yaptım.

1989 yılında bu kez As Film adına "Ramize" adlı bir filmde başrol oynadım. Yanıma, Aşkın Atay adlı isimsiz bir bayan oyuncu verdiler. Film; bir Ağa kızı ile ona âşık Kâhya'nın oğlu arasındaki dramatik aşkı anlatıyordu. Senaryoyu Oğuz Gözen yazmış. Filmi de o yönetti. Filmde Berkant İlhan, İbrahim Kurt, Leman Alp, Nermin Yaslıtaş, Rahmi Pala ve Turgut Özatay da oynadı.

1993 yılında, senaryosunu yine Oğuz Gözen'in yazdığı "Yaşarken Öldüm" adlı filmi çevirdim. Mehmet Aksu'nun yapımcılığını üstlendiği filmi de Oğuz Gözen yönetti. Filmde benden başka: Bahar Mete, Doğan Esen, Halit Arkan, Hasan Yıldız, Nazan Ayas, Rahmi Aydın, Sabrina, Samim Meriç, Yalçın Erkan ve Yüksel Yılmaz rol aldı.

1994 yılında bu kez Hilmi Şahballı ile bir filmde oynadık. Adı da: "*Beklenmeyen Misafir*"… Yine Oğuz Gözen'in işleri. Yapımcı da Mehmet Aksu. Bu kez komedi tarzı bir film çektik. Ben bu filmde "Kadir Ağa" rolünü oynadım. Adem Taşay, Halit Arkan, Hasan Yıldız, Meltem Eren, Meral Zeren, Mesut Engin, Nazan Ayas, Nejat Gürçen, Oya İnci, Sami Hazinses, Samim Meriç, Yaprak Tan ve Yavuz Selekman gibi çok değerli arkadaşlarımız diğer rollerde oynadılar.

1995 yılında da As Film adına "*Afilli Kemal*" filmini çevirdim. Filmde şarkıcı olarak başrol oynadım. Yapımcı yine Mehmet Aksu; yönetmen yine Oğuz Gözen… Senaryosu Nadire Zeybel'e ait. Oyuncular arasında bu kez Fikret Çeşmeci, Hicran Çağlar, İbrahim Kurt, Murat Soydan, Nejat Gürçen, Rafet Akyüz, Rahmi Pala, Şehnaz Dilan, Yelda Yiğitoğlu vardı.

1995'de iki film daha çektim. Birincisi Şahin Film adına Oğuz Gözen'in yönettiği, Nadire Zeybel'in senaryosunu yazdığı "*Bir Rüya Gibi*"… Bu filmde yan rollerden birini üstlendim. Oyuncular da: Aslı Akın, Bilal Saygılı, Cemal Gencer, Fikret Çeşmeci, Gülderen Acar, Halit Arkan, Hasan Yıldız, Sevgi Kaya, Süreyya Şahin, Turgut Özatay, Yelda Yiğitoğlu gibi isimlerdi. İkincisi de "*Sıra Bende*" isimli film... 1995 yılında. Bu filmde de başrol oynadım. Yine "As Film" adına çekildi ve yönetmen yine Oğuz Gözen idi. Akın Tekin, Bahar Mete, Enver Ergeç, Kemal Sağlam, Okan Akıncı, Rafet Akyüz, Yelda Yiğitoğlu gibi oyuncular rol aldı.

1997'de As Film şirketi adına "Bitmeyen Bekleyiş" filmini çektim ve bu filmde başrolde oynadım. Senaryosunu Nadire Zeybel yazdı, Oğuz Gözen yönetti. Bu filmin müziklerini de ben yaptım. Oyuncu arkadaşlarım ise: Cemal Sağlam, Gülderen Acar, Halit Arkan, Nazan Alaş, Okan Akıncı, Akın Tekin, Sami Hazinses ve Yaprak Tan oldu.

1999 yılında "*Artık Dün Yok*" filminde rol aldım. As Film çekti. Senaryoyu Kadir Albayrak yazdı, Oğuz Gözen yönetti. Cafer Yıldız, Cemal Gencer, Engin Aksu, Enver Dönmez, Faruk Savun, Güneş Olcay, İncilay Özdemir, Kadir Albayrak, Meltem Berent, Murat Soydan oynadı.

Ondan iki yıl sonra da "*Buruk Sevinçler Sokağı*"nı çektik. Zaman Prodüksiyon'un bir işi idi. Yine Oğuz'un yönettiği bir film oldu. Bu filmde de başroldeydim. İncilay Özdemir, Cemal Gencer, Adnan Zaman, Cemal Ertokuş, Güven Turgut, Mehmet Ünyeli, Tezcan Keskin, Nilgün Ercivan, ve Hilal Şengül diğer rolleri paylaştı.

Bir ara da televizyonda yayınlanan "*Akasya Durağı*" adlı dizide oynadım. Bu dizi film 2008 yılında başlamıştı; galiba beşinci sezondur hâlâ çekimlere devam ediyorlar. Bu dizinin çok zengin bir sanatçı kadrosu var. Ben, 3. sezon çekimlerinin birinde kendimi oynadım.

Benim rol aldığım ve almadığım bazı filmlerde benim müziklerim de kullanıldı. Bunlardan biri, 1981 yılında çekilen ve Cüneyt Arkın'ın Deniz Akbulut ile başrolü paylaştığı "*Kader Arkadaşı*" adlı filmdir. Filmde "Aman bre deryalar" türküsü kullanıldı ve türkü seyirciler tarafından çok sevildi.

Bir ara da TRT için çekilen "*Fosforlu Cevriye*" filminde "ud" çalıp "*Karakolda ayna var*" türküsünü okudum… Fosforlu Cevriye'nin kör türkücüsü idim o filmde. Bu türkü aslen Gelibolu taraflarının bir türküsüymüş. Herhalde Zeki Duygulu'nun okuduğu bir plaktan öğrenilmiş. Zeki Duygulu, 1950'li yılların çok meşhur sanatçılarından biri idi… Bunun plâğı var; ama daha sonra filmi de yapıldı ve başrolde Neriman Köksal ile Orhan Günşıray oynamıştı çok eskilerden. Bizim gençlik zamanlarımızın güzel bir filmiydi; akılda kalacak güzel bir filmdi. "Fosforlu Cevriye" filminde bir türkü daha okudum:

Gemi kalkar sulara akar
Takmış mor fesini [bre Süleyman] bakışı canlar yakar…

Kuliste eğlence

Sezer Güvenirgil ile Arif Şentürk sahnedeki şarkıyla kuliste dans ediyor...

İZMİR- Ünlü şantör Vural Cantürk sahnede "Beni
lnız bırakma" adlı parçayı söylerken Sezer Güvenirgil
e Arif Şentürk bu şarkının ritmine kendini kaptırıp
liste dans etmeye başladılar.
Sahnedeki şarkıdan çok etkilenen ve o sırada sahne
rasını beklemekte olan Arif Şentürk, Sezer Güvenir
l'i elinden tuttuğu gibi dansa kaldırdı ve iki sanatçı
rlikte oynamaya başladılar.
Arif Şentürk'ü ilk kez dans ederken gören diğer sa
atçılar ise "Arif senin bu işleri bildiğini bilmiyorduk"
iyerek espri yaparken ünlü türkücü "Vural öyle güzel
ylüyorki dayanamadım" diye cevap verdi. Sezer Gü
nirgil ise "Kuliste yaptığımız dans bana sahne önce
inde büyük moral oldu" şeklinde konuştu. Üstteki fo
oğrafta iki sanatçı kulisteki dansları sırasında görülüyor.

Bir fotoroman: “Kanlı Deniz”

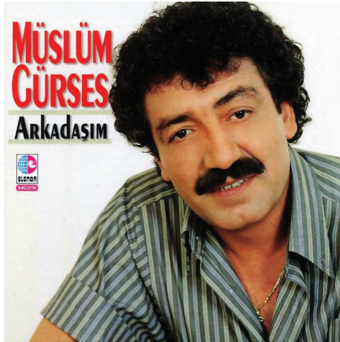
Bir ara da İzmir’de bir fotoroman çevirdim. Adı: “Kanlı Deniz”… Erdal Tezeren yönetti. Merih Fırat’la başrolde oynadık; ayrıca Yıldız Bircan, Ali Güney, Nihal Toksöz, Kenan Topçu, Veysiye Şirin, Selahattin Çokyaşar ve Münir Gezer de rol aldı. Senaryosunu, “Biricik” adlı arkadaşımız yazmış. Fotoroman, çok ilginç bir iş; sinema gibi, ama sinema değil… Donuk karelerden oluşan konuşturmalı fotoğraflar dizisi… Okuyucuya dönük resimli roman gibi bir şey. Bir kere oynadım; başka da oynamadım zaten.

Gülhane Şenlikleri’nde Müslüm Gürses’in fanatik seyircileri

Gülhane Parkı’nda da çalıştım yıllarca…

Eskiden, Gülhane Parkı’nda şenlikler olurdu ve o şenlik gecelerinin fanatik seyircileri vardı. Fanatik seyirci deyince de, o zamanlar akla hemen Müslüm Gürses’in seyircileri gelirdi.

Müslüm Gürses

Müslüm Gürses’in seyircilerinin kendilerine has tavırları vardı, havaları vardı. Müslüm’ün de kendine özgü bir havası vardı tabii…

O fanatik seyirciler, Müslüm sahneye çıkacağı zaman, başka sanatçılara asla tahammül edemezlerdi.

Hemen:

- Yuuuuuuuh! İn aşağı! Defol! der; taş atar, jilet atar, bilmem ne atar ve mutlaka indirirdi sanatçıyı sahneden. Psikopatlık derecesine varan seyirciler vardı, çok fanatiktiler.

İşte o Gülhane gecelerinde, Müslüm Bey ile aynı sahneye çıktığımız zamanlarda, hemen hemen bütün sanatçılara tepki verirler, protesto ederler; ama -yemin-billâh ediyorum- benim yarım saatlik program sıram geldiği zaman, ne bana ne de kırmızılar giyen oyuncu kızlarıma, oyuncu delikanlılarıma bir ıslık bile çalmazlardı. Bilâkis alkışlarlar, bağırlarına basarlar, bizi kendi ruhlarına yakın sayarlardı. Ama benden sonra da oralara kimseyi sokmazlardı.

İşte! Bu da seyirci sevgisini anlamak için bir ölçü.

Festivalden Festivale…

Bir sürü festivale bizi davet ediyorlar… Gidiyoruz. İyi de oluyor. Üstelik iyi kadrolarla, kaliteli sanatçılarla gidiyoruz. Bir bakıyorum Ajda Pekkan, bir bakıyorum Emel Sayın, bir bakıyorum Zerrin Özer ya da Barış Manço…

Mesela Selçuk Festivali'ne tam 7 sene katıldım. 1981'de bir başladım, 1987'ye kadar tam 7 yıl. Belediye Encümeni, bir kararla bana 13 ayar altın kaplama bir "Artemis Tapınağı" maketi hediye etti. Tam 7 sene aralıksız gitmişim. Benden sonra en uzun giden Bedia Akartürk… O da 4-5 defa gitmiş. 7 sene katılan sadece benmişim.

Niğde'nin Bor Belediyesi'nin festivallerine de katıldım. Bor Belediyesi bana, geçen sene "hemşehrilik anahtarı" verdi.

Aydın'ın Germencik ilçesinde yapılan bir festivale de katıldım birkaç kez. O da çok büyük festival… Düşünemeyeceğimiz kadar sanatçı katılıyordu oraya da…

Bir kere de, Hürriyet Gazetesi'nin tertiplediği bir turne ile Trakya çevresi çocukları için müzikli oyun skeçleri sergiledik. Adile Naşit, Ayşen Gruda ve Ahmet Uğurlu ile birlikte… Ben ve saz arkadaşlarım, bu tür festivallere hep davet edildik. Davet edildiğimizde de tereddüt etmeden katıldık. Çünkü halkın bana verdiği sanatçı payesine karşı daima saygılı olmaya özen gösterdim. Bu şekilde de hemen her köşesini gezme imkânı buldum memleketimin. Görmediğim çok az yeri kalmıştır. Elazığ'dan Erzurum'a, Sivas'tan Karadeniz Borçka'ya, Kastamonu'dan Sinop'a, Samsun'dan Ladik'e, Tokat'tan Amasya'ya, Yozgat'tan Kayseri'ye, Niğde'den Konya'ya, Fethiye'den Antalya'ya, Mersin'den Mut'a, İskenderun'dan Gaziantep'e… Hatta Islahiye'den taaa Reyhanlı'ya kadar gittim. İyi ki de gittim.

Ne mutlu bana ki, bu sanat sayesine güzel yurdumun dört köşesini görme imkânı buldum. Ülkemin güzel insanları ile tanışma ve kaynaşma imkânı buldum. Sanattan, kültürden başka hangi ilahi güçle bunca şeyi başarabilirsiniz?

Müzik dünyamızda adını, "Deryalar" adlı türküsü ile duyuran Arif Şentürk, 20. Uluslararası Selçuk Efes Kültür, Sanat ve Folklor Festivali'nde büyük ilgi topladı.

EN BÜYÜK ALKIŞ BAY "DERYALAR"IN

Yılın Sanatçısı

Sevenlerim, beni Hürriyet Gazetesi'nin düzenlediği "Altın Kelebek" yarışmasının Türk Halk Müziği dalında 3.'lük ödülü ile ödüllendirdiler. O sene; İbrahim Tatlıses, 1.'lik ödülünü kazandı; Bedia Akartürk de 2.'lik ödülüne layık görüldü. Ben de 3. oldum. Gazete bir de, üzerinde "Hürriyet" yazan bir saat hediye etti bana.

Radyo-Televizyon Programları

Benim Radyo veya Televizyon yayıncılığı alanında programlarına çıkmadığım kanal kalmadı neredeyse. TRT ve özel kanalların hepsine katıldım. O kanalların belli başlı kültür-sanat

Flash TV'de: "Arif Şentürk'le Rumeli Rüzgarı"… Halk Oyunlarıyla programı açılışı.

programlarına, aktüel programlarına katıldım. Beyazıt Öztürk'ün, Seda Sayan'ın, Erol Evgin'in, Mahmut Tuncer'in, İbrahim Tatlıses'in, Esra Ceyhan'ın programlarına katıldım. Şimdi hatırlayamayacağım; ama, kim program yaptı ise muhakkak beni davet etti ve ben de o programlara katıldım.

Hazırlayıp sunduğu programlar

Bazı kanallarda ben de uzun soluklu müzik programları yaptım. Mesela Kanal 6'da program yapmaya 1997 yılında başladım ve tam 60 program çektim; hem sundum hem de türkü okudum. Kanal 6'nın sahibi, o zamanlar Mehmet Kurt idi; müdürü de Ardan Zenger'di. Oradan Flash TV'ye geçtim ve 50 program da orada yaptım. Yine kendim sunup okuyordum; ayrıca misafir sanatçıları da programıma alıyordum… Programlarımın içeriğini kendim belirliyordum; sanatçıları da o çerçevede kendim yönlendiriyordum. O kanalların hepsinde program adı kaldı: "Arif Şentürk'le Rumeli Rüzgârı"…

Bu arada bir vefa borcumu da bu vesileyle yerine getirmek istiyorum. *Kanal 6* ve *Flash TV*'de yaptığım programların en büyük destekçisi Kumanova'dan çocukluk arkadaşım rahmetli Muharrem Gümüşdağ idi. Muharrem, 2001'de rahmetli oldu. Çok fakir bir ailenin oğluydu; ama çok çalışkan bir insandı… O çalışkanlığıyla da "Çağ Anten" diye bir firma kurdu ve Türkiye'de zengin oldu. Ona çok gönül borcum var. Oğlu Gökhan da kendisi gibi çalışan ve yardımsever bir delikanlı…

Şimdilerde, "*Tek Rumeli TV*" için televizyon programları hazırlıyorum… Şu ana kadar, haftalık yayınlanan 200'ü aşkın program yaptık. Tek Rumeli'deki

programımın adı ise: *"Arif Ağa'yla Rumeli Türküleri"*… Yaklaşık 2 saatlik bir program hazırlayıp sunuyorum. Canlı telefon bağlantıları ve istekler de oluyor o programlarda…

Eşe dosta hazırlanan bir CD: "ARİF AĞA İLE RUMELİ TÜRKÜLERİ/2012"

En son yayınladığım albümümün adı "Meliha" idi. Bu albümü 2008 yılında yaptım. Ancak o günden sonra başka bir albüm yapmak kısmet olmadı. İşte 4 yıl aradan sonra, yeni bir sound ile bir albüm daha yaptım; ancak bu albümü eş-dost için yaptım; satışa vermeyeceğim. Bir de televizyon programlarımda kullanmak istiyorum. Adını da: *"Arif Ağa ile Rumeli Türküleri/2012"* koydum.

Bu albümün repertuvarı da biraz kendime göre seçtim. Daha önce yaptıklarımdan biraz farklı oldu. Moda tabirle "özgün" oldu. Mesela iki tane parça var ki biri güfte ve bestesi Rüştü Demirci'ye ait bir Türk Sanat Müziği parçası: "Ne olursun güzelim sevsen beni"; diğeri ise Orhan Gencebay'ın fantezi bir parçası: "Sevemedim kara gözlüm seni doyunca"…

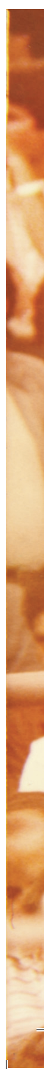
Bu parçaları okumak, benim için deneme gibi bir şey… Bakayım ağzıma gidiyor mu diye okuduğum parçalar? Biraz da mecburiyet gibi oldu… İnsan bazen diyor ki:

- Yahu benim de sevdiğim bir parça, türkü değil ama olsun.

Hem, Orhan Gencebay'ı da seven bir kitle var. Rüştü Demirci'nin şarkısını da çok seven var. Eee, ben de halkın nabzını tutmak zorundayım. Zaten evvelden okuduğum her eser de türkü değil ya! Daha çok yeni… Albüm henüz yeni çıktı… Henüz beğeniler bana çok da yansımadı. Bakalım nasıl karşılanacak? Diğer eserler ise, benim yıllardır yürüttüğüm çizgiye uygun folklorik parçalar. "Deryalar", "Çaye Sukariye", "Karşıki dağda lambalar yanar", "Göçmen kızı", "Babuba", "Kara kaşlı yâr", "Remziye'm", "Müride'm", "Koşu kavak çamları"… Birkaç tanesini, daha önceden seslendirmiştim zaten…

ESKİ ZEYTİNBURNU

ESKİ ZEYTİNBURNU DEYİNCE...

Eski Zeytinburnu, şimdi olduğu gibi kozmopolit bir yerdi. Anadolu'nun her yerinden, hatta dünyanın çeşitli ülkelerinden insanlar vardı burada. Her renkten, her cinsten, her inançtan insanlar vardı.

Giresunlular, Tokatlılar, Kastamonulular, Trabzonlular, Sivaslılar, Antepliler, Erzurumlular, Erzincanlılar, Karslılar bir yanda; Üsküplüler, Kumanovalılar, Priştineliler, Manastırlılar, Selânikliler, Deliormanlılar, Kırcaalililer, Rodoplular bir yanda...

Arnavutlar, Boşnaklar, Makedonlar, Trakyalılar, Türkistanlılar, Kazaklar, Türkmenler, Kırgızlar, Özbekler, Afganlar, Pakistanlılar bir yanda; Rumlar, Ermeniler, Yahudiler bir yanda...

Sünnîsi, Alevîsi, Mevlevîsi, Bektâşîsi bir yanda; Ortadoksu, Katoliği bir yanda...

Böylesine karışık bir toplumu vardı Zeytinburnu'nun. Ve çok yoğundu... Ama buna karşın, yerli halk aşağı-yukarı birbirini tanırdı.

*

Ben Zeytinburnu'ndaki hayatımda, insanlarla ilişkilerimde hiçbir zaman hemşehricilik gözetmedim. Sadece arkadaşlık, dostluk, komşuluk ve kardeşlik duygularıyla yıllarımı geçirdim.

Mesela top oynardık; oynayanların yarısı neredeyse Rumeliliydi; ama diğer yarısı Karadenizliydi... Trabzonluydu, Giresunluydu, Ankaralıydı yahut Kastamonuluydu.

Yıllarca kahvehaneye gittim ve binlerce kahvehane arkadaşım oldu; oralarda da durum böyleydi...

Eski Zeytinburnu sokaklarında gündelik hayat (Muhtemelen 1960'lı yıllar).

Eski Zeytinburnu'nu özlüyorum

Eski Zeytinburnu, gecekondu döneminde daha sessiz, daha sakin bir yerdi. Ya da bana öyle geliyordu. Doğrusu, ben o eski Zeytinburnu'nu daha çok seviyorum, daha çok arıyorum.

Şimdiki Zeytinburnu; bina yığını... Sanki nefes alamıyor insan. Zeytinburnu'nun üzerindeki bu

ağırlığı düşündükçe boğuluyormuş gibi oluyorum. Zeytinburnu şimdi eskiye göre çok daha yoğun. Bir de on sene kadar evvel özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden başlayan yeni göç dalgası ile daha yoğunlaştı. Artık insanlar birbirlerini neredeyse hiç tanımıyorlar. Maalesef ben de aynı durumdayım.

Eski günlerin mutlu arkadaşlıkları (1966).

Durum böyle olunca, kimin ne olduğunu, kimin kim olduğunu, hatta nereden geldiğini bilemiyorum. Dahası, bazen geceleri sokağa çıkmaya bile korkuyorum.

Eskiden komşuluk ilişkileri de bir başkaydı. Bilhassa mahalle arkadaşlıkları çok başkaydı. Bu beton yapılaşmasından sonra, o da kalmadı.

Şimdi, apartmanda dahi kimse kimseyi tanımıyor, komşular birbirini tanımıyor… Buna çok üzülüyorum.

Zeytinburnu'nda mutlu yaşamak

Zeytinburnu'nun anlamı, ben şöhret olduktan sonra da hiç ama hiç değişmedi.

Radyo, televizyon programları, plaklar, kasetler, gazete haberleri ve hakkımda çıkan yüzlerce yazıya karşın Zeytinburnu'nun anlamı benim için hiç değişmedi. Bilakis Zeytinburnu'na bağlılığım daha da arttı, perçinlendi. Çünkü neredeyse hayatımın anlamlı olan hemen her şeyi burada şekillendi, burada anlam kazandı. Annemin-babamın, kardeşlerimin ve hatta eşimin aziz bedenleri Zeytinburnu'nun mübarek topraklarına defnedildi.

Çocukluk ve gençlik hatıralarım burada şekillendi ve anlam kazandı. Çocukluk, gençlik arkadaşlarım hep Zeytinburnu'nda kaldı… Çocuklarım burada doğdu, büyüdü ve evlendi.

Ben, kendimi burada çok güvenli ve mutlu hissediyorum. İnsanlar beni burada tanıyorlar ve bana farklı bakıyorlar, beni farklı görüyorlar.

Başka bir yerde bundan daha mutlu yaşayamam ki…

Çocukluk arkadaşlarıyla (1970)…
Soldan sağa: Arif Şentürk, Beyadin Hafızî (Kumanova'da), Cafer Fedai, Cevat Serbest

Zeytinburnu: "Hayatımın öte yanı"…

Sanat hayatımda profesyonelliğe geçişte, Zeytinburnu'nda yaşamak bana bilakis katkı sağladı; özellikle moral bakımından… Çıktığım kahve, gittiğim lokanta, alışveriş yaptığım bakkal, market, kasap hiç değişmedi. Her günüm, her şartta onlarla birlikte geçti. Dolayısıyla hiçbir zaman buradan uzaklaşmayı düşünmedim ve uzaklaşmadım. Çevremi değiştirsem ne olacaktı ki… Daha kibar, daha varlıklı, daha kültürlü insanlarla mı muhatap olacaktım? Oysa "bakkal" benim dostum, "terzi" arkadaşım, "lokantacı" kaç yıllık komşum… Dahası, ilk televizyona çıktığım gün ben de bir esnaf vatandaştım onlar gibi: "Berber Arif Şentürk" idim…

Haaa, "Berberlik" deyip de geçmeyin… Çok özel bir meslektir berberlik. Berbere doktor da gelir, hoca da gelir, patron da gelir, işçi de gelir, tombalacı da gelir, fırıncı da gelir, kumarbaz da gelir… Esnaflık, çok önemli bir kazanımdı benim için ve bunu hiçbir zaman unutmadım. Sonra televizyona ilk çıktıktan sonra, insanların bakışlarındaki değişimleri gözlemleme imkânı buldum ve doğrusu bundan da büyük bir keyif aldım… Bu keyfi, hiçbir şeye değişmem. Hayatın anlamı, biraz da hayattan keyif almak değil midir?

- Aa bak! Akşam televizyondaki adam!

Bunlar benim çizgimi hiç değiştirmedi, bilakis mutluluk verdi. Ben böyle yetiştim, böyle kabul ettim ve böyle de kabul edildim. Dahası, futbol da

oynadım, idarecilik de yaptım; aynı otobüste 40 kişi üst üste, nefes nefese yolculuk yapıp maça da gittim… Bunlardan vazgeçmeyi tercih etseydim ve Zeytinburnu çamurundan çıkıp da Etiler'e gitseydim belki de yüzüme gözüme bulaştıracaktım hayatımı… Dostlarım beni daima korudu ve bana sahip çıktı.

Zeytinburnu benim hayatımın öte yanı…

Hem "Berber Arif", hem de "Sanatçı Arif" geziyor Zeytinburnu sokaklarında…

1956'dan bu yana hesap edersek, ömrümün büyük kısmını Zeytinburnu'nda geçirdim. Sanatçı oldum da erişilmez birisi oldum gibi bir tavra hiç bürünmedim. Eski Berber Arif ne ise, yine aynen devam ettirdim hayatımı… Yıllarca aynı kahveye çıktım; aynı arkadaşlarımla yedim, içtim, eğlendim, güldüm; hatta ağladım…

Dedim ya, evimi Zeytinburnu dışına taşımayı aklımın ucundan geçirmedim. Ben daima Zeytinburnulu oldum. Bunu da herkes bilir. Mahallemizin muhtarı da bilir, gelmiş geçmiş belediye başkanlarımız da bilir, kaymakamlar da bilir, emniyet müdürleri de bilir, bu halkın oyuyla seçilen milletvekilleri de bilir, bakanlar da bilir hatta bu memlekette başbakanlık yapmış, cumhurbaşkanlığı yapmış devlet büyüklerimiz de bilir. Herkes bilir.

Mesela ilk arabam *Anadol* marka bir halk arabasıydı. Ben bu arabayı, hem de en flaş zamanımda kullandım. Niye? Ee, Allah bana bir araba verdi işte, illa da Mercedes'e mi binmem lazım; buna da şükür!

İmkânım oldu, ondan sonra değiştirdim arabamı; Murat da aldım, Doğan da aldım, Kartal da, Mercedes de aldım… Yani, insan bir şey oldum diye hiçbir zaman kalkıp da kimliğini, kişiliğini değiştirmemeli.

*

Pek çok insan bilirim, Zeytinburnu'nda şöhret olan... İsim vermek istemem; ama kendilerini bir şey zannettiler, fazla şımardılar ve Zeytinburnu'nu terk ettiler. Ama biliyorum ki pişman da oldular.

Çocukluk arkadaşı Cevat Serbest ile evin bahçesinde.

İSTANBUL
UMUM ERKEK BERBERLERİ
USTA VE KALFALAR DERNEĞİ

ONUR BELGESİ

MESLEKTE

33

YIL

Sayın, Arif Şentürk

Mesleğimize bu güne kadar yaptığınız başarılı hizmetler ve yetiştirdiğiniz sanatkârlar dolayısiyle size takdir ve teşekkürlerimizi arz etmekten mutluluk duyuyor, daha nice başarı dolu hizmet yılları diliyoruz.

Saygılarımızla
Yönetim Kurulu Adına
Başkan
Celal Akpınar

At sevgisi

Ben inanıyorum ki mal, mülk sahibi olursun… Alırsın, satarsın bir daha alır bir daha satarsın. Ama dostlarını, arkadaşlarını alıp satamazsın. Onları bir kaybettin mi bir daha bulamazsın. Çünkü dostluğun ceremesi büyüktür. Ya karşılığını verirsin ya da kaybedersin.

Zeytinburnu ve Zeytinburnu'ndaki dostlarım, arkadaşlarım; benim kaybetmeye cesaret edemediğim en kıymetlilerim oldular daima.

Eski Zeytinburnu'nun dört köşesi…

Eskiden panayırlar kurulurdu Veliefendi'de… Kurban Bayramı olduğunda da kurbanlıklar gelirdi. Kurbanlıklar, Osmaniye'de, Onbiryıldız Sahası'na da gelirdi.

Sonra, "Çırpıcı Çayırı" vardı… "Vargeller" vardı… "Vargel" dediğim de teleferikle çimento fabrikasına hammadde taşıyorlardı ve o teleferik Merter'den Et-Balık Kurumu'nun biraz daha aşağı kısmında bulunan Çimento Fabrikası'na gün boyu gidip geliyordu. Bu teleferik sonradan kaldırıldı. Merter civarı ise üzüm bağları idi.

Tren istasyonunun sahile bakan tarafında kalan "Et-Balık Kurumu" da çok önemliydi eski Zeytinburnu için; kesimhanesi içindeydi. İnsanlar oradan perakende biftek, kuşbaşı, kıyma ve balık satın alırdı. Onun yanı başında da "Ayyıldız Fabrikası" vardı, "Tül Fabrikası" vardı, "İplik Fabrikası" vardı.

Diyeceğim, eski Zeytinburnu çok daha değişikti.

Maalesef şimdiki nesil bunların bir kısmını hiç bilmiyor…

Muhacirbağı ve yatağı kaybolan tarihi çeşme

Muhacirbağı diye bir yer de vardı Veliefendi civarında. Şimdi cami yapıldı oraya: "Bağ Camisi" olarak da bilinir.

Aşağısında da meşhur bir çeşme vardı: "Veliefendi Çeşmesi". Oraya çok büyük bir su gelirdi… Tarihi çeşme hâlâ orada duruyor ama çeşmenin yatağını kaybettiler.

Tahminim o ki Zeytinburnu'nun Belediye Başkanı Sayın Murat Aydın, onu meydana çıkaracaktır.

Zeytinburnuspor Stadyumu'nda.

Zeytinburnu'nda futbol

Eski Zeytinburnu'nun bir başka güzelliği daha vardı. Biz gençler için, aşağı yukarı 8-10 tane futbol sahası vardı Zeytinburnu'nda. Bu sahalarda futbol oynayabilmek imkânı vardı gençlere. Bir de futbol, insanları birbirine kaynaştıran güçlü bir faktördü. Mesela Zeytinburnu'nun gençleri hep birbirini tanırdı eskiden. Diyelim ben Yeşiltepe'den Sümer'e gittim… Mutlaka aşina olduğum birileri ile karşılaşırdım.

Eskiden Zeytinburnu'nda çok iyi topçular, güzel sporcular çıktı; hep de bu sahalarda yetişti, bu sahalarda ter döktü.

Mavi Marmara Et Lokantası'nda, Zeytinburnu Spor Gecesinde (1990)... Ön sırada: Arif Erdem, Cüneyt Tarman, Suphi Arabul, ?; Arka sırada: ?, ?, ?, ?, Vedat Çetinkaya, Üstün Asutay, Perihan Sözen, Arif Şentürk ve diğer Zeytinburnusporlu davetliler var.

Mesela; Merter'e giderken, Veliefendi'ye giderken sağ taraftaki blokların olduğu yerde büyük bir saha vardı: "Yeşiltepe Sahası"… Bu saha daha sonra Adliye önüne alındı; eski Adliye durağının önüne… Hani Kültür Merkezi açıldı ya! Onun önüne…

İşte o bloklar, 1956 yılında, Adnan Menderes zamanında yapılmaya başlandı. 1956, 1957 ve 1958'de de şimdiki yollar yapıldı. Daha eskiden buraları hep topraktı. İşte, Yeşiltepe'deki evimizin kapısının önündeki şu asfalt da Menderes'in bir eseri. Zaten, 27 Mayıs 1960 İhtilali olduğunda o blokların tam köşesine kadar gelinmişti; ihtilal olunca yol yapımı da bitti. Orada da "Tarhan Sahası" vardı. Onun yukarısında "Karadeniz Sahası"… Daha yukarısı dediğim de şimdiki Öğretmenevi'nin olduğu yer. Sonra, Karadeniz Sahası'ndan biraz daha aşağı indiğimizde: "Telsiz Sahası"… "Beştelsiz Sahası" da denirdi.

Beştelsiz Sahası'ndan doğru gidiyorsun Şabanağa'ya doğru, bu kez de: "Coşkun Sahası"… Geliyorsun aşağı doğru: "Sümer Sahası"; sonra: "Arnavutbağı [Sahası]"… Osmaniye'de iki tane saha var: Biri "Onbiryıldız Sahası", biri de "Akfil Sahası".

Bu arada, bir tane de sahile doğru giderken Et Balık Kurumu tesislerinin içerisinde bir futbol sahası vardı; ama küçük bir saha idi. Et Balık Kurumu'nun içinden geçiliyordu o sahaya; aşağı tarafları da boştu. Bir de "Direksiz Saha"… Zeytinburnuspor, orasını "antreman sahası" olarak da kullanırdı; ama daha çok çocukların oynadığı, küçük bir saha idi. Eski Sümerbank fabrikasının olduğu yerde de "Sümer Sahası" vardı.

Bir de Zeytinburnu sınırlarının hemen yakınında olması bakımından iki

Bir dönem, Zeytinburnuspor kulüp yönetiminde üst düzey bir görev üstlenen Arif Şentürk; Zeytinburnusporun oynadığı bir maçta kulübede diğer görevli / yönetici arkadaşlarıyla (1988).

saha daha vardı. Bunlardan biri "Yedikule sahası"; diğeri ise eski Anadolu Otogarı'nın yerinde, "Topkapı Merkez Efendi Sahası"…

Oğlu Ercan, Zeytinburnuspor forması ile... (1986).

Zeytinburnu Spor…

Zeytinburnuspor kurulduktan sonra, amatör futbol sevgimiz, büyük-küçük futbol sahalarında devam etti; ama artık, gözümüz Zeytinburnuspor'da oldu.

Zeytinburnuspor'un başarısı için çalıştık; onun başarısı için dostlarımızla kenetlendik; destek verdik ve de başarılarına şahit olduk.

Özellikle 1980 yılından sonra, Belediye Başkanı hemşehrimiz Muzaffer Çavuşoğlu zamanında Zeytinburnuspor'a büyük yatırımlar yapıldı; güçlü bir takım kuruldu ve Zeytinburnuspor 1. Lig'e yükseldi. Bu başarıyı hep beraber yaşadık. O dönem öyle bir takım kurulduk ki, Anadolu yakasından dahi Zeytinburnuspor'u seyretmeye gelen taraftarlarımız olurdu.

Zeytinburnuspor için yapılan kulüp gecelerinde 3000 kişilik, 5000 kişilik salonlar doldu taştı. Mavi Marmara'da, Lunapark'ta, Kosova'da yaptığımız gecelerde hemşehrilerimiz, Zeytinburnuspor'a desteklerini esirgemediler.

Bu tablo, bizim birlik ve beraberliğimizin çimentosu oldu. Zeytinburnuspor da hepimizin gururu…

Adnan Türközü

MKA Ankaragücü'nün kuruluşu

"Zeytinburnuspor" deyince, aklıma birden "MKA Ankaragücü" geldi.

Ne alâkası var demeyin... 1. Lig'de, 2. Lig'de uzun yıllar mücadele veren bu futbol takımı; Zeytinburnu'nda, Ağırbakım'da kuruldu. "Ağırbakım" dediğim de, Zeytinburnu tren istasyonunun sahile bakan tarafında kurulmuş olan "Makine Kimya Ağırbakım"… Kısa adı: "MKA".

MKA, Ankara'ya gidince, futbol takımının adı da, "MKA Ankaragücü" adını aldı.

Aşık Mürsel Sinan (oğlu)

Sinemalar

Zeytinburnu'nun sinemaları da eskiden çoktu. Bunların büyük kısmı da yazlık sinemalardı; açık sinemalardı. Halkın bu sinemalara ilgisi, çılgınlık düzeyindeydi, çok severlerdi.

Mesela; tren istasyonu bölgesinde: "Lâle Sineması" vardı. "Yalçın Sineması" da o taraflardaydı. Yenidoğan Mahallesi'nde: "Yenidoğan Sineması", "Çiçek Sineması", "Kulüp Sineması", "Bahar Sineması", "Yeşilçam Sineması"…

Bunların hemen hepsi yazlık sinemalardı. Lale Sineması'nın kışlık olanı da vardı. Bir de, Depo Durağı'nda: "Zengin Sineması" vardı.

O güzelim sinemaların hemen hemen hepsi bitti. Tren istasyonundaki Lale Sineması kapandı, pasaj oldu. Bildiğim kadarıyla şu anda yazlık sinema yok Zeytinburnu'nda.

Soldan: Kenan Şavklı, Arif Sağ, Süleyman Şenel [TRT İstanbul Radyosu, Harbiye/Şubat 2006].

Hüseyin Sancaktar

Yusuf Sancaktar

Eski Zeytinburnu'nun sanatçıları…

Zeytinburnu deyip de geçmemek lazım. Zeytinburnu'nda pek çok sanatçı oturdu yıllarca… Hâlâ da yaşayanlar var…

Eskilerden, mesela; TRT İstanbul Radyosu sanatçılarından Kenan Şavklı, eski Zeytinburnuluydu. "Şavklı Sazevi" diye bir dükkânı vardı eskiden. Sonra, kardeşi Selahattin Şavklı da Zeytinburnu'nda oturdu yıllarca; belki de hâlâ oturuyor. Yenidoğan civarındaydı oturduğu ev son zamanlara kadar.

Mesela, Zeytinburnu'nda Arif Sağ da oturdu, Adnan Türközü de oturdu, komedyen Yalçın [Özden] ve Zeki de oturdu… Nam-ı diğer komedyenler Uğurböcekleri de oturdu…

Sonra, Hakan Peker… Kendisi: "Ben Bakırköylüyüm" der ama Zeytinburnu çocuğudur… Türk Sanat Müziği Sanatçısı Perihan Yıldız [Sözer] da Zeytinburnu kızıydı… Hayrettin Özden diye iyi bağlama çalan bir kardeşimiz de vardı; sonradan Almanya'ya yerleşti. Giresunlu Halim Giresunlu ve Taşköprü mahallesinde kahvecilik yapan Kastamonu/Taşköprülü "Dana Hüseyin" lakaplı Hüseyin Sancaktar da çok eski Zeytinburnulu bağlama sanatçılarıydı… Şimdi çocukları Yusuf ve Hızır da aynı yerde kahvecilik yapmayı sürdürüyorlar. Oğlu Yusuf Sancaktar, tıpkı babası gibi çok güzel ve ustaca saz çalıyor.

Zeytinburnu'nun usta âşıkları da var. Neredeyse 90 yaşına yaklaşan Usta Âşık İsmail Azerî bizim baş tacımız. Geçenlerde Zeytinburnu Belediyesi, büyük bir vefa örneği göstererek onun hakkında bir saygı gecesi yaptı ve hakkında akademisyenlere bir kitap ve CD hazırlatarak yayınladı. Çok anlamlı oldu. Sonra yine usta âşıklarımızdan birisi Ahmet Poyrazoğlu da Zeytinburnu'nun bir evlâdı. Bir yönü eğitimci, bir yönü âşık Poyrazoğlu'nun… Sonra Âşık Murat Çobanoğlu'nun yadigâr evlatlarından, çıraklarından birisi olan Usta Âşık Mürsel Sinan [oğlu]'ı da unutmamak lazım. Bunların hepsi Zeytinburnu'nun kültür taşıyıcıları, kıymetleri, değerleri… Onları her zaman hatırlamalıyız.

Aklıma gelmişken söyleyeyim… Usta sinema sanatçıları Ali Şen ve oğlu Şener Şen de eski bir Zeytinburnuludur… Yıllarca yaşadılar burada onlar da…

Sonra, genç arkadaşlardan da Zeytinburnu'nda büyüyen, yıllarca burada yaşayan Konservatuvar mezunu sanatçılar var, akademisyenler var. Mesela, benim eski sanatçı arkadaşlarım, kardeşlerim Erdinç Kadıoğlu ve Naci Sungur İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'nı bitirdikten sonra, şimdi Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Tarihi Türk Müziği Topluluğu'nda çalışıyorlar. İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Halk Oyunları Bölümü öğretim üyelerinden Ahmet Demirbağ ve karısı İlknur Demirbağ da eski Zeytinburnulu…

Yine İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı öğretim üyelerinden Doç. Cihangir Terzi ve Süleyman Şenel de Zeytinburnu'nun öz evlatlarından…

Zeytinburnu'nun halk müziği mahalli sanatçılarından birisi de Bektaş Bahtiyar ve rahmetli babası Behlül Bahtiyar… Benim gibi berberlik yapan ve aslen bir Bektâşi Babası

Bektaşi Babası Bektaş Bahtiyar zakirlik yaparken... Sağ karede Bektaşi canlar semah dönüyor... Sol baştaki, Anabacı Gülümser Bahtiyar.

olan Bulgaristan göçmeni Bektaş Bahtiyar ve babası Behlül Bahtiyar; halk müziği diskoteğine ve repertuvarına onlarca Türkü, Samah, Nevruziye, Miraciye, Nefes, İlahi, Gülbank, Ağıt, Muharremiyye, Mersiye ve Kaside kazandırmış kıymetli şahsiyetler.

Bunun gibi sanatçılar o kadar çok ki Zeytinburnu'nda…

Zeytinburnu'nda konser vermek

Televizyonlara bolca çıkıp şöhreti yakaladıktan sonra bile ben yıllar boyunca Zeytinburnu'nda bir konser verme imkânı bulamadım. Ta ki 1995 yılında, bir toplu sünnet şöleninde Zeytinburnu Stadyumu'nda verdiğim büyük konsere kadar. O konseri unutamam… O konserde Zeytinburnu halkının beni bağrına bastığını yürekten hissettim.

Ee kolay yaşanır bir duygu da değil bu… Bir stadyuma topluyorsun 15.000 kişiyi ve onların iltifatına mazhar oluyorsun. Çılgınlar gibi seni alkışlıyorlar, sevgilerini gösteriyor, bağırlarına basıyorlar. Az bir şey mi bu… Bunlar çok güzel duygular… Çünkü ben bir konsere çıktığım zaman, hemen bakışlardan hissederim sevgiyi, tepkiyi, hoşnutsuzluğu. Bakışlardaki tebessümlerden hissederim sevgiyi. Ben konserlerde seyirciyi avucumun içine alırım; eğer bu duyguyu yaşayamazsam o konserden mutlu olmam. İnsanların psikolojisini, sahne psikolojisini, halkın sosyolojik tepkilerinin ne anlama geldiğini iyi bilirim…

O açıdan, bilirim ki Zeytinburnu halkı, kıymetli hemşehrilerim beni her zaman kabul etmişler, bağırlarına basmışlar ve sevgilerini bana hissettirmişlerdir.

Engelliler Günü'nde (Zeytinburnu/2005)

Âşık İsmail Azerî Âşıklar Şöleni'nde mikrofon başında (1975).

Âşık Ahmet Poyrazoğlu (2012).

Ali Şen, oğlu Şener Şen ile...

Cihangir Terzi,

İlknur Demirbağ-Ahmet Demirbağ

ANILAR...
ANILAR...

ÇİFTETELLİ OYNAYAN AT

1958 ya da 59 yılı…

Yeşiltepe'de, evimizin bitişiğinde oturan bir Recep amcamız vardı, o da babam gibi arabacılık yapıyordu…

Recep amca, bir sabah bizi çağırdı.

- Gelin yahu şu atı kaldıralım ahırdan, at kalkmıyor!

Biz dört erkek kardeş Recep amcanın ahırına gittik. Kimimiz yelesinden, kimimiz kulağından, kimimiz sırt kısmından tutup ayağa kaldırdık atı. At çok zayıf ve yorgun.

Babamla Recep amca karar vermişler:

- Götürelim bu atı satalım!

Çarşamba günleri de Fatih'te, Karagümrük'te, Sulukule'nin olduğu yerde bir hayvan pazarı kurulurdu. "At pazarı" da derlerdi oraya.

Bana da dediler ki:

- Sen de gel! Senin Türkçen bizimkinden daha güzel; orada daha iyi anlaşırız.

Atı, bizim arabanın arkasına boş vaziyette yularından bağladık ve at pazarına gittik.

Yedikule sahilinde...

Arabada hiçbir şey yok, bomboş… Daha pazarın içine daldık; geldi iki tane kurnaz alıcı:

- Kaç paraya satıyorsunuz bu atı?

Babam dedi ki:

- 100 lira…

- Biz, dedi fazlaya satarsak?

- Ee, isterseniz 500'e satın. Bizim 100 liramızı verin de siz ne yaparsanız yapın.

Birinin adı Kâzım… Ortağı, Kâzım'a döndü bir işaret çaktı ve:

- Karşı bakkaldan bir ufak al, gel! Dedi.

Kâzım gitti, bakkaldan almış bir ufak rakı, geldi. Atı bir köşeye aldılar, şişeyi açtılar ve rakıyı atın ağzını boşalttılar.

Rakıyı içince; o sabah kaldıramadığımız at, beş dakika geçmedi kuyruk havada oynamaya başladı. Bizim at çiftetelli oynuyor… Biz çekildik bir kenara şaşkın şaşkın ata bakıyoruz, o uyanıkların ne yapmaya çalıştıklarını anlamaya çalışıyoruz.

At oynarken de bir zargana geldi… Kör bir alıcı… Yanında bir arkadaşı var.

- Bu nasıl bir at?

- İşte görüyorsun arkadaş! Bu at böyle bir at, yerinde duramıyor...

- Kaç para bu at?

Surlar ve şimdilerde toprakla doldurulan hendekler...
Eski sur diplerinde hayvan ticareti de yapılırdı...

- 150 lira…

Adamlar tereddüt edince de:

- Gel abi gel! Deyip, laf cambazlığıyla adama atı 135 liraya nalladılar…

Adam diyor ki:

- Peki! Koşalım bakalım bu arabayı da çeker mi?

Hemen bizim atımızın hamutunu çıkardık; onu taktık ve arabaya koştuk…

Nasıl gidiyor bir görseniz… Yokuşlarda jet gibi gidiyor, jet gibi geliyor. Ama epey de zaman geçti. Zaman geçtikçe de babam telaşlanıyor, Recep amcaya:

- Al be pâreyi! Al bir an evvel pâreyi!

Ben gidiyorum adamların yanlarına:

- Anlıyor musun Abi be! Hadi paramızı verin! diyorlar:

- Tamam! Tamam!

Tabi o satıcılar Cambazlar, çok uyanıklar…

Fenerbahçe Spor Kulübü Lokali'nde bir hemşehrisi ile... (1985).

Babam Recep amcaya diyor:

- Al pâreyi! Bu at ayılırsa eve götüremeyiz!

Çünkü at sarhoş… Alkolün etkisi geçtikten sonra at oraya tumba düşecek.

Neyse biz ikide birde:

- Abi, ver parayı, Abi ver parayı!

En sonunda aldık 100 lirayı… Ondan sonra bizim arabaya bindik, ata bir kamçı, doğru Zeytinburnu'na…

Sabah ahırda kaldıramadığımız at, kuyruk havada, kafayı sallaya sallaya çiftetelli oynadı.

İstanbul'un cambazları yaman olur böyle işte…

İlk gittiğim maç ve Fenerbahçe'nin oyuncu kadrosu

İlk gittiğim Fenerbahçe maçında, anlatılmaz duygular yaşadım. O zamanki kadroya bakar mısınız?

Kalede Şükrü Ersoy, sağ bek Nedim Güner, sol bek Basri, Seracettin, Kastamonulu Naci Erdem ve Necdet Akgün… Sonra; Puşkaş Ergun, Şirzat (!?), Lefter, Niyazi ve diğerleri…

Kimler geldi, kimler geçti…

Bir gün Fenerbahçe Kulübü'ne gittim ve Fenerbahçe armasının önünde, bir resim çektirdim.

Fenerbahçe, benim dünyamın takımı…

Foto Avrupa'nın sahipleri:
Rüstem Bilakaya, kardeşi Aslan Bilakaya

Foto Avrupa'nın telefonu

Berber dükkânımızın karşısında "Foto Avrupa" vardı... Ben yıllarca onun iş telefonunu kullandım. İş bağlantılarım, sanat hayatım için pek çok önemli haber ilk defa o dükkânın telefonundan geldi bana. Sahibi de hemşehrim, arkadaşım Rüstem Bilakaya, kardeşi Aslan Bilakaya… Sanki yıllarca kardeş gibi olduk. Allah ona uzun ömürler versin.

Mesela; Ankara'dan televizyondan çağırıyorlar, Radyo'dan çağırıyorlar beni; ama hep o telefonla… Benim telefonum yok o zamanlar. Telefon sahibi olmak da kolay değil, sırayla bağlıyorlar; uzun zamanda da gelmiyor sıra. Onun için de hep onun telefonuyla idare ettik. Sağ olsun!

TRT Radyosu'ndan sesim duyulduktan sonra, İnci Düğün Salonu'nda ilk işim

Türkiye Radyoları'nda sesim duyulmaya başladı ya! O zamanlar, Aksaray'da İnci Düğün Salonu'nun sahibi Cahit vardı… Zeytinburnu'ndan da arkadaşım… Bir gün telefonla aradı. Telefon, *Foto Avrupa*'ya geliyor; çağırdılar, gittim telefonun başına:

- Arif Bey! dedi. Salonumda çalışır mısın?

O düğün salonunda da iki tane düğün var hafta sonları. Cumartesi ve Pazar günleri…

Dedim:

- Abi, kaç para alırız?

Dedi:

- 500 lira…

Eee! Öyle deyince düşündüm: Benim bir bağlama çalanım var, bir darbuka çalanım var, bir def çalanım var; bir de ben, ettik dört kişi… O parayı dörde bölersek, haftada kişi başına 250 lira eder, bu da hepimize iyi-kötü yeter; Allah bereket versin. Ala-tura da işin cabası.

- Tamam! Geliyoruz! dedim.

İlk gün gittik… Bindik bir minibüse, gittik Aksaray'a… İnci Düğün Salonu'nda ilk programımızı yaptık ve bize 500 lira verdi Cahit Bey. Ben 500 lirayı alınca,

Bazı "Foto Avrupa" kaşeleri…

ARNAVUT ARİF SORUYOR:

'Benim kolpitemi yediniz mi?'

Halk müziğinin sevilen sanatçısı Arif Şentürk'ün 10 parmağında 10 marifet var. Ama sanatçının hiçbir marifeti mutfaktaki marifetleriyle boy ölçüşemez herhalde. Hele Kolpite, Arif Usta'nın elinden çıktığında Arnavut usulü tadına doyum olmuyor.

Trakyalı sanatçı Arif Şentürk mutfakta da en az mikrofon başındaki kadar yetenekli. Tüm Arnavut yemeklerini bilen ve karısı kadar güzel pişiren Şentürk'ün elinden çıkan "Kolpite"nin tadına ise doyum olmuyor.

"Balkan ağzı"yla söylediği "Deryalar", "Ramizem" gibi türkülerle halk müziğinin sevilen sanatçıları arasına giren Arif Şentürk'ün Arnavut, daha doğrusu, Arnavutluk bölgesinde kalan Türklerden olduğunu biliyor muydunuz? Gerçekten de Arif Şentürk 14 yaşında ailesiyle birlikte gelmiş İstanbul'a... Oldukça yoksul geçen çocukluk döneminden sonra da bir berberin yanında çıraklığa başlamış. Ta ki Türk halk müziği uzmanı "baba" dediği Nida Tüfekçi kendisini keşfedene kadar. Ve Arnavut Arif'in aklının köşesinden bile geçmeyen TRT, gazino programları ve bunların getirdiği maddi manevi olanaklar böylece gerçek olmuş.

Arif Şentürk o yoksulluk günlerini unutmuş değil ve ne yapacağı belli olmayan sahneye de güvenmiyor. Yarınını güvence altına almak için bir ev yapıyor kendine. Bu arada eski mesleğine de devam edecek fırsat buldukça. Evinin alt katını berber dükkanı yapacak. Fırsat buldukça da makası, tarağı eline alıp yine müşterilerini memnun etmeye çalışacak. Ama Arnavut Arif'in marifetleri bu kadarla kalmıyor. Sanatçı tüm Arnavut yemeklerini biliyor ve en az karısı kadar güzel pişiriyor. Hele öyle bir Arnavut yemeği var ki Arif ustanın elinden çıktığında tadına doyum olmuyor. Bizde kol böreği olarak bilinen "Kolpite" bu yemeğin adı... Ama malzemesi de, pişirilişi de bizimkinden oldukça farklı.

Arif Şentürk'ten sizin için Kolpite'nin tarifini istedik. Şöyle anlattı:

"Önce böreğin içine koyacağım malzemeyi hazırlıyorum. Arnavutluk'ta turşu, ekşimik denen bir çeşit peynirin içine kurulur.

İşte bizim Kolpite için bu turşu gereklidir... Malzeme hazır olduktan sonra hamuru açarım. İçine bu peynirli turşuyu yerleştiririm. Daha sonra hamuru dürerim. Tepsiyi de bolca tereyağı ile yağladıktan sonra dürülmüş yufkaları daire şeklinde tepsinin içine yerleştiririm ve evdeki kuzinenin üzerinde hafif ateşte pişiririm. Kızaran Arnavut usulü Kolpitenin tadına doyum olmaz."

Evine, eşine, çocuklarına son derece bağlı olan Arif Şentürk'ün en büyük zevki kendisi çalıp söylerken kızının ona eşlik etmesi.

125 lirasını bağlamacıya, 125 lirasını darbukacıya, 125 lirasını da defçiye dağıttım; ben de solist olarak 125 lira aldım. Dörde bölüştük; ama daha minibüse bindik ki, benim Defçi:

- Ben, 125 liraya bir daha gelmem! Dedi ve ertesi gün bizi yüz üstü bıraktı.

Ben de:

- Sen bilirsin, istemezsen gelme! Dedim.

Gerçekten de gelmedi; gelmeyince bu kez bir bağlama ve bir de darbuka ile program yapmaya başladım, işe üç kişi gittik yani. Bu sefer ne oldu? Hepimize 165-170'er lira para kaldı ve o defçinin aç-gözlülükle bizden ayrılmasıyla, daha çok kazanmaya başladık.

Ve gün geldi İzmir Fuarı'nda çalışmaya başladım. İzmir'e giderken, o 125 liraya gelmeyen defçiyi de götürdüm çalışmaya… Yanımda çalıştırdığım insanlara; beni incitseler de, yarı yolda bıraksalar da kin gütmedim. Yıllarca kazandığım paraları saz arkadaşlarımla eşit olarak bölüştüm; çok para kazanmayı düşünmedim. Halk müziğine olan sevgim ve saz arkadaşlarıma olan saygımla bunu yaptım.

Düşmez kalkmaz bir Allah

Bir gün bir sünnet düğününe çağırdılar. Bağlamacım Ali Çömlek ile beraber gittik; ama yanımıza sazımızı almadık.

Sahneye önce "Ali Gül" isimli bir sanatçı çıktı. Parçalarını okudu, programını yaptı ve bitirdi. Biz de oturuyoruz salonda; fakat beni rahat bırakmıyorlar. İllâ:

- Sen de çık, oku! Diyorlar bana.

Ben de diyorum ki:

- Yav, yanımızda sazımız yok!

Düğün sahibi gitti o sahnedeki sanatçının yanına ve sazını benim yanımdaki Ali Çömlek'e ödünç vermesini; ayrıca benim sahneye çıkıp türkü söylememe izin vermesini rica etti.

Ama o sahnede okuyan sanatçı kardeşimiz, mırın kırın etti, bin dereden su getirdi ve bu isteğimizi yerine getirmedi. Onun üzerine, düğün sahibi kendisine o zamanın parası ile 50 lira verdi. O zaman 50 lira iyi para… O arkadaş parayı alınca izin verdi. Neyse, Ali Çömlek kardeşim sazı aldı ve ben de çıktım, okudum sahnede.

Yıllar geçti, ben iyice şöhret oldum… "Arif Şentürk" oldum iyice. İşten işe koşuyorum. Bir gün baktım, paralı bir düğünde o arkadaş yine karşımda. Meğersem Ali Gül denilen adam o salonda çalışıyormuş. Geldi yanıma:

- Arif abiciğim! Canım abiciğim! Ben senin hayranınım! Falan filan demez mi?

Diyor ki:

- Ne olur bana müsaade et de, ben de 3-4 tane parça okuyayım da, gideyim başka tarafa…

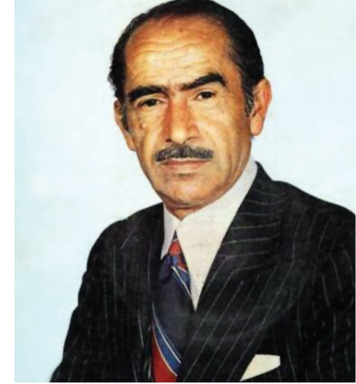
Tabi paralı düğün ya, parsası da olur o düğünlerin…

- Tabi kardeşim! Buyur oku! Ekmeğine bak! Yalnız unutma! Hatırlıyor musun? Yıllar evvel bir düğünde karşılaşmıştık da, benim sahneye çıkmam için 50 lira para almıştın bağlama için. İşte bak! Düşmez kalkmaz bir Allah imiş… Ama sen buyur, sen ekmeğine bak! dedim.

Utandı, âdeta böyle yerin dibine girdi. Kısacası, insanlar biraz kanaatkâr ve yardımsever olmalı. Yarının nasıl olacağını kimse bilmez.

Abdullah Yüce

Abdullah Yüce, “Marmara” berber dükkânında çalıştığım günlerde kalfama tıraş olmaya gelirdi.

Abdullah Yüce

Bir gün, Şehzadebaşı’nda bir düğün salonunda, Mümin Usta’nın oğlunun evlenme düğününe geldi ve sahneye çıktı.

Programa yeni başlamıştı ki bir anda elektrikler kesildi. Her yer zifiri karanlık oldu. Elektrik kesilmeseydi, Abdullah Bey bir gazele girecekti; ancak gazelden yine de vazgeçmedi. Sahnenin ortasına bağdaş kurup mikrofonsuz asıldı gazele…

Oooff be! O yerde, herkes ayakta… İnsanlar çıldırmış gibi mest oldular…

Abdullah Bey ile ben daha yolun en başında iken, yıllar sonra, TRT’de yayınlanan “Zaman Zaman İçinde” adlı programda karşılaştık. Halit Kıvanç’ın sunduğu bir programdı… O programda Abdullah Bey beni dinlemiş ve:

- Yeni bir yıldız doğuyor! demiş.

Abdullah Bey’e, bir ara, çıraklık yaptığım o berber dükkânından ve Mümin Usta’mdan da bahsettim… Çok eskilere gitti, gözleri doldu.

Rahmetli, çok orijinal bir adamdı. “Birinci” sigarası içerdi… Sigarayı önce bir silkeler, ondan sonra yakardı… İstanbul beyefendisi bir insandı. Gençliğinde o da arabacılık yapmış. Adam gibi adamdı. Allah rahmet eylesin.

Kız evinde:
“Anneeee! Çalgıcılar geldi”

Bir akşam, Kumkapı’ya kız istemeye gideceğiz! Kimlerle? Arkadaşım Hayri, kardeşi Osman, Eczacı Hasan, bir de Cengiz ve Turgut Işıksal kardeşler…

Hayri kardeşim esmer tenli bir Siirtli… Esmer olduğu için de biz ona: “Arap Hayri” diyoruz. Büyük bir otobüs firması var Hayri’nin. Eczacı Hasan ile Cengiz ve Turgut kardeşler ise Malatyalı ve onlar da biraz esmer tenliler. Hepsi de Zeytinburnu’nun sayılan, sevilen insanları… Varlıklı, zengin insanlar. Bu arada, kızı; Cengiz’in dayısına isteyeceğiz.

Dediler ki:

- Arif Abi, sen de gel bizimle... Seni tanıyorlar, ağzın da lâf yapar…

Yani kıramadım arkadaşları ve çıktık yola.

İki tane cip ile Kumkapı’nın sokaklarına girdik, bir apartmanın önüne geldik. Ben de onların önüne geçtim ve işaret ettikleri apartmandan içeri girdik; hep beraber apartmanın birinci katına çıktık ve gösterdikleri dairenin ziline bastım.

Bunlar filinta gibi takım elbiseleri giyinmişler, arkamda duruyorlar; hep beraber kapının açılmasını bekliyoruz.

Derken 8-10 yaşlarında bir kız çocuğu kapıyı açtı. Şaşkın bir halde şöyle bir bana baktı, bir de arkamdakilere baktı:

- Aaa! Anne çalgıcılar geldi! dedi.

Bizim köyde yamuk tavuk olmaz

Kamil Sönmez arkadaşımla Trakya’da turnedeyiz. Kamil’in eski bir Reno[20] arabası vardı; arkası küt araçlardan: Reno SeTeLe[21]

Trakya’da bir düğün hatırası (1979).

Turnede, köyden köye geçerken bir tavuk ezdi Kamil. Ee, dürüst adam, ben de kabul etmem kaçıp gitmeyi… Aldık tavuğu elimize köye girdik, sahibini arayacağız. Tavuk tavukluktan çıkmış zaten, iki büklüm olmuş…

Köyün muhtarını aramaya başladık. Sahibini bulalım da parasını verelim tavuğun. Girdik böyle çukur, karanlık bir yere. Kapıyı çaldık… Tavuk da benim elimde…

Muhtar karşımızda… Kapıyı, bizim hemşehrilerden gözlüklü bir adam açtı:

- Selamünaleyküm

- Aleykümselam…

- Aa! Ben sizi tanıyorum! Sen Kamil’sin, sen de Arif değil mi? Hoş geldiniz! Buyurun! Ne istiyorsunuz? Çay içer misiniz? Falan…

- Yok be muhtar! Bu tavuğu biz ezdik de, sahibini arıyoruz. Tanıyor musun bu tavuğu? Dedik.

Muhtar ezilmiş tavuğa baktı baktı:

- Bizim köyde yamuk tavuk olmaz! Başka köydendir! dedi.

20 Reno [=Renault].
21 Reno SeTeLe [=Renault STL].

Kamil Sönmez ile İzmir Fuarı'nda…

Kamil benim 35 yıllık arkadaşımdır. Allah ona uzun ömürler versin, bugünlerde biraz rahatsız. İnşallah sağlığına kavuşacak.

Kamil ile İzmir Fuarı'nda çalışıyoruz… Çalıştığımız gazinolar da yan yana gibi. İkimiz de aynı saatlerde çıkıyoruz. İlk senelerde: 9'u 5 geçe o, 9'u 5 geçe de ben çıkıyordum.

Kamil türküsünü bitiriyor, ben de bitiriyorum. Mikrofondan bana bağırıyor; yani gazinodan gazinoya konuşuyoruz:

- Berbeeer! Nasıl gidiyooooor?

Ben de biliyorum ki Kamil, çocukluğunda kahvecilik yapmış. Hemen cevap veriyorum:

- Kahveci! Kahveci çırağı! Gel de gör bak, nasıl doldu burası… Siz orda sinek avlıyorsunuz galiba?

- Ne sineği, burası full! diye cevap veriyor bana. Böyle böyle atışıyoruz onunla…

Biz tatlı tatlı atıştıkça, seyirciler de gülüyorlar bize.

Onun gazinosuna bir gün annemi de gönderdim… Allah rahmet eylesin; annem çok severdi Kamil'i; Kamil de annemi severdi. O kadar ki annem sağ iken, her bayram sabahı ilk işi annemi arayıp:

- Anacığım, ellerinden öperim, bayramın kutlu olsun! derdi.

Annem, onun çalıştığı gazinoya gidince bana yine haber verirdi mikrofondan:

- Berber! Hiç merak etme! Annen burada, ön tarafta oturuyor. O benim de anam. Anacığım, canım benim…

Kamil ile unutulmaz günler geçirdik. O bizim ailemizin beşinci erkek kardeşidir.

Arif Şentürk-Kamil Sönmez (Laleli/1991).

Mendil yerine gazlı gömlek yakınca…

Kosova Et Lokantası'nın sahibi Şerif Bey'in büyük kızı evlenmişti; ama ben İzmir'de Fuar'da olduğum için düğününe gidemedim.

Ben düğününe gidemedim; ama kız, kocasıyla beraber İzmir'e balayına gelmiş. Beni de Fuar'da arayıp bulmuş.

- Arif abi! Akşama programa geleyim mi? dedi.

Ben de:

- Gel güzelim! dedim. Gel! Gelirken de bir Arnavut şalvarıyla güzel bir kıyafet giy, ben de oyuncularımla oynatayım. Sonra da seni seyircilere takdim ederim, dedim.

Emel Sayın

Arnavut oyunlarının birinde, oyun oynanırken “mendil yakma” âdeti vardır. Biz de bu âdeti sahnede sergiliyorduk her akşam.

Fakat kadıncağızın kocası olacak düşüncesiz adam; “mendil” getirmek yerine gaz ile ıslanmış bir gömlek getirmiş sahneye, bir poşet içinde. Ben tabi bundan haberdar değilim.

Adam, sahnede gömleği yakınca, bir anda bir alev topuna döndü ve sahneyi yakmaya başladı. Neredeyse sahnenin tamamı kadife kaplı… Ateş elinden yere düşünce, ben de bir tekme savurdum, doğru gitti bir bayan seyircinin üzerine. O bayan seyirci de bir albayın kızı imiş. Az kaldı kızı da yakacaktım. Tabi orada çok kötü bir tablo oluştu ve çok üzüldüm. Sinirden deliye döndüm. Damat olacak adama dedim ki:

- Yahu! Böyle bir düşüncesizlik olur mu? Sen gömleği nasıl gaza koyarsın?

Ben gaza koyduğunu bilmiyorum ki o adamın. Dahası gömleği kendisi yakıyor bir de. Az kaldı oyuncu çocukları da yakacaktık sahnede.

Sahne hayatımda, hiç böyle kötü şeyler yaşamamıştım. İnsanın başına geliyormuş demek ki böyle kazalar işte…

İzmir Fuarı’ndan bir anı: *“Emel Sayın”*

İzmir Fuarı’nda, kıymetli sanatçı arkadaşım Emel Sayın ile aynı kadrodayız… Emel Hanım, gece yarısına doğru saat 11’de sahneye çıkıyor; saat 12’de de bırakıyor. Nefis programlar yapıyordu. Ondan sonra da sahneye ben çıkıyordum. Benden sonra ise Edip Akbayram ve Zeki Alasya ile Metin Akpınar…

Emel Hanım’ın sahnede okuduğu son parçası: “Yalan”… Hani İbrahim Tatlıses’in okuduğu, sevdirdiği bir parça var ya hani! Burhan Bayar’ın bestesi…

> *Yalan yalan yalan*
> *Seni sevmediğim yalan*

Okuyor Emel Hanım bir kere: “Yalaaan!”… Bitiyor eser… Seyircilerden bir alkış, gümbür gümdür. Emel çekiliyor yavaş yavaş sahneden. Ama alkışlar dinmiyor, bitmek bilmeyen tempolu tezahüratlara dönüşüyor:

- Eeeemel! Eeeemel!

- Eeeemel! Eeeemel!

Kıramıyor seyircileri, bir kez daha geliyor sahneye… Bir daha okuyor:

> *Yalaaaaan!*
> *Yalaaaaan!*
> *Yalaaaaan!*
> *Seni sevmediğim yalaaaaan!*

Bitiyor, yine çılgınca alkış; Emel Hanım kulise kaçıyor… Ardından alkışlar

yine tempolu tezahüratlara dönüşüyor:

- Eeeemel! Eeeemel!

- Eeeemel! Eeeemel!

Ve Emel Hanım yine sahnede:

- Yalaaan!

- Yalaaaan!

Yine alkış, yine kuvvetlice tezahüratlar ve yine tempolar:

- Eeeemel! Eeeemel!

Ben de kuliste Emel Hanım'ın sahneden inmesini bekliyorum, sıra bende... Giyinmiş, hazırlanmışım, sazlar da hazır; ama seyirciler susmak bilmiyor ki. Sahneye çağırmaları, tempolu tezahüratları ve Emel Hanım'ın kulise kaçmaları bitmiyor. Emel kaçıyor, seyirci kovalıyor.

Seyirciler:

- Eeeemel! Eeeemel!

Dedikçe, ben arkada Emel Hanım'a takılıyorum.

Yahu! Sen yanlış anlıyorsun…

Seyirciler:

"Feeener! Feener!" Diyor... Ne diye çıkıp duruyorsun sahneye? Yeter artık çıkma!

Emel Hanım, tekrar geliyor yanımıza:

Ben gene:

- Millet "Fener! Fener!" diye bağırıyor: "Feener!", "Feener!". Sen ne anlıyorsun Emel?

O da kahkahalarla gülüyor, kendini yerlere atıyor…

Emel Hanım hiç darılmazdı bana, çok asil bir insandır. Çok severim kendisi.

Sünnet düğününde müzisyenlere muzip bir ikram

Şöhreti yeni yeni yakaladığım günlerdeydi. Arif Şentürk bir orada, bir burada… Salonlarda düğünler yapılıyor, hemşehrilerim beni davet ediyorlar. 3-5 kuruş para da kazanıyorum…

Bir gün, Kartal'da çok kalabalık bir sünnet şöleni vardı. Tahminim 1981 veya 82 yılları… Eskiden, belediyeler yahut hayırseverler böyle sünnet şölenleri düzenlerlerdi.

Eyüp Kapalı Spor Salonu (1998).

Sünnet olmayan 100-200 veya daha çok sayıda çocuğu sünnet ettirirlerdi. Sünnetle beraber bir de eğlencesi olurdu.

Öyle organizasyonlardan biri işte!

O gün de kim olduğunu şimdi hatırlayamayacağım bir solist çıkacak sahneye. Onunla beraber, müzik piyasasının önde gelen saz sanatçılarından müteşekkil bir grup gelmiş oraya. En önemlisi dediğim de, hani "hoca" sıfatında olanlardan, adı-sanı olan, sayılan, sevilen sanatçılar… Hatta aralarında, İstanbul Radyosu sanatçıları da var. Organizasyonu rahmetli fasılcı Hanende Kemal Gürses yapıyor. İşi Kemal Bey almış.

Hanende Kemal Gürses

Bu tür düğünlerde; Klasik Türk Müziği'nin sazcıları, Türk Halk Müziği'nin sazcılarından kendilerini ayırırlar, kendilerine ayrı bir köşe bulurlardı. O gün de öyle yapmışlar ve iskelenin kenarında güzel bir masaya yerleşmişler. Biz de saz grubumuzla birlikte onlardan ayrı bir masaya yerleştik, sakince sıramızın gelmesini bekliyoruz. Bir taraftan da yemekler servis ediliyor; köfteler, biftekler, pirzolalar, salatalar… Tabakların biri geliyor, biri gidiyor, su gibi de rakı içiliyor.

Tabi bütün sanatçılar birbirlerinin çok yakın arkadaşı ve bir taraftan da hınzırca birbirlerine şakalar yapıyorlar; hatta sinkaflı lâflarla sürekli birbirlerine takılıyorlar.

- Yahu Kemal! Bu iş senin işin değil mi kardeşim?

- Ha evet!

- Senin menajerliğin değil mi?

- Evet! Evet!

- Eeee!… Yahu arkadaş, ayıp değil mi? Hani bize özel bir ikramın yok mu?

- Geldi ya işte!

Bir başkası:

- Olur mu Kemalciğim! Bu yeter mi?

Bir başkası:

- Sırada ne var Kemal Bey! Başka bir şey gelmiyor mu? Aç kaldık yahu!

Bir başkası:

- Ayıptır ayıp, böyle ikram mı olur? Bilseydik gelmezdik…

Bu takılmalar o kadar çok arttı ki, Kemal Bey onlara cevap vermekten gerçekten yoruldu; ama Kemal Abi de onlardan aşağı kalır değil, çok sivri zekâlı bir adamdı…

Kendisini tanımaktan çok bahtiyar olduğum ve kendimi şanslı saydığım Kemal Bey, o akşam bu lâfların karşısında daha fazla dayanamayıp hışımla ayağa kalktı ve doğru sünnet çadırına gitti.

O gün de 500 tane çocuk sünnet olmak için kayıt yaptırmış ve sünnetçiler gün boyu harıl harıl çalışıyorlar. Sünnet olan çocukların pipilerinden kesilen parçaları da sünnet masasının bir köşesinde, bir kap içerisinde toplamışlar. İşte Kemal Bey, çadıra düğün salonunun aşçısını çağırmış ve cebine o zamanın parasıyla 50 lira koyduktan sonra :

- Ustacığım! Demiş. Al bunları bir güzel yıka, sonra satırla doğra; soğan, domates, biber ile bir güzel yağda kavur; pişme kıvamına gelince de güzel bir kayık tabakta servis et.

Gerçekten de Usta aşçı, Kemal Gürses'in dediğini harfiyen yapmış ve bir güzel servis hazırlamış. Güzel bir tabakla geldi ve o hoca sanatçıların önüne tabağı bırakıp gitti.

Bu ikramı gören sanatçılar ise bu kez gayet memnun… Bu kez bolca iltifata başladılar Kemal Bey'e…

- Hah işte! Adamlık böyle olur kardeşim…

- Misafirperverlik budur işte…

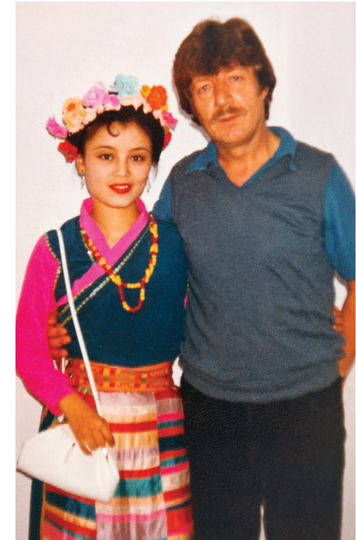
- Yav Kemal! Allah senden razı olsun; ölüyorduk açlıktan neredeyse ya hu...

- Sen biliyorsun bu işi, aferin sana…

- Biz seninle dalga geçtik, ama kusura bakma. Bak işte! İnsanlık, ikram böyle olur. Sağol! Sağol!

Gibi laflarla beraber, hemen ekmeklerini tabağa bandırmaya başladılar. Biz de seyrediyoruz. Bir ara birisinin çatalına iyice kıyılmamış, iri kalmış et taneleri gelmiş; iri kaldığı için de iyice pişmemiş tabi. Çatalı ağzına

Samsun Fuarı'nda Çinli bir hayranı ile (1986).

götürüp çiğniyor çiğniyor, ama ağızda bir türlü ezilmeyince eliyle çıkarıyor, bakıyor. Ağzından çıkanı görünce de oyuna getirildiklerini anlıyor ve hemen ağzındakileri yere tükürüyor.

O söylenmeye başlayınca, bir kıyamet koptu ve hepsi birden ağzındakileri tükürmeye başladılar. Bir kısmı hemen lavaboya koştu, bazıları da hemen bulundukları yerde kusmaya başladılar. Anlatılmaz bir tablo, korkunç bir olay; bağıranlar, çağıranlar, kızanlar, küfredenler…

Kemal Bey de çekilmiş bir kenara:

- Ee! Oğlum, siz istediniz, alın size yemek. Köfte, pirzola, biftek, salata, piyaz her şey geldi önünüze çeşit çeşit… Ne doymaz adamlarsınız yahu; alın size ikram…

Doğru mu bilmiyorum; ama içlerinden bazıları duyduğuma göre mahkemeye kadar götürmüşler işi.

Arif Şentürk ve saz arkadaşları, İzmir'den [uçakla] döndü!

Benim İzmir Fuarı'nda çalıştığım ilk sene başıma gelen bir hadise de, yol arkadaşlarımı mağdur etmemek ve incitmemek felsefesinden kaynaklanıyor. Bana enayi de diyebilirler; ama varsın desinler!

İzmir Fuarı'nda çalışırken, gecede program başına 45 lira yevmiye alıyordum. Tam 33 gün çalıştım. Çalıştım, ama İstanbul'a döndüğümde, cebimde sadece 30 lira vardı. Yani saz arkadaşlarımın cebinde, benimkinden daha çok paraları vardı. Peki neden? Sadece saz arkadaşlarımı onore etmek için… Yedirdik, içirdik, gezdirdik bir de onları, İzmir'den yine uçakla İstanbul'a getirdik de ondan.

Neymiş efendim?

"Deryalar" adlı türkü ile adını duyuran ARİF ŞENTÜRK:

"Para değil ün kazandım"

DERYALAR" türküsü ile kısa sürede üne kavuşan ve ilk kez sahneye çıktığı İzmir Fuarı'nda ilgi ile izlenen Arif Şentürk, **"Bir ay Fuar'da çalıştık. Para kazanmadık ama Allah'a şükür yedik, içtik, masraflarımızı çıkardık. Bu arada büyük isim yaptık"** dedi.

Kalabalık bir kadrosu ile gazinodan otele ve otelden gazinoya ancak kamyonete doluşarak gidip gelebilen Arif Şentürk, **"Ben, vokal grubu, dans ekibi, saz arkadaşları derken sahneye 18 kişi çıkıyoruz. Düşünün 18 kişi yiyecek, içecek, otel parası ödeyecek derken dünyanın parası gerek. Bunun için kazanç olmadı. Yani başa baş geldi. Bizimkisi nam olsun kâr olmasın idi."** dedi.

"Başarılı olduğumuz için sevinçliyiz. İlk önceleri gazinoya otomobillerle gelmeye başladık. Ancak bu masrafın altından kalkamayacağımızı anlayınca kamyonetle anlaştık ve kamyonetle gidip gelmeye başladık. Önümüzdeki yıl daha başarılı olacağımıza inanıyorum. Tabii Fuar'a kadar geçecek zaman içinde yapacağımız işlerin de etkisi herhalde bir hayli olumlu olacak."

- “Arif Şentürk sazlarıyla, İzmir’den [uçakla] döndü!”…

Hâlbuki bindir otobüse, gelsinler… O zaman uçak kişi başına 100 lira… Otobüs olsa, ver 25 lira gitsinler sazlar, ama yok!

Hani o 125 liraya işe gelmeyen defçi var ya! Onu bile uçakla geri getirdim İstanbul’a.

İşte, böyle bir dünyanın içinde yaşadık.

Trabzon’da bir yılbaşı gecesi

Bir yılbaşı gecesi için bana Trabzon’dan teklif geldi. Martı Gazinosu diye bir yer; sahibi de Tokatlıymış. Adam, Pavyonlar Sokağı’nda bir de kebapçı dükkânı açmış, güzel bir yer.

- Arif Bey! Trabzon’a yılbaşı gecesine, sanatçı olarak gelir misin?

Düşündüm, taşındım kendi kendime:

- Yav, ben Trabzon’da ne yaparım?

Neyse, Piraye Uzun ve bir de bir Şantöz ile birlikte gittik. Gittik ama ben tedirginim; ne de olsa Trabzon…

Girdim Gazinoya, bir baktım, aynı Samandağı’ndaki gibi dolmuş. Subay aileleri, polis aileleri, banka müdürleri ve yine Rumelili-ler ve batıdan görev için Trabzon’a gelenler doldurmuşlar salonu. O gece çok güzel bir yılbaşı gecesi geçirdik. Ama adam beni bırakmadı; bir hafta daha uzattı programı.

İstanbul’a dönünce; Radyoevi’nde, can arkadaşım Ümit Tokcan ve Ali Gürlü’ye anlattım… Onlar da kahkahalarla gülüyorlar…

Diyorlar ki:

- Rumeli sanatçısı Trabzon’da!

Dedim:

- Ne yapalım oğlum! Burası kozmopolit bir ülke! Türkiye’nin kıblesi belli değil ki…

Öyle ya! Adam seyretmiş beni televizyonda, benim türkülerimi istiyor; Trabzon’un türkülerini istemiyor ya benden…

Lunapark Gazinosu ve Bülent Ersoy’a şarkı okuma yasağı

12 Eylül 1980 döneminde Bülent Ersoy’a şarkı okuma yasağı geldi. 1981 yılında da Osman Kavran’ın oğlu Mahmut Kavran evleniyor. Düğüne beni de davet ettiler.

Hayatımda ilk defa böyle bir düğün gördüm. Salonda binlerce çiçek… Bütün duvarlar çiçeklerle dolu ve Türkiye’de ne kadar kalburüstü insan

Ümit Tokcan-Mustafa Günaydın

varsa o gece oraya davet edilmiş. Sanatçılardan ise sadece Emel Sayın, Ahmet Özhan, Erol Evgin ve ben davetliyim. Sunan da Ercan Bostancı yani "Ateşböceği Ercan"…

Sahnenin bir de T'si var. "T" dediğim de bir mendirek gibi seyircilerin içine giren bir yürüyüş yolu. Uç tarafında ise hem sağ tarafa hem de sol tarafa ilerleme, o taraflarda oturan seyircileri selamlayıp onlarla diyalog kurma imkânı oluyor. Derler ki bunu da Zeki Müren yaptırmış ilk defa.

Ben sahneye çıkmadan önce benim oyuncularım çıktı, oyunlarını oynadılar ve sonra da ben çıktım. T'ye doğru bir gittim, baktım Bülent Ersoy T'nin dibinde oturmuş, böyle kasım kasım kasılarak beni izliyor.

Türkümü okuya okuya T'ye kadar gittim, tekrar sahneye döndüm, tekrar gittim tekrar döndüm; ama bana hiç reaksiyon vermiyor, put gibi duruyor.

Lunapark Gazinosu'nda (1991).

Ben de taktım kafaya, bir kez daha T'ye gidince, üçüncü gidişimde lütfedip narin, zarif bir eda ile nazik nazik alkışlar gibi yaptı beni. Ondan o reaksiyonu alınca da ben bir rahatladım ki sorma. Çünkü sahnedeki bir sanatçının en büyük arzusu, seyirciyi avucunun içine alabilmek ve orada da tutmayı başarmaktır. Bunu başaramadığınız zaman sanatçı bitmiş demektir. Ben de başaramayınca tedirgin oluyordum.

O gün Bülent Ersoy, kendisine yasak geldiği için sahneye çıkamadı. Ancak, benden sonra sahneye çıkan Emel Sayın'ın, Ahmet Özhan'ın ya da Erol Evgin'in uzattığı mikrofonlara oturduğu yerden okudu ve eşlik etti.

Lunapark Gazinosu'nda "Kadınlar Matinesi"

Lunapark Gazinosu'nda, her Çarşamba günü "Kadınlar Matinesi" olurdu. Öyle bir Çarşamba gününde İstanbul'a bir kar yağdı; göz gözü görmüyor, sokağa çıkılamıyor.

Kendi kendime dedim ki:

- Bu havada kim gelir yav? Kimse gelemez… Gelenin de aklı yoktur zaten.

Ama Gazinoya bir geldim ki:

- Allah! Allah!

Salon ağzına kadar dolmuş. İçeri girebilmek, ön taraflarda bir yer kapabilmek için camı çerçeveyi bile kırmışlar kadınlar… Hatta şişman ve dilsiz bir kadın vardı, ön tarafta duran… Öyle bir saldırmışlar ki içeriye, o kadıncağızı da itip yere savurmuşlar.

İşte Lunapark Gazinosu'nda bir kadınlar matinesi manzarası…

Büyük Mandra/Babaeski (1982).

Viskiyi fazla kaçırınca

Gar Gazinosu'nda çalıştığım günlerin birindeydi…

İstanbul Radyosu'ndan arkadaşlarım Ali Gürlü ve Fuat Durular ile birlikte "Sadrazam Mahmut Restaurantı"na gittik, Balat'a…

Bir şeyler yedik, içtik, atıştırdık, sohbet ettik falan derken, kalkmakta biraz geciktik. Doğrusu o zamanlar alkolü fazla sevmiyorum; ama ben de iki-üç kapak viskiyi yuvarladım bir ara. Hafif bir sarhoşluk hali oldu.

Kalkmakta geç kalınca Balat'ı sandalla geçtik. Çünkü bir trafik bir trafik… Sonra bir taksiye atladık ve ben neredeyse tam zamanında sahneye yetiştim.

Fakat o iki-üç kapak viski beni bir sardı; aptallaşmaya başladım, sarhoş oldum. O hâlde de sahneye çıktım.

Gazinonun müdürü Hüseyin Mandal da beni izliyormuş Allah rahmet eylesin, beni Gar Gazinosu'na Hüseyin Bey tavsiye etmişti. Perdeden izliyor ve ne zaman düşeceğim diye endişeleniyormuş.

O gece ben sahneye çıktım ve bir vukuat yaşamadan programımı yaptım ve falso vermeden de bitirdim. Sahnende inince Hüseyin Bey de rahat bir nefes almış.

Bu olaydan sonra da, tedbirsizliğe tövbe ettim.

Sanatçı olmak; biraz da mutlu çiftlerin mutluluk kaynağı olmak demek...

Mikrofonu kaptırınca…

Ben meslek hayatım boyunca bir şey öğrendim: "Mikrofonunu kimseye vermeyeceksin!". Hele mikrofonu ele geçirince geri vermeyen saygısızların vukuatını biliyorsan hiç mi hiç vermeyeceksin.

Zülf-ü yâre dokunmamak için ismini vermeyeceğim bir sanatçı arkadaşımız vardı TRT'de eskiden, sonra emekli oldu… Bu sanatçı arkadaşımızı Bağcılar Güneşli'ye Belediye Başkan Adayı yapmışlar.

O günlerde de Ataköy, Mavi Marmara Gazinosu'nda bir gecemiz var ve o da o geceye gelmiş, çıktı karşıma. Gün boyu konuşmuş, bağırmış, çağırmış; sesi olmuş borazan gibi…

Halkla içiçe...

Ben de program yapıyorum ve karşımda görünce onore etmek için mikrofona davet ettim. Davet etmeden önce de davetlilere kendisini güzel ifadelerle takdim edip tanıttım.

Dedim:

- Değerli dostum… TRT'nin kıymetli sanatçılarından biri, hepiniz onu tanıyorsunuz. Şimdi de Güneşli Belediyesi Başkan adayımız…

Yanında, kocası da vardı ve onu da dilimin döndüğünce takdim ettim. Ve sanatçı dostumuzu türkü söylesin diye sahneye davet ettim; sahneye geldi, mikrofonu kendisine verdim.

Bu arkadaşımız aldı eline mikrofonu, ama ablamız türkü söylemiyor ki…

Onun yerine:

- Stat yapacağım, yol yapacağım, şöyle yapacağım, böyle yapacağım! Diyor…

Aman Ya Rabbim! Bekliyoruz biz şimdi…

- Hadi! Mikrofonu ver de programımıza devam edelim, de, diyemiyorum o ortamda.

T. C. 11. Cumhurbaşkanı
Abdullah Gül

Bir de o bayan arkadaşımızın akordu da biraz bozuk… Konuşması tamı tamına yarım saat sürdü. Ve biz orada buz gibi kaldık. Millet de isyan etti… Millet eğlenirken birden bire böyle bir tablo ile karşılaştı, isyan etmez mi?

İnsanın başına böyle şeyler de gelebiliyormuş. Bir daha tövbeler olsun!

Siyaset, siyasetçiler ve müzik…

Sanat, siyaset dedim ya! Aklıma şimdi de siyasetçilerimiz geldi.

Sanat hayatımda pek çok siyasetçiyle; parti liderleriyle, belediye başkanlarıyla, milletvekilleriyle, bakanlarla, başbakanlarla, hatta cumhurbaşkanlarıyla tanıştım. Onlarla bir arada oldum, sohbet ettim. Ve onların iltifatlarına mazhar oldum. Ama onlarla bir arada olduğumda hiçbir siyasi tarafın adamı olarak kendileri ile diyalog kurmadım; hatta hiçbir talepte de bulunmadım. Ben onların zorluklarla götürdüğü siyasi liderliklerine daima saygı duydum, onlar da benim yaptığım sanat işine karşı iltifatlarını esirgemediler.

Benim siyaset ile yakınlığım sanat dolayısıyla olmuştur. Her partiye, her siyasetçiye eşit mesafede durmaya özen gösterdim. Benim hiçbir zaman tercih ettiğim bir parti de olmadı. Olmamalıydı da… Sanat işi anlamında ise, beni kim arzu etti ise onların ayağına gittim; yapılan davete icabet ettim. Bu duygularım ömrümün sonuna kadar da devam edecek.

Hatırlayabildiğim siyasetçilere gelince… Önce şimdiki siyasetçilerden başlayayım.

Cumhurbaşkanımız Abdullah Gül'ü; daha Çatalca'da Millî Nizam Partisi İlçe

Başkanı olduğu dönemde tanıdım. O zamanlar başka bir sıfatları da yoktu. Ama sonraki yıllarda pek bir araya gelme imkânı da bulamadım.

Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan ile, çok çeşitli vesilelerle bir araya geldik, yan yana bulunduk, sohbetler ettik. Kendileri bana: "Üstadım" diye hitap ederdi.

Deniz Baykal'la da çeşitli ortamlarda bir arada olduk. CHP Başkanlığı'ndan ayrıldığından beri hiçbir yerde karşılaşmak kısmet olmadı.

O zamanın Anavatan Partisi Başkanı ve Başbakan Mesut Yılmaz ile de Ali Sami Yen Stadyumu'nda düzenlenen bir mitingde karşılaştık. Stat içinde bir karavanda sıramızın gelmesini bekledik birlikte. Karavanda birkaç saati beraber geçirdik. Yanlarında da eşleri Berna Hanım vardı. Beni, Mesut Bey istemiş o mitinge; neredeyse 100.000 kişilik büyük bir miting idi. Benden başka Mahmut Tuncer, Yıldız Tilbe, Kenan Doğulu, Burak Kut da gelmişti. O konserde herkes sahneye çıktı, en son da ben çıktım. Bu süre içinde saatler boyu sohbet ettik. O gün sahneye çıktığımda yaşadığım şaşkınlığı da unutamam. Bir baktım, istisnasız 100.000 kişi vardı statta. Tribünlerin doluluğu yanında, stadın içi de mahşer kalabalığı gibiydi.

Ferruh Bozbeyli ve Hüsamettin Cindoruk ile sıkı görüşürdük. Sayın Cindoruk çok iyi dostumdu; beni çok sever ve sayardı.

Rahmetli Bülent Ecevit ile de bir televizyon programında beraber oturduk ve uzun uzun sohbet ettik. Ama merhum Necmettin Erbakan ve merhum Alparslan Türkeş ile karşılaşmak hiç kısmet olmadı. Hatta bir MHP mitingine, hayatımda ilk defa bu sene (2012) katıldım. Lüleburgaz'da yemekli bir toplantıydı ve çok güzel bir gece olmuştu.

Ama belki de en çok 9. Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel ile beraberliğimiz oldu. Çünkü bilhassa Doğru Yol Partisi mitinglerinde beni çağırırlar, bana "Süleyman" türküleri söylettirirlerdi. Ben de gider, türkülerimi okurdum; sağ olsunlar paramı da verirlerdi.

Süleyman Demirel

"Süleyman Demirel" demişken, kendileri ile yaşadığım bazı anekdotları da anlatayım:

1980 İhtilali'nde; bazı siyasetçilere, siyaset yapma yasağı getirilmişti. 9. Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel de, diğer muhatapları gibi bu yasaklardan nasibini aldı. 6-7 yıl sonra da bu yasak, galiba Kasım 1987'de yapılan bir referandum ile sona erdi. Halk onun siyaset yapmasına destek verdi. Doğru Yol Partisi de, zaten daha evvel kurdurulmuş ve ardından da Sayın Demirel partinin başına geçmişti.

Süleyman Bey, meydanlara geldiğinde, mitinglere beni de davet ederlerdi. Ben de orada halka türküler okurdum ki içinde "Süleyman" geçen üç türküyü

Recep Tayyip Erdoğan

Necmettin Erbakan

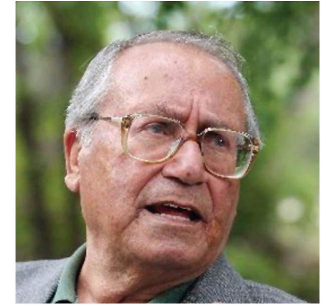
Bülent Ecevit

Alpaslan Türkeş

Mesut Yılmaz

Ferruh Bozbeyli

Doğruyol Partisi Eski Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk ile…

T.C. 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel

muhakkak okurdum: “Gemi kalkar sulara akar / Takmış mor fesini Süleyman bakışı canlar yakar” ve “A bre Sülman Aga arpalar oldu mi” çeşitlemeleri...

Sayın Demirel sayesinde, ben siyasetten çok ekmek yedim. Çok akıllı bir adamdı. Beni mitinglere özellikle çağırttırırmış.

- O çocuğu alın gelin! diye talimat verirmiş;

- O kızan gelsin bizim mitinge! diye haber gönderirmiş.

Bir gün Manisa/Akhisar’da programımız vardı… Gece programı bitirdik ve Süleyman Demirel’in de katılacağı Adapazarı’nda yapılacak bir mitinge yetiştik. Sayın Demirel için, gece hiç durmadan yolculuk yapıp Adapazarı’na yetiştik ve sabah saat 10 olduğunda biz sahnedeydik. Çünkü, eskiden karayollarının hâli çok kötüydü; şimdiki gibi duble yollar yoktu.

Sayın Demirel de, gerçekten geldi ve konuşmalarını yaptı. Biz yine türkülerimizi okuduk.

Daha sonra başka mitinglerde ve konserlerde de beraber olduk. Vatan Caddesi’nde çok konserlerimiz oldu. Büyük mitingler orada yapılırdı.

Sülüman Agam, o zamanlar daha başbakan değildi; parti başkanıydı.

Bir Cumhurbaşkanı ile sohbet etmek

Halkalı taraflarında, İkitelli civarında bir açılış var, ben de gittim. Süleyman Demirel bu kez Cumhurbaşkanı… Sayın Demirel’in o zamanki lakabı da: “Baba” idi.

Açılışa “Baba” da gelmiş... Ben de çıktım arkadaşlarımla birlikte güzel bir program yaptım ve programdan sonra da yanlarına giderek kendilerine saygılarımı sundum.

- Arifçiğim nasılsın? dediler.

- İyiyim Sayın Cumhurbaşkanım.

O zamanlar annem de sağ idi.

- Annen nasıl? dedi.

- Efendim, annem çok iyidir! dedim.

- Selamımı söyle! dedi.

- Başüstüne Cumhurbaşkanım, söylerim!

Meğersem, beni takip ediyorlarmış. Demek televizyonda yaptığım bir konuşmayı duymuşlar ki annemin hayatta olduğunu biliyorlar ve annemin sağlığını soruyorlar.

Bu herkese nasip olacak bir duygu mudur? Böyle bir sohbet herkese nasip olur mu? Bu sanat, bana Allah’ın bir lûtfu değil mi?

Cumhurbaşkanı Turgut Özal:
"Hayrola Arifçiğim! Ne yapıyorsun burada?"

T.C. 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal

Zeytinburnu'nda, eski Adliye binasının arkasında yapılan Semiha Şakir Huzurevi'nin açılışı var… Açılışı da o zamanki Cumhurbaşkanımız rahmetli Turgut Özal yapacaklar.

Turgut Bey, beni kalabalıkta gördü ve yanına çağırdı. Gittim…

Sordu:

-Hayrola Arifçiğim! Ne yapıyorsun burada?

- Ben Zeytinburnu'nda oturuyorum efendim!

Deyince, beni oturdukları sandalyeye oturttu. Sandalyenin yarısına o oturdu, diğer yarısına da beni oturttu.

Bu tavır, bir Cumhurbaşkanının, bir sanatçıya gösterdiği ne büyük bir nezakettir?

Allah rahmet eylesin.

Saz arkadaşlarım... Benim hem sanat hem de hayat arkadaşlarım.

Saz arkadaşlarım; bunca yıllık sanat hayatımın görünmeyen kahramanlarıdır. Onlar, benim hem sanat arkadaşım, hem de hayat arkadaşımdır.

En uzun süre birlikte çalışmak adına eğer Türkiye ölçeğinde bir rekor varsa, herhalde rekor bana aittir. Bu işin Türkiye rekoru bende olmalıdır. Zira 30 yıl ve üzeri bir süredir, benimle aralıksız çalışan saz arkadaşlarım vardır. Mesela; klarinetçim: Arif Darılmaz… 2012 itibariyle 71 yaşına basmıştır ve tamı tamına 36 yıldır benimle birlikte çalışmaktadır.

Sonra; Sami Bilgin… 1960 doğumlu olup, 1982 yılından beri benimle aralıksız 30 yıldır çalışmaktadır. Sami, askerden gelir gelmez benimle çalışmaya başlamıştı ve 2012 yılı itibariyle de tam 30 yıldır çalışmayı sürdürmektedir.

Sami, âdeta, benim yanıma sokaktan gelmiştir. Çocukluğundan beri saz (bağlama) çalan bu adam; piyasada yoğrulmuş, piyasanın şeytanı olmuş büyük bir yetenektir. Sami, daha küçük yaşlarda bir otobüsle akşamdan evinden çıkar ve eski Beyoğlu sokaklarında sağa sola serpilmiş barlarda, pavyonlarda sabahlara kadar koşturur dururmuş. Hâlbuki o yetenekli sanatçı, ilk tanıştığımızda ortaokulu yeni bitirmişti ve kontrolsüz bir şekilde boşta geziyordu; zamanını hoyratça harcayıp duruyordu. Ancak azmini o kadar iyi ve güzel yerlerde kullandı ki. Mesela, ortaokuldan sonra "Liseyi bitireceğim" dedi ve azmetti, bitirdi. Ardından "Üniversite'yi de bitireceğim" dedi ve orayı da bitirdi… Sonra da "2. Üniversite'yi de okuyacağım" dedi ve okuyup onu da bitirdi. Ondan sonra da diplomalarını bizim Klarinetçi Arif Darılmaz'a verip:

- Hocam, şu benim üniversite diplomalarımı götür Bayrampaşa'ya, Çalgıcılar Kahvesi'ne as da görsünler… Bakalım, çalgıcı da üniversite bitirebiliyor muymuş? dedi.

İşte, latifeyle karışık, ibretlik bir ders.

"Arif Aga ile Rumeli Türküleri" programında, saz arkadaşları ile... (Tek Rumeli TV/11 Mart 2013).

Ayrıca, iki üniversite mezunu olarak Bayrampaşa Belediyesi'nden yüksek bir maaşla emekli oldu ve tazminatını da ona göre yüksek aldı. İşte bizim Sami öyle bir adam…

Sami, emekli olmadan kısa bir süre önce de evlendi; evini de, arabasını da aldı ve hayatını kurtardı…

Sonra, bana "Deryalar" türküsünü ilk veren, ilk öğreten Abdül Yıldız, tam 35 yıl benimle çalıştı. Abdül Agam, akordeon çalardı. 2011'in 19 Temmuz'unda kaybettik onu. Hep rahmet okurum… Abdul Agam ölünce Hasan Şen kardeşim düzenli olarak gelmeye başladı. Daha önce ara sıra gelirdi. O da 10-15 yıldır benimle…

Ritimcim Erdinç Kadıoğlu da çok uzun yıllar çalıştı. Erdinç de, ilk geldiğinde 10-12 yaşlarındaydı. O kadar sevimli bir çocuktu ki, İzmir Fuarı'na bile götürdüm 4-5 sefer.

Erdinç, çok iyi bir sanatçı, çok dürüst bir delikanlıydı. Benim mahallemde büyüdü; mahallemin çocuğuydu. Babası erken ölünce yetim kaldı ama kendisini bırakmadı. Bizi de bırakmadı ve hem çalıştı, hem de eğitimini tamamladı.

Liseyi bitirdikten sonra da İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'nı kazandı. Orayı bitirdikten sonra da Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarihi Türk Müziği Topluluğu'nda sanatçı olarak çalışmaya başladı ve hayatını kurtardı.

Erdinç ayrıldıktan sonra da, Alaattin Yoluak diye bir kardeşimiz katıldı grubumuza.

Şimdi soruyorum, bu kadar uzun süre bir arada çalışan bir başka grup var mı bildiğiniz?

Biz bu işe, amatör bir ruhla başladık ve buralara kadar geldik. Böyle bir dostluk kurduk. Onlar benim saz arkadaşlarım ve daima benim arkamdalar. Benim en büyük güvencem onlar.

Onlara her zaman minnet ve teşekkür borçluyum. Allah onlara uzun ömürler versin. Abdül Agam'a da bolca rahmet etsin.

Şarköy'de bir konser sonrasında…

Normalde ben mülayim bir adamım; hiç kimseyle sıra kavgası ettiğimi bilmem. Ama Şarköy'de bir çay bahçesinde verdiğimiz bir konserde başıma şöyle bir olay geldi...

Çay bahçesinde verdiğim konseri tamamladıktan sonra, seyirciler keyif almışlar ki beni uzun uzun alkışladılar.

Saz arkadaşlarım, benim sahneden ineceğimi anlayınca onlar da ayaklandılar ve hep beraber sahneden indik ve ben önde onlar arkada kulise gidiyoruz.

Bu arada iki adam, bizim yolumuz üzerinde sandalyede oturuyorlar.

Kulise girerken biri seslendi:

- Arif Şentürk, bir dakika! dedi ve bir şey demeden, sebepsiz yere küfür etti.

Bana seslenince, ben de bir şey söyleyecekler zannettim. Ama küfretti. Küfredince, o küfür edenlere doğru bir zıpladım sandalyelerin üzerinden, ikisi de yerde… Ben de onların üzerindeyim.

Millet de şaşırdı.

- Ne oldu? Neler oluyor?

Neyse, kaldırdılar beni yerden... Onlar ise hâlâ yerdeler.

Ben kulise giderken, Şarköy'ün Emniyet Amiri de arkamdan geliyordu.

Sordu:

- Ne oldu Abi? Küfür mü etti?

Meğerse o Emniyet Amiri, eski Zeytinburnu çocuğu imiş. Adı da: Ahmet Güneş…

Dedim:

- Böyle böyle oldu!

Onları topladılar yerden, doğru karakola götürdüler. Bir daha da yüzlerini görmedim.

Cumhuriyet'in 75. Yılı kutlamaları (Kırklareli/1998).

Oğlu Ercan'ın sünnet düğününde (Erdem Düğün Salonu, Kocamustafa Paşa/1980).

Akordeoncuya [okkalı] bahşiş

Trakya'ya bir işe gidersem, daha çok orman yolunu kullanırım. Özellikle de "Istranca" orman yolunu tercih ederim; çünkü o yol bana çok haz verir. Bol yeşillik, ıssız ve sakin bir orman yoludur.

Bir gün yine bir düğüne gittik Trakya'ya… Yanımda da Abdül Aga'yla iki tane akordeoncu. Akordeoncunun birisinin adı da: "Ramazan". Ramazan, maalesef 1991'de o kötü hastalıktan dolayı öldü. Allah kimseye vermesin… İşte onun vefatından bir sene önceydi… Bir düğüne gittik.

Sazlar dizildi sahneye, benim arkama doğru. Akordeonların önünde de yüksek mikrofonlar var, akordeoncuların ayakta çalmaları için. Şimdi akordeoncular ayakta, diğer sazlar oturur vaziyette programa başladık.

Düğünün bir yerinde, bir adam, yeşil 500 liralardan birini geldi Ramazan'ın açık olan alnının tam ortasına yapıştırdı. Yapıştırdı ama çakar vaziyette yapıştırdı. Adamın alnının ortasına resmen sert bir tokat şaplattı.

Ramazan şaplağı yiyince, akordeonla beraber, gerisin geri 4-5 metre gitti ve duvara yaslanarak durabildi. Kendini toparlar toparlamaz da, akordeonun kayışını çıkarıp:

- Ulan! dedi. Senin vereceğin paranın da, senin de…

Ortalık bir anda karıştı.

Ben şimdi sahnedeyim… Güleyim mi, ağlayayım mı; yoksa onları mı ayırayım? Bilemedim.

Yıldız Folklor Gecesi
(Bursa/1983).

Aslında o manzara karşısında zaten benim de türkü söyleyebilecek hâlim kalmadı. Çünkü Ramazan'ı duvar durdurdu. Eğer duvar olmasa, gerisin geri kafa üstü yere düşecekti.

Neler gördük bu sahnelerde 50 yıldır!

Parkta bıraktınız, parktan aldınız

Benim bağlamacım Sami Bilgin; kopuk tayfa gecelerinde yaşayıp gündüzleri uyumaya eskiden alışmış; bu huyundan da hiç vazgeçmedi.

Akşam Trakya'da bir yerlerde program yaptık diyelim; dönüşte bırakıyoruz Bayrampaşa'ya. Sabah da tekrar iş oluyor; güreş oluyor, festival oluyor, düğün oluyor haberleşiyoruz ve yine Bayrampaşa'dan, bıraktığımız yerden alıyoruz.

Abdül Aga, makara olsun diye soruyor:

- Sami uyudun mu?

Cevap veriyor:

- Ne uyuması Abi! Yatmadım ki uyuyayım. Parkta bıraktınız, parktan aldınız.

Rumeli Türküleri Sanatçısı…

Şimdi ben "Rumeli Türküleri" sanatçısıyım. Bu ismi ben koymadım. İstanbul Radyosu'nda sınava girdiğim gün "Eklemedir koca konak…" türküsü okuduğumda:

- Bu türkü, Ege türküsü değil mi? Bunu niye okuyorsun? diyor, uzman kulaklar tonmaister odasından.

- Oğlum, bu nasıl bir ağız? diyor.

Demek benim ağzımda bir şey var.

Rumelili, Trakyalı hemşerileriyle bir arada...

Ben size üç ayrı dilde, üç ayrı ağızla türkü okuyabilirim: Türkçe, Makedonca, Arnavutça… Bu üç dil; aynı zamanda üç ayrı ağız, üç ayrı dünya, üç ayrı gırtlak demek.

Yine Rumeli Türküleri sanatçısı meselesine gelelim… Bakıyorum, Rumeli türküleri okuyor bir yeni nesil sanatçı… Bir kere İstanbul'da doğmuş. İstanbul'da, Türkçeden başka dil, ağız bilmiyor; İstanbul kültüründen başka bir şey bilmiyor. Ama ona da: "Rumeli türküleri okuyor!" diyorlar.

Artık siz karar verin, Rumeli türküleri sanatçısı nasıl olur?

Rumelili olmanın dışında…

Ben Rumeliliyim ve Rumeli türküleri sanatçısı oldum. Bana da bu sıfatı layık gördü büyüklerim ve halkım… Bundan da memnunum… Çünkü benim Rumeliliğim gerçek… Benim profesyonel çalışmalarımdan önceki hayatımda da Rumeli var; malzemem var, birikimim var. Radyoya o malzeme ve birikimle gittim… Şöhret olduktan sonra ise, bu kez Rumelililer gelmeye başladılar bana…

Ama benim Orta Anadolu türküleri birikimim de var, Karadeniz türküleri birikimim de var ve ben ülkemizin her köşesinin müziğini çok severim. Ege'yi de severim, Doğu'yu da severim… Bu sevgimi albümlerimde de zaman zaman göstermeye çalıştım. Farklı yörelerden de türküler okudum. Üstelik bu istek de içimden geldi. Buna rağmen ben kendimi Rumeli dışından bir sanatçı olarak görmedim.

Tarzımın dışına çıkmayı denediğim zaman da oldu… Mesela, son albümümde okuduğum iki tane parçayı biraz da bu duygularla seçtim. İki tane klasik parça…

Arkadaşlarım da bana çok ısrar ettiler; şahsen benimsemedim; ama yine de okudum. Bu da tarzımı değiştirmek olarak algılanmamalı.

Rumeli neresi?

İstanbul'dan tarif edersem; Rumeli sınırları Avcılar, Ambarlı'dan başlar... Firuzköy'den girelim Çanakkale'nin Gelibolu taraflarına; berisinden geçip Şapçı'ya; oradan da doğru Yunanistan'a… O taraflara "Batı Trakya" diyorlar

ama doğru değil; orası da "Rumeli"… Rumeli; Selânik ve Arnavutluk'u da kapsar… Oradan da geçelim Karadağ'a… Karadağ'dan Bosna-Hersek... Gelelim aşağıya doğru: Romanya'ya, Bulgaristan'a, Makedonya'ya ve Sırbistan'a… Buraları hep Rumeli… Balkanlar…

Muzaffer Sarısözen

Ama Rumeli deyince, ben biraz da Rumların yaşadığı topraklar anlıyorum. Rum-Türk mübadelesinde insanlar göç etmişler ama geride bıraktıkları şeyler var. Hâla eski eserleri meydanda… Mesela Rumların evleri duruyor bizim taraflarda. İzbeleri, bodrumları duruyor. Ambarlı'dan ta Bodrum'a kadar… O sahilde boyunca, olduğu gibi Rumlar da yaşamış. Mesela Tekirdağ'ın Uçmakderesi… Şarköy'e giderken, deniz kenarından… Uçmakdere'de öyle güzel şeyler gördüm ki… Rumlardan kalmış evler… Hâlâ, oda büyüklüğünde şarap fıçıları duruyor bodrumlarda… Şarköy'de zaten 400 bin ton şarap üretilirmiş eskiden. Mübadeleden sonra gelenler bu işlerle uğraşmak istememişler. Orada bir parça şarapçılık gene var ama… Çanakkale'den Balıkesir'e, Burhaniye'ye, İzmir'e, Söke'ye, Kuşadası'na ulaştığımızda yine eski Rum evleri görürüz. Karşı adalardan oralara mübadele yapmışlar.

Kemal Altınkaya

Muzaffer Sarısözen ve Nida Tüfekçi kadar diyemeyeceğim; ama Kemal Altınkaya'nın, Rumeli türkülerinin Türkiye'de tanınmasına büyük katkıları olmuştur.

Kemal Altınkaya

Bana Muzaffer Akgün ve Nurettin Çamlıdağ anlatmıştı… Onlar eski radyocu oldukları için Ankara Radyosu'ndaki dönemi iyi biliyorlardı.

Kemal Altınkaya, Çankaya Köşkü'nde galiba kalem müdürü imiş. Ankara Radyosu'nun müdürü de –her kimse- onun dostuymuş ve Yurttan Sesler Korosu sanatçılarına Rumeli türkülerini geçermiş. TRT Radyolarında çalınan Rumeli türkülerinin çoğu, o günlerden kalma türkülerdir. O kadar güzel türküler ki… Onlar bir tarih, ölmez türküler. Onları çok seviyorum. "Aliş'imin kaşları kara", "Dayler dayler", "Köşküm var deryaya karşı", "Gidem dedim yârenlerim darıldı", "Estergon Kalesi"… Daha nice niceleri…

Nur içinde yatsın…

"Halk Müziği Sanatçısı" deyince!

Nida Tüfekçi

Türkiye'nin müziğini dört bölümlü bir dünya olarak düşünmek lazım bence... Bunlardan biri "Halk Müziği"… Diğerleri ise "Türk Sanat Müziği", yeni neslin "Pop Müziği" ve "Klasik Batı Müziği"...

Halk Müziği: Her şeyiyle, doya doya köyde yaşamış; kimi günlerde hüzün, kimi günlerde neşe, kimi de kötü günlerde yoğrulmuş insanların duygularını anlatan müziktir. Türk müzik dünyasının köylerle alakalı bölümüdür bence.

Nuri Sesigüzel

Mesela, bizim Rumeli'de ağıtvârî türkülerimiz vardır. "Deryalar" türküsü böyle bir türkü: Birbirini seven iki genç: Yusuf ile Fadime… Yusuf, Fadime'yi babasından istiyor. Kızın babası vermeyince de kaçırıyor kızı. Kaçarken de Allah'ın işine bakın ki, dağdan gelen bir sel, bunları tam nehrin ortasında bulup bindikleri kayığı alabora ediyor. Yusuf ölüyor, türkü de bu olay üzerine yakılıyor.

Bunun gibi Anadolu'da birçok ağıtlarımız var, türkülerimiz var. O açıdan, o halkın yaşadığı dünyada, doğal yollarla meydana gelen bestelerdir. Türk Sanat Müziği ise bestekârların besteleriyle meydana gelir.

Benim gençliğimde, bu müzikleri dinleyenlerin farkı da vardı. Hatta bazı ayrımcılıklar vardı... Mesela Batı Müziği'ni ve Pop Müziği daha çok yeni nesil gençler dinlerdi. Türk Halk Müziği'ni biraz köylüye kaçanlar, böyle daha "basit zümreden" olanlar… Türk Sanat Müziği ise biraz daha sosyetik, daha kültürlü gibi olanlar… Hatta bir zamanlar, bağlama taşıyan bir adamı hor görürlerdi, bilirim…

Yıldıray Çınar

Ama günler öyle geldi ki, o sosyete denen insanlar; Türk Halk Müziği'ne de sevgi duymaya başladılar, çok sevdiler. Bunları sevdirenler de; Nezahat Bayram, Ahmet Sezgin, Yıldıray Çınar, Bayram Aracı, Nuri Sesigüzel, gibi ablalarımız, ağabeylerimiz. Son dönemlerde de İbrahim Tatlıses'in büyük katkısı oldu. Diyebilirim ki, Türk Sanat Müziği'nde Zeki Müren; yaptığı güzel şeylerle nasıl ilkleri başardı ise, onlar da bu işe güzel şeyler kazandırdılar. Mesela Zeki Müren, saz sanatçılarına özel kıyafetler giydirdi ve sahneye öyle çıkarttı. Eskiden kimi mavi giymiş, kimi beyaz giymiş, kimi sarı giymiş… Sonra, kendi kıyafetlerine verdiği özenle sahne kostümleri furyasını başlattı. Rengârenk kıyafetlerle sahneye bir renk getirdi. Sonra, gazino sahnelerine "T" yaptıran kişi de Zeki Müren'dir. Ve çevirdiği filmlerle büyük bir sükse yaptı. Gerçi Zeki Müren hep kendi dünyasına dönük şeyleri düşündü ama yine de büyük sükse yaptı. İbrahim Tatlıses de filmler çevirdi, sahnede büyük işler yaptı ama bunlardan ayrı olarak yeni yeni iş sahaları, fabrikalar açarak etrafındaki 1000-2000 kişiye iş verdi, ekmek verdi. O kadar insan ekmek yedi İbrahim'den… Ama Zeki Müren, kendi dünyasında yaşadı ve rahmetli oldu gitti. Demek istediğim, seviyeyi İbrahim doruğa çıkarttı Türk Halk Müziği'nde…

Zeki Müren

Fakat şu zamanlarda Türk Halk Müziği bir parça gerilemekte... Neden biliyor musunuz? Şu televizyon kanallarını izliyorsanız bilirsiniz; oralarda yalnızca dizi filmleri var… Sabahtan başlıyor diziler, akşamlara kadar… Brezilya dizileri, Arjantin dizileri, Meksika dizileri, Arap dizileri, Çin dizileri, bir de bizim Türk dizileri… Kültür-müzik programları olabildiğince azaldı. Türk Halk Müziği programları zaten uzun zamandır çok ihmal edildi. Özel kanallarda ise hiç yok gibi… TRT gibi, Tek Rumeli gibi bir kaç kanal dışında pek itibar eden kanal da yok. Hâl böyle olunca, insanlar ilgi duyar mı halk müziğine?

Profesyonelliğin cilveleri

Galiba 1982-83 yıllarıydı… İkinci longplay'imi çıkarmıştım. Bir gün, bir arkadaşım bana dedi ki:

- Arif Şentürk! Eğer bir şeyler daha bulmazsan, bitiyorsun! dedi.

"Bir şeyler daha bulmazsan bitiyorsun!" da ne demek? Bu lâf, nedense

bana çok dokundu; hatta dokunmadı, beni kamçıladı. Bitmemek için çok çalıştım, çok araştırdım. Allah'a şükrediyorum ki bunun karşılığında da epeyi malzeme buldum.

Yaptığım 10 kadar albüme bir bakın. Ne kadar çok eser kazandırdım bu topluma. Allah bana bunu nasip etti. Daha albümlerimde hiç kullanmadığım türküler de çok.

Türkü bulmak, repertuvar haline getirmek çok kolay değil. Bana şimdi desinler ki:

- Çık sahneye, beş saat Rumeli türküleri oku!

- Okurum!

Yüzlerce türkü okurum; ama başladığım zaman böyle değildim. Yani sanatçı kolay olunmuyor.

Ben hâlâ kendimi bir sanatçı olarak göremiyorum. Türk Halk Müziği sanatçısı ne demek? Ben henüz Türk Halk Müziği sanatçısı olamadım. Olsam olsam bir türkü okuyanı olurum. Ancak, bazıları, çok kolay: "Ben sanatçıyım", diyebiliyor... Öyle sanatçı olmak kolay mı? İşte o söz beni çok kamçıladı. Ardı biraz da kendiliğinden geldi.

Öyle ki fuar çalışmaları, kaset çalışmaları, festivaller, ödüller... Sonra; para kazanmak, güzel insanlarla muhatap olmak, mesela bir cumhurbaşkanıyla bir yerde oturabilmek, bir başbakanın iltifatlarına mazhar olmak, çok güzel duygular.

Bunlar hep sanatın ve sanatçı olma azminin cilveleri ve çok çalışmanın sonuçları. Gerisi ise, halkın takdiri... Bu halk, dürüst çalışana ilgisini ve iltifatını esirgemez.

Ahmet Sezgin

Bayram Aracı - Ahmet Tekeli

Nota bilmek ya da bilmemek

Müzikle uğraşıyorum, ama nota bilmiyorum... Nota okumayı da yazmayı da bilmiyorum. Doğrusu zaman zaman öğrenmeyi düşündüm, hem de çok ciddi düşündüm... Düşündüm ama işlerimin yoğunluğundan buna fırsat bulamadım. Eğer ipin ucunu bulabilseydim bu işe devam ederdim; belki hâlâ da bu şansım var.
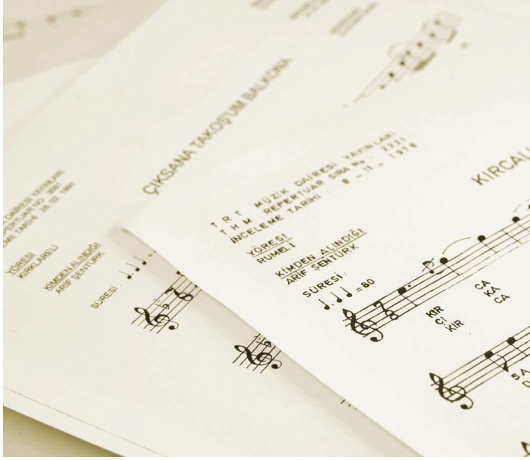
Türkülere "kaynak" Arif Şentürk

Türk halk müziği sanatçıları için çok gerekli olan, bizim çok önem verdiğimiz bir husus var: "Türkü derlemek"... Pek çok sanat arkadaşım gibi ben de sanat hayatım boyunca, fırsat buldukça türküler derledim.

Ben derlemelerimi daha çok hafızadan yaptım. Çocukluğumda çevremden, düğünlerde halktan öğrendim, onlardan derlemeler yaptım.

Halktan derlediğim türkülerden biri: "Berber dükkânının kilidi" türküsü. Kenan Oflaz'dan aldım bu türküyü **[Bkz. NOTA NO. 07]**[22]. "A bre Sülman Aga" türküsünü de Kenan Oflaz'dan öğrendim; Kenan Oflaz, Tekirdağlı, Muratlılı... **[Bkz. NOTA NO. 08]**.

22 Bu türkünün bir güfte çeşitlemesi için bakınız: Prof. Dr. Hamdi Hasan, *Makedonya Türklerince Söylenen Türküler*, Ankara, 2008, Atatürk Kültür Merkezi, Yayını, s. 104-105.

Kumanova'da az kaldığım için daha çok annemden aldığım, öğrendiğim türküler var. Annem Arnavutça, Türkçe, Makedonca türküler, şarkılar söylerdi; pek çoğunu ondan öğrendim. Malum, orası karışık bir kültür hayatına sahip...

Daha önce söylediğim gibi; annemden öğrendiğim türkülerden biri:

> *Potinimın tabani*
> *Yabanidır yabani* **[Bkz. NOTA NO. 02]**;

türküsü. Bir de şu türkü var:

> *Turnamın kanatlari*
> *İbrişimdir ibrişim* **[Bkz. NOTA NO. 03/04]**…

Daha çok kendi yöreme yakın türküler derledim… Mesela iki türküyü Kırklarelili Tuncay kardeşimden aldım: Tuncay Otyar... "Küçük Tuncay" da deriz biz ona. Bunlardan biri "Takoş" türküsü: "Çıksana Takoş'um balkona" **[Bkz. NOTA NO. 09]**; diğeri de: "Yukarı da mahle çeşmeleri Esma'm engine akar" **[Bkz. NOTA NO. 10]**… Diğer adıyla "Esma'm" türküsü… Tuncay kardeşim, onları kendi köyünden eskilerden duymuş, öğrenmiş. Her ikisini de Süleyman Şenel benim sesimden notaya aldı ve TRT Türk Halk Müziği Repertuvarı'na kazandırdı.

Türk-Arnavut Derneği Dostluk Gecesi (Osmanbey/Şişli-1993).

"Drama Köprüsü'nü [Bre Hasan] gece mi geçtin [Debreli Hasan]" türküsü; zaten yıllarca bildiğim ve okuduğum bir türküydü. Bu türküyü de sağ olsun Yücel Paşmakçı Hocam; TRT'ye doldurduğum bantların birinden notasını yazdı ve TRT Türk Halk Müziği Repertuvarı'na kazandırıldı **[Bkz. NOTA NO. 11]**.[23] Daha önce kaynağını açıkladığım "Aman bre deryalar [Kırcali'le Arda arası]" türküsünü de, Mehmet Özbek Hoca benden derleyip notaya aldı ve TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvarı'na kazandırdı **[Bkz. NOTA NO. 12]**.

"Çıksana Takoş'um balkona" türküsünü benim ağzımdan Süleyman Şenel derleyip notaya aldı. Süleyman Hoca, "Yemen Yemen şanlı Yemen" **[Bkz. NOTA NO. 13]**[24] ve "Potinimin tabani" türkülerini de derleyip notaladı ve hatta bazı programlarda ve bazı albümlerde bunları seslendirtti. Notaya alsın diye pek çok türkü verdim kendisine…

"Kadriye'm" türküsü de vardı bende... "Elek elek içinde [Kadriye'm]"… Çocukluğumdan beri vardı… Türküyü Bulgaristanlı Hasan Rodoplu'dan radyo yayınlarından duymuştum, 40-45 sene evvel **[Bkz. NOTA NO. 14]**.

Sonra; 35 sene beraber çalıştığım Akordeoncum Abdül Yıldız'dan, "Çifte çifte paytonları" türküsünü öğrendim. **[Bkz. NOTA NO. 15]**. Abdül Yıldız, "Deryalar" türküsünü öğrendim arkadaşım. "Çifte çifte paytonları" türküsünün Arnavutça versiyonu da vardır. Hatta içinde geçen "Marika" ismini Türkiye piyasasına uysun diye "Mari kız" yapmıştık; hani, "Marika" Ortodoks bir Rum kadınıdır da…

23 Bu türkünün bir güfte çeşitlemesi için bakınız: Prof. Dr. Hamdi Hasan, *Age*, s. 309-357.

24 Bu türkünün bir güfte çeşitlemesi için bakınız: Prof. Dr. Hamdi Hasan, *Age*, s. 298-300.

Hayranlarla bir arada...

Daha çocukluk; hatta gençlik yıllarında öğrendiğim öyle türküler vardır ki, yıllardır söylenilen, bilinen türkülere benzemezler… Bunları da derleme saymalı mıyız bilmiyorum? Biri, meşhur “Alaybeyi”… Tekirdağ’ın Malkara ilçesine bağlı “Alaybey” köyünde öğrenmiştim yaşlılardan:

Bir evler yaptırdım (bre Alaybey) sazdan samandan
İçine girilmez tozdan dumandan **[Bkz. NOTA NO. 16]**.

Bu türkü, aslen Selânikli muhacirlerden gelmiş, onlar okurdu. İştip’ten bir türkü de var: “Kara kara kazanlar/Kara yazı yazanlar” **[Bkz. NOTA NO. 17]**. Sonra, Edirne’de 1980’li yılların başında öğrendiğim bir türkü var… Beyazıt Hoca’dan öğrenmiştim; “Bu dere baştan başa Rahime’m” türküsü **[Bkz. NOTA NO. 18]**… Beyazıt Hoca [Sansı], güzel keman çalar, güzel okurdu. Ondan ve diğer hemşehrilerimden öğrendiklerimi “Hamdi” ve “Yemen” kasetlerimde de okudum.

İşte bütün bu türküler, bir yerde benim derlemelerim gibi oldu. Ama dediğim gibi bunların bende bir kaydı yok. Hepsi de aklımda… Zaten notaya alanlar da hep aklımda kalanları yazdılar.

*

Benim türkülerimin kaynağı, daima halk olmuştur. Ne öğrendimse halktan öğrendim; halkın arasında öğrendim. Halk denilen o yüce ustada öyle yüce bilgiler, hazineler var ki… Bunu yaşamayan bilemez.

Ben, halkın arasında yaşamayı prensip edinen birisi olarak; halk sanatkârlardan öğrendiğim türküleri özenle seslendirmeye gayret ettim. Bir yerde böylece, onlara olan borcumu ödemeye çalıştım. Trakya’nın, Rumeli’nin hemen her köşesinden bilinmeyen türküleri/şarkıları ayırmadan, seslendirmeye özen gösterdim ve onların sesi soluğu olmaya çalıştım.

Aklımda, kaynağını bulup, başka türküler derlemek de var; artık en büyük amaçlarımdan biri budur…

Cumhuriyetin 75. yılı kutlamalarında...
(1998).

Derlediğim, kaynak olduğum türküler okunurken adım unutulmasın

Benim okumalarımdan türkü derlemelerini çok kıymetli müzik adamlarımız yaptı. Derlediler veya okuduğum bantlardan notaya aldılar. Yücel Paşmakçı, Mehmet Özbek, Süleyman Şenel…

Tabi bunlar insana mutluluk veriyor. Benden öğrenilen bir türkünün notaya alınması, başkaları tarafından okunması beni çok mutlu ediyor. Benim okuduğum, benden alınan türküleri başkasından işittiğim zaman da çok mutlu oluyorum. Çok güzel bir duygu... Kimi sanatçılar gerçekten güzel okuyorlar; ama bazen de kırılıyorum ve üzülüyorum. Yanlış okunduğu zaman da çok üzülüyorum… Bu duygularım, bizim tarafların türküleri için de geçerli. İsmimi söylemedikleri zamanlar da üzülüyourm; adeta isyan ediyorum.

Mesela, TRT'de çalıyor bir türküm… Çok da yakın bir arkadaşım koroyu yönetiyor; hatta sunuculuk da yapıyor.

- Şimdi bir Rumeli türküsü: "At martini Debreli Hasan"…

Eeee… Anons yapılıyor ama kimden alındığını söylemiyor. Diğer türkülerin anonslarında söylüyor, ama benim türkümde söylemiyor, belki de unutuyor. İşte bunlara üzülüyorum…

Mesela, Agim Gürses'ten derlenen bir türkü var: "Kolk gelin hanım"… "Kalk" değil de "Kolk"… "Kolk gelin hanım yürü aygın baygın"… Onun nakaratını nasıl okuyorlar bizim oralarda: "Vallahi billahi ben dememişım"…

Ee, Türkiye'nin sanatçıları nasıl okuyorlar peki? "Vallahi billahi ben dememişem"… Aradaki fark ufak gibi görünüyor ama bana göre o kadar büyük ki. "… dememişım" nerede, "… dememişem" nerede?

TRT yetkililerinden bir rica…

Yeri gelmişken, bana üzüntü veren bir hususu daha söyleyeyim:

Benim plaklara okuduğum türküleri ezberleyen kimi sanatkâr dostlarımız; benim okuyuşumdan öğrendikleri bazı türküleri, sanki kendilerininmiş gibi, TRT'nin kıymetli müzisyenlerine götürüp de kendi adlarına kaydettirmişler. Ya da bunun tersi olarak; TRT'nin o anlı şanlı sanatçıları, bazı Rumelili sanatçıların, bazı türküleri de benden öğrendiklerini bilmeden, hem de orijinal zannedip derleme yapmışlar ve bir de yalan yanlış notaya almışlar.

Sonuçta, benim derleyip ortaya çıkardığım ve plaklara/kasetlere yıllar evvel okuduğum türküleri, başkaları sahiplenmiş… O güzelim türküler, başkaları adına kaydedilmiş. Doğrusu bu durum fena halde canımı sıkıyor.

Ama notası yazılan türküleri benim okuyuşumla karşılaştıran bazı müzisyen dostlarımızın söylediğine göre; o yazılan notalar, benim okuyuş üslubumu ve hançeremi yansıtmıyormuş.

Bir de, TRT Repertuvarı'nda da var diye benim okuduğum kimi türküler, repertuvara kabul edilmemiş zaman zaman.

Kendilerine ricam şudur: Benim derlediğim ve okuduğum türküleri; repertuvarınızda var zannetseniz dahi bir kez daha dikkatlice dinleyiniz. Benden öğrendiği türküleri doğru dürüst okuyamayanların türküleri ile benim okuduklarımı bir kez daha dikkatlice dinleyiniz ve karşılaştırınız; ondan sonra da ona göre değerlendiriniz. Bundan, memleket kültürümüz yararlı çıkacak; kimse zararlı çıkmayacaktır.

Mesela; İştipli Celil Leventler'den öğrendiğim "Müradiye" türküsü böyle [Bkz. "Haydi Müradiye gidelım bize" **[NOTA NO. 19]**[25]… "Ne hoş imiş Kalkandelen ovası" böyle **[Bkz. NOTA NO. 20]**[26].

Çünkü; İştip türküsünü bizzat İştiplilerden; Kalkandelen türküsünü de bizzat Kalkandelenliler'den öğrenmiştim ben. Şimdi, o türküleri bana öğretenlerin hiç biri hayatta değil ki birileri onlardan bu türküleri öğresinler de götürsünler TRT'ye… Ne Kalkandelenli Kahraman Amca kaldı hayatta ne de diğerleri… Gerçi kıymetli TRT sanatçılarından Yalçın Özsoy hayattadır; ona sorsalar, o söyler yetkililere işin doğrusunu; ama kim yapacak bu işi bilmem.

Bestelerim de var…

"Bebeğim" türküsü var… Sözleri: "İndim gönül bahçesinden bir demet gül topladım"… Bu parçayı biraz türkü, biraz kanto gibi besteledim. Hani, "beste" dediğime de fazla takılmayın; özel olarak hesapladığım ve planladığım bir melodi yok. Aklıma takılan ve kendimce düzenlediğim melodilerden çıktı bu parça… Bilinen bir şeylere benzeyip benzemediğinden de çok emin değilim. Aklıma doğdu ve ben de besteledim. Buna bir de söz giydirdim ki o da yılların alışkanlığıyla çıktı ortaya… Dinleyiciler nasıl takdir ederlerse artık **[NOTA NO. 21]**.

Bir de: "Vay vay vay dillerim kaymak / Ne olursun güzelim dön de bana bak"… Bu da artık, benim gibi oldu. Aslı Arnavutça'dır bu parçanın ve ben bu türküye Türkçe güfte giydirdim. Bayağı da tuttu Türkiye'de… Balkanlarda da tuttu **[NOTA NO. 22]**. Aslında bu güfte giydirme işini başka parçalar için de yaptım. Biraz da Türkiye piyasasına kazandırmak için. Bunlara benim bestem demiyorum tabii. Ama sözlerini ben yazdım.

Karides Gazinosu'nda bir düğünde… (2009).

Repertuvarı oluştururken…

Ben daima halkın nabzına göre programlar yaptım ve o günün gündeminde hangi türküler varsa o parçaları kendime seçtim. Ancak benim repertuvarım daha ziyade Rumeli çevresinden, Rumeli türkülerinden oluştu. Kumanova, Bosna, Kırklareli, Tekirdağ'dan derlediklerim dışında, daha çok da radyo yayınlarından, plaklardan, kasetlerden ve diğer sanatçı arkadaşlarımdan türküler öğrendim ve onları repertuvarıma kattım.

Bugünlerde de bu yönteme devam ediyorum. Halkın beğendiği bir türküyü, şarkıyı okuyorum, halk beğenirse onları albümlerime de okuyorum. Halk beğenirse bu kez telefonlarla istiyorlar, televizyon programında istek gönderiyorlar.

25 Bu türkünün bir güfte çeşitlemesi için bakınız: Prof. Dr. Hamdi Hasan, *Age*, s. 355-357.

26 Bu türkünün bir güfte çeşitlemesi için bakınız: Prof. Dr. Hamdi Hasan, *Age*, s. 207.

Belçika'da hayranları ile (1989).

Mesela bugünlerde *"Tütüne mi gidersin aman Müride'm"* türküsü tutunmaya başlandı. Havva Karakaş okuyor… Şimdi onu istemeye başladılar benden…

Sonra, Bulgaristan'dan: *"Şu karşıki dağda lambalar yanar"* türküsü de tuttu; onu da istiyorlar… *"Lambaların şavkına Fadime'm sevdiceğim yazar"* türküsü de çok güzel, onu da çokça okuyorum. Sonra:

Koşu kavak çamları
Fatma'm giymiş şalvarı
Şalvarını salarken
Delirtir adamları

Türküsü de öyle…

Bir de *"Çanakkale içinde aynalı çarşı"* türküsünü hemen her konserimde okurum. Halk da bıkmaz bu türküden. Hatta üçüncü kıtadan sonra hemen girerim:

Yaşa Kemal Paşa binlerce yaşa
Döktün düşmanları dağ ile taşa…

Bilhassa Bulgaristan göçmenleri muhakkak istiyorlar…

Bugünlerde bir de *"Uçun kuşlar uçun İzmir'e doğru"* türküsünü çok istiyorlar…

Repertuvar deyince, Rumeli dışından da türkülerim var. Urfa'dan, Diyarbakır'dan, Trabzon'dan, Rize'den, Mardin'den, Van'dan, Erzurum'dan, Aydın'dan, Manisa'dan… Hemen her yöreden okurum; hemen her vilayetten türküm vardır okuyabileceğim. Repertuvarımı isteklere göre çeşitlendirebiliyorum; ama tabi benim esas repertuvarım Rumeli'den, Balkanlardan, Trakya'dan…

Repertuvarımda ne kadar parça olduğunu tam olarak bilmiyorum. Kabaca

şöyle bir hesap yaparsak… Mesela benim diyelim 10-15 civarında albümüm var. Bunlarda 15'er tane türkü olsa 150-200 civarında türkü eder. Albümde olmayan Orta Anadolu türküleri, Karadeniz türküleri, Ege türküleri ile bu sayı rahatça 1000'i aşar. Her an okuyabileceğim türküler bunlar…

Türkülerim, akıl defterimde yazılı…

Bana soruyorlar:

- Sizin hiç türkü defteriniz var mı? Türkü sözlerini yazdığınız, eskiden beri okuduğunuz türküleri kayıt altına aldığınız bir defteriniz var mı? Diye…

Maalesef yok! Benim türkü defterim yok. Türkü defterim, benim aklım. Türkülerim, akıl defterimde yazılı. Aklımda binlerce türkünün sözleri var. Türküyü okurken, bu türkülerin, şarkıların sözleri nasıldı diye düşünüyorum; hemen aklıma geliyor… Kafamı biraz kurcalıyorum, hemen geliyor. Eğer gündüz vakti unutsam, gece yatarken geliyor. Düşününce "takkk!" çıkıyor.

Hit parçam: "Deryalar" oldu.

Hani, millet; ilk olarak benim okuduğum "Deryalar" türküsünü hit yaptı ya! O ilgi bir daha başka bir türküde, başka bir parçada tutmadı. Benim hit parçam "Deryalar" oldu. Nasıl İbrahim Tatlıses çok parça okudu ama en çok "Ayağında Kundura" ile tanındı; nasıl Belkıs Akkale: "Dağlar seni delik delik delerim" ile tutundu; nasıl Mustafa Topaloğlu: "Oy oy Emine" türküsüyle tanındı ise benimki de: "Deryalar" türküsü oldu.

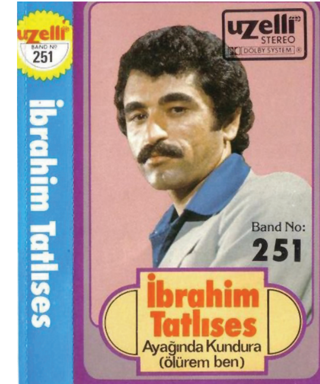
Halka pek çok türküyü sevdirdiysem de, hiçbiri "Deryalar" kadar sevilmedi. Ne "Ramizem", ne "Bulut gelir seher ile", ne "Yandı Kumanova", ne de diğerleri…

Plak/Kaset anlaşması nasıl yapılırdı?

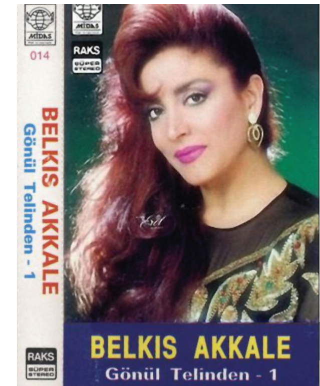
Firma sahibi ile öyle özel bir pazarlığımız olmazdı. Bir defaya mahsus anlaşırdık. Mesela ben dedim 500 lira, o verdi 400 lira… Ve anlaştık… Kaç tane satarsa satsın, gerisi ona kalıyordu. Ben, hani kalkıp da, sizinle 50.000 kaset için anlaşmıştık, siz 100.000 sattınız, bana 50.000'lik farkı verin, gibi

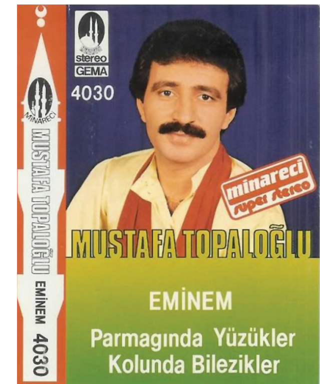
Belçika'da bayan hayranları ile (1989).

İbrahim Tatlıses

Belkıs Akkale

Mustafa Topaloğlu

2000.

bir anlaşma yapmıyordum. Bir de ben peşin çalışıyordum.
Bir defasında Hüseyin Bey'in parası yoktu, ben de İzmir Fuarı'na gitmiştim; 1984'de… Döndükten sonra baktım, beni çağırdı. Bir torba içinde koymuş paraları… Bana:

- Buyur, al paranı! dedi.

Ödüller

Aldığım ödüller, plaketler, beratlar, hediyeler çok oldu. Ama Hürriyet Gazetesi'nin, Halk Müziği dalında, "Erkek Sanatçı" kategorisindeki 3.'lük ödülüm çok anlamlıdır. Sene 1981'di…

Ayriyeten, Bosna-Hersek Devleti, kültürel hizmetlerim için bana bir "Hizmet/Teşekkür Belgesi" tevdi etti 1992, 1993 senelerinin birinde…

Türküler ölmez…

Şimdi iletişim, bilişim çağındayız… İnsanlar internetten çok kolayca ulaşabiliyorlar bilgiye. Beğeniler de çok çabuk değişiyor.Ağzımızdan çıkan her şey kolayca insanlara ulaşıyor. Ve inanılmaz bir tüketim çılgınlığı var.

Beğenileri, kızgınlıkları, her türlü tepkiyi hemen öğrenebiliyoruz. Yazıyorlar… İyiyi de, kötüyü de yazıyorlar; yorumlar yapıyorlar. Böyle bir dünya içinde adeta insanların ruh dünyaları da küçülüyor.

Bu karmaşık dünya içinde halk müziğinin yerini, konumunu ve geleceğini hesaba kattığımda, tereddüt etmeden söyleyebiliyorum ki: Halk müziğimiz hiçbir zaman ölmeyecek.

Çünkü öyle bir mayayla yoğrulmuş ki türküler, bu maya kolay kolay tükenmez. Bir türkü nereden baksak 40-50 yılda yoğruluyor, öyle meydana çıkıyor. Nasıl ekmeğin hamurunu mayalayınca ekmek daha lezzetli oluyorsa; börek açarken daha ince oluyorsa; Türk Halk Müziği de aynı öyle…

Biz İstanbul'da yaşayanlar artık azınlık gibiyiz bu bakımdan. Ama Anadolu'nun her köşesinde hâlâ halk müziğiyle yatan, kalkan, uyuyan ve gıdası halk müziği olan milyonlarca insan var. Onun için, halk müziği ölmez, yok olmaz, unutulmaz.

Mesela; pop müziğinden veya o sanatçılardan aklımızda kaç tane eser kalıyor acaba? Bir düşünelim… Hangisi her zaman gündemde? Hiçbiri… Onlar, bir saman alevi gibi bir anda parlayıp sönüyorlar. Ama: "Dersini almış da ediyor ezber" ölüyor mu? Bu türkünün ateşi sönüyor mu? Nereden baksak 100 yıllık türkü… "Kırmızı gülün ali var" türküsü belki de 200 yıllık türkü.

Peki! Tarkan'ın okuduğu: "Kıl oldum abi"yi hatırlayan kaç kişi kaldı? Geldi geçti.

Ben, nerden baksanız 50-60 yıldır bu dünyanın içindeyim ve iftiharla söylüyorum ki:

Türk Halk Müziği ölmez, tükenmez, yok olmaz ve modası hiçbir zaman

geçmez. Kısa süreli duraklasa bile her zaman yeniden parlar. Halk müziğinin ateşi hiç sönmez.

Okumaktan bıktığım türküler…

Türkülerin modası geçmiyor; her zaman taze. Bayrak gibi dillerde ve gönüllerde yaşıyor.

Bizim oraların, modası geçmeyen üç–dört türküsü var ki ben onları okumaktan bıkmışımdır. Biri: "Deryalar", ikincisi: "Debreli Hasan", Arnavutça okuduğum: "Reco" ve "Kırmızı gülün ali var"... Benden bu türküleri sürekli isterler.

"Kırmızı gülün ali var" dedim ya; onun çok hüzünlü bir hikâyesi var: Şöyle:

> "Çanakkale Savaşı'nda; ana-babanın bir tek evladı savaşa gidiyor, Çanakkale'ye. O zamanlar radyo yok, telgraf yok, mektup yok, telefon yok… Ve haber geliyor, bir yerlerden "oğlunuz şehit oldu!" diye…
>
> Anası, oğlu gidince bir bardak içine her gün bir kırmızı gül koyarmış; bardağı da pencere kenarına… Oğlunun ölüm haberi gelince, kocaman bir köz düşmüş yüreklerine, perişan olmuşlar.
>
> Aradan epey zaman geçmiş; oğullarının yokluğuna alışmaya çalışıyorlar. Bir gün babanın canı sıkılıyor, çarşıya çıkıyor… Ancak, çarşı dönüşü evin avlusuna girince karısının bir adamla sarmaş dolaş olduğunu ve bir türlü ayrılmadıklarını görüyor. O anda şuurunu kaybediyor ve silahını çıkardığı gibi her ikisine de takır takır saydırıyor. Bir bakıyor ki, oğlu şehit olmamış, gelmiş savaştan… O hışımla, adam hem karısını hem de oğlunu öldürüyor. Bu türkü de bu olay üzerine çıkıyor.
>
> *Kırmızı gülün ali var*
> *Her gün ağlasam yeri var*
> *Bugün benim efkârım var*
> *Ah bu gönül arzu eder seni"*

Türkünün bu hikâyesini, Tamburacı Ali'den dinlemiştim.

Arabesk müzik beni bozmadı

Arabesk müzik furyası varken dahi, ben tarzımı bozmadım. O tarz eserler okumadım. Kimse de benden bu tarz eserleri okumamı istemedi. Ben arabesk bir parça da bilmem; öğrenmeyi arzu etmedim. Benden düğün salonlarında, gazinolarda ya da turnelerde de kimse böyle bir şey istemez. Ben işimi yapar, türkülerimi okur, sahneden inerim. Benden büyük ölçüde Rumeli havaları isterler ve ben de o görevimi yerine getiririm.

Kumanovalı hemşerileriyle bir arada (Cankurtaran/2007).

Gazino programlarını yapanlar da, beni, bir kültürel çeşitlilik çerçevesinde istediler büyük ölçüde. Bir çeşit programlarının bir mozaik parçası olarak gördüler beni. Bu alanda büyük bir boşluk vardı çünkü. "Rumelili" olmak, benim hayatımın en kıymetli kazanımı oldu. Rumelililik bir çeşniydi ve bundan çokça yararlandım. Bundan zaman zaman rahatsızlık duyduğum da oldu. Kendimi arada kalmış, baskılanmış bir sanatçı olarak da hissettim. Ama Allah beni hiç utandırmadı. Her gittiğim yerde ilgi gördüm. Dahası beni o büyük mozaik tablosu içinde bir yerlere oturtanları da mahcup etmedim. Hele Anadolu'da hiç eziklik duymadım.

Özlediğim şehir: Kumanova…

Kumanova'ya sık sık giderim, çok özlüyorum… Ailem, akrabalarım hepsi orada.

Babamın Kumanova'da çok seveni vardı, iyi adamdı. Herkese iyilik yapardı. Annem de çok iyi bir kadındı, çok yardımsever bir kadındı, onun da sevenleri çoktu. Sevenimiz, sevilenimiz çoktu. Kumanova'daki bütün akrabalarımızın seveni, sayanı çoktu; hepsi de iyi insanlardı.

Biz, küçük aile olarak Türkiye'ye geldik ama gönlümüz hep orada kaldı. Yıllar boyu, Kumanova'daki konu komşumuzu; eş, dost ve akrabalarımızı özledik durduk. Zaman zaman acı-tatlı haberlerini de aldık. Eskiden haber almak çok kolay değildi. Ama bizler bağlantılarımızı hiç koparmamaya çalıştık. Geçici süreyle Türkiye'ye gelen gidenler de oldu; sonradan Türkiye'ye göçenler de…

Orada kalan aile büyüklerimiz teker teker göçtüler… Dedem Arif, halalarım, babamın kardeşleri Sefedi ve Muhtar'a kızıp da köyü satan Zümer amcam, hepsi orada kaldı.

Kumanova'da, şimdi amcam Sefedi'nin çocukları var. Akrabalarımdan ikinci, üçüncü kuşak duruyor orada… Yeğenlerim, amca ve hala çocuklarım da… Evimiz de duruyor; ama eski evimizi yıkıp başka bir yer vermişler.

Mustafa Kemal Atatürk

Keşke Atatürk'ü tanısaydım...

Atatürk; biz Rumelililer için gerçek bir efsane, gerçek bir kahraman, gerçek bir kurtarıcı, gerçek bir yol göstericidir. Onun bizim hemşehrimiz olmasından dolayı çok gururlanırız. Öyle olunca da, onunla ilgili her şey bizi çok heyecanlandırır, coşturur… Bu heyecan ve coşku nesilden nesile geçer; çocuklarımız, torunlarımız bu sevgiyle büyür.

Geçen yıllarda bir televizyon programında merhum tarihçi Cemal Kutay'ı izlerken, bir sözünden tüylerim diken diken olmuştu. İçim titredi, gözlerim dolu dolu oldu.

Dedi ki Cemal Kutay benim için:

- Arif Şentürk, eğer Atatürk döneminde yaşasaydı; o Ulu Önder; bu çocuğu yanından ayırmazdı…

Bu nasıl bir gururdur benim için. Keşke aynı zamanda dünyaya gelseydim de, ben de Atatürk'ü tanıyabilseydim.

Annem: “Fikriye Şentürk”

Anacığım; benim gibi mavi gözlü, kısa boylu, çok güzel bir kadındı. Gençliğini biliyorum annemin ve âşıktım ben ona. Yetim büyümüş, anasız büyümüş annem. Babası ise, biraz sert ve aksi bir adammış, biraz da içkiye düşkünmüş ve anneme bağırıp çağırarak eziyet edermiş.

Annem, babama gelin geldiği zaman 15-16 yaşında imiş, babam ise 28-29 yaşlarında. Bir kelime bile Arnavutça bilmiyormuş annem. Türkçeden başka bir dil bilmiyormuş. Babamların oturduğu mahallede de Türkçe bilen yokmuş; ama babam Türkçe biliyormuş.

Rahmetli Murat amcamın hanımı; yani babamın baldızı varmış Türkçeyi bilen… O yengem -nur içinde yatsın- babamın vefat eden ilk eşi Sabriye Hanım’ın da ablası… Murat amcamın hanımı ile annemin aralarında epeyi yaş farkı varmış. Annem daha çok genç, adeta çocuk o yıllarda…

Annemin dediğine göre; Murat amcamın hanımı, kendisine çok yardımcı olmuş. Bir de düşününüz ki kayınbiraderinin evine, vefat eden kız kardeşinin yerine geliyor annem. Yengem, annemin eksiklerini, kusurlarını hatalarını örtermiş, kendi kız kardeşi gibi korurmuş onu. Yemek yapmasını da, börek yapmasını da hep yengemden öğrenmiş. Çok yardımcı olurmuş yengem anneme… Annem çok dua ederdi.

Düşünebiliyor musunuz? Yengemin kız kardeşi ölmüş; kız kardeşinin kocasıyla evlenen bir kadını evlâdı gibi kucağına alıyor.

Annemin sesi güzeldi. İçinde bulunduğu ortama uyan, sevilen bir kadındı. On tane çocuk doğurdu. Son zamanlarda bayağı yaşlanmıştı; ama o gözleri yine masmaviydi.

Bir yerlere el ele tutuşarak giderdik. Başını şöyle bayağı bir yukarı kaldırarak bana bakar:

- Ben mi doğurdum seni yahu? derdi.

Allah rahmet eylesin; annem, ailemizin adeta diktatörüydü… Hani böyle paça vermezdi. Gelip de bağırmak, çağırmak herkesin harcı değildi. Gelinlere, kızlara falan paça vermezdi.

- Hadi lan! Kimsin sen!

Biz annemle, alt alta-üst üste oturduk yıllarca… Her sabah evimize kahvaltıya gelirdi… Vefatından bir gün evvel dedim ki:

- Ne yapacaksınız bugün, sana ne alayım?

Dedi:

- Git, 4-5 tane yufka al da, yufka yapalım, bir börek yapalım.

Gittim, yufka aldım, bastım zile, sepetle çekti evdekiler. Tam öğlen saat 2'ye doğru telefon geldi komşudan. Anacığım, bizim daireye geliyormuş, merdivenden aşağı inerken başı dönmüş ve kafasını merdivene vurmuş. Tam evimizin otomatiğine basacakken… Oğlum da o sırada uyuyormuş ve sesi duyar duymaz fırlamış, almış kucağına ve doğru arabayla Zeytinburnu'ndaki Ermeni Hastanesi'ne götürmüş.

Bana telefon ettiler; durum böyle böyle… Ermeni Hastanesi'nden de Samatya Hastanesi'ne götürmüşler ambulansla… Oradan da Aşağı Gureba'ya… Vakıf Gureba'ya. Hastanedeki çocuklar beni tanıdılar… MR'ı çekildi; beynine kan dolmuş zaten, beyin kanaması geçirmiş. O akşam da öldü, gitti.

Anneciğim, son güne kadar ızdırap çekmeden kendini idare etti.

Zaten:

- Yâ Rabbim! Benim canımı Cuma gecesi al! Cuma gecesi öleyim de kimseyi rahatsız etmeyeyim! Diye dua ederdi.

Gerçekten de hiç kimseyi rahatsız etmeden gitti anacığım. Bir kız kardeşi kalmıştı İstanbul'da, o teyzem de vefat etti bir sene sonra. Diğer amca çocukları ise Bosna'dalar. Artık, ana tarafından buralarda kimsemiz kalmadı.

Benim annem cin gibi kadındı. Okuma-yazmayı bilirdi, çok güzel el yazısı vardı. Kendini yetiştirmiş uyanık bir kadındı.

Babaya Özlem

Babam, 1975'te arabacılığı bıraktı. Arabacılığı bıraktıktan sonra da, 1991 yılında vefatına kadar hiçbir işle uğraşmadı. Dört tane dükkânı vardı; dükkânlardan aldığı kira ile geçiniyordu. Oturduğu eve de kira vermiyordu. Eeee ben de yanındaydım zaten…

Babam Zeytinburnu'nda çok seviliyordu. Ama Zeytinburnu'ndan çok Kumanova'da sevilen bir adamdı. Bu sevgi tabii boşuna değildi, sonuna kadar hak ediyordu.

Babam arabacılık yapıyor ya! Bir işe gitti ve boş dönüyor şehre veya eve diyelim… İhtiyacı olan birisini gördü mü yolda hiç düşünmeden alırdı arabaya.

Mesela Kumanova'nın dışından tren geçerdi, tren de 2-3 km mesafede bir yerde Kumanova'ya… Eğer o yoldan boş geçer ve yürüyen vatandaşları görürse hep atardı arabaya, para-mara da almazdı. Sonra çok da faal bir adamdı, boş durmayı sevmezdi; kasaplara bile yük taşırdı.

Babamın çalıştığı yerler Kumanova ile sınırlı da değildi. Müslümanların yaşadığı İştip, Kiliseli, Üsküp, Preşova, Kratova, Palanka… Bunların hepsine eşya taşırdı, yük taşırdı. Oralarda da çok arkadaşı vardı. Eş-dostları vardı, sevenleri vardı. Bu saydığım şehirler öyle çok da yakın

mesafelerde değillerdi. Mesela Palanka, Kumanova'ya tam 60 km… 60 km ne demek? Atlar saatte ortalama 5 km yol alabiliyorlar, o da böyle tempolu yürürlerse. Yani bayağı hızlı sürmesi lazım. Ee, 60 km yola da 10 saatten aşağı gidemezsin. Bu kadar uzak bir yer yani.

Babamın işi hep çalışmak oldu. Çalışmak! Çalışmak! Çalışmak!

Bizi en iyi şekilde büyütmek ve aç bırakmamak için çalıştı da çalıştı. Başka çaresi de yoktu; çünkü zaman açlık, yokluk zamanı. Yokluk korkunç düzeydeydi.

Babamın vefatından birkaç yıl sonra, bir kez daha Kumanova'ya gittiğimde, o şehir bu kez beni çok farklı etkiledi. 50-60 yıl evvel yaşadığımız o toprakları bir kez dünya gözü görüp ağlaya ağlaya büyüklerimi andım. Bir kez daha yaşadığımız yerleri gördüm, babamın gittiği yerleri gezdim, beni götürdüğü köşeleri dolaştım. Atları suladığı, yudum yudum sular içtiği çeşmelerden kana kana sular içtim; yüzünü yıkadığı çeşmelerde yüzümü yıkadım.

Allah bana bunu da nasip etti; ama -nur içinde yatsın- babacığım yanımızda olmayınca o yerlerin hiç tadı tuzu yokmuş. Hayatın bereketi onlar imiş. Allah rahmet eylesin.

Çocukluk arkadaşları Bektaş (Sol tarafta) ve Cevat Serbest ile... (1978).

Kardeşlerim…

Kardeşlerim yıllar geçtikçe teker teker evlendiler. Hepsi evlendi ve çocukları oldu. Kısa sürede çocuklar da büyümeye başladılar. Annem, babam sonra da torunlarını evlendirmeye başladılar ve evlatlarının mürüvvetini gördüler. İlk önce de benim kızım evlendi 1987 yılında; arkadan da oğlum evlendi.

Kardeşlerime ben çok düşkünümdür. Ömrüm boyunca onlara iyi şartlarda bakmayı amaç edindim. Kardeşlerim, ben iş hayatına atıldığımda çok küçüktüler; babam da arabacılık yapıyordu…

O zamanlar, bütün amacım kardeşlerimizi büyütüp onları en iyi şekilde yetiştirmekti. Ben hayatım boyunca onları düşündüm; kendi çekirdek ailemi düşündüm, çocuklarımı düşündüm.

Kardeşlerim, hâlâ öyledir… Ee ben şimdi, bir aile reisiyim yani… Kardeşlerin de en büyüğüyüm… Sağ olsunlar bana sormadan, bana danışmadan hiçbir şey yapmazlar. Beni baba olarak görürler; ben de onları ona göre ölçerim. Davranışım, tavrım ona göredir.

Berber dükkânının devri

Şöhret gelince aile yaşantımda bir değişiklik olmadı. Çocuklarımın annesi evde, çocuklarla beraber… Berber dükkânını ise 1983'te bıraktım.

Bıraktım çünkü bana yük olmaya başlamıştı.

[Soldan]: Cevat Serbest, Mehmet Ali Destan, Arif Şentürk, Seyfettin Hafız

Dükkâna hâkim olmakta zorlanıyordum. Kalfaların biri geliyor, biri gidiyor; dükkân zamanında açılmıyor; hasılat bir geliyor bir gelmiyordu…

En sonunda, Bergama'dan bir kalfa geldi de ona devrettim dükkânı…

Ali Ekber Çiçek

Benim de başıma geldi

Babamın ilk hanımı Sabriye'nin, ölüm döşeğinde babamın elini tuttuktan sonra son nefesini vermesi gibi bir olay benim de başıma geldi.

Çok acı bir şeydir bu!

Bir sınıf arkadaşım vardı: Demir Ali… Evimizin bitişiğinde de komşumuzdu. Bundan 4-5 sene evvel, sabaha karşı haber verdiler de evine gittim. Konuşamıyor. Eliyle, bizim evi işaret ederek beni çağırmalarını istemiş.

Girdim içeri, konuşamıyor; ama geldiğimi fark etti. Gittim yatağının başına oturdum, tuttum elini:

- Ha bir gayret! Dedim.

- Yahu ne yapıyorsun? Dayan biraz!

Falan, filan demeye kalmadı, o anda can verdi o da.

İzzet Altınmeşe

Şehirde bir garip âdet: "Oğlana yeni ev açmak"

Ve bir özellik daha vardı bizim oralarda… Diyelim altı kardeş, altı tane gelin; baba sağ, anne sağ…

Mesela sizin bir işiniz var… Orada çok fazla meslek yoktu zaten… Kimi çiftçi, kimi çoban… Kimi hayvanlara bakıyor, kimi pazara gidiyor kimi de değirmene gidiyor. Yani herkesin işi aşağı-yukarı belli...

Yücel Paşmakçı

Mesela:

- Ahmet! Sen bugün çarşıya gidiyorsun!

Soldan: Mehmet Erenler, Erhan Kutsal, Soner Özbilen, Münir Bulduk, Alaaddin Palandöken (TRT İstanbul Radyosu/27.04.2006)

- Tamam!

- Şunu şunu al!

- Mehmet! Sen gidiyorsun değirmene, efendim, şu kadar buğday, şu kadar mısır unu öğüt de gel…

Ötekisine:

- Sen çift sürmeye gideceksin…

Berikine:

- Sen efendim bilmem nereye gideceksin…

Böyle böyle paylaşırlardı.

Akşam oldu muydu da altı kardeş, altı gelin otururlardı yemeğe… Çocuklara da ayrı bir sofra… Hatta ve hatta altı tane amca çocuklarıyla bile aynı yerde yaşıyorlardı…

Düşünebiliyor musunuz? Mesela, benim kardeşim Sabri, ayrı bir aile ve çocukları, torunları var. Ama biz ikimiz aynı evde yaşıyoruz kardeşimle ve çocuklarıyla… Ne bir kavga, ne bir gürültü, ne bir şey… İnsanlar birbirleriyle geçinmeyi öğreniyorlar. Çocuklar da bir arada büyüyorlar. Kimse de yalnız değil, büyük bir dayanışma var.

Mesela; hayatta her şey var… Gülmek kadar ağlamak da var… İyi gün kadar kötü gün de var…

Ön sıra soldan: Yücel Paşmakçı, Hamdi Özbay, Tuncer İnan.
Arka sıra soldan: Süleyman Şenel, Hasan Kalkan, Ali İhsan Yılmaz.
TRT "Bengi" Programı çekiminde (2005).

Diyelim ki, erkek kardeşlerin en büyüğü öldü ve onun da iki tane çocuğu var. Küçük kardeşi de bekâr… Ölenin hanımı hemen küçük olan bekâr kardeşe nikâhlanır; gelin evden dışarı çıkmasın, anasız babasız kalmasın, diye. Gelin, evden çıkıp da sıkıntıya düşüp çocuklarla perişan olmasın diye. İşte fedakârlık bu… Aile korumacılığı bu!

Çok oldu oralarda böyle olaylar… Bilhassa bu Arnavut camiasında…

Hatırlıyorum, Zeytinburnu'nda da oldu böyle bir olay… Adam ölmüş; karısını adamın bekâr kardeşi ile evlendirdiler… Gelin, bekârken kaynına "Abi" diyormuş… Evlendikten sonra da gene "Abi" diyordu.

Tabi, İstanbul gibi büyük şehirlerde bu kültür, bu âdet, bu aile korumacılığı bitti maalesef.

Adam:

- Oğlumu evlendiriyorum, ayrı ev açıyorum, diyor.

İyi hayırlısı olsun, ayrı ev aç… Aç; ama bu sefer de:

- Gelin orda yalnız kaldı! diyor sonra da…

Bu eski usul aile kültürü, ülkemizin pek çok yerinde az-çok yaşıyorsa da, artık terk edilmeye başladı ve ben buna çok üzülüyorum.

Şemsi Yastıman, Ahmet Gazi Ayhan (1960'lı yıllar)

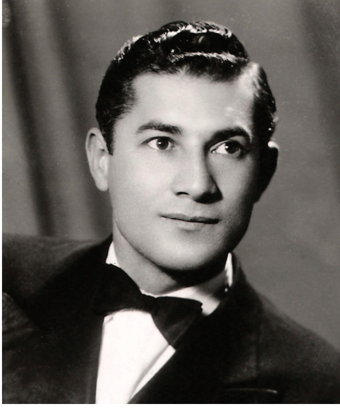
Ben şanslı adamım…

Ben şanslı bir adamım... Sanat camiasında, çok güzel insanlar tanıdım. Türk Halk Müziği'ne katkısı olan değerli insanlar tanıdım.

Mesela, Ahmet Yamacı'yı, Ali Can'ı, Mustafa Geceyatmaz'ı, Nurettin Çamlıdağ'ı tanıdım… Güzel sesinin, tertemiz okuyuşunun hayranı olduğum Kemal Koldaş ve rahmetli Selahattin Erorhan ile tanıştım.

Zehra Bilir, Şemsi Yastıman (1990'lı yıllar)

Ahmet Yamacı

Allah uzun ömürler versin Muzaffer Akgün'ü tanıdım mesela… Muzaffer Hanım da, hayranı olduğum büyük bir isimdi ve Allah bana, onunla bir televizyon programı yapmayı da nasip etti. Benim için ne büyük şereftir…

Sonra, Nuri Sesigüzel'i tanıdım. Nuri Sesigüzel de bir zamanların kralıydı… Doğu Anadolu'nun en güzel sesli, bülbül sesli adamıydı. Onunla da güzel programlar yaptık, dostluğumuz oldu.

Ahmet Sezgin ise, Türk Halk Müziği'ne büyük katkı yapan, onu halka sevdiren sanatçılardan biri idi. Ben kendisini daha çocukluğumda dinlerdim. 1963, 64, 65 yıllarında… Hem de bomba gibi Türk Halk Müziği programları yaparken… Onunla da aynı ortamda bir arada olma, tanışma ve program yapma imkânı buldum; dostluk kurdum. Turnelere de gittik. Vefatından evvel son kez Bakırköy BASAT Sanatçılar Derneği'nde beraber yemek yedik, uzun uzun sohbet ettik. Allah rahmet eylesin.

Ömer Akpınar

Büyük folklorcu, araştırmacı, yazar Şerif Baykurt'la tanışım; dakikalarca sohbet ettim… Bunlar az şey mi?

Sonra, Zeki Müren gibi büyük bir isimle, sanat güneşiyle bir sofrada oturdum…

İbrahim Tatlıses, sahneden:

- Arnavut! Neredesin? diye gazinoda bana seslenir, mikrofonu bana verip, kendisi sahne arkasına kaçardı. Ben bunlarla çalıştım. Gerçek bir hanımefendi sanatçı olan Emel Sayın ile çalıştım. Bugün de süperstar olan Ajda Pekkan ile aynı gazinoda çalıştım. Ahmet Özhan'la, Erol Evgin'le, Barış Manço ile, Samime Sanay'la Zeki Alasya-Metin Akpınar'la, Edip Akbayram'la, İzzet Altınmeşe'yle, Selami Şahin'le, Hülya Süer'le, Yüksel Alpdoğan'la, Eyüp Uyanıkoğlu ile, Ersan Erdura, Deniz Erkanat, Balarısı Özdemir ve İlhan Daner'le, Arif Sağ ile, Ömer Akpınar'la, Yücel Paşmakçı ile, Tuncer İnan'la, Hamdi Özbay'la… Yücel Paşmakçı, Tuncer İnan ve Hamdi Özbay, bir zamanlar ayrılmaz üçlü gibiydiler; onlara hayrandım. Hamdi Özbay'ın bir yanı Rumelilidir; aslen benim hemşerimdi… Emekli olunca, gitti Fethiye'ye yerleşti.

Barış Manço

Yücel Paşmakçı ise, İstanbul Radyosu'na ilk girdiğim zaman Türk Halk Müziği ve Oyunları Şube Müdürü idi. Şarköy'de bir yazlığı vardı ve biz zaman zaman orada da karşılaşırdık.

Yücel Hocam'dan ben çok güzel şeyler gördüm; çok şey öğrendim. Bir kere kişiliği çok beyefendi, çok asil bir insandı; sanatında da çok usta bir sanatçıydı.

Ve Orhan Dağlı abimiz de öyle çok asil bir insandı. Onun da bir yanı Rumeli'ye dayanıyordu.

Bunların her biriyle özel anlarımı paylaştım, dostluklar kurdum, aynı havayı teneffüs ettim. Hepsi de özel adamlar, hepsi de güzel adamlardı…

Ajda Pekkan

Benim çocukluğumun sanatçıları da gönlümün ayrı bir yerinde duruyor. Onların da çoğu ile tanışma imkânı buldum. Rahmetli Emin Ongan, Mustafa

Çağlar, Necmi Rıza Ahıskan, Rıza Rit…

Sonra, Şemsi Yastıman… Her bayram, her yılbaşı bana, şiirli tebrik kartları gönderirdi. Bir de Abdullah Yüce… O da daha Divanyolu'nda berber çıraklığı yaparken tıraşa gelirdi… Hepsi nur içinde yatsın… Sadri Alışık da benim kalfama saçını kestirmeye gelirdi ki o zamanlar daha isim olmamıştı, tiyatrodan sinemaya geçti. Tamer Yiğit de, bizim dükkâna gelenlerdendi.

Neriman Altındağ Tüfekçi'yle tanışıp sohbet etmem de benim için büyük bir onur oldu.

İstanbul Radyosu'nda durdurdu beni ve:

- Seni kutluyorum evladım, tebrik ediyorum, çok güzel gidiyorsun, bozma çizgini, dedi bana.

Ben de zaman zaman kendilerini arardım; özellikle Nida Tüfekçi hocamın vefatından sonra hemen her bayram… Çok memnun olurdu…

Hayatımda özel yeri olan sanatçılardan biri de Müzeyyen Senar… Birlikte konsere de gittik bir yılbaşı gecesi… Aslan gibiydi Müzeyyen Abla…

Sonra, Şükran Ay ablamız vardı; çok asil bir insandı; çok da güzel okurdu şarkıları. O yaşlılık zamanında bile sesi bülbül gibiydi.

Saniye Can Abla'mla da çok güzel diyaloğum vardı; bana her zaman sanat dünyası ile ilgili güzel akıl, güzel fikirler vermiştir. O benim sanat hayatına atıldığım ilk yıllardaki acemiliğimi görmüş olacak ki beni nasihatleri ile uyarırdı; bana sağ olsun, çok emeği geçti. Ona bir vefa gecesi yaptığımızı da hatırlıyorum.

Allah sağlık versin Yalçın Özsoy da her İstanbul Radyosu'na gidişimde bana çok sevecen, çok babacan yaklaşırdı.

Ahmet Gazi Ayhan da bir "Baba" gibiydi. O da orijinal bir Kayserili, hakiki bir Anadolulu… Şivesiyle, tavrıyla, kişiliğiyle…

Bu değerli insanları tanıdığıma gerçekten çok mutlu oluyorum.

Yaşça aşağı yukarı akranım hatta benden ufak olan; ama sanat hayatı bakımından benden kıdemli olan arkadaşlarım da oldu… Erkan Ocaklı, Seyfettin Tomakin, Hakkı Bulut, Güven Yapar, Soner Özbilen, Ali Gürlü, Kamil Sönmez gibi… Belki de en güzel dostum, en, en, en değerli arkadaşım Kamil Sönmez idi. Bence dünyanın en güzel insanlarından biridir Kamil… Onunla çok turne yaptık. O kadar güzel bir insan ki, o kadar iyi bir adam ki…

Tabi, sanatçı dostlarım, arkadaşlarım, abilerim, ablalarım, kardeşlerim o kadar çok ki… Sadece isimlerini alt alta getirsem, sayfalar dolusu bir liste olur. Onların hepsini hatırlamama şu kısa zamanda imkân yok. Hatırlayamadıklarım için onlardan şimdiden özür diliyorum.

Orhan Dağlı

Ahmet Özhan

Selami Şahin

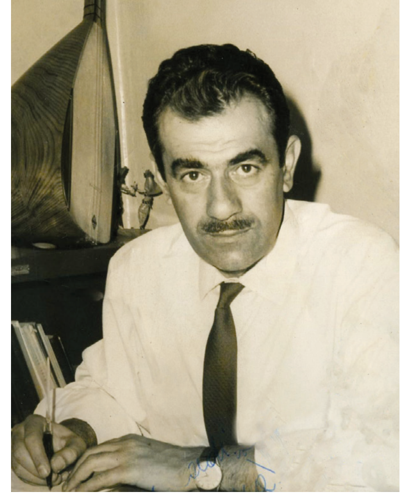

Zeki Alasya-Metin Akpınar

Sanatçı dostlarla... Arif Şentürk'ün sağında: Bedia Akartürk; sağ başta oturan Bedia Hanım'ın eşi Atilla Bey (Aksaray-İstanbul/14 Aralık 1989).

Nida Tüfekçi

Sanat dünyasından bunca insan tanıdım; ama Nida Tüfekçi Hoca'mın, benim hayatımdaki yeri çok özeldir. Benim, sanat dünyamdaki babam, Nida Tüfekçi'dir.

Nida Tüfekçi

Evet! Benim öz babam: "İsa"… "Arabacı İsa"… "İsa Şentürk"… Dünyaya gelmeme vesile olan kişidir…

Bana berberliği öğreten, koluma altın bilezik takan, elime ekmek veren kişi de Mümin Usta'dır… Çocuklarımı, onun sayesinde büyüttüm. Allah rahmet eylesin, "Mümin Usta", bana ikinci babalığı yaptı.

Bir de hâlen ekmeğini yediğim bu sanat hayatımda bana babalık yapan birisi varsa o da -nur içinde yatsın- Nida Tüfekçi'dir.

Nida Tüfekçi; ben, kimsenin tanımadığı bir "Berber Arif" iken, beni herkese tanıttı. Herkes tarafından tanınmamı sağladı; bana imkân tanıdı.

Nida Tüfekçi ile tanışmadan önce de ben iyi-kötü tanınırdım; ama Zeytinburnu'nda tanınırdım. Zeytinburnu'nda flaş bir adamdım. Çünkü futbol oynardım, hakemlik yapardım, idarecilik yapardım, antrenörlük yapardım… Sonra berber dükkânım bilinirdi. Dostlarım da, müşterilerim de belli idi. Ama benim ülkemizin her köşesinde tanınmamı sağlayan kişi, Nida Tüfekçi Hocam oldu.

Şimdi benim hakkımda bir kitap yazıldı ise, bunlar her şeyden evvel Nida Tüfekçi sayesindedir. Bu da benim için özel bir duygu… Demek hakkında kitap yazılacak kadar bir yerlere gelmişim; ama ben bunun farkında değilim. Hepsi Nida Tüfekçi sayesindedir… Nida Tüfekçi, yalnız bana babalık yapmamıştır ki, bu işten ekmek yiyen hemen herkese babalık yapmıştır.

Nida Tüfekçi, doğruları yapan, doğruları söyleyen, baskılara boyun eğmeyen, bilakis göğüs geren bir adamdı. Nida Tüfekçi'yi sevmeyen çok insan vardı; ama sevmeyenler, Türk Halk Müziği'ne layık olmayanlardı. Onlara radyo mikrofonlarını vermedi, makas attı… Onların da kim olduklarını biliyorum…

Nida Tüfekçi'nin binlerce derlemesi var; hizmetleri var. Eğer Türkiye'de Türk Halk Müziği varsa; Türkiye'de böyle bir kültür varsa, bunun nedeni bir parça da Nida Tüfekçi sayesindedir.

Nida Tüfekçi; Anadolu beyefendisi bir insandı. Tavrıyla, konuşmasıyla, kişiliğiyle ve eşsiz sanatıyla… Allah rahmet eylesin.

Erol Büyükburç ile birlikte 19 Mayıs Düğün Salonu'nda (Fındıkzade/2000).

Gelecekte…

Ben şimdi 72 yaşına geldim. Bundan sonra daha da şöhret olacak değilim; o fikirde değilim...

Bütün dünyam, bütün gayretim; Rumeli türkülerimiz hasıraltına sokulup da unutturulmasın diye…

Gençler ve özellikle halkımız bunları bırakmasınlar, her zaman ve en iyi şekilde okusunlar diye… Yeni nesil, maalesef türküleri tüketiyor…

Oysa türküler benim gıdam; ben onunla nefes alıyorum… Suyum, hayatım, dünyam, her şeyim türküler…

Bazen akşam yatarken bile türkülerle yatıyorum ve türkülerle uyanıyorum. Bunun da o kadar faydasını görüyorum ki. Bir defa gündelik hayatın fena şeylerini unutuyorum. Hayatın stresini, derdini unutuyorum. Onun için, çok mutluyum ve çok da şanslıyım.

Zeytinburnu Stadyumunda (1988).

Türkü dinlemeye hasret kalır mıyız?

Bunca insanın hizmetlerini biliyorum ama; ama “Günün birinde türkü dinlemeye hasret kalır mıyız?” diye kendi kendime sormadan da edemiyorum. Çünkü bizim dönemimizde çok revaçta olan Türk Halk Müziği, şimdilerde bitirilmeye çalışılıyor sanki.

Artık eskisi gibi televizyonlarda seyredemiyoruz, sanatçıları duyamıyoruz.

Ben şimdi Tek Rumeli TV’de çalışıyorum. Bizim kanal gibi birkaç kanal da olmasa hiç okunmayacak sanki türküler. TRT ve Tek Rumeli televizyonu gibi kanallar da olmasa okuduğumuz türküleri dinlemeye insanlar hasret kalacaklar neredeyse.

Türk Halk Müziği bir ara parladı ama sonra yine değişti ortam. Yarın için karamsarım doğrusu.

Arif Şentürk’ün veliahdı kim olacak?

Daha önce söylemiştim galiba… Bir kez daha söyleyeyim…

Rahmetli Nida Tüfekçi, stüdyoda beni dinlerken, benim ağzımın yani okuyuş üslubumun farklılığını hissetti. Ben ise bir Ege türküsü okumuştum. Ege türkülerine göre benim ağzım, benim okuyuşum bozuk bir ağız, bozuk bir üslup, bozuk bir okuyuş. Ben bunun farkında değildim. Farkında olsam bile kendimi onlar gibi tartabilecek durumda değildim. Ben, kendime:

- Ağzım bozuk! derken, onlar:

- Ağzın orijinal! diyorlar. Ama Rumeli’ye göre orijinal diyorlar.

Bunları niye anlatıyorum?

Fazla iltifata lüzum yok… Takdirde, ölçülerden biri bu… Oysa yeni nesilde böyle bir şey yok… İstanbul şivesiyle Rumeli türküleri olmuyor ve olmayacak da… Asla uyuşmuyor.

Ben şimdi bir Erzurum türküsü okusam; kendi üslubumla türküyü Rumeli üslubuna çeviririm… Bu orijinal olur mu? Anlatmak istediğim de bu.

SERDE BERBERLİK
VAR YA!
Nida Tüfekçi’nin halk müziği dünyasında önemli bir yeri vardır… Radyoya, ekrana çıkan tüm sanatçıların, sanatına, kişiliğine saygı duyduğu bir isimdir o…İşte Nida Tüfekçi, TV stüdyosunda. Dağılan saçlarını düzeltmek için oturmuş bir koltuğa… Hemen yardımına Arif Şentürk koşuyor… Ne de olsa serde

Evde, oğlı, kızı, gelini ve torunları ile bir arada...
Soldan: Torunları Batuhan, Yağmur, Derya, oğlu Ercan, gelini Nurten ve kızı İnci ile bir arada...

Bu açıdan bakınca cevabım çok net…

Ben kendi yerime kimseyi yetiştiremedim; ayrıca talep de gelmedi. Eğer gelmiş olsaydı, öncelikli şartım "Rumeli ağzı" olurdu ve Rumeli'nin kokusunu vermesi gerekirdi.

Basınla aram iyi…

Eskiden basınla aram çok iyiydi de, şimdi koptum onlardan, uzak kaldım. Çünkü şu andaki basın bazı entrikalar yapanlara ilgi gösteriyor. Hak edene ilgi gösterme işi kesinlikle bitti.

Ya nasıl olacak?

Ya bir barda, ya bir pavyonda bir kadınla görünürsen, ya adam döversen, ya da garip bir şey yaparsan ilgi görürsün. Eee, o da bende yok…

Basınla aramız iyi, ama biraz uzağız bu aralar birbirimizden.

Ailede müzikle uğraşanlar…

Kumanova'daki akrabalarımız arasında müzikle uğraşan sadece yeğenim Sezai Hafızi vardı. Sezai, güzel "kaval" çalardı. Zaman zaman İstanbul'a gelirdi ve ara sıra onunla turneye giderdik.

Ailemizde sesi güzel olanlar da vardır. Mesela Hakan'ın sesi çok güzeldir… Sonra, yeğenim ve oğlum Ercan'ın da sesi fena değildir.

Çocuklarım

60 senedir çalışan bir adamım… Hayatım boyunca 3-4 defa tatile ya gittim ya gitmedim; hep çalıştım da çalıştım. Annem, babam, kardeşlerim ve çocuklarım için çalıştım. Şimdi de torunlarım için çalışıyorum.

Şu anda benim dört tane torunum var: Kızımdan; bir erkek, bir de kız torunum var: Caner ve Yağmur… Oğlumdan da Derya ve Bekir Batuhan'ımız var…

Bu acımasız hayat mücadelesinde oğlum Ercan'ın sesi güzel olmasına karşın ben çocuklarımın müzikle uğraşmasını istemedim; onlardan da böyle coşkulu bir istek gelmedi. Gerçi Ercan şimdilerde istiyor; ama bizim Kumanova'da bir söz vardır:

- Geç geldin yan Kosova'dan…

45 yaşından sonra ne olur? Ercan'dan pek umudum yok da, ufak torunum Batuhan'dan umudum var. Galiba bir şeyler olacak, onda bir cevher görüyorum.

Torunum Batuhan:

- Dede bana bir org al! dedi.

Gittim bir oyuncak org aldım.

Bir gün de bir televizyon programına çıktık… Baktım, çıktı orgun üzerine, başladı kendince çalmaya…

Dedim kendi kendime:

- Ne bu şimdi? Bayağı meraklı bizim torun…

İşte ondan ümitliyim; bekliyorum. Bu torunum inanıyorum ki benim gibi bir folklorcu müzisyen olacak… Halk oyunlarına da çok yatkınlığı var, çok yetenekli.

Torunu Batuhan ile (2000).

Yeğeni Uğur Fedai'nin kızı Beyzanur ile (2008).

Arif Şentürk'ün bütün dünyası: ÇOCUKLAR

Bu yıl İzmir Fuarı'nda ekranlardan bir yıldız daha var. Sesi, efendiliği, candan gülüşü ve seyirciye olan saygınlığı ile kısa sürede İzmirlilerin gönlünü fetheden Arif Şentürk...

''Deryalar'' adlı türkü ile birden bire zirveye çıkan, bu yılki İzmir Fuarı'nda büyük ilgi gören Arif Şentürk çocuk hastası. Çocukları çok seviyor. Bu nedenle de çalıştığı Lunapark Gazinosu'nun kulisinde heran Şentürk'ü çocuklarla sohbet ederken görebilirsiniz.

Sahneye çıkmak için çok düşündüğünü, sonunda karar verdiğini belirten Arif Şentürk, şimdi böyle bir karar aldığı için mutlu. Onun tek mutsuzluğu çocuklarının yanında olmayışı. Fakat bu özlemini de çevresini saran miniklerle gideriyor. Sık sık da çocuk yuvalarını ziyaret ediyor. ''Bir düzine çocuğumun olmasını arzu ederdim'' diyen Arif Şentürk, ilk kez çıktığı sahnelerde de uğurunun çocuklar olduğunu söylüyor ve şöyle konuşuyor:

''İnanır mısınız hep çocuk kalmak isterdim. Çünkü onların duyguları pırıl pırıl. İçlerinde kötü düşüncelere yer yok. Dertleri bitmek bilmeyen tasaları, çözüm gerektiren sorunları yok. Üstelik onlardan kimseye de kötülük gelmez. Çocuk insanın dünyasını renklendirir, rahatlattırır. Bu nedenle çocukları çok seviyorum, onlarla hep dost olmak istiyorum. Tanrı'ya bin şükür benimde bir kız, bir oğlum var işte bütün dünyam onlar''

Arif Şentürk'ü kimse çocuklardan ayıramaz. ''Deryalar'' adlı türküsü ile zirveye çıkan Şentürk çalıştığı Lunapark Gazinosu'nda büyük ilgi görüyor. Sanatçı heyecanını hep çocuklarla oyalanarak gideriyor ve çocukları kendisinin en büyük uğuru olduğunu söylüyor.''

Oğlu Ercan ve kardeşi Sabri Şentürk'ün kızı Kıymet. Ercan'ın sünnet düğününde (Erdem Düğün Salonu (1980).

Diğer kız torunum da halk oyunlarına karşı çok yetenekli. O da çok güzel zeybek oyunları oynuyor.

Dünyam benim işte böyle; evlatlarımla, torunlarımla bir arada geçiyor.

Türk Halk Müziği benim gerçekten her şeyim. Kendimi 72 yaşında hissetmiyorum. Bunu da doğrusu sanatla uğraşmama bağlıyorum; halk müziğine bağlıyorum, halkın sevgisine bağlıyorum. Beni dinç ve diri tutuyor.

Gençlere birkaç nasihat…

Şu gençlere nasihat meselesi klasik bir alışkanlık… Zaman zaman televizyon programlarımda da söylediğim için bu çerçevede bir şeyler söylemek isterim.

Yeni nesil sanatçı gençler var; şarkı, türkü söylüyorlar… Seyirci karşısına geçmiş döktürüyorlar:

Hop hop kaynana
Geberrrr kaynana…

Bu bana çok dokunuyor, üzülüyorum; çünkü böyle bir şey olmamalı. "Kaynana" denen güzel insanlara bu laflar edilmemeli ve daha önemlisi bu çeşit kaba laflar böyle böyle meşrulaştırılmamalı. Çünkü benim anam da, kayınvalidem de kaynanaydı… Herkesin annesi, kardeşi, kendisi, eşinin annesi hep kaynana…

Bu bir çeşit Romanların isyanı. Belki onların dünyasında da yok da bize öyle yansıtıyorlar, bilemem. Ama bizim Rumeli'de veyahut Türk Halk Müziği geleneğinde böyle şeyler pek yoktur. Hem olsa bile halk mizahı çerçevesinde ve biraz da mahrem bir yaşantı içinde söylenebilir, söylenmiştir. Ama mikrofon elde cümbür cemaate alenen yapılan bu konuşmalar hiç de hoş değil. Radyo, televizyon programlarında, kasetlerde, CD'lerde, videolarda, kliplerde de alenen söyleniyor; bunlar bence hiç doğru değil.

Hani bir türkü var:

Kızılcıklar oldu mu
Selelere doldu mu…

Onun ikinci kıtasında ne diyor?

Tabakası aynalı
Şu oğlana varmalı
Oğlan pek güzel amma
Anası olmamalı

Ben bu türküyü okuduğum zaman inatla:

Oğlan pek güzel amma
Anası da olmalı…

Diyorum. Kaynanalara saygı bunu gerektirir.

Gençlere bir nasihatim daha var… Büyüklerinin tecrübelerinden yararlanmalılar. Sormalılar, öğrenmeliler… Çünkü büyüklerin yapacakları uyarılar, yılların kazanımlarıdır, birikimleri… Karşılıksız ve samimi duygularla yapılacak bu uyarılardan da ders çıkarmak gerekir. Beni bir yerlerde görüp de önüme dizilip saygı göstermeleri o kadar önemli değil ki. Ben soru sormalarından dolayı daha mutlu oluyorum şahsen.

Bir şey daha… Gençler çoğunlukla hazırı tüketiyorlar. Benim ve benim gibi birkaç kişinin büyük emeklerle ortaya çıkardığı, topluma yaydığı ürünleri tüketiyorlar. Hazır sermayeyi harcıyorlar. Oysa kendileri de bir şeyler üretmeli ve topluma kazandırmalılar. Bu işin ağırlığını ve zorluğunu kendileri de yaşamalılar.

Hele bir de haksız yere sahiplenmeler yok mu? O tavır da beni resmen hançerliyor. Emeğe saygısızlık çok canımı yakıyor. Bu tür haksız sahiplenmeler internete girince kolayca görülebilir. Bence, sanatçılar ahlaklı olursa uzun ömürlü olur; ahlaksızlığa dünyanın hiçbir yerinde saygı gösterilmez.

Sanki internet çıktı mertlik bozuldu…

Kızı İnci ve torunları Caner ve Yağmur ile Zeytinburnu'nda...

ARİF ŞENTÜRK HAKKINDA DEDİLER Kİ...

ARİF ŞENTÜRK DOSTLARININ DİLİNDEN/KALEMİNDEN

Arif Şentürk- Ali Gürlü (1979)

ARİF ŞENTÜRK: "RUMELİ TÜRKÜLERİNİN YOLUNU AÇAN SANATÇI"

Ali Gürlü[27]

Arif Şentürk'ü 1975 yılında tanıdım. Rumelili sanatçı kimliği ile geldi TRT İstanbul Radyosu'na. O dönemde rahmetli Nida Tüfekçi Şube Müdürümüzdü. Ben de, çiçeği burnunda bir prodüktördüm; İstanbul Radyosu Türk Halk Müziği Şubesi'nin resmî anlamdaki ilk müzik prodüktörü...

Tüfekçi Hoca, Arif Şentürk'ü dinlemiş ve kendisinden iki türkü alınması konusunda karar verip bize havale etmişti. Hiç unutmuyorum; ondan kayıt yapacağımız günü bulmakta ne kadar çok zahmet çekmiştik. Stüdyolar doluydu… Üstelik birkaç gün boyunca da yer bulup kayıt yapmak mümkün görünmüyordu. Oysa Tüfekçi Hoca'nın talimatını hemen yerine getirmemiz gerekiyordu. Gerçekten de o umutsuzluk içinde, Şube Şefimiz Ömer Akpınar ile kafa kafaya verip bir çözüm bulduk ve bulduğumuz çözümü de uygulayıp Arif Şentürk'ün solo bant kaydını yapmasını sağladık. O gün Arif Şentürk'ün sesinden; "*Aman bre deryalar*" ve "*Ramize*" türküleri kaydedildi.

Ben o yıllar Radyo'da çeşitli programlar hazırlıyordum. Televizyon o yıllarda çok etkili değildi; Radyo yayınları çok dinleniyordu. Özel radyolar da zaten yoktu.

Hazırladığım programlardan bir tanesi: "Türk Halk Müziği Dinleyici İstekleri" idi ve gerçekten de çok sayıda dinleyicinin takip ettiği bir programdı.

Arif Şentürk'ün okuduğu türküyü; o istek programımda ilk yayınladığım gün, tam anlamıyla kıyametin koptuğunu hatırlıyorum. Rumelili bir sanatçı "Deryalar" adlı türküyle büyük bir ilgi çekmişti. Ben bunu bir de İbrahim Tatlıses'te yaşamıştım. "Ayağında kundura" türküsü de, istekler programında ilk yayınlandığında yer yerinden oynamıştı.

Arif Şentürk, kısa zamanda ülke genelinde tanınmaya ve sevilmeye başlandı. Okuduğu türkülerin yanı sıra sempatik halleriyle ve sahnedeki esprileriyle de çok sevildi.

Seyirciye:

- Bre hafızlar! diye hitap eder, ortalığı kırar geçirirdi.

Berberlikten geldiğini; şöhret olduktan sonra da berber olduğunu; ama şöhretin kendine göre bazı özellikleri olduğunu ifade etmek için, şakayla karışık:

- Kırk yıllık berber, oldu cuafför! derdi.

27 TRT İstanbul Radyosu'ndan emekli, Türk Halk Müziği Ses Sanatçısı, Prodüktörü ve Yurttan Sesler Topluluğu Şefi.

“Bir evler yaptırdım sazdan samandan” türküsünü de:

- Bir evler yaptırdım taştan betondan…

Diye değiştirir ve şehir hayatında yapılaşmanın betonlaşmaya dönüşmesine zarif ve zekice bir nükte ile dikkat çekmek isterdi.

Dahası, bunları dinleyiciye aktarırken, gösterdiği samimi duruş ve içtenlik; onun her seferinde daha çok sevilmesine neden olurdu.

*

Arif Şentürk ile uzun yıllar devam eden dostluğumuzda acı-tatlı çok şey paylaştık. Her şeyden evvel dostluğumuzu paylaştık, harçlığımızı paylaştık, ekmeğimizi paylaştık… Ama birbirimizi hiç kırmadık.

O, Rumeli türkülerinin yolunu açan bir sanatçıdır. Her yere üçüne beşine bakmadan koşan, mütevazı bir halk sanatçısıdır. İnancım o ki; daima halkın arasında duruşu, onu ve onun sanatını uzun yıllar boyunca gelecek nesillere taşımaya yetecektir.

Bundan sonraki yaşamında kendisine sağlık, mutluluk ve başarı diliyorum [20.09.2012/Kadıköy].

Arif Şentürk, sanatçı arkadaşları
Ali Gürlü ve Fuat Durular ile... (1981).
Küçük davulcu: Engin Avcı.

ARİF ŞENTÜRK MÜTHİŞ BİR KÜLTÜR TAŞIYICISIDIR

Arif Sağ[28]

Arif Şentürk olmasaydı Trakya ve Balkanlarda yaşayan hemşerilerimizin müzik kültürlerini bu denli tanıyamayacaktık. Bence, onun bize en önemli hediyesi budur. Arif; Anadolu'nun bağrından asırlarca evvel kalkıp da Balkanlar'a göçen; bizlerin ise çoğunlukla unuttuğu akrabalarımızı ve onların o topraklarda yaşadıklarını hatırlattı. Hatırlatmakla kalmadı; varlığı ve türküleriyle hepimize adeta ezberletti. Bu bakımdan; Arif'in yaptığı görev, ciddi bir kültür taşıyıcılığı görevidir. Ve bu görevde de, çok başarılı olmuştur.

Tabii, bu söylediğimi, onun hemşerileri anlayabilmişler midir? Onu bilemem; ama şu kadarını söyleyeyim ki bizim kuşağımız çok iyi anlamıştır. Bizim kuşağımız derken de, rahmetli Nida Tüfekçi'nin birinci dönem talebelerini kastediyorum. Arif Sağ'ı, Mehmet Özbek'i, Ümit Tokcan'ı, Mustafa Günaydın'ı, Yalçın Özsoy'u, Ali Gürlü'yü, Yaşar Topçam'ı ve diğerlerini… Bizim ekip, Arif'i doğru anladı ve doğru da yorumladı.

Mesela; Arif'in tanınmasında Nida Tüfekçi'nin büyük rolü olmuştur. Sonra da Mehmet Özbek'in… Ve diğerlerinin… Çünkü radyolarda, televizyonlarda bol bol yer almasında onların ısrarları olmuştur. Albümlerini yaparken de, benim katkılarım olmuştur. Dahası, biz bunları yaparken: "Arif Şentürk'ün güzel sesi var", "yakışıklı adam", "güzel söylüyor"… vs. gibi hususları, hiçbir

Arif Şentürk, eski dostu MESAM Başkanı Arif Sağ ile (15 Şubat 2013).

28 Sanatçı, eğitimci, müzik yönetmeni. Arif Şentürk'ün "Deryalar" adlı plak ve kasetinin müzik yönetmeni.

zaman düşünmemiş; onu böyle değerlendirmemişizdir. Dediğim gibi, Arif; müthiş bir kültür taşıyıcısı idi ve bunu da görev olarak üstlenmişti. Aklımıza bundan başka bir şey gelmemişti. Ben hâlâ aynı düşüncedeyim. Aradan geçen süre içinde de görevini başarıyla yerine getirmiştir.

Mesela; eğer bizler Arif'i tanımasaydık; Trakya ve Rumeli türkülerini sıradan türküler olarak algılayabilirdik. Oradaki, esnaf müzisyenlerin çaldığı her 9/8'lik müziği, o toprakların gerçek halk müziği zannedebilirdik. Ora halkının duygu dünyasından doğmuş bir müzik olduğuna kendimizi inandırabilirdik. Hatta daha açık söyleyeyim ki Arif'i tanıyınca; önyargılarımızda yanıldığımızı da anladık. Halbuki Arif'in bize hediye ettiği türküler, Rumeli ve Trakya halkının gerçek müziği idi.

Hele ritmlere bir bakalım. Bölgede aksak ritmler var; ama hepsi 9 zamanlı aksak ritmler değil… 7 zamanlı aksak ritmler de var… 5 zamanlı aksak ritmler de var. Üstelik bu aksakların mertebeleri farklı farklı… Ağır aksaklar da var, hızlı tonlanan aksaklar da var. Halbuki 7 zamanlı aksak ritmlerin varlığını iyice kavrayana kadar aklımızdan çoğunlukla 9 zamanlı aksak ritmlerin varlığı geçmişti. Oysa yanılmışız.

Arif'in özelliği işte budur… O, kültür taşıyıcılığı yaparken, popülist söylemlerden yararlanmadı. "Ben muhteşemim", "ben şöyle bir kahramanım" iddiasını gütmedi… O sadece: "Bizim oralarda bu türküler böyle söylenir" tavrı ile ortaya çıktı ve bizi de kendisine inandırdı. Bizler de onun karakterine ve kişiliğine inandığımız gibi inandık; söylediklerini kabul ettik. Sonuçta; aradan tam 30 sene geçti ve Arif'in söylediklerinin hepsinin doğru olduğu ortaya çıktı. Söylediklerinin doğru olduğu anlaşıldı.

Demek ki olay şudur…

Eğer bu tür kültürel meselelerde kaynak doğru yakalanırsa, endişe etmemek lazım gelir. Ama kaynak ya iyi yakalanamazsa? İşte o zaman ortaya çıkacak rezalete de katlanmak gerekir. Ben şahsen katlanmam da, kabul de etmem. Ama mesele sadece benim katlanmam meselesi değil ki; halkın kandırılması meselesidir.

O zaman ne olur peki? O zaman halkın karşısına: "Çalgıcı karısı Binnaz" çıkar veya çıkartılır ve bütün kadınlar da bir anda "Binnaz" oluverir. İşte bütün mesele budur…

Öyle olmadı mı? Yıllar evvel "Ciguli" diye bir adamı Bulgaristan'dan getirip de böyle atmadılar mı ortalığa? Ama olmadı… Peki nerede şimdi o adam? Çünkü ne kadar zorlanırsa zorlansın, olmayınca olmuyor… O kadar ünlü oldu da ne oldu? Ciguli, yok oldu! Geçenlerde gördüm ki, Arif Şentürk'ün arkasında akordeon çalıyor… Zaten sorun da Ciguli'nin kendisi değildi… Sorun, onu Türkiye'ye getirip de piyasa sürenlerdeydi… Kabahat onlardaydı… Bu yanlışı yapmışlardır.

Bir ara da, Makedonya'dan "Cansever" diye bir kız getirmişlerdi. O da, bu toprakların ruhuna uygun olmayan bir tercih oldu ve tabii ki tutmadı. Üstelik kötü bir arabeskçi idi. Hani, o nerede peki?

Peki bana birileri şunu açıklayabilir mi? O kadının, Makedonya'da yaşayan Türklerle ne alakası vardı?

Ya Ciguli'nin, Bulgaristan'da yaşayan Türklerle ne alakası vardı?

Peki kim kimi kandırdı? Kim kimi kazıkladı?

Ne Ciguli, ne de Cansever; Türkiye ruhunun adamı değillerdi ki. Bu toprakların kültürünün adamı değillerdi ki… Bunu anlayamamışlar mıydı? Demek ki anlayamamışlar…

Gerçek o ki; bizler; yıllar yılı, Rumeli ve Trakya topraklarında yaşayan hemşerilerimizi, soydaşlarımızı, kardeşlerimizi ve onların duygularını yok saymışız. Sanki onlar sadece göbek atarlar… Sadece oyun oynarlar… Sadece duygulanırlar da oturup kendi kendilerine gün boyu ağlarlar… Galiba böyle bakmışız. Hâlbuki öyle değil…

Ben yıllar evvel gittiğim ve 25 gün kaldığım Prizren'de; insanların yaşadıkları evleri gezdiğimde hayran kalmıştım; şaşkınlıktan ne yapacağımı şaşırmıştım. O evler sanki Kastamonu'nun, Safranbolu'nun, Beypazarı'nın, Bursa'nın, Mudanya'nın evleri ile aynı idi… Tipik Anadolu şehir mimarisi idi. Buralardan gitmişler de, oralarda kendi evlerini yapmışlar… Ama aynı tipte yapmışlar; buralardaki gibi yapmışlar… Şaheser tavan işlemeleri; hamamları, yunakları, ocakları, kurnaları… Hep aynı mantıkla, coğrafi ve estetik kaygılarla yapmışlar…

İşte Arif Şentürk; bize o güzellikleri, o duyguları getirdi… O muhteşem mimarinin sanat ruhu ile işlenmiş türkülerini getirdi ve mesafe olarak uzak ama ruh olarak çok yakın olan toprakları bize daha yakın etti. Özde var olup da, sözde yok olanı; özde de sözde var etti.

Uzun lafın kısası, Arif Şentürk hakkında çok şey söylemek lazım; ama bu çerçevede söylenecek fazla bir şey de yok aslında. Çünkü o diyebileceğini ömrü boyunca dedi ve bize de öğretti.

Onu seviyoruz.

Arif Sağ

ANAMIN-BABAMIN DOĞDUĞU TOPRAKLARDAN ESEN HASRET KOKULU BAHAR YELİ

Atilla Baykal

Atilla Baykal[29]

Arif Agam…

Anamın babamın doğduğu topraklardan esen bir bahar yelisin; hasret kokan, sevgi kokan, hüzün kokan…

Uzun yıllar öncesinden bugüne kadar seni bıkmadan usanmadan dinledik.

Sen, Rumeli'nin, Balkanların sesisin; çünkü senin türkülerinde sevgi var, umut var, kardeşlik var.

Sana duyulan sevgilere karşı asla şımarmadın. Mütevazı yaşantın, sahne terbiyen ve sağlam karakterinle herkese örnek oldun.

"Tek Rumeli Televizyonu" ekranlarına da neşe ve mutluluk getirdin.

Seninle her zaman gurur duyduk.

Sen Rumeli için, bizler için büyük bir değersin.

Deryalar kadar ömrün olsun.

İyi ki varsın ARİF AGA…

Çok çok yaşa, mutlu yaşa.

ARİF ŞENTÜRK: BENİM ÇOK SEVDİĞİM DEDEM…

Derya Şentürk

Derya Şentürk[30]

Eski zamanlarda dedemin söylediği ilk türkü "Deryalar" türküsüymüş ve dedem "Deryalar" türküsü ile birlikte yavaş yavaş ün kazanmaya, tanınmaya başlamış. Çok kısa bir zaman sonra bu türkü herkes tarafından dinlenen bir türkü olmuş. Sonra da ben gelmişim dünyaya ve benim ismimi de "Derya" koymuşlar.

"Deryalar" türküsü, bugün de dedemin sesinden dinleniyor ve seviliyor. Sadece Rumeli topraklarında değil. Türkiye'nin birçok yerinde tanınıyor, dinleniyor ve iyi biliniyor.

*

Sizler de bilirsiniz ki dedeler çok sevilir… Ben de dedemi çok seviyorum. Dedem benim için bu hayatta değer verdiğim insanların başında gelir.

Dedem sert duruşlu, sert görünüşlü bir insandır. Ama o sert duruşunun altında duygu yüklü, pamuk gibi bir kalbi vardır. Dedem, insanları kırmaktan

29 Rumelili işadamı. "Tek Rumeli TV" kanalının sahibi ve yöneticisi.

30 Arif Şentürk'ün torunu.

çekinen ve her türlü yardımı karşılıksız yapmaya çalışan bir insandır. Parmağımı kestiğim gün beni hastaneye götürürken onu hiç görmediğim kadar üzgün ve endişeli görmüştüm. O gün benim için yapabileceği her şeyi yapmıştı.

Dedemle beraber Silivri'deki bahçemizde elma toplamayı seviyorum. Ben doğadan, börtü böcekten korktuğumdan dolayı dedem ve babam, bana her zaman doğadan korkmamam gerektiğini söylerler. Fakat bu pek de mümkün görünmüyor.

Dedem bazı akşamlar yemeklerimize katılıp türkülerini söyleyerek bizleri neşelendirir. Daha sonra eski videolarını izleriz ve ne kadar çok duygulandığını görürüz. Bize eskilere dair anılarını anlatır.

Dedemin konserlerine gittiğim zaman da çok mutlu olduğumu ve gururlandığımı söyleyebilirim.

Dedem bence; Rumeli türkülerinin en değerli sesidir [10 Ocak 2013].

ARİF ŞENTÜRK İLE 15 YIL…

Erdinç Kadıoğlu[31]

Yaklaşık 15 yıl boyunca Arif Şentürk'ün yanında, etrafında oldum; aynı sahnede ona eşlik ettim.

Yanında çalışmaya başladığımda gerçekten küçük bir çocuktum. Daha çocuk yaşta onun bulunduğu meclislere kabul edildim; onun yanı başında bulundum ve çok şey öğrendim.

Biz Arif Şentürk ile aynı mahallenin insanlarıyız. O, benim ailemi, dedemi tanır; ben onun tüm ailesini, kardeşlerini, annesini, babasını tanırım. Arif

Erdinç Kadıoğlu, Naci Songur ve oyuncu gençlerle birlikte...

31 Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarihi Türk Müziği Topluluğu Sanatçısı.

Abi'nin çocuklarıyla yakın yaşlardayız… Beni de sağ olsunlar; çocukları gibi görürler, aileden sayarlar.

Arif Şentürk'ün, Rumeli türkülerine yaptığı katkılar tartışılamaz. Rumeli türkülerini gündeme getiren, o türkülere popülerlik kazandıran kişi odur. Bu türküler arasında kendi derlediği türküler de vardır. Daha önceleri belli bir kesimin bildiği bu türküleri milyonlara tanıtmış, doğuya-batıya her tarafa sevdirmiştir.

Yöresel tavrı itibarıyla da çok önemlidir. Balkanlarda konuşulan Arnavutça, Makedonca, Boşnakça gibi dilleri iyi bilir ve konuşur.

Yine önemli bir özelliği; Makedonya çevresi halk oyunlarının birçoğunu iyi şekilde bilir ve oynar. Bu konudaki başarını bir halk oyunları uzmanı olarak, bilhassa vurgulamak isterim.

Arif Şentürk ile profesyonel olarak gittiğim ilk iş, zannediyorum Suadiye'deki "Kulüp Reşat" idi. Yanlış hatırlamıyorsam, onun da ilk profesyonel işiydi. Kadroda Arif Abi ve ritm saz olarak benden başka, bağlamada Ali Çömlek ve Arif Abi'nin kardeşi Sabri vardı. Sabri Abi, o gün, Anadol marka beyaz bir arabayla bizi işe götürmüştü. Akşam işimizi yaptıktan sonra da, Arif Abi, aldığı parayı 4 eşit parçaya bölerek bize paylaştırmıştı.

*

O zamanlar kaset yapmak çok kolay değildi. Yeşiltepe'deki mahallemizde plak-kaset satan bir dükkân vardı: "*Stüdyo Kemal*". Stüdyo Kemal, Almanya'dan getirdiği bir teybe kayıt yapıyor ve o kayıtları da defalarca bize dinletiyordu.

Arif Abi ile her işe beraber giderdik. Saz arkadaşlarımızı belli yerlerden toplar, yola öyle çıkardık. Arabayı da kendisi kullanırdı. Dönüşte de, tüm sazlar yine birlikte dönerdik. O yıllar, 1980 öncesine rastlayan dönemdi ve siyasi olarak çok karışık ve sıkıntılı bir dönemdi. Tedirgin olurduk. Akşam dönüşlerde, Arif Abi, hepimizi evlerimize kadar bizzat kendisi bırakmak isterdi ve bırakırdı.

O dönemler Trakya'ya o kadar çok gittik ki… Bırakın şehirleri, kasabaları; köylerin bile birçoğuna gitmişizdir. Buralarda festivaller, güreş şenlikleri olurdu. Ve Arif Şentürk de buraların vazgeçilmez solistiydi.

İşlere giderken uzun yolda arabayı kendi kullanır, yorulduğu zaman:

- Geç, sen kullan!

Derdi.

İlk şoförlük tecrübelerim; onun yorulduğu zamanlar, arabayı bana bırakmasıyla olmuştur. Yeşil renkte bir "Murat 131" ve bordo renkte bir "Doğan" marka arabamız olduğunu hatırlıyorum.

Arif Abi; iş bitiminde saz sanatçılarının ücretini peşin dağıtırdı. Yaklaşık 12-13 sene böyle böyle çalıştık. Gün geldi, her gün işe gittik; ama bu süre içinde ne benim ne de arkadaşlarımın kendisinden en ufak bir alacağı kalmadı. Alacağına da, vereceğine de çok dürüst ve meslektaşlarına çok saygılı bir sanatçı idi.

TRT Sanatçısı Ali Gürlü ile iyi arkadaşlardı, birlikte işe giderlerdi. Ali Abi Anadolu türküleri, Arif Abi de Rumeli türküleri okur ve her ikisi de aynı sahneyi paylaşırlardı.

Arif Şentürk, benim gerçek bir "Ağabey" bildiğim ve saygı duyduğum bir insandır.

Ellerinden hürmetle öper, sağlıklı ve uzun bir ömür dilerim [05.11.2012].

O RUMELİ'NİN BABASI, BENİM İSE AGAM…

Havva Karakaş[32]

Rumeli'nin simge sanatçılarından biri olan Arif Şentürk, sanat yaşamı boyunca o kadar zor bir iş başarmıştır ki, onu sadece yöresinin insanı değil, tüm Türkiye sevmiş ve ailesinden biri gibi bağrına basmıştır.

Havva Karakaş ile TRT'de "Balkan Havası" programında (2009).

Rumeli türkülerinin icrasındaki otantik yorumu, diksiyonu ve ses rengi; onu, kısa zamanda herkesin kolaylıkla tanıdığı bir ses, bir yorumcu ve en önemlisi de çok değerli bir kaynak kişi haline getirmiştir.

TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Repertuvarı'na kazandırmış olduğu birçok Rumeli türküsü; geniş halk kitleleri tarafından kabul görmüş ve diğer sanatçılar tarafından da severek seslendirilmiştir.

Türkiye'nin neresinde sorarsanız sorun… "Aman bre deryalar" deyince herkesin aklına Rumeli'nin duayeni büyük üstad Arif Şentürk gelir.

O sadece halkımızın değil, tüm sanat camiasının da çok sevdiği, saygıda kusur etmediği güzel insan… Hani derler ya: "Adam gibi adam"… İşte o, Arif Şentürk'ün ta kendisidir.

O, Rumeli'nin "**Babası**", ben Havva Karakaş'ın ise "**Agası**"dır.

TRT'de, 1981 yılında ilk televizyon programına Arif Şentürk ile birlikte çıkmıştım ve bu benim hayatımın en önemli olaylarından biriydi.

Kendisini çok seviyorum… İyi ki varsın AGAM diyorum. Allah'tan uzun ömürler diliyor ve ellerinden saygıyla öpüyorum.

32 TRT İzmir Radyosu'ndan [emekli] Türk Halk Müziği Ses Sanatçısı.

ARİF ŞENTÜRK'Ü DİNLERKEN…

Mehdi Çetibaş

"(…) Balkan türküleri kendini öyle güzel anlatıyor ki yoruma hiç gerek yok.

Balkan türküleri kaseti Arif Şentürk'süz olur mu?

Drama köprüsü Hasan dardır geçilmez
Soğuktur suları bre Hasan bir tas içilmez
Anadan geçilir bre Hasan yârdan geçilmez
At martini Debreli Hasan dağlar inlesin
Drama mapusunda bre Hasan namın yürüsün!

Arif Şentürk'ün o kendine has sesini taklit ederek, türkünün nakarat kısmına ben de eşlik ediyorum. Balkanları titreten, komitacıların korkulu rüyası olan Debreli Hasan ile birlikte Makedonya dağlarında komitacı kovalıyoruz".

[Mehdi Çetibaş, "Türküler Sınır Tanımaz", 25.9.2011/www.yazete.com].

BİR RUMELİ DELİKANLISI

Dr. Mehmet A. Özbek[33]

Türk Halk Müziği repertuarımızda bulunan Rumeli türkülerinin ilk kaynak kişisi rahmetli Kemal Altınkaya'dır. 40'lı yıllarda Ankara Radyosu'nda görevli olup Muzaffer Sarısözen'e yakın olması nedeniyle, Sarısözen kendisinden Rumeli türküleri derlemiş ve bunlardan 20 kadarını notaya alarak TRT Türk Halk Müziği Repertuarı'na aktarmıştır. Ancak radyo dinleyicileri, Rumeli türkülerini hayret uyandıracak biçimde taze, canlı ve bir o kadar da nüanslı bir biçimde okuyan Arif Şentürk'ü tanıyıncaya kadar, bu türkülerin orijinal okunuşlarını dinleyememiş, Rumeli halkının sevimli dilleri ve üsluplarındaki güzelliğin zevkine varamamışlardı.

Dr. Mehmet A. Özbek

Şimdiki gibi hatırlıyorum. 1978 yılı Mart ayının bir gününde, İstanbul Radyosu'ndaki odama uzun boylu, sarı saçlı, yeşil gözlü yakışıklı bir delikanlı girdi. Her şeyden önce Rumeli ağzını sevimli bir şekilde kullanarak, şaşırtıcı bir güzellikle kendini takdim eden bu genç, Makedonya'nın Kumanova kasabasında doğup, 1956 yılından beri Türkiye'de yaşayan Arif Şentürk'tü.

Yeryüzünde birbirinden çok uzak ülkelerde olan milyonlarca Türk'ü duygu ve ruh ekseninde birleştiren ve aralarındaki kardaşlık duygusunu her zaman uyanık tutan en önemli kültür ögesi şüphesiz ki Türk dilidir. Ancak hemen peşinden gelen en önemli kültür unsurunun da müzik olduğunu unutmamak gerekir.

İnsanlık tarihinin başından bugüne kadar meydana gelen siyasi ve sosyal olaylar sonucunda, uzun yıllar yabancı devletlerin azınlık kurallarına bağımlı olarak yaşamış veya yıldırıcı yönetimlerin zoru ile özgürlüğü ve bağımsızlığı elinden alınmış olarak çeşitli ülkelerde yaşamak zorunda kalan Türk toplulukları, uğradıkları insafsız baskılara rağmen, özellikle dil, edebiyat ve müzikte yaşama gücünü devam ettirmesini bilmişler ve birçoğu bu güçle

33 Ses sanatçısı; araştırmacı, yazar, prodüktör, eğitimci, derlemeci, notist, koro şefi. TRT İstanbul Radyosu'nda uzun yıllar ses sanatçısı, prodüktör ve Türk Halk Müziği ve Oyunları Şube Müdürlüğü görevinde bulunduktan sonra, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Merkez Müdürlüğü'ne atandı. Ardından da, Kültür Bakanlığı Ankara Devlet Türk Halk Müziği Korosu kurucu şefliğini üstlendi ve bu kurumdan emekli oldu.

bağımsızlıklarına kavuşma yolunu bulmuşlardır. İşte Arif Şentürk böyle bir toplumun evladıydı. Sesinde ve dilinde bu hayatın izleri vardı. Odamda yalın bir biçimde "Aman Bre Deryalar" derken sevgilisinden ayrılmış, yurdundan yuvasından koparılmak zorunda bırakılmış, hıçkırarak ağlayan genç bir sevdalı gibiydi. Bu ses ve üslup karşısında duygulanmamak mümkün değildi. Kısa bir sohbetten sonra kendisinden bir radyo programı almak üzere 28 Mart 1978 gününe randevu vermiştim. Güzel bir kayıt yapıldı. Radyo bünyesinde ilk defa böyle orijinal ağızla Rumeli türküleri kaydedilmişti. Bu kayıtla Şentürk artık televizyon programcılarının peşini bırakmadıkları bir sanatçı olmuştu. Türkiye onu bu türküyle tanımış, bu türküyle sevmişti.

Aman bre deryalar kanlıca deryalar biz nişanlıyız
İkimiz de bir boydayız biz delikanlıyız…

Ancak toplumun gösterdiği büyük ilgi karşısında, Arif Şentürk bununla kalmamış, yeni türküler derleyerek, birçok albümler yapmış, uzun süre hazırlayıp sunduğu TV programlarıyla Rumeli türkülerinin Türkiye'de ve dünyada tanıtılmasına hizmet etmiştir.

Var oldukça bu alanda daha da hizmet edeceğine inandığım Arif Şentürk'ü kutluyor, sağlıklı uzun ömürler diliyorum [01.10.2012/Antalya].

Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarihi Türk Müziği Topluluğu (Mehter Takımı) (2003). Naci Songur, "kös" başında.

BABAMIN ARKADAŞI; BENİM TÜKENMEZ ENERJİ VE MUTLULUK KAYNAĞIM ARİF ŞENTÜRK

Naci Songur[34]

Yıl 1982. İhsan Mermerci Lisesi'nden mezun oldum.

Bir süre, mezun olduğum lisenin halk oyunları ekibiyle başarılı faaliyetlerde bulunduktan sonra; Arif Şentürk ile profesyonel sanat hayatına atıldım. Ve Arif Şentürk ile başlayan bu dönem, hayatımın en önemli dönemlerden birisi oldu. Çünkü bu sayede; çok sevdiğim halk oyunları ile profesyonelce ve sürekli uğraşma imkânı buldum ve işimi saygı ve prestijle doya doya yapma mutluluğuna eriştim.

Ayrıca, Trakya ve Marmara Bölgesi'nin tüm illerini ve köylerini yerinde görebildim, tanıyabildim. Çok değişik insanlarla tanıştım.

Arif Şentürk sayesinde, gittiğim/gittiğimiz her yerde el üstünde ağırlandım/ ağırlandık. Ve en önemlisi de, 23 yıllık eşimi bu gösterilerin birinde tanıdım.

*

Arif Şentürk; Yeşiltepe'de, mahallemizden komşumuz idi. Babamın da arkadaşıydı.

Ben ve arkadaşlarım; İhsan Mermerci Lisesi'nde, Üsküp oyunları oynuyorduk. O oyun ekibiyle yurt içinde ve yurt dışında pek çok gösteriye katılmış ve dereceler de almıştık. Arif Şentürk de, o oyun ekibimizi yakından biliyordu. Biz mezun olduktan sonra kendi ekibi haline getirmeyi düşünmüş olacak ki Arif Şentürk; yeni ve güçlü bir oyun ekibi kurmak düşüncesini bizimle paylaşarak, hepimize birlikte çalışma teklifini getirdi. Bizler de bu teklifi kabul ettik. Böylece, profesyonel sanat hayatımız ve bu dönemde de Arif Şentürk'lü günlerimiz başladı.

Arif Şentürk ile çalıştığımız yıllar boyunca; bizler, onun yaptığı programların arkasında daima bir manevi güç ve renkli bir kuşak olduk; ama hiçbir zaman bir fon olmadık. Oynadığımız "Üsküp" çevresi oyunları ile programlarının mahalli kültür manasında güçlenmesini amaçladık. Programlarının da renklenmesini ve derin anlamlar kazanmasını arzu ettik.

Babamın arkadaşı olan Arif Şentürk; ilişkilerinde bizler için çok iyi iş arkadaşı, gerçek bir ağabey ve özellikle Üsküp kültürü hakkında verdiği kıymetli bilgilerle çok değerli bir öğretmen oldu.

Programlarımız dışındaki genç ve dinamik yapısı; gittiğimiz birçok yerin güzelleşmesini ve muhabbetlerimizin keyifli geçmesini sağladı. Ama bizi hiçbir zaman yolda bırakmadı, aç bırakmadı. Kendi arabasıyla ya da özel bir arabayla gittiğimiz işlerden sonra daima evimize kadar servis etti ve/veya servis edilmemizi sağladı. Gittiğimiz işlerde, kendisi bir protokol sırasında ya da masasında oturuyorsa, bizleri de yanı başına oturttu; aynı sahneden, aynı soyunma odasından yararlanmamızı sağladı.

Arif Şentürk'ün, bizimle olan birçok anısı vardır. Ama bence bizden çok büyük yaşına rağmen bizimle gençleşmesi, daima pozitif kişiliği ve Üsküp yöresi folkloruna yaptığı katkılar, onun en önemli özeliklerindendi. Bitmek bilmeyen enerjisi ile mutluluğunu hissettirmesi ve bunu da bizlerle paylaşması da, cömertliğinin ve doğallığının bir göstergesiydi.

Hiç unutmam…

Silivri'de bir akşamüstü… Yanımda da eşim var…

Programdan önce hep beraber yemek yedik… Bize aşktan, evlilikten ve aileden bahsetti. Muhabbet çok güzeldi…

Sonra hep birlikte bahçeye çıktık ve tüm ekiple muhteşem güneşin batışını seyrettik.

Arif Şentürk, bu manzara karşısında içimizdeki en romantik, en genç ve en renkli kişilikti.

Onun o günkü mutlu halini hiç unutamam [12.12.2012].

34 Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarihi Türk Müziği Topluluğu Sanatçısı.

Rüstem Avcı ile bir televizyon programında (2012).

RUMELİ TÜRKÜLERİNİN DUAYEN SANATÇISI: ARİF ŞENTÜRK

Rüstem Avcı[35]

Arif Şentürk; Rumeli/Balkan Müziği'nde yeri doldurulamaz bir sanatçımızdır. TRT'de: Radyo ve televizyonunda ilk dinlediğimde o kadar çok etkilenmiştim ki! İşte, nihayet bizim Rumeli'den bir sanatçı çıktı diye sevinçten gözyaşlarımı akıtmıştım. Daha 1970'li yıllarda dinlediğim "Bulut gelir seher ile" ve "Deryalar" türkülerini, yıllarca dinlesem, yine de doyamayacakmışım gibi gelir bana. O yılların kayıtları bence bir efsane gibi. Arif Şentürk; daha birçok türküye kaset ve CD'lerde hayat vermiş, belleklere kazımış, toplumun ruhunu beslemiştir.

TRT yayınlarımızda; onun sesinden derlenip notaya alınan "Drama köprüsü (Hasan) gece mi geçtin" ve "Deryalar" türkülerini de, bir Türk Halk Müziği ses sanatçısı olarak zevkle söylerim; her okuyuşumda da büyük bir keyifle onu anarım. Arif Şentürk; Trakya, Balkanların Arif Aga'sıdır. Bizim de Arif Aga'mızdır.

*

İstanbul'a geldiğim 1976 yılından bu yana, Arif Aga'mın sanatsal faaliyetlerini yakından takip ederim. Dahası, meslek hayatım, Rumeli derneklerinin özel gecelerinde, festivallerinde sıkça karşılaştığım bir meslek büyüğüm olmuştur. Onunla aynı sahneleri çok paylaşmışızdır. Gördüm ki, Arif Şentürk; konser için kim davet ederse; eğer o gün işi yoksa mutlaka katılır ve bu işi de cân u gönülden yapar. Onun için maddiyat, geri planda gelir. Konser günü de sahneye en erken o çıkmak ister ki, bu onun en karakteristik özelliklerinden birisidir. İşinin titiz sanatçısıdır. Sahnede espriler yapar; halkla konuşur ve onları konuşturur. Bazen de takılır, gülmekten kırar geçer.

Şöyle bir anım vardır:

Bir gün Samsun'un ilçelerinden Kutlukent'te konserdeyiz. Arif Aga sahnede; mikrofon elinde sesleniyor:

- Ahmet Aga! Koş eve, karın doğum yapıyor!

Bunu duyan herkes merak ve endişe içinde birbirine bakıyor ve şok içinde ne olacağını bekliyor.

Bu olayın ardından epeyi bir zaman geçtikten sonra dedim ki:

- Arif Aga! Gerçekten, adamın karısı doğum yapıyor muymuş?

- Yok bre Rüstem! dedi. Öyle şaka yaptım işte!

Başladık gülüşmeye…

*

Arif Şentürk ile yurt içinde ve yurt dışında birçok yerlerde konserler verme şansım oldu. Çok mutlu ve gururluyum. Daha yakın zamanda, Bayrampaşa Belediyesi'nin yurt dışındaki Ramazan etkinliklerinde Bulgaristan'ın Kırcali, Smolen ve Şumnu şehirlerinde aynı sahneyi paylaştık. İnşallah daha birçok konserde de birlikte olacağız.

35 TRT İstanbul Radyosu, Türk Halk Müziği Ses Sanatçısı.

Arif Aga; yaşadığı tecrübelere ve hayat yorgunluğuna karşın sahnede çok enerjik bir sanatçıdır. Seyirciyle hemen diyalog kurar. Sanatçı olarak örnek aldığım bir insandır.

*

Sözümü şöyle bağlamak isterim…

Cumhuriyetimizin yeni kurulduğu yıllarda Türk Müziği yasaklanmıştı. O zamanki işgüzar Avrupa taklitçileri kraldan çok kralcı, kuraldan çok kuralcı yöneticiler; ilerici medeniyet adına müziğimizi radyolardan yasaklamışlardı. Bir gün Mustafa Kemal Atatürk'ün o nezih yemekli sohbetlerinin birinde davetli bulunan Rumelili Tanburacı Osman Pehlivan da, sazı ve sesiyle türküler söyler… Atatürk de bu icradan çok etkilenir.

Ve…

- Neden bu güzel türküler radyodan yayınlanmaz? diye sorar.

O günden sonra, türkülerimiz ve şarkılarımız, Radyolardan yayınlanmasına konulan yasaktan kurtulur. O eli öpülesi Rumelili usta sanatçımız sayesinde türkü yayınları yeniden başlar. Tanburacı Osman Pehlivan'a çok şey borçluyuz.

İşte aradan geçen yaklaşık 40 yıl sonra; radyo dalgaları yoluyla ülkemizin her köşesine otantik Rumeli havalarını, yine Rumelili bir sanatçısı olarak duyuran kişi, usta sanatçımız Arif Şentürk'tür…

Arif Şentürk; sanatçı kişiliğinden, yöresel özelliklerinden ödün vermeden bu günlere kadar hizmetlerini sürdürmüştür. O, yöresinin tavırlarına, üslubuna bağlı kalmış ve kendini bu özelliğiyle kabul ettirmiştir. Bence Rumeli türkülerinin gerçek duayeni Arif Şentürk'tür.

Arif Şentürk abime sağlıklı, uzun ve mutlu bir ömür dilerim. En derin saygılarımla… [04.12.2012].

ABİM ARİF ŞENTÜRK

Sabri Şentürk[36]

Kardeşi olarak; abim Arif Şentürk'ün her halinden iftihar ederim. Sanatçı olduğundan dolayı, onunla her zaman gurur duyarım.

Abimle uyuşmayan bir tarafım varsa; benim sabırlı, onun ise çok sabırsız oluşudur.

Sanatkârlığıyla ilgili yaşadığımız bir olayı yazmadan edemeyeceğim.

Sanatçılar, genellikle halk arasında tanınırlar; bir yere gittiklerinde kendilerini tanıyanlar olursa tanınmaktan ve kendilerine gösterilen sevgi ve saygıdan çok mutlu olurlar; ancak, çok ilgiden de rahatsız olurlar.

Bir gün rahmetli Osman Yağmurdereli, Kamil Sönmez, Arif Abim ve TRT'de "Kabak Kemanı" çalan -Allah selamet versin- kısa boylu ve güleç yüzlü

Soldan: Nazlı Şentürk [Fedai], Laluş Remzi Şentürk, Arif Şentürk, Resmiye Şentürk [Altındağ], Sabri Şentürk.

36 Arif Şentürk'ün kardeşi.

Yalçın Özsoy abimiz ile birlikte Trakya'ya gezmeye çıktık.

Kırklareli'nin Kofçaz kasabasının Kocayazı köyünde durduk ve köy kahvesine çay içmeye girdik.

Arif Abim, Osman Yağmurdereli ve Kamil Sönmez gibi sanatçılar; tipleri ile başkalarına benzemeyen insanlardır. Hele bir de üçü bir arada olunca… Neyse, biraz da sanatçılık havasıyla, böbürlenerek çay söyledik. Çaylar geldi. Çayları içerken, köylülerden biri hararetli bir şekilde köylülere:

- Te bı adamı tanıdız mı? dedi.

Köylüler dönüp bizim masaya bakmaya başladılar ve:

- Yok tanımadık! dediler.

Köylünün gösterdiği kişi Yalçın Özsoy'du.

Köylü gene:

- A be nasıl tanımazsız? Televizyona bu adam "susak kemanı" çalıyor!

Deyince tabii bizi bir gülme aldı. O üç sanatçıyı tanımayan köylü; Yalçın Özsoy Abimizi tanımıştı. Yalçın Abi'nin de havasından geçilmez oldu.

Arif Abi sen çok yaşa! Başımızdan eksik olma!
[10 Mart 2013]

Arif Senturk, emektar saz arkadasi Sami Bilgin ile bir konserde (2013).

ATAM, BABAM, AGAM

Sami Bilgin[37]

Yeryüzünde milyarlarca insan içinde sağlığında, hakkında kitap yazılan kaç kişi vardır?

Ben, böyle birinin 1, 2, 5 değil; 10, 15, 20 değil; tam, 32 yıl arkasında saz çaldım/çalıyorum.

Yüzlerce sahne programı, yüzlerce anı… 70 şehre, 7 ülkeye seyahat…

Onlarca plak, kaset, CD kaydı… Yüzlerce Radyo, TV programı…

Bir gün Üsküp'te, Manastır'da kahvaltı, bir gün Artvin'de, Samsun'da, Adana'da akşam yemeği…

Bir gün Edirne'de düğünde, bir gün İskenderun'da konserde…

Bir gün İzmir'de Fuar'da sahnede, bir gün Stadyum'da sahnede, bir gün İstanbul'da bir Gazino'da sahnede…

Tüm bunları sayesinde yaşadığım; Atam, Babam, Agam Arif Şentürk hakkındaki bu kitabın hazırlanması ve yayınında emeği olan herkese

37 Arif Şentürk'ün emektar saz arkadaşı.

teşekkür ederim.

Agam!

Yıllardır hakkında çok şey yazılıp çizildi. Bunlar da benim aklıma takılanlar…

Yıllar önce; Tokat, Niksar'da mermiler başımızın üstünde uçarken saatlerce program yaptığımızı…

Seninle İzmir'de otel odasında soyulduğumuzu; ertesi güne çay paramızın bile olmadığını…

Senin yıllarca futbol oynadığını, boks yaptığını, güreş tuttuğunu…

Amerika'da, Japonya'da senin kasetlerin ile festivaller yapıldığını; gazeteler yazmadı, kameralar çekmedi.

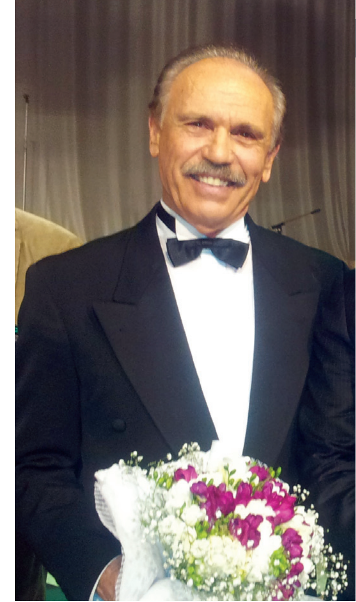
32 yılda kırdığım, üzdüğüm günler için özür diliyor, sağlıklı, huzurlu bir ömür diliyor, binlerce kez ellerinden öpüyor ve her şeyine teşekkür ediyorum.

Bir teşekkür de seni ilk gördüğüm güne vesile olan Sabri Bilgi'ye… [Aralık/2012].

ARİF ŞENTÜRK KARDEŞİMLE OMUZ OMUZA BİR ÖMÜR…

Soner Özbilen[38]

Yıl 1975… TRT İstanbul Radyosu, ilk defa bir "Amatör Ses Yarışması" sınavı açtı.

Soner Özbilen

Bu sınavın amacı Türk Halk Müziği'ni genç nesle sevdirmek ve yetenekli gençlere fırsat yaratarak, seslerini radyo mikrofonlarından duyurmaktı. Sevgili Arif Şentürk'ü bu sınavlara girdiği günlerde tanıdım.

Rahmetli hocamız Nida Tüfekçi'nin öngörüsüyle, Arif Şentürk; bu sınavda amatör statüsünde değil, "Bölge Sanatçısı" statüsünde değerlendirildi ve "Rumeli türkülerini okuyabilir" oluru aldı.

O dönemde her yörenin türkülerini en iyi şekilde temsil eden ve yorumlayan arkadaşlarımız vardı. Ben de, o güne kadar Orta Anadolu'dan derlenmiş türküler okuyordum ve o bölgeyi temsil ediyordum. Oysa Rumeli/Balkan bölgesinde büyük bir boşluk vardı. İşte bu boşluğun hissedildiği o günlerde Arif Şentürk, kendine özgü sesi ve Rumeli ağzıyla hemen dikkat çekti. Öncelikle de ana yurda muhacir olarak göçüp yerleşen Rumeli kökenli vatandaşlarımızın gönüllerini bir anda fethetti.

Arif Şentürk'ün dinleyici ile buluşması da, benim Rumeli türkülerini etüt edip çalışmaya ve okumaya başladığım dönemlere rastlar. Ancak, Arif Şentürk'ün, türküleri kendine özgü sesiyle, otantik üslûbu ve yöresel ağızla icra etmesi, dinleyiciye ve TV seyircisine sanki aileden birisi ekrandaymış

38 TRT İstanbul Radyosu'ndan emekli, Türk Halk Müziği Ses Sanatçısı ve Yurttan Sesler Topluluğu Şefi.

veya mikrofondaymış gibi sıcak, samimi ve çok daha sevimli geldi. Sadece Rumelili hemşehrileri değil, geniş kitleler de onu çok sevdi ve o da kendini sevdirdi.

Alçak gönüllü bir yapıya sahip olan Arif Şentürk; şöhreti yakaladıktan sonra da mütevazı yaşamından, muhitinden ve çevresindeki yakın dostlarından hiç ayrılmadı. O, gene Berber Arif'ti ve bunu da her fırsatta dile getirirdi.

Gün geldi, Rumeli türkülerini TRT ekranlarında birlikte seslendirdik ve Rumeli müziğinin ayrılmaz iki temsilcisi olduk. Bu, böyle yıllar boyu devam etti. Yeni yeni türküler derledik ve repertuarımıza kazandırdık. Böylece Rumeli müziğine hizmet etmekle kalmayıp, bizden sonra gelecek olan nesillere de örnek olmaya çalıştık. Nitekim bugün Rumeli türkülerini okuyan onlarca gencin bizimle aynı amaçta buluştuklarını gördükçe çok mutlu oluyorum. Yolları açık olsun!

Zaman zaman, Arif Şentürk ile Soner Özbilen'i, sanki iki ayrı kutupmuş gibi birbirimize rakip olarak görenler oldu…

Oysa biz birbirimizi o derece sevdik ki. Dostluğumuz, hemşehrilik bağlarıyla sıkıca kuvvetlendi. Bizler, birbirini ve Rumeli müziğini tamamlayan iki gönüllü neferdik sahamızda. Her zaman gururla yan yana ve omu omuza durduk, durmasını da bildik.

Her zaman enerjik, neşeli, esprili ve hayat dolu bir insan olan sevgili kardeşim Arif Şentürk'e uzun ömürler diliyorum [31.10.2012].

ARİF ŞENTÜRK

Yücel Paşmakçı[39]

Yücel Paşmakçı

Arif Şentürk'ü 1970'li yılların ortalarında TRT kurumunun mahalli sanatçı araştırması amacıyla Türkiye Radyolarında yaptığı dinlemeler sırasında tanıdım. Bu dinlemelerin TRT İstanbul Radyosu'nda yapılan safhasında Jüri üyeleri olarak Stüdyonun Tonmaister odasında adaya görünmeyecek bir şekilde dinlerken Arif Şentürk'ün seslendirdiği bir Rumeli türküsü hepimizi ziyadesiyle etkiledi.

Dışarı çıkınca kendisini tanımak istedik. Balkanların şive özelliği yanı sıra türkülerin icrasındaki o özel tavır ve hançere hareketleri Arif Şentürk'te tamamen hissediliyordu.

Repertuarını genişletmesi tavsiyelerinde bulunuldu ve program yapabileceği öngörüldü.

Daha sonra kendisinden alınan ses kayıtlarının yayınlanması sonucu Arif Şentürk ismi sık sık duyulur olduğu gibi bazı Rumeli türküleri de (Aman bre deryalar, Drama köprüsü, gibi) onun sesinden sevildi ve yaygınlaştı.

Arif Şentürk'e sağlıklı, mutlu, başarılı, uzun ömürler dilerim [14.02.2013].

39 İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Emekli Sanatçı Öğretim Görevlisi. TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği ve Oyunları Eski Merkez Müdürü. Yurttan Sesler Topluluğu Eski Şefi ve Türk Halk Müziği Saz Sanatçısı. TRT İstanbul Radyosu Türk Halk Müziği ve Oyunları Eski Şube Müdürü. Vd…

ZEYTİNBURNU
BELEDİYESİ
444 1984 | zeytinburnu.bel.tr

EKŞİ SÖZLÜK'TEN SEÇMELER

[Müstear İsim: Willy van der Kerkhoff
Tarih: 31.01.2002/19:24~03.10.2007/02:53]
Kadrolu Rumeli türkücüsü... Beyaz takım elbiseli, sarı bıyıklı... Kırlarda bayırlarda türkü söyleyen adam.
Zeytinburnu'nda berberlik yapardı. Oğlu da yanında çırak olarak çalışıyor diye duymuştum.

Aman bre deryalar
kanlıca deryalar
biz nişanlıyız
İkimiz de bir boydayız
biz delikanlıyız

türküsünü kim unutabilir?

[Müstear İsim: Madeira
Tarih: 28.04.2002/04:51~04:52]
Şahane camgöz gözleri, Trakların karakteristiği olarak türkülerine de cuk diye otantik yataklık ederdi. Velhasıl gerekli bir şarkıcıydı.
Hem berber hem Rumelili olmasını duble enteresan buldum.
Saç kestiresim, kaytan bıyık kırptırasım geldi.

[Müstear İsim: Zebercet
Tarih: 09.07.2002/14:47]
Daracık omuzlarıyla akbaba izlenimi veriyor ve ısrarla beyaz iskarpin giyiyor.

[Müstear İsim: Kermith
Tarih: 17.05.2003/02:38]
Ferhan Şensoy'un berber ambiasında talkshow yaptığı bir Flash TV programında, berberlik zanaatı üzerinde hoş bir sohbeti olmuştu. Berberlikteki ustalığını bilemem ama güzel şarkıcı, güzel adam.
Rumeli türkülerini, Trakya lehçesi ile söylemenin üstadı.

[Müstear İsim: Risk
Tarih: 28.07.2003 17:29]
Rumeli türkülerinin en karakteristik,
en başarılı yorumcularından birisidir.
"Ulan bu adam, "Aman bre deryalar"dan baska bir şey bilmez mi?" şeklinde yorum yapanlar, Türk Halk Müziği'ne "kaynak kişi" ve "derleyici" sıfatları ile pek çok eser kazandırdığını bilmezler.

[Müstear İsim: İtaatsiz
Tarih: 10.03.2004 14:35]
Rumeli kültürüne katkıları için müteşekkir olduğumuz üstattır. Ama benim bu adam hakkındaki yorumum daha başka...
Bana üçüz türkücüler ailesinin bir üyesiymiş gibi geliyor eskiden beri…
Şimdi böyle bir kuşak yok.
Sanki bir ana üç evlat doğurmuş:
Birini Arda nehrine bırakmış;
ötekini Fırat nehrine;
üçüncüsünü de Çoruh'un coşkun sularına...
Bunlardan biri Arif Şentürk olmuş;
birisi İzzet Altınmeşe olmuş;
biri de Kamil Sönmez olmuş...
Evet kardeşlermiş gibi benzetirim bu üç adamı birbirine.

[Müstear İsim: Marrapuder
Tarih: 12.05.2005 16:10]
Kim ne derse desin, isterse yeni nesil ismini duyunca “ıyyk” desin; Rumeli türkülerini bu ülkeye tanıtmış kişidir...
(bkz: “Ramize'm”) türküsünü bir dinlemenizi tavsiye ederim...

[Müstear İsim: Mezar arasi,
Tarih: 23.05.2006 02:58]
Çok güzel söylüyor. “Rumeli türküleri” adlı kaseti oldukça güzel, yıllardır bulmayı isterdim yeni buldum.
İçli adam, sesi orkestrasına çok yakışıyor;
akordeona, üflemelilere falan fişman…

[Müstear İsim: İtaatsiz
Tarih: 10.03.2004 14:35]
Rumeli türkülerini en güzel yorumlayan sanatçıdır. Sesi orijinaldir. Bir Aydın türküsü olan:
“Eklemedir koca konak ekleme” isimli türküyü de muhteşem söylemiştir.
Hepsi bir yana…
TRT'nin bir yılbaşı eğlence programında “Deniz ve Mehtap” şarkısını söylemesi vardır ki; efsanedir.
Kariyerinin doruk noktasıdır gözümde.
Şu videoda 4:14'te izlenebilir:
http://www.youtube.com/watch?v=4ngeinnmsxg

VİDEO ALT YAZILARINDAN SEÇMELER

Aman bre deryalar

- Rumeli müziğinin en sevilen sanatçısı Arif Şentürk Abimiz'e teşekkürler, bize sunduğu tüm şarkılar için.
- Helal olsun! Yaşasın Balkan Türkleri!
- Balkanları seviyorum.
- Bre deryalar biz delikanlıyız.
- Helâl!
- Thank you very much, my best regards [(İng.) Çok teşekkür ederim. Saygılarımla]...
- Powerful [(İng.) Güçlü/Usta].
- Teşekkürler:)
- Harika bir parça...
- Arif Baba! Allah uzun ömür versin.
- Buradaki TRT için... Biliyorsun o dönemler TRT'nin katı kurallarından dolayı bazı sanatçılar albüm versiyonları ile denetim izni alamadıklarından, eseri tekrar TRT sazlarıyla ya da formata uygun olarak yeniden okuma zorunluluğu vardı...
- Vay be! Nostalji 10 Numara
- Biz 1993 geldik Bulgaristan'dan… Ama bizimkiler 1982 Türkiye'ye gezmeye gelmişler. Süper ya… Ne varsa eskilerde var. Şimdi erkek-kadın oynuyor kliplerde ama hiç güzel degil. Superr agır başlı. Eskileri unutmayınızzz.
- Ana tarafı Vranofça; baba tarafı Üsküp/Yüksek mahalle... Sen neredensin kardeşlik?:D
- Arif Aga güzel yorumlamış.
- Супер [Süper].
- Kumanova'ya selâmlar. Arif Baba büyüksün. Dayımın sınıf arkadaşı, Kumanova'dan… Heyt be!
- Efsane:D… Rumeli müziğini, Türkiye'ye tanıtan tek isim...
- Helal sana Arif Aga... Anadolu'dan selam olsun Balkanlara...
- Bir Rumelilinin özel şarkısı... Aman bre Arif Agam, ne de gençmişsin…
- 10 numara bi şarkı:):)
- Hayde bre!
- Çok güzellllll :)
- Bu türküyü Arif abiden daha iyi okuyan yok. Maşaallah.
- Kalle Arıf se tıje I Kosoves [(*Arn.)*: Arif Abi Kosovalı mısın?].

- Balkanlar, Anadolu, hepsi memleketim benim.
- İkimiz de bir boydayız, delikanlıyız… Ahh bi de nişanlansak! Aahhh ulann ahhh!
- Rumeli müziğinin en sevilen sanatçısı Arif Şentürk Abimize teşekkürler… Bize sunduğu tüm şarkılar ve türküler İçin.
- Hemşerimin Allah sesine zeval vermesin.
- Ağzına sağlık be abim… Ne güzel söylüyorsun. Her Türk'ün, atalarımızın sözlerini öğrenmesi kaçınılmaz bir gerçektir.
- Şahane.
- Gerçekten güzel türkü… Bende anısı güzel olan bir türkü. İnsana hoşnutluk ve dinlence veriyor. Ağzına sağlık Arif Abiii…
- Osmanlının; Balkanlar ve Avrupa'ya hak ve adaletle giden; ama yüzlerce yıl sonra ihanet ve zulümle Anadolu'ya geri gelen evlatlarının muhteşem ezgilerine selam ve saygılar.

Ramo

- Bir Karadenizli olarak Rumeli türkülerine bayılıyorum…
- Bravo, tebrikler… Üsküp, Makedonya'dan selamlar.
- Bir Egeli olarak hem Karadeniz hem de Rumeli türkülerine bayılıyorum. Hep çalınsın, söylensin :)
- Sadece Arif Şentürk'ün söylediği "Ramo" daha güzel. Eski ve orijinal olanı hani :)
- Ayde bre more ayde bre kızanlar opaaa sagapo bre Trakyaaaa :)
- Süper

Rodop dağları bre Pakize

- Biyolojik hiçbir bağım olmamasına rağmen neden Trakya'yı, Rumeli'yi, Balkanları, insanlarını ve şarkılarını/türkülerini bu kadar seviyorum bilmiyorum. Bir gün gideceğim oralara inşallah...
- Rumeli bizim şanlı tarihimizin bir müzesi… Kahramanlık destanlarının yazıldığı bir anı defteridir. Öyle ki yüreklerimize işlemiş ve asla silinmeyecektir.
- Haklısın kardeşlik, fakat Arif Aga'nın yeri bir başkadır! :)
- Türk dünyasına selamlar, sevgiler… Bir gün birleşeceğiz, Allah büyük.
- Böyle bir duygu yok, hiçbir müzikte… Muhteşem! Rumeli'yi çok seviyorum…
- Kopuyorum bu türküyü dinleyince… Dönüyorum oralara artık oralarda kalıcam. Çoooooooooooooooookkk özledim. Ayrı bir yer orası.

Drama köprüsü bre Hasan (Debreli Hasan)

- Drama köprüsü bre Hasan... Dardır geçilmez bre Hasan... Dardır geçilmeezzzz... Soğuktur suları da Hasan bir tas içilmez...

- Ağzına sağlık Arif Abi.
- Rumeli türkülerinin duayeni: ARİF ŞENTÜRK.
- Yaşşa bre more... Rumeli'den selamlar...
- Hajdeee Arifff Aga! Yaşa yaaşşaaa!
- Oh be Arif Aga, helal sana!!!!
- Hayde bre be Arif Aga bee…
- Arif Aga'yı 1 km.den görsem "Macır" olduğunu anlarım:D
- Arif Aga'ma bak beeeeee…
- Süper…
- Ağzına sağlık Arif Aga. Allah, uzun ömür versin sana.
- Adam öldürmeyi bre Hasan kolay mı sandın.
- Mükemmel yorum.

Tayyare Tayyare

- Arif Baba! Sesine saglik!
- Ne güzel türkü… İşte Rumeliler… Herkese selamlar.
- Yüürrüüü breee Arif Aga… Yürü beeeeeeeeeeeeeee!
- Yaşaaaa! Ariff Agaaaa!…

Yandı Kumanova

- Heyt be Arif Aga, sen bir tanesin.
- The best of all Balkan [Bütün Balkan'ın en iyisi].
- En güzel şarkilar Osmanli zamani…
- Shum kënga të bukura [(*Arn.)*: Çok güzel türkülerin var].
- Arif Agam bir tanesin.
- Yaşa bre Arif Aga.
- Pershendetje o SHQIPTARE [(*Arn.)*: Çok yaşa/Sağlıklı ol].
- Rumelinin koçu:)
- Zaman aksa da seni unutur muyuz Arif Şentürk.
- Yeni çıkardığınız Cd'deki şarkılarınız/türküleriniz çok güzel. Bu kadar seneden sonra bir daha adınız daha çok dilerde dolaşır. Bu kadar senelerden sonra şahsen ben çok beğendim; evde sık sık dinlemekteyim Cd'nizi.
- Gülüm Ahmet İzmir Gültepe'den begendi.
- I love you [Seni seviyorum].
- ju jeni një [(*Arnavutça)*: Siz teksiniz].
- mos i harroni kenget shqipe [(*Arn.)*: Arnavutça şarkıları unutma].
- Heyt be Arif Aga sen bir tanesin.

- Arif Agam bir tanesin.
- Yaşa bre Arif Aga.

Damat

- Çok iyi.
- Shum bukur [(*Arn.)*: Çok güzel].
- Rumeli Müziği'nin duayeni Arif Şentürk her şeye layık. Teşekkürlerimle…
- Arif üstat; Rumeli Trakya müziğini ilk Türkiye'ye doğusuyla batısıyla yayan insan ki biz onun evladı yaşındayız. Biz genç nesillere bile aşılamış oluyor. Arif Aga öncülük yaptı. (…) Bize bu sesleri devamlı dinleme şansını sağlayan *Tek Rumeli* ve *Rumeli* televizyonlarına da teşekkür ederim. Rumeli'nin İbrahim Tatlıses'i Arif Şentürk…
- Supper, çok güzel!
- Çok güzel, çooook beğeniyorum bu şarkıyı bir Balkanlı olarak... Ailece çok seviyoruz.
- Muhteşem.
- Günaydın… Söke seninle gurur duyuyor Agamm…
- Hadi breee ıstavay oyna ya durma öleee katıl.
- Mükemmel.

Safiye

- Arif Aga, sende öyle müthiş bir ses var ki kulaklarımın pası silindi bre.
- En sevdiğim şarkılardan biri… Ben de Bulqaristanlıyım... Super..
- Çok güzel, çok güzel.
- Aha dar gelir Safiyem ah ah. Ben de dügünümde çaldırıcam bu şarkıyı.
- Bız da Bulgaristanlıyız. İyi ki Rumeliliyiz… Süper yaaaa!
- Gelsin tabi yaaa. Ben de Makedon göçmeniyim. Bizim düğünlerimiz mükemmel olur.
- 12.02.2011 Çok mutlu dakikalar geçiriyom. Evet biz de kızanlıklar bu türküleri ve şarkıları dinlemeden yapamıyoruz. Saygılarımla. Çok sağlık herkese…
- Göçmen olmak da, Rumelili olmak da, Batı Trakyalı olmak da başkadır arkadaşlar. Batı Trakyalı olmak da başka…
- Çok güzel be Osman Ağam.
- Helal be abim sana.

Oh moye mira

- Hayde bre koca Arnavut!
- Rumeli'nden selam olsun Türkmen kardeşlerime...
- Mos e harroni shqipen [(*Arn.)*: Arnavutçayı unutma]

- Selam olsun Balkanlardaki kardeşlerime. Sıcak Arap çöllerinden yeşil cennet vadileri olan Balkanlara…
- They said Arif, are you Albanian? He angryed and said ı am Turk (His surname means "Happy Turk") [(İng.) Dediler ki: Arif! Arnavut musun? O kızgınlıkla dedi ki: Ben Türküm! (Soyadının anlamı "Mutlu/Şen Türk")].
- Oh moj e mira opaaaaaaaaaaaaaa:) [(*Arn.)*: Hey benim güzelim, hoppaaaa].
- Dajo te Lumt nga (Fatbardh Sllupcanı) [(*Arn.)*: Ağzına sağlık (Sllupcanı köyünden Farbardh)].
- Yaşa shqiptar [(*Arn.)*: Yaşa Arnavut] be… Makedonya'dan bütün Türkiye'de yasayan Rumelilere selamlar olsun.
- Hayde bre koca macır…

Çıksana Urumeli'nin düzüne

- Sizi kutluyorum. Balkanlardan ancak böyle bir ses çıkar. Yaşa Arif Bey yaşa!
- Tebrikler.

Kadriye

- Selam bütün Türkiye'ye; selam Türk Dünyasına; selam Arif Abime.
- Yaşa be Arif Aga…
- Cok cok guzel… Uskup Makedonıja. Bravooooo… Selamlar [Blagoja Kolarovskı]
- Macedonian-Kumanova.
- He is from Macedonian origin, look wikipedia on Turkish [(İng.) O, Makedonya orijinli… Türk Wikipedia'ya bak![40]]
- Harika, teşekkürler!
- Ta bre atıverelim göbecikleri.
- Çifte çifte paytonları
- Merhaba Arif Agacıgım. Ben, Kayabaşı mahallesindenim. Ağzına yüreğine sağlık Agacığm. Sizleri ve tüm Drama halkını seviyorum. Saygılar.
- Ahhhh bre Arif Agacığımmm. Memlekete gittim geldim şini boiii.
- Haşşöle baaaaa Ariiff Agaaa

Mendilimin yeşili

- Mendilimin yeşili / Ben kaybettim annemi… Türküyü dinlerken içim yandı çok duygulandım.

Koca Yusuf

- Helal sana Arif Aga.
- Aydi Arif Dede kim tutar seni.
- Hayde bre ... Arif Baba bi danesin valla.

40 **WİKİPEDİA:** Arif Şentürk (Macedonian: Ариф Шентурк, Arif Šenturk/born 1941 in Kumanovo, Kingdom of Yugoslavia- now Republic of Macedonia); traditional folk singer and compiler. He is known as a folk music singer who performs Balkan ethnic music.

Şentürk was born in Kumanovo, Kingdom of Yugoslavia. He immigrated with his family to Turkey in 1956 after graduating Turkish primary school in Macedonia. First, his family settled in Kırklareli, after that they moved to Zeytinburnu, a district of İstanbul. He worked as a barber in Zeytinburnu. He attended to the folk music ensemble of Bakırköy and Yeşilköy People's House. Arif Senturk took the examination of the TRT regional folk musicians and passed it. He was endorsed by Nida Tufekci.

Arif Şentürk, who is known for compiling a lot of traditional Rumelian Turkish, Macedonian, Albanian and Gypsy folk songs, has 12 albums. He is famous for Deryalar, Ramize, Safiye, Debreli Hasan, Ani Mor Hatixhe, Oj Kosovo; and Bitola Moj Roden Kraj composed by Ajri Demirovski.

Discography: Meliha (December 23, 2008); Kına Havası (December 24, 1998); Nazikem (June 4, 1990); Deryalar(January 9, 1987), Hamdi (January 9, 1987), Yemen (January 9, 1987).

Arif Ağa ile
Rumeli Türküleri

DİSKOGRAFİ

ARİF ŞENTÜRK
Meliha
MÜZİK
Emre
ARİF ŞENTÜRK
DERYALAR
SÜPER STEREO
LP 507 B
Her hakkı mahfuzdur
1. Ramizem
2. Gidem dedim
3. O moyemira
4. Tutamadım bu yerlerde
5. Kavakta turna sesi var
6. Ah tren kara tren
Prod. : Hüseyin Emre
Kına Havası
EMRE
KB 99•34•Ü•028•101
ARİF ŞENTÜRK
SK-LP-1 B
STEREO
Arif Şentürk
Arif Ağa ile
Rumeli Türküleri
2012

Longplay:

ARİF ŞENTÜRK: “DERYALAR”
[LONGPLAY-LP 507 A / SÜPER STEREO]
Emre Plakçılık Sanayi/1981

Prodüktör: Hüseyin Emre
Yönetmen: Arif Sağ
Stüdyo: Hayri
Tonmaister: Memet Günay [Memo]-Sıtkı Acim

Eser Adları [İlk Mısraı]
Deryalar
Mavi yelekli yârim
Roka mandolina
Debreli Hasan
Daracık sokakları duman bürüdü
Vardar Ovası
Ramize’m
Gidem dedim…
O Mayomira
Tutamadım bu yerlerde
Kavakta turna sesi var
Ah tren kara tren

Longplay:

ARİF ŞENTÜRK
HAMDİ / A BRE SÜLMAN AGA
[LONGPLAY-SK-LP-1 / STEREO]/1984

Emre Plakçılık Sanayi

Eser Adları [İlk Mısraı]
A bre Sülman Aga
Berber dükkânının kilidi
Dillerin kaymak
Draman’ın içinde
İnce giyerim ince
Kalk gelin hanım
Hamdi
Kurdelemin uçları
Pınar baştan bulanır
Rahime
Ver ateşi yalan dünya
Yandı Kumanova

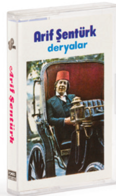

Longplay:

ARİF ŞENTÜRK / BATI TRAKYA TÜRKÜLERİ
[LONGPLAY-SK-LP-1 / STEREO]

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı

Eser Adları [İlk Mısraı]
Takdim
Tutamadım ben bu yerde bir vatan
Drama içinde kurulur Pazar
Bulut gelir seyhar ile
Sil gözünün yaşını
Pınar baştan bulanır [Ölüm Allah’ın emri…]
Kalk gelin hanım
Sabahın seher vaktinde görebilsem yârimi
Yandı Kumanova
Gemi kalkar sulara akar [Kara kara kazanlar]
Ak bacadan duman tüter [Uyur isen uyan Alim]
Gümülcine Karşılaması [Oyun Havası]

Kaset:

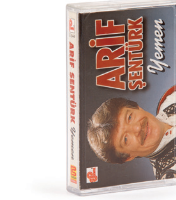
ARİF ŞENTÜRK / DERYALAR
[KB-93-34-Ü-028-636]
Emre*Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi/1987

Eser Adları [İlk Mısraı]
Deryalar
Mavi yelekli yârim
Roka mandolina
Debreli Hasan
Daracık sokakları duman bürüdü
Vardar Ovası
Ramizem
Gidem dedim yarelerim dirildi
Moyamira
Tutamadım bu yerlerde bir vatan
Kavakta turna sesi var
Ah tren kara tren
Ne hoş imiş
Yalı kenarı
Aliş’imin kaşları kara

Kaset	Eser Adları [İlk Mısraı]
ARİF ŞENTÜRK / HAMDİ [Emre Plakçılık ve Bant Sanayi /9 Ocak1987	A bre Sülman Aga
	Yandı Kumanova
	Draman'ın içinde
	Berber dükkânının kilidi
	Ver ateşi yalan dünya
	Kurdelemin uçları
	İstanbul Saraydan
	Hamdi
	Pınar baştan bulanır
	Kalk gelin hanım
	Alaybeyi
	İnce giyerim ince
	Bu dere baştan başa [Rahime]
	Dillerim kaymak

Kaset	Eser Adları [İlk Mısraı]
ARİF ŞENTÜRK / YEMEN [H.E.544] Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti./1987	Yemen Yemen
	Mendilimin yeşili
	Kara kara kazanlar [Hanım Ayşe]
	Gemi kalkar
	Beyler bahçesi
	Muradiye [Haydi Muradiye gidelım bize]
	Havada turna sesi var
	İstanbul'un etrafı meteris
	Mendilim ucu pembe
	Ağlama gelinim
	Ne mahzun durursun
	Potinimin tabani

Kaset	Eser Adları [İlk Mısraı]
ARİF ŞENTÜRK / NAZİKEM (4 Haziran 1990) [H.E.611] Emre Plak-Kaset-Film-Video Ltd. Şti.	Nazike'm
	Kerime
	Kırmızı gülün ali var
	Çanakkale içinde
	Sabahın seher vaktinde
	Sallasana sallasana mendilini
	Takoş'um
	Şefo
	Dayiler dayiler
	Estergon Kal'ası
	Mavrova'dan aldım sümbül
	Ben gidiyorum yoluma [Hanım Ayşe]

Kaset	Eser Adları [İlk Mısraı]
ARİF ŞENTÜRK / RUMELİ TÜRKÜLERİ [H.E.647] Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.	Dudi (Üsküp)
	Teyare teyare
	Tahir Aga
	Bosna-Hersek[41]
	Reco
	Versinler
	Delikanlı (Üsküp)
	Gostivar kızları (Üsküp)
	Bir fırtına
	Çalın davullarım
	Kızılcıklar
	Yarım hava

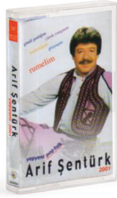
41 Yugoslavya'nın 90'larda yaşadığı iç savaş dolayısıyla; meşhur "Çanakkale Türküsü"nün anonim melodisi üzerine, sözlerini Arif Şentürk'ün yazdığı bir eserdir.

Kaset:

ARİF ŞENTÜRK / RUMELİ TÜRKÜLERİ
[H.E.647]
Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.

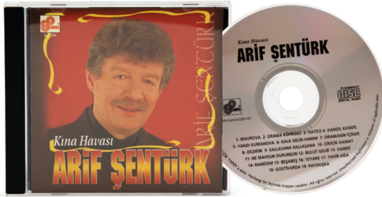
Eser Adları [İlk Mısraı]
Ar gelir Osman Aga
Çifte çifte paytonları
Debreli Hasan
Deryalar
Hokka hokka lokumlar
Kadriyem'e ben yandim
Koca konak
Koca Yusuf
Mori lale
Nazli da yârim
O Ramo
Odan kapicik
Pakize
Safiye

Kaset:

ARİF ŞENTÜRK / RUMELİM
[H.E.647]
Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.

Eser Adları [İlk Mısraı]
Çifte çifte paytonları
Ar gelir Osman Aga
Damat (Oyun Havası)
Derbeli Hasan (Drama Köprüsü)
Kadriye
Koca Yusuf
Koca konak
Hokka hokka lokumlar
Ramo
Safiye
Rodop dağlari (Pakize)
Yüksek tavan (Oyun Havası)

CD:

ARİF ŞENTÜRK / KINA HAVASI
[KB-99-34-Ü-028-101]
Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti./1988

Eser Adları [İlk Mısraı]
Mavrova'dan aldım sümbül bir okka nohut
Drama Köprüsü bre Hasan dardır geçilmez
Hatice
Kandil kandil
Yandı Kumanova
Kalk gelin hanım
Drama'nın içinde
Vay vay dillerin kaymak
Sallasana sallasana mendili
Cikicik damat
Ne mahzun durursun karanfil beyaz
Bulut gelir seher ile
Gitme Hamdi gitme bre oğul
Bir evler yaptırdım more Ramize'm
Besabeş
Sarı papuç toz atar (Teyyare Teyyare)
Viran kalsın Tahir Ağa meyhaneler
Gostivarda
Payduşka

CD: ARİF ŞENTÜRK / MELİHA [Eti Müzik Yapım Ltd Şti.] /23.12.2008	**Eser Adları [İlk Mısraı]**
	Bebeğim [İndim gönül bahçesinden bir demet gül topladım][42]
	Küp içinde nişasta (unum var)
	Bahçelerde biberiye (Makedonlu)
	Roka mandolina
	Hastane önünde incir ağacı
	İreyhan eker misin
	Bahçelerde börülce (Meliha)[43]
	Ah sabah oldu sabah oldu
	Mihane
	Karyolamın demiri
	Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar

CD: ARİF ŞENTÜRK ARİF AĞA İLE RUMELİ TÜRKÜLERİ/2012	**Eser Adları [İlk Mısraı]**
	Deryalar
	Çaye Sukariye
	Karşıki dağda lambalar yanar
	Göçmen kızı
	Babuba
	Karakaşlı yar
	Remziye'm
	Müride'm
	Koşu kavak çamları
	Sevemedim kara gözlüm
	Ne olursun güzelim

42 Söz ve Müzik: Arif Şentürk
43 Söz: Arif Şentürk-Müzik: Anonim

ALFABETİK KARMA DİZİN

Eser Adı	Referans
A bre Sülman Aga	Arif Şentürk: "Hamdi/A Bre Sülman Aga" [LP/Emre Plakçılık Sanayi]
A bre Sülman Aga	Arif Şentürk: "Hamdi" [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
Ağlama gelinim	Arif Şentürk: "Yemen" [Kaset/H.E.544/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Ah sabah oldu sabah oldu/Anonim	Arif Şentürk: "Meliha" [CD /Eti Müzik Yapım Ltd. Şti.]
Ah tren kara tren	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/ H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi].
Ah tren kara tren	Arif Şentürk: "Deryalar" [LP 507/ Emre Plakçılık Sanayi]"
Ak bacadan duman tüter [Uyur isen uyan Alim]	Arif Şentürk: "Batı Trakya Türküleri" [LP / Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı]
Alaybeyi	Arif Şentürk: "Hamdi" [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
Alişimin kaşları kara	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/ H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant San.]
Ar gelir Osman Aga	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Ar gelir Osman Aga	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Ar gelir Osman Aga	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E.647]/Emre Plak]
Babuba	Arif Şentürk: "Arif Ağa ile Rumeli Türküleri-2012" [Özel Yapım]
Bebeğim [İndim gönül bahçesinden bir demet gül topladım][4]	Arif Şentürk: "Meliha" [CD /Eti Müzik Yapım Ltd. Şti.]
Berber dükkânının kilidi	Arif Şentürk: "Hamdi/A Bre Sülman Aga" [LP/Emre Plakçılık Sanayi]
Berber dükkânının kilidi	Arif Şentürk: "Hamdi" [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
Beşabeş	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Beyler bahçesi	Arif Şentürk: "Yemen" [Kaset/H.E.544/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Bir fırtına	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Bosna-Hersek	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]

4 Söz-Müzik: Arif Şentürk

Bulur gelir seyhar ile	Arif Şentürk: "Batı Trakya Türküleri" [LP / Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı]
Bulut gelir seher ile	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.
Çalın davullarım	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Çanakkale içinde	Arif Şentürk: "Nazikem" [Kaset/H.E.611/Emre Plak-Kaset-Film Video Ltd. Şti.]
Çaye sukariye	Arif Şentürk: "Arif Ağa İle Rumeli Türküleri-2012" [Özel Yapım]
Çifte çifte paytonlari	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Çifte çifte paytonlari	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.
Çifte çifte paytonlari	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E.647]/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Çikicik damat	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Damat [Oyun Havası]	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Damat [Oyun Havası]	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E.647]/Emre Plak]
Daracık sokakları duman bürüdü	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/ H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi]
Daracık sokakları duman bürüdü	Arif Şentürk: "Deryalar" [LP 507/ Emre Plakçılık Sanayi]"
Dayiler dayiler	Arif Şentürk: "Nazikem" [Kaset/H.E.611/Emre Plak-Kaset-Film Video Ltd. Şti.]
Debreli Hasan [Drama Köprüsü]	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/ H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi]
Debreli Hasan [Drama Köprüsü]	Arif Şentürk: "Deryalar" [LP 507/ Emre Plakçılık Sanayi]
Debreli Hasan [Drama Köprüsü]	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset /H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Delikanlı	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Derbeli Hasan [Drama Köprüsü]	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Derbeli Hasan [Drama Köprüsü]	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E.647]/Emre Plak]
Deryalar	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi]
Deryalar	Arif Şentürk: "Deryalar" [LP 507/ Emre Plakçılık Sanayi]

Deryalar	Arif Şentürk: “Rumeli Türküleri” [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Deryalar	Arif Şentürk: “Arif Ağa İle Rumeli Türküleri-2012” [Özel Yapım]
Dillerin kaymak	Arif Şentürk: “Kına Havası” [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Dillerin kaymak	Arif Şentürk: “Hamdi/A Bre Sülman Aga” [LP/Emre Plakçılık Sanayi]
Dillerin kaymak	Arif Şentürk: “Hamdi” [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
Drama içinde kurulur pazar	Arif Şentürk: “Batı Trakya Türküleri” [LP / Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı]
Drama köprüsü bre Hasan dardır geçilmez	Arif Şentürk: “Kına Havası” [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Drama’nın içinde	Arif Şentürk: “Kına Havası” [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Draman’ın içinde	Arif Şentürk: “Hamdi/A Bre Sülman Aga” [LP/Emre Plakçılık Sanayi]
Draman’ın içinde	Arif Şentürk: “Hamdi” [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
Dudi	Arif Şentürk: “Rumeli Türküleri” [Kaset/H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Estergon kal’ası	Arif Şentürk: “Nazikem” [Kaset/H.E.611/Emre Plak-Kaset-Film Video Ltd. Şti.]
Gemi kalkar	Arif Şentürk: “Yemen” [Kaset/H.E.544/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Gemi kalkar sulara akar [Kara kara kazanlar]	Arif Şentürk: “Batı Trakya Türküleri” [LP / Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı]
Gidem dedim aman yarelerim dirildi	Arif Şentürk: “Deryalar” [LP 507/ Emre Plakçılık Sanayi]”
Gidem dedim yarelerim dirildi	Arif Şentürk: “Deryalar” [Kaset/ H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant San.]
Gostivar kızları	Arif Şentürk: “Rumeli Türküleri” [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Gostivarda	Arif Şentürk: “Kına Havası” [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Göçmen kızı	Arif Şentürk: “Arif Ağa İle Rumeli Türküleri-2012” [Özel Yapım]
Gümülcine Karşılaması [Oyun Havası]	Arif Şentürk: “Batı Trakya Türküleri” [LP / Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı]
Hamdi [Gitme Hamdi gitme bre oğul]	Arif Şentürk: “Hamdi/A Bre Sülman Aga” LP/Emre Plakçılık Sanayi]
Hamdi [Gitme Hamdi gitme bre oğul]	Arif Şentürk: “Kına Havası” [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]

Hamdi	Arif Şentürk: "Hamdi" [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
Hanım Ayşe [Ben gidiyorum yoluma]	Arif Şentürk: "Nazikem" [Kaset/H.E.611/Emre Plak-Kaset-Film Video Ltd. Şti.]
Hanım Ayşe [Ben gidiyorum yoluma]	Arif Şentürk: "Yemen" [Kaset/H.E.544/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Hasan Debreli	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Hastane önünde incir ağacı	Arif Şentürk: "Meliha" [CD /Eti Müzik Yapım Ltd. Şti.]
Hatice	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Havada turna sesi var	Arif Şentürk: "Yemen" [Kaset/H.E.544/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Hokka hokka lokumlar	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset /H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Hokka hokka lokumlar	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Hokka hokka lokumlar	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Hokka hokka lokumlar	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E.647]/Emre Plak]
İnce giyerim ince	Arif Şentürk: "Hamdi/A Bre Sülman Aga" [LP/Emre Plakçılık Sanayi]
İnce giyerim ince	Arif Şentürk: "Hamdi" [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
İreyhan eker misin	Arif Şentürk: "Meliha" [CD /Eti Müzik Yapım Ltd. Şti.]
İstanbul Saraydan	Arif Şentürk: "Hamdi" [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
İstanbul'un etrafı meteris	Arif Şentürk: "Yemen" [Kaset/H.E.544/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Kadriye'me ben yandım	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E.647]/Emre Plak]
Kadriye'me ben yandım	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset /H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Kadriye'me ben yandım	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Kalk gelin hanım	Arif Şentürk: "Batı Trakya Türküleri" [LP/Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı]
Kalk gelin hanım	Arif Şentürk: "Hamdi/A Bre Sülman Aga" [LP/Emre Plakçılık Sanayi]
Kalk gelin hanım	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]

Kalk gelin hanım	Arif Şentürk: "Hamdi" [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
Kandil kandil	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Karakaşlı yar	Arif Şentürk: "Arif Ağa İle Rumeli Türküleri-2012" [Özel Yapım]
Karşıki dağda lambalar yanar	Arif Şentürk: "Arif Ağa İle Rumeli Türküleri-2012" [Özel Yapım]
Karyolamın demiri	Arif Şentürk: "Meliha" [CD /Eti Müzik Yapım Ltd. Şti.]
Kavakta turna sesi var	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/ H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi]
Kavakta turna sesi var	Arif Şentürk: "Deryalar" [LP 507/ Emre Plakçılık Sanayi]
Kerime	Arif Şentürk: "Nazikem" [Kaset/H.E.611/Emre Plak-Kaset-Film Video Ltd. Şti.]
Kırmızı gülün ali var	Arif Şentürk: "Nazikem" [Kaset/H.E.611/Emre Plak-Kaset-Film Video Ltd. Şti.]
Kızılcıklar	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Koca Konak	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset /H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Koca Konak	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Koca Konak	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Koca Konak	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E.647]/Emre Plak]
Koca Yusuf	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset /H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Koca Yusuf	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Koca Yusuf	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Koca Yusuf	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E.647]/Emre Plak]
Koşu kavak çamları	Arif Şentürk: "Arif Ağa İle Rumeli Türküleri-2012" [Özel Yapım]
Kurdelemin uçları	Arif Şentürk: "Hamdi/A Bre Sülman Aga" [LP/Emre Plakçılık Sanayi]
Kurdelemin uçları	Arif Şentürk: "Hamdi" [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
Küp içinde nişasta	Arif Şentürk: "Meliha" [CD /Eti Müzik Yapım Ltd. Şti.]

Makedonlu [Bahçelerde biberiye]	Arif Şentürk: "Meliha" [CD /Eti Müzik Yapım Ltd. Şti.]
Mavi yelekli yârim	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/ H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi]
Mavi yelekli yârim	Arif Şentürk: "Deryalar" [LP 507/Emre Plakçılık Sanayi]
Mavrova'dan aldım sümbül bir okka nohut	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Mavrova'dan aldım sümbül bir okka nohut	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Mavrova'dan aldım sümbül bir okka nohut	Arif Şentürk: "Nazikem" [Kaset/H.E.611/Emre Plak-Kaset-Film Video Ltd. Şti.]
Meliha [Bahçelerde börülce]	Arif Şentürk: "Meliha" [CD /Eti Müzik Yapım Ltd. Şti.]
Mendilim ucu pembe	Arif Şentürk: "Yemen" [Kaset/H.E.544/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Mendilimin yeşili	Arif Şentürk: "Yemen" [Kaset/H.E.544/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Mihane/	Arif Şentürk: "Meliha" [CD /Eti Müzik Yapım Ltd. Şti.]
Mori Lale	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset /H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Mori Lale	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Muradiye	Arif Şentürk: "Yemen" [Kaset/H.E.544/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Müridem	Arif Şentürk: "Arif Ağa İle Rumeli Türküleri-2012" [Özel Yapım]
Nazikem	Arif Şentürk: "Nazikem" [Kaset/H.E.611/Emre Plak-Kaset-Film Video Ltd. Şti.]
Nazli da yarim	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Nazli da yarim	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Ne hoş imiş	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi]
Ne mahzun durursun karanfil beyaz	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Ne mahzun durursun	Arif Şentürk/Yemen [H.E.544] [Kaset/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti./1987
Ne olursun güzelim	Arif Şentürk: "Arif Ağa İle Rumeli Türküleri-2012" [Özel Yapım]
O mayomira	Arif Şentürk: "Deryalar" [LP 507/ Emre Plakçılık Sanayi]

O Moyamira	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/ H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant San.]
O Ramo	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset /H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
O Ramo	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Odan Kapicik	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset /H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Odan Kapicik	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Pakize	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset /H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Pakize	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Payduşka	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Pınar baştan bulanır	Arif Şentürk: "Hamdi/A Bre Sülman Aga" [LP/Emre Plakçılık Sanayi]
Pınar baştan bulanır [Ölüm Allah'ın emri…]	Arif Şentürk: "Batı Trakya Türküleri" [LP / Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı]
Pınar baştan bulanır	Arif Şentürk: "Hamdi" [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
Potinimin tabani	Arif Şentürk: "Yemen" [Kaset/H.E.544/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Rahime	Arif Şentürk: "Hamdi/A Bre Sülman Aga" [LP/Emre Plakçılık Sanayi]
Rahime	Arif Şentürk: "Hamdi" [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
Ramizem [Bir evler yaptırdım more Ramizem]	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/ H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi]
Ramizem [Bir evler yaptırdım more Ramizem]	Arif Şentürk: "Deryalar" [LP 507/ Emre Plakçılık Sanayi]
Ramizem [Bir evler yaptırdım more Ramizem]	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Ramo	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Ramo	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E.647]/Emre Plak]
Reco	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Remziyem	Arif Şentürk: "Arif Ağa İle Rumeli Türküleri-2012" [Özel Yapım]
Rodop Daglari	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]

Rodop Daglari [Pakize]	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E.647]/Emre Plak]
Roka mandolina	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/ H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi]
Roka mandolina	Arif Şentürk: "Deryalar" [LP 507/ Emre Plakçılık Sanayi]
Roka mandolina	Arif Şentürk: "Meliha" [CD /Eti Müzik Yapım Ltd. Şti.]
Sabahın seher vaktinde	Arif Şentürk: "Nazikem" [Kaset/H.E.611/Emre Plak-Kaset-Film Video Ltd. Şti.]
Sabahın seher vaktinde görebilsem yârimi	Arif Şentürk: "Batı Trakya Türküleri" [LP/Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı]
Safiye	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset /H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Safiye	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Safiye	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Safiye	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E.647]/Emre Plak]
Sallasana sallasaba mendilini	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Sallasana sallasana mendilini	Arif Şentürk: "Nazikem" [Kaset/H.E.611/Emre Plak-Kaset-Film Video Ltd. Şti.]
Sevemedim kara gözlüm	Arif Şentürk: "Arif Ağa ile Rumeli Türküleri-2012" [Özel Yapım]
Sil gözünün yaşını	Arif Şentürk: "Batı Trakya Türküleri" [LP / Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı]
Şefo	Arif Şentürk: "Nazikem" [Kaset/H.E.611/Emre Plak-Kaset-Film Video Ltd. Şti.]
Tahir Aga	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Tahir Ağa	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Takdim	Arif Şentürk: "Batı Trakya Türküleri" [LP / Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı]
Takuşum	Arif Şentürk: "Nazikem" [Kaset/H.E.611/Emre Plak-Kaset-Film Video Ltd. Şti.]
Teyare	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Teyare teyare	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Tutamadım ben bu yerde bir vatan	Arif Şentürk: "Batı Trakya Türküleri" [LP / Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı]

Tutamadım ben bu yerde bir vatan	Arif Şentürk: "Deryalar" [LP 507/ Emre Plakçılık Sanayi]
Tutamadım ben bu yerde bir vatan	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/ H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi]
Vardar Ovası	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/ H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi]
Vardar Ovası	Arif Şentürk: "Deryalar" [LP 507/ Emre Plakçılık Sanayi]
Ver ateşi yalan dünya	Arif Şentürk: "Hamdi/A Bre Sülman Aga" [LP/Emre Plakçılık Sanayi]
Ver ateşi yalan dünya	Arif Şentürk: "Hamdi" [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
Versinler	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Yalı kenarı	Arif Şentürk: "Deryalar" [Kaset/H.E.636/Emre Grafson Plakçılık ve Bant Sanayi]
Yandı Kumanova	Arif Şentürk: "Batı Trakya Türküleri" [LP / Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı]
Yandı Kumanova	Arif Şentürk: "Hamdi/A Bre Sülman Aga" [LP/Emre Plakçılık Sanayi]
Yandı Kumanova	Arif Şentürk: "Kına Havası" [CD 101/Emre Plak-Kaset-Cd Ltd. Şti.]
Yandı Kumanova	Arif Şentürk: "Hamdi" [Kaset/525/Emre Plakçılık ve Bant Sanayi]
Yarım hava	Arif Şentürk: "Rumeli Türküleri" [Kaset/ H.E.647/Emre Plak-Kaset Ltd. Şti.]
Yemen	Arif Şentürk: "Yemen" [Kaset/H.E.544/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Yüksek Tavan [Oyun Havası]	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E. 647/Emre Plak-Kaset-Ltd. Şti.]
Yüksek Tavan [Oyun Havası]	Arif Şentürk: "Rumelim" [Kaset/H.E.647]/Emre Plak]
Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar	Arif Şentürk: "Meliha" [CD /Eti Müzik Yapım Ltd. Şti.]
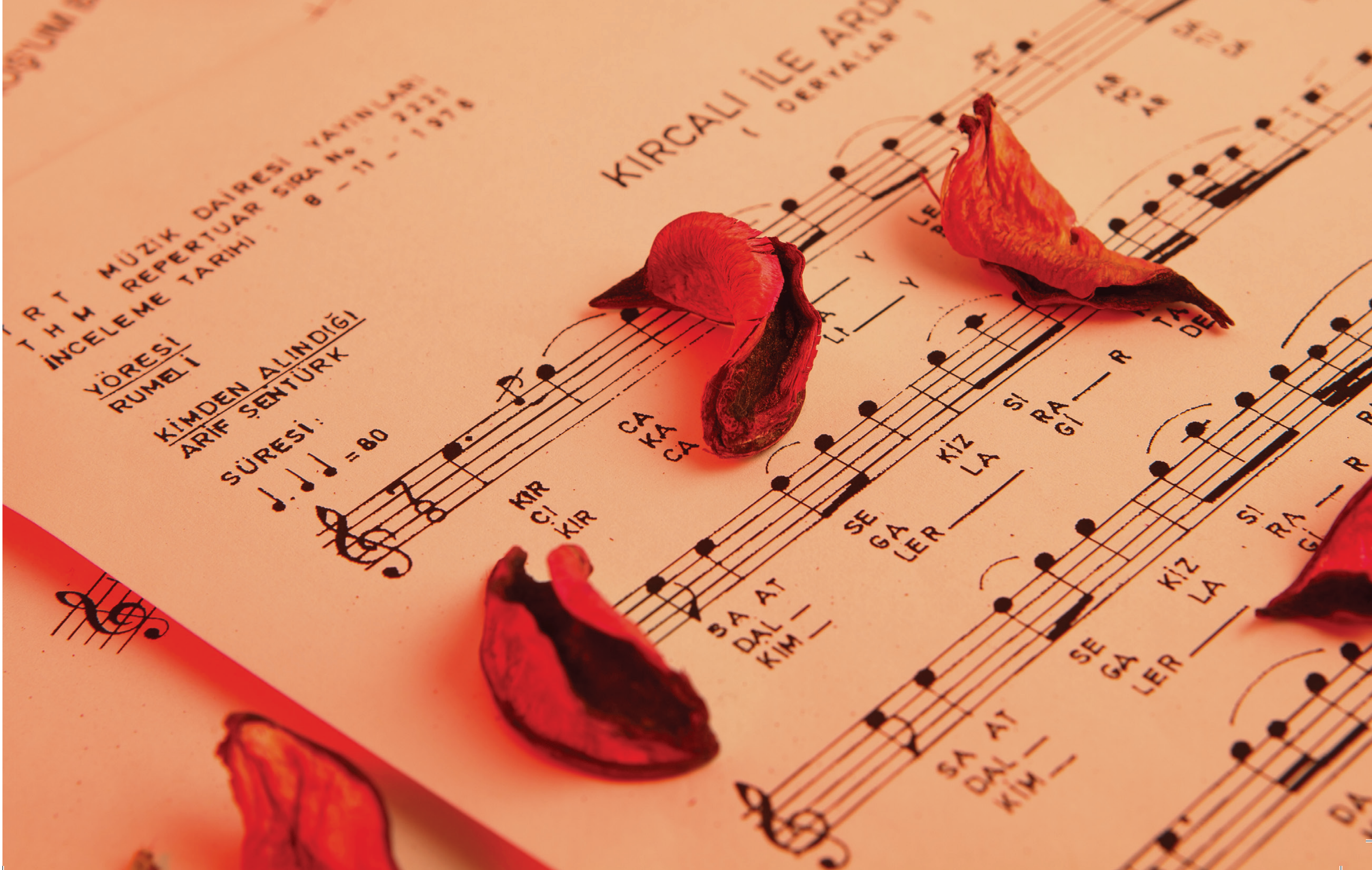

Kazlıçeşme'ye adını veren tarihi
çeşme önünde (15 Mart 2013).

NOTALAR

KIRCALI İLE
MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
REPERTUAR SIRA No
İNCELEME TARİHİ
YÖRESİ
RUMELİ
KİMDEN ALINDIĞI
ARİF ŞENTÜRK
SÜRESİ

Nota No. 01
BENİM ÂHIM ZALIMLARA KALMASIN
[Kore Savaşı'nda Yakılan Asker Ağzı Bir Ağıt]

Kaynak Kişi [Plaktan öğrenip nakleden]: Selahattin Tunç
Notaya Alan [Arif Şentürk'ün sesinden]: Süleyman Şenel [15 Aralık 2012]

SERBEST RİTM

BE NİM Â HIM ZA LIM LA RA KAL MA SIN

A NAM BA BAM SAÇ LA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ RI NI YOL MA SIN

SE VİP SE VİP BE Nİ _ _ _ _ _ _ KO YUN ME ZA RA _ _ _ _ _ _ _

BU VA TA NIM DÜŞ MAN LA RA KA _ _ _ _ _ L MA SIN

BENİM ÂHIM ZALIMLARA KALMASIN
ANAM BABAM SAÇLARINI YOLMASIN
SEVİP SEVİP BENİ KOYUN MEZARA
BU VATANIM DÜŞMANLARA KALMASIN

Nota No. 02
POTİNİMİN TABANİ/1

Kaynak Kişi: Fikriye Şentürk, Arif Şentürk
Yöre: Kumanova-Üsküp/MAKEDONYA
Derleyen: Süleyman Şenel [24 Mart 1986]
Notaya Alan: Süleyman Şenel [25 Mart 1986]

M. ♪ = 336

PO Tİ Nİ MIN TA BA Nİ
YA BA Nİ DIR YA BA Nİ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
YA A LI RIM AB LA Nİ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
YA VU RU RİM BA BA Nİ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
YA A LI RIM AB LA Nİ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
YA VU RU RİM BA BA Nİ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
PO TİN BA ĞIM ÇÖ ZÜL DÜ
BAĞ LA SEV Dİ ĞİM BAĞ LA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
BE NAS KE RE Gİ DE RİM _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

POTİNİMİN TABANİ/2

AĞ LA SEV Dİ Ğİ MAĞ LA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

BE NAS KE RE Gİ DE RİM _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

AĞ LA SEV Dİ ĞİM AĞ LA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

AÇ KI ZIM ŞEM Şİ YE Nİ

VUR SUN SE RİN LIK SA NA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

KÜ ÇÜ CÜK SÜN BE YAV RUM _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

UY MAZ GE LIN LIK SA NA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

KÜ ÇÜ CÜK SÜN BE YAV RUM _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

UY MAZ GE LIN LIK SA NA

POTİNİMİN TABANİ
YABANİDİR YABANİ
YA ALIRIM ABLANİ
YA VURURUM BABANİ

POTİN BAĞIM ÇÖZÜLDÜ
BAĞLA SEVDİĞİM BAĞLA
BEN ASKERE GİDERİM
AĞLA SEVDİĞİM AĞLA

AÇ KIZIM ŞEMSİYENİ
VURSUN SERİNLIK SANA
KÜÇÜCÜKSÜN BE YAVRUM
UYMAZ GELİNLIK SANA

Nota No. 03
TURNAMIN KANATLARİ

Kaynak Kişi: Fikriye Şentürk, Arif Şentürk
Yöre: Kumanova-Üsküp/MAKEDONYA
Derleyen: Süleyman Şenel [20 Kasım 2008]
Notaya Alan: Süleyman Şenel [15 Aralık 2012]

M. ♩ = 100

TUR NA MIN KA NAT LA RI İB Rİ ŞİM DİR İB Rİ ŞİM

AL YA NAK Ö PE Rİ _ _ _ _ _ KEN KI RIL DI AL TIN Dİ _ _ _ _ _ ŞİM

TUR NA _ _ _ _ _ M TUR NAM SEN NE RE Lİ SİN TUR NAM

BEN BU RA LAR DA DUR MAM

TURNAMIN KANATLARİ
İBRİŞİMDİR İBRİŞİM
AL YANAK ÖPER İKEN
KIRILDI ALTIN DİŞİM

Nota No. 04
DURNAM NERDEN GELİYON ASLI MARAŞ'TAN/1

Kaynak Kişi: Achilleas Poulos
Notaya Alan [Plaktan/Parsekian-532/Tournam]: Süleyman Şenel [31 Aralık 2012]

M. ♩ = 74

DUR NAM NER DEN GE_ _ _ _ _ _ _ Lİ YON (SAZ_ _ _ _ _ _ _)

AS_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ LI MA RA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _Ş TAN (SAZ_ _ _ _ _ _ _)

A_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ S LI MA RA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Ş TA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

N KA NAT LA RI IS LA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ N MIŞ

YAĞ MU_ _ _ _ _ _ _ R DAN YAŞ DA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ N

DUR NA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M DUR NA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M

DU_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ R NAM (SAZ_ _)

SEN NE RE Lİ_ _ _ _ _ _ SİN DUR NAM

BEN BU RA LAR DA DUR MAM (SAZ_ _ _ _ _)

DURNAM NERDEN GELİYON ASLI MARAŞ'TAN/2

Gİ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ DER SEN GE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ L ME _ _ _ _ _ _ _ M

SA _ _ _ _ _ RA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ RIP SO _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ L MAM

8va

(SAZ _)

SO ĞUK SU LAR O _ _ _ _ _ _ _ _ LA _ _ _ _ _ _ YIM (SAZ _ _ _ _ _ _ _ _)

KIZ TES Tİ NE DO _ _ _ _ _ _ _ _ LA LIM (SAZ _ _ _ _ _ _)

KIZ TES Tİ NE DO _ _ _ _ _ _ _ LA YI _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

M KIZ AL LA HI NI SE VER SEN

Nİ ŞAN LIÑ BEN O LA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ YIM

DUR NA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M DUR NA _ M

DU _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ R NAM (SAZ _)

DURNAM NERDEN GELİYON ASLI MARAŞ'TAN/3

SEN NE RE Lİ SİN DUR NAM (SAZ_ _ _ _ _)

BEN BU RA LAR DA DUR NAM

Gİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ DER SEN GE_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ L ME_ _ _ _ _ _ _ M

SA_ _ _ _ _ _ RA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ RIP SO_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ L MAM

(SAZ_)

KAR PUZ KES TİM KAN Gİ Bİ

KI ZIN GÖY NÜ VAR Gİ Bİ

KI_ _ _ _ _ _ ZIN GÖY NÜ VAR Gİ Bİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _ AÇ TIM BAK TIM YOR GA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ NI

TA ZE YAĞ MIŞ KAR Gİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Bİ

DURNAM NERDEN GELİYON ASLI MARAŞ'TAN/4

TUR NA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _M TUR NA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _M

TU_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _R NAM (SAZ_ _)

SEN NE RE Lİ_ _ _ _ _ _ _SİN TUR_ _ _ _ _NAM (SAZ_ _ _ _ _)

BEN BU RA LAR DA DUR MAM (SAZ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _)

Gİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ DER SEM GE_ _ _ _ _ _ _ _ _ _L ME_ _ _ _ _ _ _M

SA RA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _RIP SO_ _ _ _ _ _ _ _ _ _L MAM

(SAZ_ _

_ _

_ _

_ _)

DURNAM NERDEN GELİYON ASLI MARAŞ'TAN/5

DURNAM NEDEN GELİYON ASLI MARAŞ'TAN
KANATLARI ISLANMIŞ YAĞMURDAN YAŞDAN (Durnam Durnam Durnam)
SEN NERELİSİN DURNAM
BEN BURALARDA DURMAM
GİDERSEM GELMEM
SARARIP SOLMAM

SOĞUK SULAR OLAYIM
KIZ TESTİNE DOLAYIM
KIZ ALLAHINI SEVERSEN
NİŞANLIN BEN OLAYIM (Durnam Durnam Durnam)
SEN NERELİSİN DURNAM
BEN BURALARDA DURMAM
GİDERSEM GELMEM
SARARIP SOLMAM

KARPUZ KESTİM KAN GİBİ
KIZIN GÖYNÜ[44] VAR GİBİ
AÇTIM BAKTIM YORGANI
TAZE YAĞMIŞ KAR GİBİ (Durnam Durnam Durnam)
SEN NERELİSİN DURNAM
BEN BURALARDA DURMAM
GİDERSEM GELMEM
SARARIP SOLMAM

44 göynü (=gönlü)

Nota No. 05
BAĞA GİRDİM ÜZÜME

Kaynak Kişi: Şakir Çavuş, Arif Şentürk
Yöre: Bursa (!?)
Derleyen: Süleyman Şenel [27 Temmuz 2012]
Notaya Alan [Arif Şentürk'ün sesinden]: Süleyman Şenel [15 Aralık 2012]

M. ♪ = 112

9 [2+3+2+2]

BA ĞA GİR DİM Ü ZÜ ME

Dİ KEN BAT TI GÖ ZÜ ME

Dİ KEN SE Nİ KE SE RİM

YÂR GÖ RÜN DÜ GÖ ZÜ ME

BAĞA GİRDİM ÜZÜME
DİKEN BATTI GÖZÜME
DİKEN SENİ KESERİM
YÂR GÖRÜNDÜ GÖZÜME

Nota No. 06
TUTAMADIM BEN BU YERLERDE BİR VATAN/1

Kaynak Kişi: Kahraman Kıran, Arif Şentürk
Yöre: Kumanova-Üsküp/MAKEDONYA
Derleyen: Süleyman Şenel [24 Mart 1986]
Notaya Alan: Süleyman Şenel [24 Aralık 2012]

M. ♩ = 60

(SAZ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _)

TU TA MA _ _ _ _ _ _ _ _ DI_ _ _ _ _ M

BE _ _ _ _ N BU YER LE_ _ _ _ _ _ _ _ R DE _ _ _ _

BİR _ _ _ _ VA TA _ _ _ _ _ _ _ _ _N

BİR VA TA_ _ _ _ _ _ NAM MA _ _ _ _ NAM MA_ _ _ _ N

TUTAMADIM BEN BU YERLERDE BİR VATAN/2

A MAN YAS TI CA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ YI _ _ _ _ _ _ _ _ _ M

GÜ_ _ _ _ _ _ L GÜL O_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ L MU_ _ _ _ _ _ _ _ _ Ş

YOR GA _ _ _ _ _ _ NI _ M

Dİ _

KE_ N

YAK TI BE_ Nİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

A MA_ _ _ _ N ÜÇ GÜN LÜ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ K GE_ _ _ _ _ _ _ _ _

LİN İ KE_ N

GE LİN GE_ _ _ _ _ _ _ _ _ L A MA_ _ _ _ _ _ N AM MAN_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

A MAN AY RI DÜ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Ş TÜ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M

TUTAMADIM BEN BU YERLERDE BİR VATAN/3

BEN VA TA NI M DA N

E VIM DE

DO S TU M

DA N

(SAZ

)

BİR MEK TU P A L DIM

TUTAMADIM BEN BU YERLERDE BİR VATAN/4

A MA _ _ _ _N DÖRT BİR YA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ NI _ _ _ _ _ _ _ _

KA RE _ _ _ _ _ _ _ Lİ _

KA RE Lİ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ AM MA _ _ _ _ _ N AM MA _ _ _ _ _ _ _ _ _ N

A MAN HEM O KU _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ DU _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M

HE _ _ _ _ _ _ _ M AĞ LA _ DI _ _ _ _ _ _ _ _ _ M

YA _ _ _ _ RE _ _ _ _ _ _ _ Lİ _

DO _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ S TU _ M

VA _ Y

SOR DUM YÂ _ RE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

ME _ _ _ _ _ _ _ _ M LE KE _ Tİ _ _ _ _ _ _ _ _ N

TUTAMADIM BEN BU YERLERDE BİR VATAN/5

NE RE Lİ
NE RE Lİ AM MA N AM MAN
A MAN AY RI DÜ Ş TÜ M
BE Nİ VA TA NI M DA N
E V VI M DA N
DO S TU M
DA N

TUTAMADIM BEN BU YERLERDE BİR VATAN (Amman Amman)
(Aman) YASTICAYIM GÜL GÜL OLMUŞ YORGANIM DİKEN
YAKTI BENİ (Aman) ÜÇ GÜNLÜK GELİN İKEN (Aman Aman)
(Aman) AYRI DÜŞTÜM BEN VATANIMDAN EVIMDAN DOSTUMDAN

BİR MEKTUP ALDIM (Aman) DÖRT BİR YANI KÂRELİ (Amman Amman)
(Aman) HEM OKUDUM HEM AĞLADIM YÂRELİ (Dostum vay)
SORDUM YÂRE MEMLEKETİN NERELİ (Amman Amman)
(Aman) AYRI DÜŞTÜM BEN VATANIMDAN EVIMDEN DOSTUMDAN

Nota No. 07
BERBER DÜKKÂNININ KİLİDİ/1

Kaynak Kişi: Kenan Oflaz, Arif Şentürk
Yöre: Muratlı/Tekirdağ
Derleyen: Süleyman Şenel [24 Mart 1986]
Notaya Alan: Süleyman Şenel [15 Aralık 2012]

M. ♪ = 276

(SAZ _)

BER BER DÜK KÂ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
BER BER DÜK KÂ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
BER BER AY NA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

NIN Kİ Lİ Dİ _
NI NA VAR DI _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M
NA BA KA YI _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M

DÜN AK ŞAM GE _
SOL KO LUM DA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ N
BOY NU NA BE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Ş

LEN Kİ Mİ Dİ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
KAN AL DIR DI _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M
LİK TA KA YI _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M

AL YA NAK LI _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
(AL DU DAK)
AK LIM BA ŞI _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M
E ĞİL YÜ ZÜ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

BERBER DÜKKÂNININ KİLİDİ/2

BER BE Rİ Dİ_ _ _
DAN AL DIR DI _ _ _ M
NE BA KA YL _ _ _ M

A MAN BER BER CA NIM BER BER

DU DAK PAR LAR YA NAK TER LER

AK LI MAL DIR DI _ _ _ N

O _ _ _ F O _ _ _ F

AK LI MAL DIR DI _ _ _ N

BERBER DÜKKÂNININ KİLİDİ
DÜN AKŞAM GELEN KİM İDİ
AL YANAKLİ (AL DUDAKLI) BERBER İDİ
AMAN BERBER
CANM BERBER
DUDAK PARLAK
YANAK TERLER
AKLIM ALDIRDIN (of)

BERBER DÜKKÂNINA VARDIM
SOL KOLUMDAN KAN ALDIRDIM
AKLIM BAŞIMDAN ALDIRDIM
AMAN BERBER
CANM BERBER
DUDAK PARLAK
YANAK TERLER
AKLIM ALDIRDIN (of)

BERBER AYNANA BAKAYIM
BOYNUNA BEŞLİK TAKAYIM
EĞİL YÜZÜNE BAKAYIM
AMAN BERBER
CANM BERBER
DUDAK PARLAK
YANAK TERLER
AKLIM ALDIRDIN (of)

Nota No.08
A BRE SÜLMAN AGA ARPALAR OLDİ Mİ

Kaynak Kişi: Kenan Oflaz, Arif Şentürk
Yöre: Muratlı/Tekirdağ
Derleyen: Süleyman Şenel [24 Mart 1986]
Notaya Alan: Süleyman Şenel [15 Aralık 2012]

M. ♪ = 320

(SAZ _)

A BRE SÜL MAN A _ _ _ GA _ _ _
A BRE SÜL MAN A _ _ _ GA _ _ _
A BRE SÜL MAN A _ _ _ GA _ _ _

AR PA LA ROL Dİ _ _ _ Mİ _ _ _
BUĞ DAY LA ROL Dİ _ _ _ Mİ _ _ _
TUT ÇA KAL BEY Gİ _ _ _ Rİ _ _ _

BE Nİ E VE RİY _ _ _ LA _ _ _ R
BE NİM SA NA YAN _ _ _ DI _ _ _ ĞIM
VU RA LIM KO LA _ _ _ NI LA _ _ _ Rİ

HA BE RİN OL _ _ _ Dİ Mİ
HA BE RİN OL _ _ _ Dİ Mİ
A LA LİM YOL _ _ _ LA Rİ

A BRE SÜLMAN AGA ARPALAR OLDİ Mİ
BENİ EVERİYLAR[45] HABERİN OLDİ Mİ".

A BRE SÜLMAN AGA BUĞDAYLAR OLDİ Mİ
BENİM SANA YANDIĞIM HABERİN OLDİ Mİ

A BRE SÜLMAN AGA TUT ÇAKAL BEYGİRİ[46]
VURALIM KOLANLARİ[47] ALALİM YOLLARİ

45 *everiylar (=everiyorlar)*: evlendiriyorlar
46 *çakal beygir*: çakal gibi hareketli, uyanık, yerinde durmayan, acar at.
47 *kolan*: atın semerine sarılan ip

Nota No. 09
ÇIKSANA TAKOŞ'UM BALKONA (TAKOŞ)/1

Kaynak Kişi: Tuncay Otyar [Küçük Tuncay], Arif Şentürk
Yöre: Kırklareli/Tekirdağ
Derleyen: Süleyman Şenel [24 Mart 1986]
Notaya Alan [Arif Şentürk'ün sesinden]: Süleyman Şenel [27 Mart 1986]

M. ♪ = 280

ÇIK SA NA TA KO ŞUM BAL KO NA
SE Nİ GÖ RE YİM _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
GÖ RE YİM BRE TA KO ŞUM
SO RA DA Ü LE YİM AH _ _ _ _ _ _ _
GÖ RE YİM BRE TA KO ŞUM
SO RA DA Ü_ _ _ _ _ _ LE YİM _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
TA KO ŞU MUN E Vİ Ö NÜ
YA BA Nİ AS MA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
TA KO ŞU MUN E Vİ Ö NÜ

ÇIKSANA TAKOŞ'UM BALKONA (TAKOŞ)/2

YA BA Nİ _ _ _ _ _ _ _ AS _ _ _ _ _ MA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

TA KO ŞA BA BA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ SI AL MIŞ

Çİ ÇEK Lİ BAS MA AH _ _ _ _ _ _

TA KO ŞA BA BA _ _ _ _ _ _ _ _ _ SI AL MIŞ

Çİ ÇEK Lİ BAS MA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

ÇIKSANA TAKOŞ'UM BALKONA SENİ DE GÖREYİM
GÖREYİM BRE TAKOŞ'UM SORA DA ÜLEYİM[48]

TAKOŞ'UMUN EVİ ÖNÜ YABANİ ASMA
TAKOŞ'A BABASI ALMIŞ ÇİÇEKLİ (DAMGALI) BASMA

48 üleyim (=öleyim)

Nota No. 10
YUKARI DA MAHLE ÇEŞMELERİ [ESMA'M] ENGİNE AKAR/1

Kaynak Kişi: Tuncay Otyar [Küçük Tuncay], Arif Şentürk
Yöre: Kırklareli/Tekirdağ
Derleyen: Süleyman Şenel [20 Kasım 2008]
Notaya Alan: Süleyman Şenel [04 Ocak 2013]

M. ♪ = 144

9/8

YU KA RI DA MA _ H LE

ÇEŞ ME LE Rİ E _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ S MA _ _ _ _ M

E _ _ _ _ _ _ N Gİ _ _ _ _ _ _ _ _ NE A _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

KA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ R E _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ S MA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

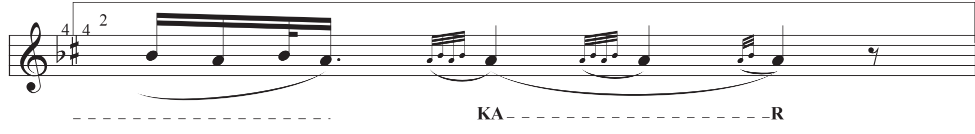
_ _ _ _ _ _ _ M O SE Nİ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ N MA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ H

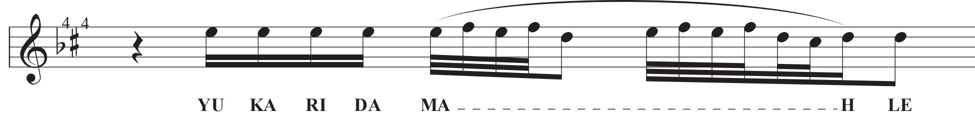
MUR BA KI ŞIN E _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ S MAM
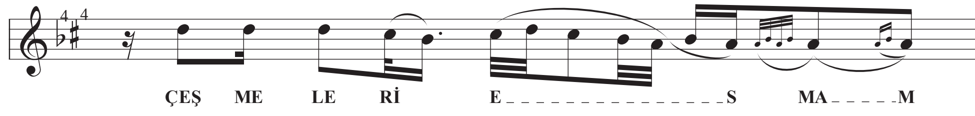
BÜ TÜN Cİ HA NI YA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

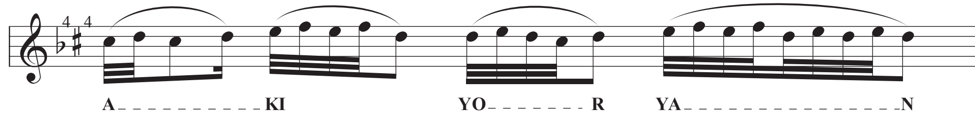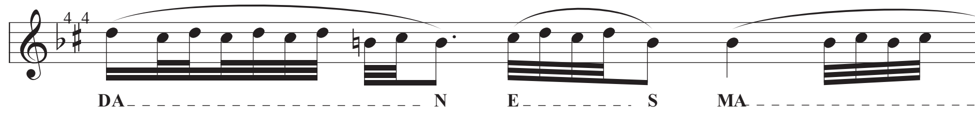
_ _

YUKARI DA MAHLE ÇEŞMELERİ [ESMA'M] ENGİNE AKAR/2

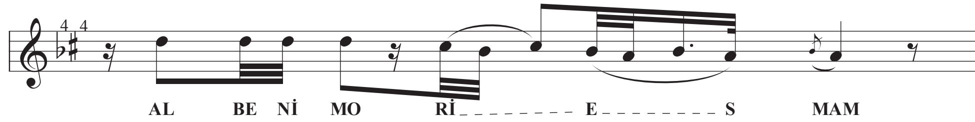

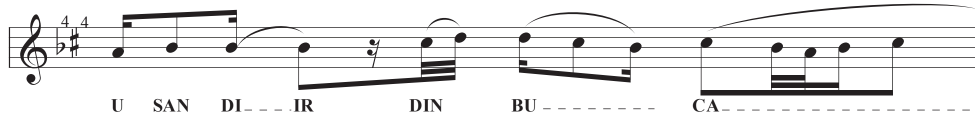

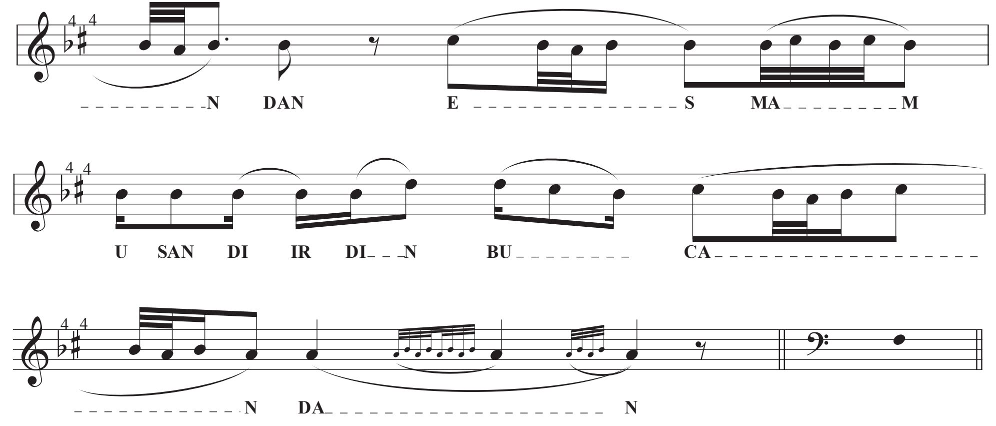

YUKARI DA MAHLE ÇEŞMELERİ [ESMA'M] ENGİNE AKAR/3

YUKARI DA MAHLE[49] ÇEŞMELERİ [ESMA'M] ENGİNE AKAR [ESMA'M]
O SENİN MAHMUR BAKIŞIN [ESMA'M] BÜTÜN CİHANI YAKAR [ESMA'M]

AŞAĞI DA MAHLE ÇEŞMELERİ [ESMA'M] AKIYOR YANDAN [ESMA'M]
ALACAKSAN AL BENİ MORİ [ESMA'M] USANDIRDIN BU CANDAN [ESMA'M]

49 mahle (=mahalle)

Nota No. 11
DRAMA KÖPRÜSÜNÜ [BRE HASAN] GECE Mİ GEÇTİN [HASAN] [DEBRELİ HASAN]/1

Kaynak Kişi: Arif Şentürk
Yöre: Batı Trakya
Derleyen: TRT Müzik Dairesi [19 Ocak 1979]
Notaya Alan: Yücel Paşmakçı [21 Ağustos 1979]

M. ♩♩. = 240

DRA MA KÖP RÜ_ _ _ _ _ _ SÜ NÜB RE HA_ _ _ _ SAN
DRA MA KÖP RÜ_ _ _ _ _ _ SÜ BRE HA_ _ _ _ SAN

GE CE Mİ_ _ _ _ _ _ GE_ _ _ _Ç Tİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _N HA_ _ _ _ SAN
DAR DIR GE_ _ _ _ _ _ Çİ_ _ _ _L ME_ _ _ _ _ _ _ _ _ _Z HA_ _ _ _ SAN

GE CE Mİ_ _ _ _ _ GE_ _ _ _Ç Tİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _N
DAR DIR GE_ _ _ _ _ _ _Çİ_ _ _ _ L ME_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _Z

E CE L ŞE R BE_ _ _ _ _ TI Nİ BRE_ _ _ _ HA SAN
SO ĞU K TU R SU_ _ _ _ _ LA RI BRE_ _ _ _ HA SAN

ÖL ME_ _ _ _ _ _ DE_ _ _ _ _ Nİ_ _ _ _ _ _ _ _Ç Tİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _N
BİR TA_ _ _ _ _ _S İ_ _ _ _ _ Çİ_ _ _ _ _ _ _ _L ME_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _Z

A NA_ _ _ _ DAN BA_ _ _ _ _ BA DAN BRE HA SAN
A NA_ _ _ _ DAN GE_ _ _ _ _ Çİ LİR BRE HA SAN

NA SIL VA_ _ _ _Z GE_ _ _ _Ç Tİ_ _ _ _ _ _ _ _N HA SAN
YAR DAN GE_ _ _ _ _ Çİ_ _ _ _L ME_ _ _ _ _ _ _ _Z HA SAN

DRAMA KÖPRÜSÜNÜ [BRE HASAN] GECE Mİ GEÇTİN [HASAN] [DEBRELİ HASAN]/2

NA SIL VA_ _ _ _ _ Z GE_ _ _Ç Tİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _N
YAR DAN GE_ _ _ _ _ _ Çİ_ _ _ _L ME_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _Z

A T MA R Tİ Nİ DEB RE Lİ HA SAN
A T MA R Tİ Nİ DEB RE Lİ HA SAN

DAĞ LAR_ _ _ _ _ _ _ İN LE_ _ _ _ _ _ _ _ _ Sİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _N
DAĞ LAR_ _ _ _ _ _ _ İN LE_ _ _ _ _ _ _ _ _ Sİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _N

DRA MA MAH PU_ _ _ _ SUN DA BRE HA_ _ _ SAN
DRA MA MAH PU_ _ _ _ SUN DA BRE HA_ _ _ SAN

NA MI_ _ _ _ _ _N YÜ RÜ_ _ _ _ _ _ _ _ _ SÜ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _N
NA MI_ _ _ _ _ _N YÜ RÜ_ _ _ _ _ _ _ _ _ SÜ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _N

DRAMA KÖPRÜSÜ'NÜ [Bre Hasan] GECE Mİ GEÇTİN [HASAN]
ECEL ŞERBETİNİ [Bre Hasan] ÖLMEDEN İÇTİN
ANADAN BABADAN [Bre Hasan] NASIL VAZGEÇTİN [HASAN]
AT MARTİNİ [Debreli Hasan] DAĞLAR İNLESİN
DRAMA MAHPUSUNDA [Bre Hasan] NÂMIN YÜRÜSÜN

DRAMA KÖPRÜSÜ [Bre Hasan] DARDIR GEÇİLMEZ [HASAN]
SOĞUKTUR SULARI [Bre Hasan] BİR TAS İÇİLMEZ [HASAN]
ANADAN GEÇİLİR [Bre Hasan] YÂRDAN GEÇİLMEZ
AT MARTİNİ [Debreli Hasan] DAĞLAR İNLESİN
DRAMA MAHPUSUNDA [Bre Hasan] NÂMIN YÜRÜSÜN

Nota No: 12
KIRCALİ'YLE ARDA ARASI SAAT SEKİZ SIRASI (YUSUF'UM) [AMAN BRE DERYALAR]/1

Kaynak Kişi: Osman Azizov, Arif Şentürk
Yöre: Kırcali/BULGARİSTAN
Derleyen: Mehmet Özbek [28 Mart 1978]
Notaya Alan [Arif Şentürk'ün sesinden]: Mehmet Özbek [1978]

M. ♩. ♩ ♩ = 80

KIR CA LI _ _ _ Y LE AR DA_ _ _ _ _ RA SI
ÇI KA RA_ _ _ _ BA PO TU_ _ _ _ _ RU NU
KIR CA Lİ _ _ _ Y LE AR DA BOY LA RI NA

SA AT SE KİZ SI _ _ _ _ RA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ SI_ _ _ _ _ _ _ _ _ YU SU FUM
DAL GA LA RA_ _ _ R TA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ CA_ _ _ _ _ _ K " " "
KİM LER _ _ _ _ _ Gİ _ _ _ _ _ DE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ CE _ _ _ _ _ _ K " " "

SA AT SE KİZ SI_ _ _ _ RA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ SI_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
DAL GA LA RA _ _ _ _ R TA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ CA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ K
KİM LER _ _ _ _ _ Gİ _ _ _ _ DE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ CE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ K

AR DA_ _ _ _ _ _ _ _ _ LI LA RA_ _ _Ğ LI YOR YU SU FU M
DE ME_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ DİM Mİ_ _ _ BEN SA NA YU SU FUM
GA Rİ _ _ _ _ _ _ _ _ P YU SU FUN AN NE_ _ _ _ _ _ _ Sİ NE _ _ _ _
(ZA VAL _ _ _ _ _ _ _ _ LI FE Rİ DE NİN)

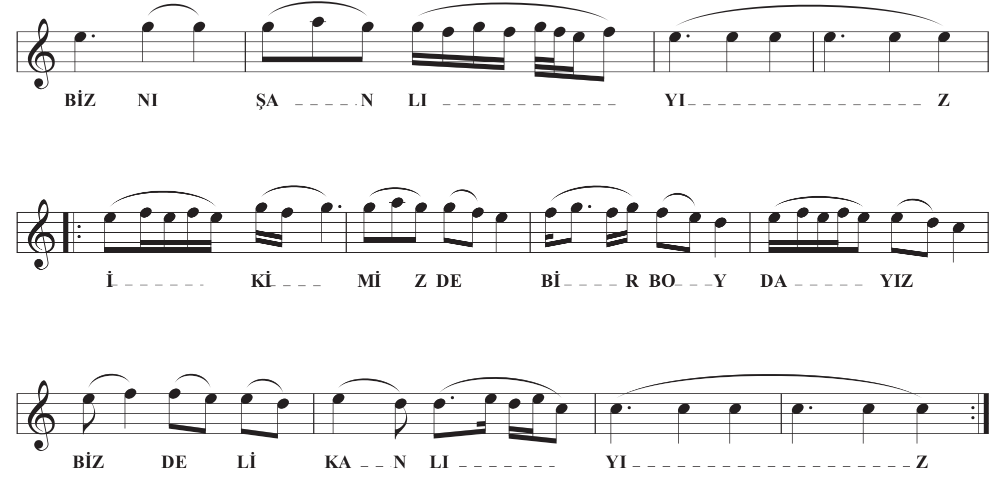
YOK TU R ÇA_ _ _ _ _ _ RE_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Sİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
KA YI MIZ BA_ _ _ _ _ _ TA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ CA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ K
KİM HA BER VE_ _ _ _ _ RE_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ CE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ K

A MAN BRE DE R YA LAR KA_ _ _ _ _N LI CA DE_ _ _ _R YA LAR

BİZ NI ŞAN LI _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ YI_ _ _ _ Z DE _ _ _ _ R YA LAR

291

KIRCALİ’YLE ARDA ARASI SAAT SEKİZ SIRASI (YUSUF’UM) [AMAN BRE DERYALAR]/2

KIRCALİ’YLE ARDA ARASI SAAT SEKİZ SIRASI (Yusuf’um)
ARDALILAR AĞLIYOR (Yusuf’um) YOKTUR ÇÂRESİ
AMAN BRE DERYALAR KANLICA DERYALAR BİZ NİŞANLIYIZ
İKİMİZ DE BİR BOYDAYIZ BİZ DELİKANLIYIZ

ÇIKAR ABA POTURUNU (Yusuf’um) DALGALAR ARTACAK
DEMEDİM Mİ BEN SANA (Yusuf’um) KAYIĞIMIZ BATACAK
AMAN BRE DERYALAR KANLICA DERYALAR BİZ NİŞANLIYIZ
İKİMİZ DE BİR BOYDAYIZ BİZ DELİKANLIYIZ

KIRCALİ’YLE ARDA BOYLARINA KİMLER GİDECEK (Yusuf’um)
GARİP YUSUF’UN ANNESİNE KİM HABER VERECEK
(ZAVALLI FERİDE’NİN ANNESİNE KİM HABER VERECEK)
AMAN BRE DERYALAR KANLICA DERYALAR BİZ NİŞANLIYIZ
İKİMİZ DE BİR BOYDAYIZ BİZ DELİKANLIYIZ

Nota No: 13
YEMEN YEMEN ŞANLI YEMEN/1

Kaynak Kişi: Salih Aco [Hovarda Salih], Arif Şentürk
Yöre: Priştine/KOSOVA
Derleyen: Süleyman Şenel [24 Mart 1986]
Notaya Alan: Süleyman Şenel [26 Mart 1986]

M. ♪ = 280

YE MEN YE MEN

ŞAN LI YE _ _ _ _ _ _ _ _ _ ME _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ N

TOP RAK LA _ _ _ _ _ _ _ _ _ RI _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

KAN LI YE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ MEN _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

BEN YE ME _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ NE _

DA YA NA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ MA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M

KÖ ROL SUN _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ BE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

Nİ GÖN DE RE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ N

ÇIK DIM YE _ _ _ _ _ _ _ _ _ ME _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

YEMEN YEMEN ŞANLI YEMEN/2

NİN DÜ ZÜ NE

ÇİZ ME Yİ ÇE K

DİM Dİ Zİ ME

SAN DIM Kİ DÜ Ş

MAN GE Lİ YO R

MAV ZE Rİ KO Y

DUM GÖĞ SÜ ME

YE ŞİL ÇA DI R

İS Mİ TU TA R

YEMEN YEMEN ŞANLI YEMEN/3

TÜ FEK MAV ZE R

PAS Mİ TU TA R

VA RIN SO RU N

A N NE CİĞ ME

BE NİM İ Çİ N

YAS Mİ TU TA R

YEMEN YEMEN ŞANLI YEMEN
TOPRAKLARI KANLI YEMEN
BEN YEMEN'E DAYANAMAM
KÖR OLSUN BENİ GÖNDEREN
[SÜRÜN BENİ EDİRENE'YE]

ÇIKDIM YEMEN'İN DÜZÜNE
ÇİZMEYİ ÇEKTİM DİZİME
SANDIM Kİ DÜŞMAN GELİYOR
MAVZERİ ALDIM GÖĞSÜME
[MAVZERİ KOYDUM GÖĞSÜME]

YEŞİL ÇADIR İS Mİ TUTAR
TÜFEK MAVZER PAS MI TUTAR
VARIN SORUN ANNECİĞME
BENİM İÇİN YAS MI TUTAR

Nota No. 14
ELEK ELEK İÇİNDE [KADRİYE'M]/1

Kaynak Kişi: Hasan Rodoplu, Arif Şentürk
Yöre: Kırcaali/BULGARİSTAN
Derleyen: Süleyman Şenel [24 Mart 1986]
Notaya Alan [Arif Şentürk'ün sesinden]: Süleyman Şenel [15 Aralık 2012]

M. ♪ = 124

E LEK E LEK İ Çİ_ _ _ _ _ _ _ _N DE_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ KAD Rİ YEM
BAH ÇE LER DE GÜN DÖ_ _ _ _ _ _ _ _N DÜ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ KAD Rİ YEM
SA RI KA VUN Dİ Lİ_ _ _ _ _ _ _ _ Mİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ KAD Rİ YEM

E LEK E LEK İ Çİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _N DE_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
BAH ÇE LER DE GÜN DÖ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _N DÜ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
SA RI KA VUN Dİ Lİ_ _ _ _ _ _ _ _ Mİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

ŞU TI RAK YA NIN KIZ LA RI SIR MA YE LEK İ ÇİN DE
YÂ RİM DEN MEK TUP GEL Dİ DERT LE RİM TÂ ZE LEN Dİ
VAL LA Yİ BEN O LU RUM AH MET BE YİN GE Lİ Nİ

KAD Rİ YE ME BEN YA_ _ _ _ _ _N DI_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M DI_ _ _ _ _ _ _ _M
KAD Rİ YE ME BEN YA_ _ _ _ _ _N DI_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M DI_ _ _ _ _ _ _ _M
KAD Rİ YE ME BEN YA_ _ _ _ _ _N DI_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M DI_ _ _ _ _ _ _ _M

ELEK ELEK İÇİNDE [KADRİYE'M]/2

ELEK ELEK İÇİNDE [Kadriye'm]
ELEK TEKNE İÇİNDE
ŞU TRAKYA'NIN KIZLARI
SIRMA YELEK İÇİNDE
KADRİYEM'E BEN YANDIM

BAHÇELERDE GÜNDÖNDÜ[50] [Kadriye'm]
BAHÇELERDE GÜNDÖNDÜ
YÂRİMDEN MEKTUP GELDİ
DERTLERİM TAZELENDİ
KADRİYEM'E BEN YANDIM

SARI KAVUN DİLİMİ [Kadriye'm]
SARI KAVUN DİLİMİ
VALLAYİ[51] BEN OLURUM
AHMET BEY'İN GELİNİ
KADRİYEM'E BEN YANDIM

ÇIKTIM DUVARDA DURDUM [Kadriye'm]
TURALI PÂRE BULDUM
KADRİYE'Mİ GÖRÜNCE
KENDİMİ YERDE BULDUM
KADRİYEM'E BEN YANDIM

50 *gündöndü:* [Trakya'da] Ayçiçeği. Ayçiçeği tarlası.
51 vallayi (=vallahi)

Nota No. 15
ÇİFTE ÇİFTE PAYTONLARI GÖNDERDİM SANA [MARİKA’M]

Kaynak Kişi: Abdül Yıldız, Arif Şentürk
Yöre: Manastır/MAKEDONYA
Derleyen: Süleyman Şenel [24 Mart 1986]
Notaya Alan: Süleyman Şenel [17 Aralık 2012]

M. ♪ = 306

1 2

SAZ _

ÇİF TE ÇİF TE PAY TON LÂ Rİ
OK KA OK KA LO KUM LÂ Rİ
SE PET SE PET Ü ZÜM LE Rİ

GÖN DER DİM SA _ _ _ _ _ _ _ NA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ MA Rİ KAM
GÖN DER DİM SA _ _ _ _ _ _ _ NA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ MA Rİ KAM
GÖN DER DİM SA _ _ _ _ _ _ _ NA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ MA Rİ KAM

NE DE DİM SA _ _ _ _ _ _ _ _ NA _ _ _ _ _ _ MA Rİ KA _ _ _ _ _ M

DA RIL DIN BA _ _ _ _ _ _ _ _ NA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

ÇİFTE ÇİFTE PAYTONLÂRİ GÖNDERDİM SANA (Marika’m)
NE DEDİM SANA [Marika’m]
DARILDIN BANA

OKKA OKKA LOKUMLÂRİ GÖNDERDİM SANA (Marika’m)
NE DEDİM SANA [Marika’m]
DARILDIN BANA

SEPET SEPET ÜZÜMLERİ GÖNDERDİM SANA (Marika’m)
NE DEDİM SANA [Marika’m]
DARILDIN BANA

Nota No. 16
BİR EVLER YAPTIRDIM (ALAYBEY) SAZDAN SAMANDAN [ALAYBEY]/1

Kaynak Kişi: Arif Şentürk
Yöre: Alaybey köyü-Malkara/Tekirdağ
Derleyen: Süleyman Şenel [24 Mart 1986]
Notaya Alan: Süleyman Şenel [05 Ocak 2012]

M. ♩ = 40

Bİ_ _ _ _ _ RE_ _ _ _ _V LE_ _ _ _ _R
EV_ _ _ _ _ LE_ _ _ _ _ Rİ_ _ _ _ _M
BAĞ_ _ _ _ _ LA_ _ _ _ _ MA_ _ _ _ _

YA_ _ _ _P TIR DIM BRE_ _ _ A LAY_ _ _ BEY
E_ _ _ _V LE Rİ BRE_ _ _ A LAY_ _ _ BEY
KO_ _ _ _L LAR NI BRE_ _ _ A LAY_ _ _ BEY

SA_ _ _ _Z DA_ _ _ _N SA_ _ _ _
YÜ_ _ _ _K SE_ _ _ _K E_ _ _ _V
DÜ_ _ _ _Ş MA_ _ _ _ NA_ _ _ _

MA_ _ _ _N DA_ _ _N A LAY BE_ _ _ _Y
LE_ _ _ _ Rİ_ _ _M A LAY BE_ _ _ _Y
DO_ _ _ _Ğ RU_ _ _ A LAY BE_ _ _ _Y

SAZ DA_ _ _ _N SA_ _ _ MA_ _ _N DAN
YÜK SE_ _ _ _K E_ _ _V LE_ _ _ RİM
DÜŞ MA_ _ _ _ NA_ _ _ DO_ _ _Ğ Rİ

İ ÇI_ _ _ NE Gİ RIL MEZ BRE A LA Y
ÇI KA_ _ _ YIM ÜS TÜ NE BRE A LA Y
KOY VE_ _ _R KOY VER Gİ DE YİM A LA Y

BİR EVLER YAPTIRDIM (ALAYBEY) SAZDAN SAMANDAN [ALAYBEY]/2

BE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Y TOZ DA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ N DU MA _ _ _N DA _ _ _ _
BE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Y GÖ NÜ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ L EY LE Rİ _ _ _ _ _
BE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Y SI LA _ _ _ _ _ _ _ _ YA DO Rİ _ _ _ _ _

BİR EVLER YAPTIRDIM (Bre Alaybey) SAZDAN SAMANDAN (Bre Alaybey)
İÇİNE GİRILMEZ (Bre Alaybey) TOZDAN DUMANDAN

EVLERİM EVLERİM (Bre Alaybey) YÜKSEK EVLERİM (Bre Alaybey)
ÇIKAYIM ÜSTÜNE (Bre Alaybey) GÖNÜL EYLEYİM

BAĞLAMA KOLLARINI (Bre Alaybey) DÜŞMANA DOĞRİ (Bre Alaybey)
KOYVER KOYVER (Bre Alaybey) GİDEYİM SILAYA DOĞRİ

Nota No. 17
KARA KARA KAZANLAR [HANIM AYŞE]

Kaynak Kişi: Beyazıt Sansı, Arif Şentürk
Yöre: İştip/MAKEDONYA
Derleyen: Süleyman Şenel [24 Mart 1986]
Notaya Alan [Arif Şentürk'ün sesinden]: Süleyman Şenel [17 Aralık 2012]

M. ♪ = 318

(SAZ _)

KA RA KA RA _ _ _ _ _ _ KA ZAN LAR HA NI MAY
KO VA SAL DI - - - - - M PI NA RA HA NI MAY
ÇIK TIM KÖP RÜ _ _ _ _ _ _ DE DUR DUM HA NI MAY

ŞE KA RA YA ZI _ _ _ _ _ _ _ YA ZAN LAR
ŞE VA RIN BA KI - - - - - - N DOL DU MU
ŞE KÖP RÜ SAL LA _ _ _ _ _ _ _ DI BE Nİ

CEN NET YÜ ZÜ _ _ _ _ _ _ _ GÖR ME SİN HA NIM AY
GÖN DER Dİ Ğİ - - - - - - M PO TİN LER HA NIM AY
ŞU E DİR NE _ _ _ _ _ KIZ LA RI HA NIM AY

ŞE A RA MI ZI _ _ _ _ _ BO ZAN LA _ _ R
ŞE A YA ĞI NA _ _ _ _ _ OL DU MU
ŞE İP SİZ BAĞ LA _ _ _ _ _ DI BE Nİ

KARA KARA KAZANLAR [Hanım Ayşe]
KARA YAZI YAZANLAR
CENNET YÜZÜ GÖRMESİN [Hanım Ayşe]
ARAMIZI BOZANLAR

KOVA SALDIM PINARA [Hanım Ayşe]
VARIN BAKIN DOLDU MU
GÖNDERDİĞİM POTINLAR [Hanım Ayşe]
AYAĞINA OLDU MU

ÇIKTIM KÖPRÜDE DURDUM [Hanım Ayşe]
KÖPRÜ SALLADI BENİ
ŞU EDİRNE KIZLARI [Hanım Ayşe]
İPSİZ BAĞLADI BENİ

Nota No. 18
BU DERE BAŞTAN BAŞA [RAHİME]/1

Kaynak Kişi: Beyazıt Sansı, Arif Şentürk
Yöre: Edirne
Derleyen: Süleyman Şenel [24 Mart 1986]
Notaya Alan [Arif Şentürk'ün sesinden]: Süleyman Şenel [17 Aralık 2012]

M. ♪ = 60

SAZ _

_)

BU DE RE _ _ _ _ _ _ _ BA Ş TA _ _ _ _ _ N BA ŞA RA Hİ ME

AT LA DI M TA _ _ _ _ _ _ _ _ _ Ş TAN TA ŞA

O CAN SA _ _ _ _ _ _ _ Ç LA RI _ _ _ _ _ NI MO Rİ RA Hİ ME

OK ŞA DI _ _ _ _ M BA _ _ _ _ _ _ Ş TAN BA _ _ _ _ _ _ _ _ ŞA

OF A MAN A MA _ _ _ N CİL VE Lİ RA Hİ ME _ _ _ _ _ _ _ _ _

Dİ VÂ NE GÖ _ _ N LÜ _ _ _ _ _ _ _ _ _ M VA _ _ _ _ _ R SE _ _ _ _ _ _ _ N DE

BU DERE BAŞTAN BAŞA [RAHİME]/2

SAZ

BU DE RE Bİ Zİ M DE RE RA Hİ ME

GEZ Dİ Ğİ Mİ Z O YE R DE

SE Nİ N A Ş KI NI ÇEK MEM RA Hİ ME

Dİ Nİ MA N YO K MU SE N DE

OF A MAN A MA N CİL VE Lİ RA Hİ ME

Dİ VÂ NE GÖ N LÜ M VA R SE N DE

BU DERE BAŞTAN BAŞA [Rahime]
ATLADIM TAŞTAN TAŞA
O CAN SAÇLARINI MORİ [Rahime]
OKŞADIM BAŞTAN BAŞA
OF AMAN AMAN CİLVELİ RAHİME
DİVÂNE GÖNLÜM VAR SENDE

BU DERE BİZİM DERE [Rahime]
GEZDİĞİMİZ O YERDE
SENİN AŞKINI ÇEKMEM [Rahime]
DİN İMAN YOK MU SENDE
OF AMAN AMAN CİLVELİ RAHİME
DİVÂNE (DELİ) GÖNLÜM VAR SENDE

Nota No. 19
HAYDE MÜRÂDİYE GİDELİM BİZE/1

Kaynak Kişi: Celil Leventler, Arif Şentürk
Yöre: İştip/MAKEDONYA
Derleyen: Süleyman Şenel [24 Mart 1986]
Notaya Alan [Arif Şentürk'ün sesinden]: Süleyman Şenel [17 Aralık 2012]

M. ♪ = 364

(SAZ _)

HAY DE MÜ RÂ Dİ _ _ _ _ _ _ YE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
İŞ TİP SO KAK LA _ _ _ _ _ _ RI _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
KUM LUK BA YI RIN _ _ _ _ _ _ DA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
HAS TA HA NE KA _ _ _ PI SI _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

Gİ DE LIM Bİ _ _ _ _ _ _ _ _ _ ZE _
DAR DIR GE ÇİL _ _ _ _ _ _ _ _ _ ME _ Z
ÇİFT Çİ LER SÜ _ _ _ _ _ _ _ _ _ RE _ R
KO A ÇIK DUR _ _ _ _ _ _ _ _ SU _ N

ON BEŞ SE NE _ _ _ _ _ _ _ HAP SA _ _ _ _ NE Yİ
MÜ RA Dİ YE MİN BE YAZ _ _ _ _ YÜ ZÜ
O GÜ ZEL MÜ _ _ _ _ _ _ _ RA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Dİ YEM
MÜ RA Dİ YE _ _ _ _ MİN YÂ RE _ _ _ _ _ Sİ NE

AL Mİ ŞIM GÖ ZE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
KAN DAN SE ÇİL ME _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Z
BUĞ DAY LAR Bİ ÇE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ R
SE RİN LİK VUR SU _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ N

A BRE ŞEF KO A _ _ _ _ _ _ _ GA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
A BRE ŞEF KO A _ _ _ _ _ _ _ GA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
A BRE ŞEF KO A _ _ _ _ _ _ _ GA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
A BRE ŞEF KO A _ _ _ _ _ _ _ GA _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

HAYDE MÜRÂDİYE GİDELİM BİZE/2

GİR SOR AN NE_ _ _ _ _ _ _ _ Mİ_ _
KIY MA CA NI_ _ _ _ _ _ _ _ MA_ _
KIY MA CA NI_ _ _ _ _ _ _ _ MA_ _
KIY MA CA NI_ _ _ _ _ _ _ _ MA_ _

AN NE Mİ KÂ_ _ _ _ _ L O LUR İ SE
AN NE Mİ KÂ_ _ _ _ _ L OL MA Zİ SE
GENÇ Lİ Ğİ ME_ _ _ _ _ DO OY MA DAN
GENÇ Lİ Ğİ ME_ _ _ _ _ DO OY MA DAN

A LA YIM SE Nİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
A LA MAM SE Nİ_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
GİR DİN KA NI MA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
GİR DİN KA NI MA_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

HAYDE MÜRÂDİYE GİDELIM BİZE
ONBEŞ SENE HAPSÂNEYİ ALMİŞIM GÖZE
[ONBEŞ SENE ROBİYAYI[52] ALMİŞIM GÖZE]
A BRE ŞEFKO AGA GİR SOR ANNEMİ
ANNEM İKÂL[53] OLUR İSE ALAYIM SENİ
[ANNEM İKÂL OLMAZ İSE ALAMAM SENİ]

İŞTİP SOKAKLARI DARDIR GEÇİLMEZ
MÜRADİYE'NİN BEYAZ YÜZÜ KANDAN SEÇİLMEZ
A BRE ŞEFKO AGA KIYMA CANIMA
GENÇLİĞİME DOYMADAN GİRDİN KANIMA

KUMLUK BAYIRINDA ÇİFTÇİLER SÜRER
O GÜZEL MÜRADİYE'M BUĞDAYLAR BİÇER
A BRE ŞEFKO AGA KIYMA CANIMA
GENÇLİĞİME DOYMADAN GİRDİN KANIMA

HASTAHÂNE KAPISI KO[54] AÇIK DURSUN
MÜRADİYE'MİN YÂRESİNE SERINLIK VURSUN
A BRE ŞEFKO AGA KIYMA CANIMA
GENÇLİĞİME DOYMADAN GİRDİN KANIMA

52 *robiya:* hapislik, hapishane, zindan
53 *İkâl olmak:* rıza göstermek, ikna olmak, kabul etmek
54 *ko:* bırak

Nota No. 20
NE HOŞ İMİŞ KALKANDELEN OVASI/1

Kaynak Kişi: Yöreden sanatçılar, Arif Şentürk
Yöre: Kalkandelen/MAKEDONYA
Derleyen: Süleyman Şenel [24 Mart 1986]
Notaya Alan [Arif Şentürk'ün sesinden]: Süleyman Şenel [21 Aralık 2012]

M. ♩ = 60

(SAZ)

NE HO Şİ Mİ Ş
ÇI KA Bİ L SE M

KAL KAN DE LE N
ŞU ŞAR DA ĞI N

O VA SI
BA ŞI NA

AH Vİ RAN O L
AH A LA Bİ L

MU Ş
SE M

NE HOŞ İMİŞ KALKANDELEN OVASI/2

NAZ LI DA YÂ
NAZ LI DA YÂ

Rİ N
Rİ

YU VA SI
KAR ŞI MA

HEY CA NE Y
HEY CA NE Y

VER Mİ YO R MU Ş
YAR SÖY LE Sİ N

O HA YI R SI Z
BEN YA YA YI M

BA BA SI
BA ŞIN DA

AH BUZ BUZ O L MU Ş
AH BUZ BUZ O L MU Ş

NE HOŞ İMİŞ KALKANDELEN OVASI/3

ŞU ŞA R DA
ŞU ŞA R DA

ĞI N
ĞI N

SU LA RI
SU LA RI

HEY CA
HEY CA

NE Y
NE Y

NE HOŞ İMİŞ KALKANDELEN OVASI
(Ah) VİRAN OLMUŞ NAZLI (DA) YÂRİN YUVASI (Hey can ey)
VERMİYORMUŞ O HAYIRSIZ BABASI
(Ah) BUZ BUZ OLMUŞ ŞU ŞARDAĞ'IN SULARI (Hey can ey)

ÇIKABİLSEM ŞU ŞARDAĞ'IN BAŞINA
(Ah) ALABİLSEM NAZLI (da) YÂRİ KARŞIMA (Hey can ey)
YÂR SÖYLESİN BEN YAYAYIM BAŞINDA
(Ah) BUZ BUZ OLMUŞ ŞU ŞARDAĞ'IN SULARI (Hey can ey)

Nota No. 21
İNDİM GÖNÜL BAHÇESİNDEN BİR DEMET GÜL TOPLADIM [BEBEĞİM]

Güfte-Beste: Arif Şentürk
Notaya Alan [Arif Şentürk'ün sesinden]: Süleyman Şenel [03 Ocak 2013]

M. ♪ = 162

(SAZ)

İN DİM GÖ NÜL BAH ÇE SİN DEN
GEÇ TİM KA PI NIN Ö NÜN DEN

BİR DE MET GÜ L TOP LA DIM
SE LÂM VER Dİ AL MA DIM

KOK LA MA YA KI YA MAZ KEN
İ Kİ GÖ ZÜ M İ Kİ ÇEŞ ME

NAZ LI YÂ RE YOL LA DI M
GE CE GÜN DÜZ AĞ LA DI M

GEL YA NI MA BE BE ĞİM
GEL YA NI MA BE BE ĞİM

SE Nİ CAN DAN SE VE YİM
SE Nİ CAN DAN SE VE YİM

İNDİM GÖNÜL BAHÇESİNDEN BİR DEMET GÜL TOPLADIM
KOKLAMAYA KIYAMAZKEN NAZLI YÂRE YOLLADIM
GEL YANIMA BEBEĞİM
SENİ CANDAN SEVEYİM

GEÇTİM KAPININ ÖNÜNDEN SELÂM VERDİM ALMADIN
İKİ GÖZÜM İKİ ÇEŞME GECE GÜNDÜZ AĞLADIM
GEL YANIMA BEBEĞİM
SENİ CANDAN SEVEYİM

Nota No. 22
ALDIM SEVDİĞİMİ İNDİM AVLUYA
[Vay vay vay dillerin kaymak]/1
“Roka Mandolina [Arnavutça]” Adlı Eserin Türkçe Versiyonu

Güfte: Arif Şentürk
Beste: Anonim
Notaya Alan [Arif Şentürk’ün “Hamdi” Plağından]: Süleyman Şenel [16 Aralık 2012]

M. ♩ = 56

(SAZ _)

AL DIM SEV Dİ Ğİ _ _ _ Mİ
AL DIM SEV Dİ Ğİ _ _ _ Mİ
AL DIM SEV Dİ Ğİ _ _ _ Mİ

İN DİM AV LU YA _ _ _
İN DİM ÇAR ŞI YA _ _ _
İN DİM BAH ÇE YE _ _ _

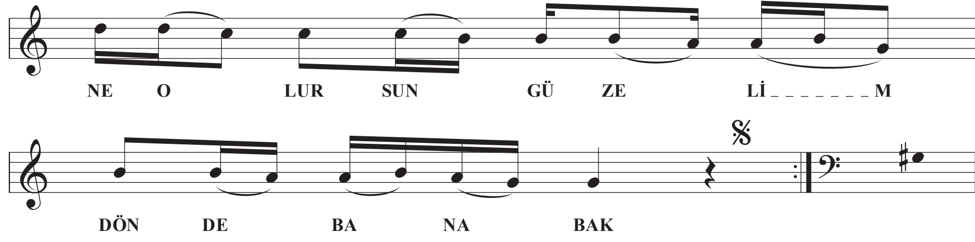
BEN DE VU RUL MU _ _ _ ŞU _ _ _ M
BEN DE VU RUL MU _ _ _ ŞU _ _ _ M
BEN DE VU RUL MU _ _ _ ŞU _ _ _ M

1) 2-3)
Fİ DAN BOY LU YA
SA RI SAÇ LI YA
GÜ ZEL AY ŞE YE

VA _ _ _ Y VA _ _ _ Y VA _ _ _ Y

DİL LE RİN KAY MA _ _ _ K

ALDIM SEVDİĞİMİ İNDİM AVLUYA
[Vay vay vay dillerin kaymak]/2

ALDIM SEVDİĞİMİ İNDİM AVLUYA
BEN DE VURULMUŞUM FİDAN (SELVİ) BOYLUYA
VAY VAY VAY DİLLERİN KAYMAK
NE OLURSUN GÜZELİM DÖN DE BANA BAK

ALDIM SEVDİĞİMİ İNDİM ÇARŞIYA
BEN DE VURULMUŞUM SARI SAÇLIYA
VAY VAY VAY DİLLERİN KAYMAK
NE OLURSUN GÜZELİM DÖN DE BANA BAK

ALDIM SEVDİĞİMİ İNDİM BAHÇEYE
BEN DE VURULMUŞUM GÜZEL AYŞE'YE
VAY VAY VAY DİLLERİN KAYMAK
NE OLURSUN GÜZELİM DÖN DE BANA BAK

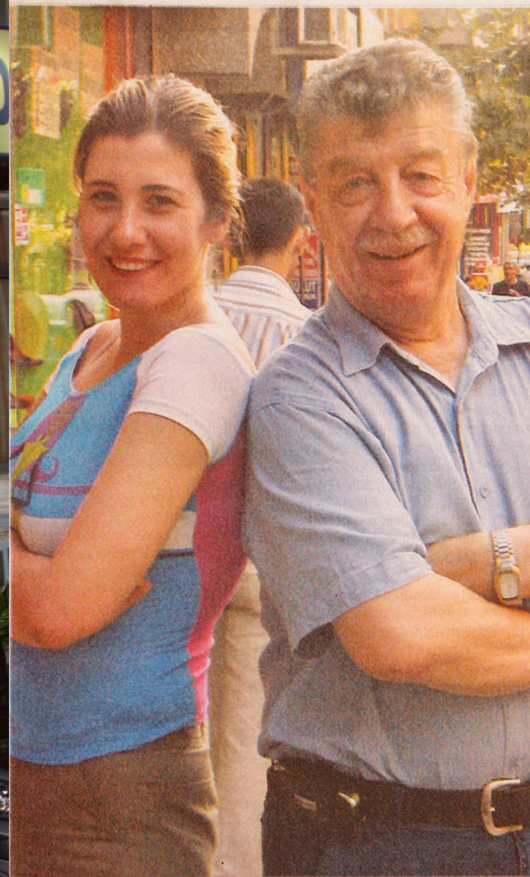

ARİF ŞENTÜRK
RUMELİ GECESİ

TÜM RUMELİ TÜRKLERİ DAYANIŞMA D

Ben Türk marşlarını Rumeli'de öğrendim

15 yaşına kadar Makedonya'da yaşayan Arif Şentürk, "Asil Türk" sıfatını yakıştırdığı öğretmeni Şevki Bey için, "Türk tarih bilgimi borçluyum" diyor. Şentürk: Yoksulluktan takunya giyiyorduk. Rap rap sesleriyle 'Dağbaşını duman almış' marşını söylüyorduk

Rumeli türkülerinin baba sesi Arif Şentürk, arkadaşımız Gülçin Günay ile söyleşisinde sanki o günleri yaşadı. Sohbet esnasında Rumeli türkülerinden bir potpori yaptı.

"AMAN Bre Deryalar Kanlıca Deryalar" türküsünü mırıldanınca akla gelen ilk isim Arif Şentürk, Makedonya'da Kuman Türkleri'nden kalma bir kasabadan 15 yaşında göç etmiş bir Rumelili. 1956'da Kırklareli'ye annesi, at arabacısı babası, 4 kardeşi ve bir bavulla göç eden Şentürk, o dönem Komünist rejimin Türklere çok eziyet çektirdiğini belirtti. "Nasıl bir eziyetti bu?" diye sorduğumda Şentürk'ün cevabı şu oldu: "Orada Komünizmle yönetilen kısıtlı bir dünya vardı. Babam bizim için gizli gizli buğday, un buluyordu. Çocuktum. Devlet, sütlü sandviç verirdi. 5 yaşındaki kızkardeşimi sabah saat 5'te uyandırırdım. O büyüsün, güçlensin diye onun karnını doyururdum"

Çocuklarımı gavurların eline asla bırakmam

Babasının Türkiye'ye göç etmeyi çok istediğini söyleyen Şentürk, "Babam, devamlı çocuklarımı o gavurların eline bırakmam" diyordu. Nitekim 11 Haziran 1956 Cumartesi günü Kırklareli'ye geldik" Türkiye'ye gelme heyecanı içinde olan olan genç Arif'i, Sirkeci tren istasyonunda "Asil bir Türk'tü" dediği öğretmeni Şevki Bey karşılamış. "Bizim geleneklerimizde el öpme yoktu. Ona sarıldım" diyen Şentürk'e öğretmenine neden asil Türk sıfatını yakıştırdığını sorduğumda şu cevabı verdi: "Asil bir Türk'tü. Çünkü bize daha 1950'lerde "Dağbaşını Duman Almış" marşını ezberletmişti. Çok fakirdik. Takunya giyer rap rap bu bu marşı söyler yürürdük. Komünistler, vatanseverliğinden dolayı onu 6 ay hapse attı"

Arif Şentürk, "Türkiye'ye gelmek için gün sayıyordu" dediği babası İsa bey, "Tam bir Rumeli kadını" olarak tanımladığı annesi Fikriye hanım ve herbiri hayatta olan kardeşleriyle...

Keşke Atatürk'ü tanısaydım...

Türkiye'de berberlik yapmaya başlayan Şentürk'ün gürleyen, şiveli sesi 1978'de keşfedilir. Ve ver elini Rumeli türkülerinden oluşan 10 albüm! Kendisini "Atatürkçü ve milliyetçi" olarak tanımlayan Şentürk'ün bir keşkesi var: "Keşke Büyük Önder Atatürk'ü tanısaydım!" Ünlü Rumelili, bununla ilgili gözleri dolu dolu olduğu anı ise şöyle anlattı: "Geçen yıllarda TV'de Tarihçi Cemal Kutay'ı izliyorum. Kutay'ın şu sözü içimi titretti: "Arif Şentürk, Atatürk döneminde yaşasaydı; Önder bu çocuğu yanından ayırmazdı"

BİTTİ

HİJYEN
NEVSİM
köfte har

ARİF ŞENTÜRK
RUMELİ GECESİ

Vinten
AKIRAN

Sanat
Hayatında
50. Yıl